

PREKRŠAJI I ADMINISTRATIVNO-KAZNENI POSTUPAK

Pored krivičnih dela i privrednih prestupa, naše pravo predviđa i prekršaje, kao posebnu grupu kažnjivih dela.

Prekršaji su najlakša kažnjiva dela; to su povrede javnog poretka utvrđene zakonom i drugim opštim propisima, za koje su predviđene administrativne kazne. Kao prekršaji mogu se inkriminisati samo takve protivpravne radnje kojima se povređuju ili ugrožavaju interesi od neposrednog značaja za društvenu zajednicu, a ne i radnje odnosno propustanja koja predstavljaju povredu imovinsko-pravnih odnosa.

Za prekršaje se mogu izreći uglavnom samo male i blage kazne, i to samo ako su predviđene propisima, a kažnjeno lice se ne smatra osuđenim niti infamnim.

Za sve prekršaje ne izriču se uvek kazne. Organ nadležan za pokretanje postupka za to cení da li se izvršenje propisa može obezbediti drugim načinom, a ne primenom administrativne kazne, pa ako se po njegovoj oceni to može postići, samo opominje ili savetuje učinioaca ili mu određuje rok za izvršenje obaveze.

O pravilnom vođenju kaznene politike kod prekršaja staraju se i narodni odbor i njegov savet za unutrašnje poslove. Sudija za prekršaje najmanje jedanput godišnje podnosi izveštaj o svom radu i izrečenim kaznama narodnom odboru koji ga je izabrao, a dva puta godišnje savetu za unutrašnje poslove. Na osnovu izveštaja i drugih podataka narodni odbor i savet razmatraju celokupan rad po prekršajima i daju smernice za rad sudiji za prekršaje i organima nadležnim za podnošenje zahteva za pokretanje postupka.

ORGANI OVLAŠĆENI ZA PROPISIVANJE PREKRŠAJA

Propise o prekršajima donose samo ovlašćeni državni organi u okviru svoje nadležnosti. Ovo pravo oni ne mogu prenositi na niže odnosno svoje organe.

Propisi o prekršajima se donose: zakonom, uredbama i odlukama Saveznog izvršnog veća i republičkih izvršnih veća, pravilnicima i naredbama saveznih i republičkih organa uprave i republičkih saveta, odlukama Narodne skupštine AP Vojvodine i Narodnog odbora Autonomne Kosovsko-Metohiske Oblasti i njihovih izvršnih veća i odlukama sreskih i opštinskih narodnih odbora. Savezni i republički organi uprave i republički saveti donose odredbe o prekršajima u saglasnosti sa saveznim odnosno republičkim državnim sekretarijatom za unutrašnje poslove, a sreski i opštinski narodni odbori po pribavljenom mišljenju sekretarijata sreskog narodnog odbora za unutrašnje poslove, radi obezbeđenja jedinstvenog kriterijuma pri propisivanju kazne.

Najveći broj prekršaja predviđen je saveznim propisima (u 187 propisa), manji broj republičkim propisima (u 66 propisa NR Srbije, 40 propisa NR Hrvatske, 72 propisa NR Slovenije itd.), dok su autonomne jedinice donele samo neznatan broj propisa u kojima su predviđeni prekršaji (5 propisa u APV i 5 propisa u AKMO). Broj propisa koje su doneli sreski narodni odbori nije veliki (najveći broj je doneo najrazvijeniji srez — grad Beograd: 27 propisa), dok najveći broj opštinskih narodnih odbora nije uopšte doneo propise o prekršajima ili je njihov broj neznatan (naprimer, Opštinski narodni odbor Barajevo doneo je 6 propisa, a Opštinski narodni odbor Umka 7 propisa).

ORGANI ZA VOĐENJE ADMINISTRATIVNO-KAZNENOG POSTUPKA

Opšti prvostepeni organ za vođenje administrativno-kaznenog postupka je opštinski sudija za prekršaje. Po prekršajima za koje je propisana novčana kazna preko 100.000 din. ili novčana kazna koja se izriče prema određenoj osnovi, kao i po prekršajima koji su od posebnog značaja, postupak u prvom stepenu vodi sreski sudija za prekršaje.

Drugostepeni organi su sresko i republičko veće za prekršaje. Nadležnost drugog državnog organa za vođenje administrativno-kaznenog postupka određuje se samo zakonom (sada su za vođenje ovog postupka po određenim prekršajima ovlašćeni organi uprave nadležni za poslove prihoda, devizni inspektorat, carinarnice, organi vazdušne plovidbe, organi nadzora unutrašnje plovidbe i lučke kapetanije).

Sudiju za prekršaje bira opštinski odnosno sreski narodni odbor na zajedničkoj sednici oba veća iz reda kandidata koje predloži republički državni sekretarijat za unutrašnje poslove ili lica za koja je taj sekretarijat dao saglasnost. Sudija za prekršaje mora imati moralne kvalitete koji se traže za sudiju i ugled u sredini gde radi, što, pored narodnog odbora, cení i republički državni sekretarijat za unutrašnje poslove. Opštinski sudija za prekršaje mora imati najmanje srednju stručnu spremu, 3 godine upravne prakse i položeni stručni ispit za sudiju za prekršaje. Sreski sudija za prekršaje mora imati svršen pravni fakultet, višu pravnu školu ili priznatu višu stručnu spremu u upravnoj službi, 3 godine upravne prakse i položeni stručni ispit za sudiju za prekršaje. Sudija za prekršaje je upravni službenik i u svemu se tretira kao javni službenik, sem izbora i razrešenja dužnosti.

Sudiju za prekršaje razrešava narodni odbor koji ga je izabrao ako to sam sudija zatraži ili ako budu ispunjeni posebni uslovi koji su izričito zakonom određeni.

Prema obimu posla određuje se i broj sudija za prekršaje. Naprimer, u Opštini Stari Grad u Beogradu radi 5 opštinskih sudija za prekršaje, dok u manjim seoskim opštinama 1 sudija za prekršaje radi za dve do pet opština.

Po žalbi protiv rešenja opštinskog sudije za prekršaje rešava u drugom stepenu sresko veće za prekršaje, koje se sastoji od pretседника veća i dvojice sudija-porotnika. Pretседnik veća je sreski sudija za prekršaje koga određuje sreski narodni odbor.

Po žalbi protiv rešenja sreskog sudije za prekršaje rešava u drugom stepenu veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove. Veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove rešava u odeljenju sastavljenom od tri sudije. Pretседnika i sudije republičkog veća za prekršaje, kao i njihove zamenike, imenuje i razrešava republičko izvršno veće, na predlog republičkog državnog sekretara za unutrašnje poslove.

Protiv rešenja posebnog državnog organa nadležnog za vođenje administrativno-kaznenog postupka rešava u drugom stepenu organ određen posebnim propisom.

Pravo žalbe je potpuno obezbeđeno, i žalbu može izjaviti okrivljeni, njegov bračni drug, roditelj odnosno zakonski zastupnik i dete. Povodom žalbe okrivljenog, rešenje o prekršaju ne može biti izmenjeno na njegovu štetu.

Rešavajući po žalbama, drugostepeni organi su u 1955 potvrdili 41.125 prvostepenih rešenja, preinačili 11.729 (u najvećem broju smanjena je kazna, dok je kod manjeg broja izvršena prekalifikacija), poništili radi dopune 4.207, a poništili i obustavili postupak po 10.542 rešenja. U 1956 potvrđena su 56.022 prvostepena rešenja, preinačena 19.275, poništena radi dopune postupka 8.464 i poništena i obustavljen postupak po 12.747 rešenja. U 1957 potvrđena su 56.797 rešenja, preinačena 22.552 rešenja, poništena radi dopune postupka 11.669, a poništena i obustavljen postupak po 25.726 rešenja.

Nadzor nad poslovanjem opštinskih sudija za prekršaje vrši pretседnik sreskog veća za prekršaje, a nad poslovanjem sreskih sudija za prekršaje i sreskih veća za prekršaje pretседnik republičkog veća za prekršaje. Republičko veće za prekršaje stara se i o jednoobraznoj primeni posebnih propisa i daje objašnjenja sudijama za prekršaje na teritoriji narodne republike.

Pored navedenih organa pri saveznom Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove, postoji takođe Veće za prekršaje, koje se stara o jednoobraznoj primeni Osnovnog zakona o prekršajima i posebnih saveznih propisa o prekršajima i u tom cilju daje objašnjenja i vodi opštu evidenciju o svim prekršajima. Pretседnika i sudije ovog Veća imenuje Savezno izvršno veće.

POKRETANJE POSTUPKA

Sudija za prekršaje pokreće postupak samo na zahtev nadležnog organa uprave, ovlašćenog inspektora ili javnog tužioca, ili na prijavu oštećenoga. Povodom podnetog zahteva sudija za prekršaje samostalno odlučuje da li postoje uslovi za pokretanje postupka, ali ne može pokretati postupak ako mu nije podnet zahtev ili prijava.

Za postojanje odgovornosti za prekršaj uslov je da postoji uračunljivost izvršioca. Ne odgovara za prekršaj lice koje je učinilo prekršaj u stanju trajnog ili privremenog duševnog oboljenja, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvoja, ukoliko zbog ovih stanja nije moglo biti svesno značaja svoje radnje ili propuštanja ili nije moglo upravljati svojim postupcima. Okolnost da je prekršaj učinjen u pijanstvu ne isključuje odgovornost učinioca.

Za odgovornost učinioca potrebna je vinost (krivnja), s tim što je dovoljan nehat učinioca, ukoliko posebnim propisom nije određeno da će se kazniti samo za umišljaj. Protiv lica koja uživaju diplomatski imunitet ne vodi se administrativno-kazneni postupak.

Dete do navršanih 14 godina ne odgovara za prekršaj. Maloletnik do navršanih 16 godina ne može biti kažnjen, već samo opomenut i o tome se upozoravaju roditelji i školska ustanova radi primene vaspitnih i disciplinskih mera. Maloletnik stariji od 16 godina može se kazniti novčanom kaznom, dok se kazna zatvora izuzetno primenjuje samo ako se utvrdi da je, s ozbirom na prirodu prekršaja i lične osobine maloletnika, potrebno primeniti ovu kaznu.

VOĐENJE POSTUPKA

Administrativno-kazneni postupak se sprovodi brzo, ali tako da se time ne oteža donošenje pravilnog rešenja o prekršaju. Dokazivanje se ograničava samo na činjenice koje su bitne za utvrđivanje materijalne istine.

Postupak se može obustaviti protiv učinioca ako je radnja (propuštanje) učinjena u nužnoj odbrani, krajnjoj nuždi, pod uticajem sile, pretnje ili prinude, ili ako je učinilac bio u stvarnoj zabludi da je njegova radnja (propuštanje) dopuštena. Kazna se izriče samo za svršeno delo. Pokušaj se ne kažnjava.

U 1955 doneto je 417.190 rešenja o obustavi postupka, u 1956 — 263.763, a u 1957 — 294.468.

Okrivljeni uživa punu zaštitu u postupku. Pre donošenja rešenja okrivljeni se saslušava o predmetu zbog koga se protiv njega vodi postupak. Rešenje o prekršaju može biti doneto bez saslušanja okrivljenog samo ako se uredno pozvati okrivljeni ne odazove pozivu, a organ nadležan za postupak nađe da njegovo saslušanje nije bitno za pravilno utvrđivanje stvari. Okrivljenom koji ne zna jezik na kome se vodi postupak mora se omogućiti da se preko tumača upozna sa celim materijalom i da prati tok postupka.

Okrivljenom je zagaranтована odbrana, i državni organ koji vodi postupak dužan je da istinito i potpuno utvrdi činjenice koje su od važnosti za donošenje rešenja, i to sa jednakom brižljivošću okolnosti koje terete okrivljenog i koje mu služe za odbranu. Organ nadležan za postupak dužan je da se stara da neznanje i neukost okrivljenog ne bude na štetu njegovih prava.

U administrativno-kaznenom postupku okrivljeni ne može biti stavljen u pritvor, već samo zadržan najviše 24 časa, u kom roku se mora saslušati i doneti rešenje o prekršaju, ili se pustiti na slobodu.

Okrivljeni može biti zadržan do donošenja rešenja o prekršaju samo u dva slučaja: 1) ako se ne može utvrditi identitet okrivljenog ili ako nema stalno boravište i ako postoje osnovi sumnje da je učinio prekršaj a osnovano se može verovati da će pobeći; i 2) ako se protiv okrivljenog vodi postupak za prekršaj za koji se može izreći zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto, a osnovana je sumnja da postoje okolnosti koje opravdavaju izricanje takve mere.

Iz preventivnih razloga može biti zadržano i pijano lice koje se zatekne u vršenju prekršaja ako postoji opasnost da će i dalje vršiti prekršaje. Zadržavanje po ovom osnovu ne sme biti duže od 12 časova.

U skraćenom (mandatnom) postupku bez saslušanja okrivljenog može se doneti rešenje o prekršaju kada je zahtev za pokretanje postupka stavljen na osnovu prijave službenika Narodne milicije, službenika inspekciskog organa ili drugog službenog lica, koja je podneta na osnovu neposrednog opažanja, pa sudija za prekršaje nađe da je na osnovu takve prijave dovoljno utvrđeno da je okrivljeni učinio prekršaj i da se protiv njega ima izreći novčana kazna do 5.000 din. Pod istim uslovima se može izreći kazna pravnom licu do 10.000 din. Donošenjem rešenja u skraćenom postupku ne dira se u pravo okrivljenog na odbranu, jer ukoliko je okrivljeni nezadovoljan donetim rešenjem, ima pravo da stavi prigovor u roku od 8 dana od dana dostave rešenja, u kom slučaju sudija za prekršaje mora staviti van snage rešenje i sprovesti redovan postupak. Rešenje u skraćenom postupku ne može se doneti protiv maloletnika.

Po ovlašćenju iz posebnih propisa službenici Narodne milicije ili druga službena lica mogu naplaćivati novčane kazne u utvrđenom iznosu na licu mesta do 5.000 din. za prekršaje koji su propisani zakonom i propisima Saveznog ili republičkih izvršnih veća, odnosno do 500 din. za prekršaje predviđene u drugim propisima. O naplaćenju kazni izdaje se potvrda. Ako lice koje je učinilo prekršaj odbija da plati kaznu, podnosi se prijava nadležnom organu za vođenje administrativno-kaznenog postupka.

KAZNE I ZAŠTITNE MERE

Ovlašćeni organi propisuju samo one kazne koje su zakonom utvrđene. Za prekršaje se propisuje samo novčana kazna i kazna zatvora, i to po pravilu alternativno. Izuzetno, za prekršaje koji su učinjeni iz materijalne zainteresovanosti može biti propisano da se obe kazne zajedno izriču. Kad je za prekršaj propisana novčana kazna i kazna zatvora, kazna zatvora se izriče samo ako prekršaj ima teže posledice ili ukazuje na veći stepen odgovornosti učinioca, što se mora posebno obrazložiti u rešenju. Izrečena kazna zatvora se ne može zameniti novčanom kaznom.

Ako je jednom radnjom izvršeno više prekršaja (idealni sticaj), izriče se jedna kazna po propisu koji predviđa strožu kaznu, a ako je sa više radnji izvršeno više prekršaja (realni sticaj), prethodno se utvrđuju kazne za svaki prekršaj, pa se izriču sve utvrđene kazne, a ako su izrečene kazne iste vrste, izriče se ukupna kazna koja je jednaka zbiru pojedinih utvrđenih kazni, s tim da ukupna kazna zatvora ne može preći dva meseca. Kad je izrečena kazna zatvora preko 30 dana i novčana kazna, kazna zatvora kojom se zamenjuje novčana kazna ne može zajedno sa izrečenom kaznom zatvora preći 2 meseca.

Kazna zatvora se propisuje samo zakonom i propisima Saveznog izvršnog veća i republičkih izvršnih veća u trajanju do 30 dana. U 1955 izrečeno je 25.066 kazni zatvora ili 4,3% od svih izrečenih kazni, u 1956 — 31.755 ili 4,6%, a u 1957 — 26.247 ili 4,4%.

Novčana kazna se propisuje u najmanjem iznosu od 100 din., a najviši iznos zavisi od toga koji organ propisuje prekršaj i za koje se prekršaje propisuje kazna. Opštinski narodni odbor propisuje novčane kazne do 10.000 din., sreski narodni odbor do 20.000 din., a ostali organi po pravilu samo do 20.000 din. Izuzetno, za prekršaje učinjene iz materijalne zainteresovanosti savezni i republički organi uprave i republički saveti propisuju kazne za pojedince do 50.000 din., a za pravna lica do 100.000 din., a samo po ovlašćenju izvršnog veća za pojedince do 100.000 din., a za pravna lica do 500.000 din. Zakonom i propisima Saveznog i republičkih izvršnih veća propisuje se za prekršaje iz materijalne zainteresovanosti novčana kazna za pojedince do 300.000 din., a za pravna lica do 1.000.000 din. ili u srazmernom ili sličnom odnosu prema određenoj osnovi. Naplaćene novčane kazne idu u korist republičkog fonda za socijalne ustanove, ukoliko posebnim saveznim zakonom nije određeno da idu u druge fondove.

U rešenju kojim se izriče novčana kazna određuje se rok plaćanja (od 3 do 30 dana). Ovaj se rok u opravdanim slučajevima na zahtev kažnjelog može produžiti ili dozvoliti

isplata u ratama. Ako kažnjeni ne plati novčanu kaznu u roku koji je određen u rešenju o prekršaju, ona se odmah zamenjuje zatvorom. Zato se u rešenju o prekršaju određuje i dužina kazne zatvora koju će kažnjeni izdržati ako ne plati izrečenu novčanu kaznu. Pri zameni svakih započetih 500 din. računa se u jedan dan zatvora, s tim da kazna zatvora ne može preći 30 dana. Izuzetno, kada se zamenjuje novčana kazna preko 20.000 din., kazna zatvora može iznositi 2 meseca. Novčana kazna se naplaćuje prinudno samo za devizne, carinske, poreske i druge prekršaje izvršene iz materijalne zainteresovanosti ako je to posebnim zakonom ili propisima Saveznog ili republičkih izvršnih veća izričito predviđeno, kao i podoficiru, oficiru i vojnom službeniku. Novčana kazna koja se naplaćuje prinudno u slučaju neuspele prinudne naplate ne zamenjuje se zatvorom.

Najveći broj novčanih kazni izrečen je fizičkim licima u iznosu do 500 din. (144.814 u 1955, 206.525 u 1956, 157.429 u 1957), a znatno manji broj u većem iznosu. Broj izrečenih novčanih kazni fizičkim licima u iznosu preko 10.000 din. je mali (3.144 u 1955, 3.207 u 1956 i 2.859 u 1957). Broj izrečenih novčanih kazni pravnim licima pokazuje poslednjih godina povećanje, jer su izvesne radnje koje su ranije bile predviđene kao privredni prestupi sada predviđene kao prekršaji (u 1955 bilo je kažnjeno 1.296 pravnih lica, u 1956 — 2.307, a u 1957 — 3.394).

Pored novčane kazne i kazne zatvora za prekršaj se može izreći i kazna ukora, mada ona ne može biti propisana za određeni prekršaj. Ukor pretstavlja ublažavanje propisane novčane kazne odnosno kazne zatvora i može se izreći umesto propisanih kazni ako je prekršaj neznatnog značaja ili njime nije prouzrokovana nikakva ili neznatna posledica, ili ako postoje druge okolnosti koje znatno umanjuju odgovornost učinioca. U 1955 izrečene su 23.634 kazne ukora, u 1956 — 33.842, a u 1957 — 35.742.

Uz kaznu zatvora ili novčanu kaznu zakonom ili propisom Saveznog i republičkih izvršnih veća mogu se propisati i zaštitne mere: oduzimanje predmeta upotrebljenih za izvršenje prekršaja, pribavljenih prekršajem, nastalih izvršenjem prekršaja, oduzimanje dozvole bavljenja određenim zanimanjem ili delatnošću, oduzimanje dozvole za držanje i nošenje oružja i udaljenje stranca sa teritorije Jugoslavije. Zaštitne mere proterivanja iz određenog mesta i upućivanje na boravak u određeno mesto kao i druge zaštitne mere mogu se za prekršaj propisati samo zakonom.

U 1957 su dovršena 592.304 postupka po prekršajima. Među tim prekršajima najviše ih je iz oblasti privrede (263.930), javnog reda i mira (103.715), saobraćaja na putevima (65.138), a znatno ih je manje iz oblasti radnih odnosa (17.545), socijalne politike i narodnog zdravlja (19.552), kulture i prosvete (17.372), finansija (5.055). Više od polovine privrednih prekršaja čine šumski prekršaji, a zatim povrede propisa o zanatskim radnjama i preduzećima. Najmasovniji prekršaji protiv javnog reda i mira su tuče, neredi i drsko ponašanje na javnom mestu. Prekršaji iz oblasti radnih odnosa se mahom odnose na povrede propisa o zasnivanju i prestanku radnih odnosa, Uredbe o radnim knjižicama, nesklapanje ugovora sa privatnim poslodavcima. Prekršaji iz oblasti socijalne politike i narodnog zdravlja se najviše odnose na povredu propisa o prijavljivanju radnika ili na neplaćanje doprinosa Zavodu za socijalno osiguranje, kao i na povredu propisa o nadzoru nad životnim namirnicama. Prekršaji iz oblasti kulture i prosvete su u najvećem broju povrede propisa o obaveznom pohađanju osnovnih škola.

REŠENJE O PREKRŠAJU

Administrativno-kazneni postupak se završava donošenjem rešenja o prekršaju, u kome je navedeno da li se okrivljeni kažnjava za prekršaj ili se postupak protiv njega obustavlja. Rešenje kojim se okrivljeni kažnjava sadrži: činjenični opis prekršaja za koji se okrivljeni kažnjava i propis po kome je prekršaj predviđen, kaznu koja se izriče, zaštitne mere koje se izriču (ako se takve mere primenjuju), odluku o zahtevu oštećenog za naknadu štete i odluku o troškovima postupka. Svako rešenje o prekršaju ima obrazloženje u kome se ukratko navodi utvrđeno

činjenično stanje i iznose dokazi na osnovu kojih se pojedine činjenice smatraju dokazanim, kao i pravni propis na kome se zasniva odgovornost okrivljenog. Rešenje sadrži i uputstvo o žalbi.

ZASTARELOST

Administrativno kazneni postupak se može pokrenuti samo u roku od 6 meseci od izvršenja dela za prekršaje za koje je propisana novčana kazna do 20.000 din. ili kazna zatvora do 15 dana, a za prekršaje za koje je propisana kazna u dužem trajanju ili novčana kazna u većem iznosu — samo do jedne godine. Zastarelost se prekida svakom radnjom nadležnog organa preduzetom radi gonjenja učinica, ali po isteku dvostrukog vremena nastupa apsolutna zastarelost.

Zastarelost prava na izvršenje kazne nastupa posle 6 meseci od pravosnažnosti rešenja o prekršaju kojim je izrečena novčana kazna do 20.000 din. ili kazna zatvora do 15 dana, a posle godinu dana ako je izrečena novčana kazna preko 20.000 din. ili kazna zatvora preko 15 dana ili je samostalno izrečena zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto. Zastarelost se prekida svakom radnjom nadležnog organa preduzetom radi izvršenja kazne ili zaštitne mere, s tim da po isteku dvostrukog roka od navedenog nastupa apsolutna zastarelost. Duži rokovi zastarelosti za određene prekršaje određuju se samo posebnim zakonom.

VANREDNA PRAVNA SREDSTVA

U administrativno-kaznenom postupku postoje samo dva vanredna pravna sredstva: zahtev za zaštitu zakonitosti i poništavanje i ukidanje po pravu nadzora.

Protiv pravosnažnog rešenja o prekršaju zahtev za zaštitu zakonitosti podnosi javni tužilac. Zahtev za zaštitu zakonitosti na štetu okrivljenog može se podneti u roku od mesec dana od dana kada je rešenje dostavljeno javnom tužiocu, a ako mu rešenje nije dostavljeno (kad tužilac nije podneo zahtev ili kad nije bio učesnik u postupku), u roku od tri meseca od dana dostavljanja okrivljenom. U korist okrivljenog zahtev se može podneti u roku od jedne godine od dana pravosnažnosti rešenja. Zahtev za zaštitu zakonitosti može podneti savezni javni tužilac kada o zahtevu rešava Veće za prekršaje pri Saveznom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove, a republički i okružni javni tužilac kad o zahtevu rešava veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove. Povodom zahteva za zaštitu zakonitosti nadležni organ može ukinuti ili poništiti pobijano rešenje ili odbiti zahtev. Protiv rešenja donetog po zahtevu za zaštitu zakonitosti nije dopuštena žalba.

Nezakonita i nepravilna rešenja koja je doneo sudija za prekršaje ili sresko veće za prekršaje može i po svojoj inicijativi ukinuti ili poništiti veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove u roku od godinu dana od pravosnažnosti rešenja o prekršaju. Isto pravo ima Veće za prekršaje pri Saveznom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove u pogledu nezakonitih i nepravilnih rešenja koja su donela republička veća za prekršaje, a u pogledu nezakonitih i nepravilnih rešenja koja su doneli drugi organi uprave — državni organi viši od tih organa.

Upravni spor se ne može voditi protiv rešenja o prekršaju koja donose sudije i veća za prekršaje, dok se protiv rešenja o prekršaju koja donose organi uprave ovaj spor može voditi.

IZVRŠENJE REŠENJA

Rešenje se izvršuje kad postane pravosnažno. Rešenje se može izvršiti pre pravosnažnosti samo ako okrivljeni ne može dokazati svoj identitet ili nema stalnog boravišta i ako organ koji je izrekao kaznu u prvom stepenu nade da kažnjeni može osujetiti izvršenje rešenja, ukoliko se ovo odmah ne izvrši.

Kazna zatvora se izvršuje u zatvorima. Kažnjenim licima je obezbeđena besplatna ishrana, posteljina, zdravstvena zaštita i socijalno osiguranje u slučaju nesreće na poslu. Kažnjena lica dobijaju naknadu za rad. Kažnjeni upotrebljavaju svoju posteljinu i primaju hranu koja se za njih sprema van zatvora ako to žele. Kažnjeni se slobodno dopisuju i primaju poštanske pošiljke i pakete, a razgovore pri primanju posete vode bez prisustva službenika.

NAKNADA IMOVINSKE ŠTETE ZBOG NEOPRAVDANOG KAŽNJAVANJA

Lice koje je za prekršaj kažnjeno zatvorom ima pravo da od države zahteva naknadu imovinske štete koju je pretrpelo zbog neopravdanog kažnjavanja ukoliko se u postupku utvrdi da delo za koje je kažnjeno nije prekršaj, da nema dokaza da je to lice učinilo prekršaj ili da postoje osnovi koji isključuju odgovornost učinioca za prekršaj.

IZVOR:

Osnovni zakon o prekršajima (»Službeni list FNRJ«, br. 2/56); Zakon o upravnim sporovima (»Službeni list FNRJ«, br. 23/52 i 15/53); Statistički podaci Veća za prekršaje pri Saveznom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove.

VI. C.

NASLEĐIVANJE

Jugoslovensko nasledno pravo uslovljeno je postojećim društveno-ekonomskim odnosima, a u prvom redu postojećim odnosima privatne svojine, iz koje neposredno izvire. Privatna svojina u našem pravnom sistemu nije neograničena niti ima svojstvo kapitalističke privatne svojine. Samim tim određena je i funkcija naslednog prava. Nasledivanje nije pravna ustanova koja služi sticanju i nagomilavanju bogatstva. Ono ne može ni imati takvu ulogu s obzirom na izvršenu nacionalizaciju privatnih privrednih preduzeća najamnih zgrada i građevina kog zemljišta i ograničenje drugog zemljišnog po čda. Nasledivanje u Jugoslaviji ima za svrhu učvršćenje porodice i braka i ispunjenje obaveza prema deci, bračnom drugu i bliskim srođnicima, a pored toga ono je i logična posledica načela slobodnog raspolaganja imovinom od strane građana i principa nagrađivanja prema radu.

Osnovni principi naslednog prava su njegovo jedinstvo i ravnopravnost u nasledivanju. Za sve građane važi jedan opšti, jedinstven pravni režim nasledivanja, a svi građani su, pod istim uslovima, ravnopravni u nasledivanju.

Strani državljani u našoj državi imaju ista nasledna prava kao i domaći državljani ako i u stranoj državi naši državljani imaju ista nasledna prava kao i državljani te države.

Nasledivati se mogu stvari, pokretne i nepokretne, kao i prava. Po svojoj prirodi, ne mogu se nasledivati lična neimovinska prava, kao ni imovinska prava koja su bila vezana isključivo za ličnost umrlog (isključivo lična imovinska prava).

Može se naslediti samo pojedinac (fizičko lice), a ne i pravno lice, tj. mogu se nasledivati samo stvari i prava koja su pripadala pojedincima.

Dva su pravna osnova po kojima se može naslediti: zakon i testament. Nasledivanje na osnovu testamenta ima prvenstvo pred nasledivanjem na osnovu zakona. Ne može se naslediti na osnovu ugovora, jer se ugovor o nasledivanju smatra ništavim. Ako umrla nema ni zakonskih ni testamentalnih naslednika, njegova zaostavština, kao zaostavština bez naslednika, postaje po samom zakonu društvena svojina.

Naslednopravni odnosi regulisani su Zakonom o nasledivanju, koji je podeljen na deo koji reguliše nasledno pravo i deo koji uređuje postupak u naslednim stvarima.

ZAKONSKO NASLEĐIVANJE

Nasledivanje na osnovu zakona nastupa samo onda kad nema nasledivanja na osnovu testamenta.

Zakonski naslednici su ona lica koja mogu naslediti ostavioca ako ovaj nije ostavio testament. Krug tih lica određen je zakonom. U krug zakonskih naslednika umrlog ulaze: njegovi potomci; njegovi usvojenici i njihovi potomci, njegov bračni drug; njegovi roditelji; njegova braća i sestre i njihovi potomci; njegovi dedovi i babe i njihovi potomci i ostali preci umrlog.

Nasledni redovi zakon kih naslednika. — Zakonski naslednici pozivaju se na naslede po naslednim redovima. To znači da naslednici bližeg naslednog reda isključuju iz nasledstva lica daljeg naslednog reda. Međutim, potomci ostavioca, kao i drugi određeni njegovi srođnici, predstavljaju pri zakonskom nasledivanju svog pretka koji je umro pre ostavioca, i stupaju na njegovo mesto, tako da dobijaju deo nasledstva koji bi pripao tom njihovom pretku da je bio živ u trenutku ostaviočeve smrti (pravo pretstavljanja).

Prvi nasledni red čine deca ostaviočeva i njegov bračni drug. Svi oni nasleduju na jednake delove.

Drugi nasledni red čine roditelji ostaviočevi i njegov bračni drug. Bračnom drugu pripada polovina zaostavštine, a drugu polovinu dele roditelji na ravne delove. Roditelji dele celu zaostavštinu na ravne delove ako nema bračnog druga ostaviočevog. Isto tako, bračni drug nasleduje celu zaostavštinu ako su oba roditelja umrla pre ostavioca, a nisu ostavila potomaka.

Treći nasledni red čine dedovi i babe ostavioca po muškoj lozi (po ocu ostavioca) i po ženskoj lozi (po majci ostavioca). Jednu polovinu nasleduju ded i baba po muškoj lozi, a drugu polovinu ded i baba po ženskoj lozi. Ded i baba iste loze nasleduju na jednake delove.

U prvom, drugom i trećem naslednom redu u potpunosti se primenjuje pravo pretstavljanja, tako da se krug naslednika u tim naslednim redovima proširuje.

Četvrti nasledni red čine pradedovi i prababe ostavioca. Jednu polovinu zaostavštine nasleduju pradedovi i prababe po muškoj lozi, a drugu polovinu pradedovi i prababe po ženskoj lozi. Deo zaostavštine koji pripada muškoj lozi dele na jednake delove roditelji ostaviočevog deda po ocu i roditelji ostaviočeve babe po ocu. Na taj način se deli i deo zaostavštine koji pripada ženskoj lozi.

Ako nema zakonskih naslednika četvrtog naslednog reda, pozivaju se naslednici daljeg naslednog reda (čukundedovi, čukunbabe ostavioca itd.), koji nasleduju zaostavštinu shodno pravilima po kojima nasleduju pradedovi i prababe ostavioca.

U četvrtom naslednom redu u daljim naslednim redovima ne primenjuje se pravo pretstavljanja.

Vanbračna deca nisu uvek izjednačena u naslednom pravu s bračnom decom. Ona su izjednačena s bračnom decom kada se radi o nasledivanju između vanbračnog deteta i njegovog oca ili majke; između potomaka vanbračnog deteta i njegovog oca ili majke; između vanbračnog deteta i srodnika njegove majke; kao i između potomaka vanbračnog deteta i srodnika njegove majke.

Što se tiče naslednih odnosa između vanbračnog deteta ili njegovih potomaka, s jedne strane, i srodnika oca vanbračnog deteta, s druge strane, treba razlikovati da li je otac priznao vanbračno dete za svoje. Ako ga je priznao za svoje, nasledivanje je isto kao da je dete bilo bračno. Ako otac nije priznao vanbračno dete za svoje, između navedenih lica nema nasledivanja, bez obzira što je pravosnažnom sudskom presudom utvrđeno očinstvo vanbračnog deteta.

Pozakonjena deca potpuno su izjednačena u pogledu nasledivanja s decom rođenom u braku.

Usvojeno dete i njegovi potomci nasleduju usvojioca onako kao što ga nasleduju njegova rođena deca i drugi njegovi potomci. Usvojenik i njegovi potomci imaju navedena nasledna prava samo prema usvojiocu, ali ne nasleduju ni usvoiočeve srođnike ni njegovog bračnog druga ni druge njegove usvojenike. Usvojilac i njegovi srođnici ne mogu usvojenika naslediti po zakonu, ali mogu po testamentu. Usled toga usvojilac ne utiče na pravo nasledivanja između usvojenika i njegovih srodnika.

Nužni naslednici su oni zakonski naslednici ostavioca kojima zakon priznaje pravo da kao naslednici ostavioca naslede određeni deo zaostavštine, iako je to u suprotnosti sa raspolaganjem koje je ostavilac učinio sa imovinom u svom testamentu.

Postoje dve kategorije nužnih naslednika. U prvu kategoriju spadaju potomci umrlog, njegovi usvojenici i njihovi potomci, njegovi roditelji i njegov bračni drug. Ova lica su uvek nužni naslednici kad su po zakonu pozvana na naslede. U drugu kategoriju spadaju ostali preci umrlog (dedovi i babe, pradedovi i prababe, itd.) i njegova braća i sestre. Ova lica su nužni naslednici samo u slučaju kad su trajno nesposobna za rad, a nemaju potrebnih sredstava za život.

Nužni i raspoloživi deo. — Nužni deo je onaj deo zaostavštine koji zakon obezbeđuje nužnim naslednicima i kojim ostavilac ne može raspolagati. Ovaj deo iznosi za nužne naslednike prve kategorije jednu polovinu, a za nužne naslednike druge kategorije jednu trećinu od onog dela zaostavštine koji bi svakome od njih pripao po zakonskom redu nasledivanja da ostavilac nije ostavio testament.

Raspoloživi deo je onaj deo zaostavštine koji premaša nužne delove. Raspoloživim delom zaveštalac može raspolagati po svojoj volji.

Da bi se moglo odrediti koliko iznose nužni delovi, kao i da li je raspolaganjem zaveštaoa i u kojoj visini povredeni nužni deo pojedinih naslednika, mora se prethodno utvrditi vrednost zaostavštine. U vrednost zaostavštine uračunava se i vrednost svih poklona koje je ostavilac učinio zakonskim naslednicima, kao i poklona koje je učinio drugim licima u poslednjoj godini svoga života, osim poklona u korist društvene zajednice i društvenih organizacija.

Imovina koja se izdvaja iz zaostavštine ne uzima se u obzir pri izračunavanju nužnog dela. Iz zaostavštine se izdvaja, na zahtev potomaka zaostaviočevih koji su s njim živeli i privredovali u zajednici, deo koji odgovara njihovom doprinosu u povećanju vrednosti ostaviočeve imovine, te izdvojeni deo pripada tim potomcima ostaviočevim. Isto tako, iz zaostavštine

se izdavaju i predaju nadživelom bračnom drugu i potomcima ostaviocima koji su s njim živeli u istom domaćinstvu predmeti domaćinstva (pokuštvo, nameštaj itd.) koji služe za zadovoljavanje njihovih svakodnevnih potreba.

Ako se na osnovu izračunavanja nužnog i raspoloživog dela utvrdi da je raspolaganjem od strane ostavioca (poklonom ili testamentom) otkriven nužni deo nekog naslednika, vrši se smanjenje raspolaganja testamentom i vraćanje poklona, ukoliko je to potrebno radi dopune nužnog dela.

Zaveštalac ima pravo da naslednike koji imaju pravo na nužni deo isključi iz nasleđa samo ako su se nužni naslednici ograničili o svoju dužnost prema ostaviocu ili društvenoj zajednici. Isključenje iz nasleđa pogađa samo isključeno lice ali ne i njegove potomke.

Pored toga, zaveštalac ima prava da određene i nužne naslednike, pod uslovima predviđenim u zakonu, liši nasleđa, bilo potpuno ili delimično. Zaveštalac može lišiti nasleđa samo svoje potomke, a ne i ostale svoje nužne naslednike, i to samo u korist potomaka lica lišenog nasleđa, i samo u slučaju kada je ovo lice prezađeno ili je rasipnik. Ali, iako je zaveštalac lišio nasleđa nužnog dela svog naslednika, to lišenje će ostati punovažno samo onda ako u trenutku otvaranja nasleđa, tj. u trenutku smrti zaveštaoca lišeni ima maloletno dete ili maloletnog unuka od ranije umrlog deteta, ili ako lišeni ima punoletno dete ili punoletnog unuka od ranije umrlog deteta, koji su nesposobni za privredanje. Inače, lišenje postaje nepunovažno i lišeni nasleđuje nužni deo.

Uračunavanje poklona i legata u nasledni deo. — Prilikom izračunavanja naslednih delova, svakom zakonskom nasledniku uračunava se u nasledni deo vrednost onoga što je od ostavioca dobio na poklon, kao i vrednost legata koji je ostavilac ostavio. To uračunavanje ne vrši se, ako je ostavilac tako odredio, ali samo ukoliko se time ne krnje nužni delovi.

Zakonski naslednik ne vraća u naturi primljeni poklon ili ostavljeni mu legat niti naknđuje njihovu vrednost. On zadržava poklon ili legat, ali pre podela zaostavštine ostali naslednici dobijaju vrednost u visini vrednosti poklona ili legata, pa se tek posle toga među svim naslednicima deli ostatak zaostavštine.

NASLEDIVANJE NA OSNOVU TESTAMENTA

Ako je umrla ostavio punovažan testament, nasledivanje se vrši prema tom testamentu, a ne prema zakonskom redu nasledivanja.

Svojeručni testament je punovažan ako ga je zaveštalac napisao i potpisao svojom rukom.

Pismeni testament pred svedocima je punovažan ako je zaveštalac u prisustvu dvojice svedoka izjavio da je testament koji mu je neko drugi sastavio njegov testament, i u njihovom prisustvu ga potpisao i ako se i svedoci potpišu na samom testamentu. Ovakav testament može napraviti samo zaveštalac koji zna da čita i piše.

Sudski testament je onaj koji je po kazivanju zaveštaoca sastavio sudija sreskog suda i na samom testamentu potvrdio da je zaveštalac u njegovom prisustvu testament pročitao i potpisao.

Diplomatski testament je onaj testament koji je jugoslovenski državljanin, na način propisan za sudski testament napravio u inostranstvu pred jugoslovenskim konzularnim predstavnikom ili pred jugoslovenskim diplomatskim predstavnikom koji obavlja konzularne poslove.

Testament sastavljen na brodu je punovažan ako ga je zaveštaocu na jugoslovenskom brodu sastavio zapovednik broda, ako su pri sastavljanju takvog testamenta izvršene radnje i ispunjene forme koje Zakon propisuje za sudski testament.

Vojnički testament je punovažan ako ga je licu koje se nalazi na vojnoj dužnosti sastavio komandir čete ili koji drugi starešina istog ili višeg ranga, ili koje drugo vojno ili građansko lice u prisustvu takvog starešine ili starešine vojnog odreda, i ako su izvršene radnje i ispunjene forme koje Zakon propisuje za sudski testament. Vojnički testament može se sačiniti samo za vreme mobilizacije ili rata.

Usmeni testament je punovažan ako zaveštalac, usled izuzetnih prilika, objektivne ili subjektivne prirode, nije u mogućnosti da napravi pismeni testament. U tom slučaju zaveštalac može svoju izjavu poslednje volje učiniti pred dva ili više svedoka.

Opozivanje testamenta. — Zaveštalac ima pravo da testament opozove kad god hoće u celini ili delimično, i nije dužan da navede razloge opozivanja. Opozivanje testamenta punovažno je ako je izvršeno u nekom od oblika koje Zakon propisuje kao uslov za punovažnost testamenta, ali nije potrebno da se opozivanje izvrši baš u onom obliku u kojem je učinjen testament koji se opoziva. Pismeni testament može zaveštalac opozvati i time što će uništiti takvu pismenu ispravu.

Zakon postavlja pravilo da u slučaju postojanja više testamenta istog ostavioca, važi docniji testament, iako raniji testament nije izrično opozvan. Ali u tom slučaju odredbe ranijeg testamenta koje nisu u suprotnosti sa docnijim testamentom ostaju na snazi.

NASLEDNOPRAVNI UGOVORI

Ugovor o nasledivanju i ugovor o budućem nasledstvu ili legatu. — Zakon ne priznaje ugovor kao osnov pozivanja na nasleđe. Prema tome, ništav je i ne proizvodi pravno dejstvo ugovor kojim jedna ugovorna strana ostavlja drugoj ugovornoj strani ili nekom trećem licu svoju ostavinu ili njen deo. Pored toga, a dosledno istom principu, zakon proglašava ništavim i bez pravnog dejstva i ugovor koji se odnosi na nasleđstva trećeg lica (koje nije ugovorna strana), koje se u vreme zaključenja ugovora nalazi u životu, kao i ugovor o legatu ili drugoj koristi koju jedna ugovorna strana očekuje iz nasleđstva takvog trećeg lica.

Ustupanje i raspodela imovine za života. — Zakon dopušta da roditelj ili drugi predak može još za života, na osnovu pravnog posla među živima, ustupiti i raspodeliti svojoj deci i drugim svojim potomcima celokupnu svoju imovinu ili samo njen deo. Ustupanje i raspodela imovine može izvršiti samo predak svojim potomcima, i to samo one imovine koju ima u vreme zaključenja takvog pravnog posla. Za punovažnost takvog ustupanja i raspodele potrebna je, po pravilu, saglasnost svih potomaka ustupiočevih koji bi bili pozvani na nasleđe da je ustupilac umro u trenutku zaključenja sporazuma o ustupanju. U tom sporazumu može učestvovati i bračni drug ustupioaca, a ako nije učestvovao, on ima pravo na nužni deo. Sporazum o ustupanju mora biti zaključen u pismenom obliku i overen od suda. Ustupilac može opozvati sporazum samo u slučajevima koji su određeni Zakonom (gruba neblagodarnost potomaka prema ustupioocu, neizvršenje preuzete obaveze izdržavanja od strane potomaka i sl.).

Ugovor o doživotnom izdržavanju. — Ovim ugovorom jedna ugovorna strana obavezuje se da izdržava doživotno drugu ugovornu stranu ili neko treće lice, a druga ugovorna strana ostavlja joj u nasleđe svu svoju imovinu ili njen deo. Ugovor o izdržavanju može se odnositi samo na imovinu koja pripada primaocu izdržavanja u vreme zaključenja tog ugovora. Za valjanost ugovora o doživotnom izdržavanju potrebno je da je sačinjen u pismenom obliku i potvrđen od suda.

Ugovorne strane mogu uvek sporazumno raskinuti ugovor o doživotnom izdržavanju, a inače ugovor se može raskinuti samo iz razloga određenih Zakonom.

PRELAZAK ZAOSTAVŠTINE NA NASLEDNIKE I DEOBA NASLEDSTVA

Otvaranje nasleđa i sticanje zaostavštine. — Nasleđe nekog lica otvara se njegovom smrću ili proglašenjem za umrlog. U trenutku otvaranja nasleđa nekog lica, tj. u trenutku njegove smrti ili proglašenja za umrlog, zaostavština toga lica prelazi, po samom Zakonu, na njegove naslednike (testamentalne odnosno zakonske).

Sposobnost za nasledivanje. — Naslediti može, kako na osnovu testamenta tako i na osnovu zakona, samo lice koje se nalazi u životu u trenutku otvaranja nasleđa. Međutim, i dete koje je u trenutku otvaranja nasleđa već bilo začeto smatra se da se u tom trenutku nalazilo u životu ako se rodilo živo.

Nedostojnost za nasledivanje. — Lice koje bi na osnovu Zakona ili na osnovu testamenta bilo pozvano na nasleđe, neće moći da nasleđi ako postoje razlozi usled kojih se to lice smatra nedostojnim za nasledivanje, niti će moći da dobije bilo šta na osnovu testamenta. Razlozi nedostojnosti određeni su Zakonom, a odnose se na slučajeve kad se naslednik ili legatar teže ograđio o svoju dužnost prema ostaviocu ili prema društvenoj zajednici. Nedostojnost pogađa naslednika ili legatara na osnovu samog Zakona, te u tom pogledu nije potrebna nikakva izjava ostaviočeva, kao što je potrebno u slučaju isključenja iz nasleđa. Ali, ostavilac može oprostiti nedostojnost, osim u određenim slučajevima, i tada nedostojnost prestaje.

Nedostojnost ne pogađa potomke nedostojnog lica, te oni nasleđuju ostavioca kao što bi ga nasledili u slučaju da je nedostojno lice umrlo pre ostavioca.

Odricanje od nasleđa. — Ni zakonski ni testamentalni naslednik nisu dužni da se prime nasleđa, te se mogu odreći od nasleđa. Odricanje od nasleđa vrši se izjavom koju naslednik daje sudu pred kojim se vodi postupak za raspravljanje zaostavštine. Izjava o odricanju od nasleđa može se dati samo do svršetka rasprave zaostavštine.

Odricanje od nasleđa važi i za potomke lica koje se odreklo. Ali ako je zakonski naslednik izjavio da se odriče nasleđa samo u svoje ime, njegov deo nasleđa nasleđuje se kao da je on umro pre ostavioca. Ako bi se naslednik odrekao od nasleđa koje bi mu imalo pripasti na osnovu testamenta, to nasleđe pripada, po pravilu, zakonskim naslednicima ostavioca.

Odgovornost naslednika za dugove ostaviočeve. — Naslednik koji se nije odrekao nasleđa, odgovara za dugove ostaviočeve, ali samo do visine vrednosti imovine koju je nasleđio. Do te visine svi naslednici odgovaraju solidarno. Dugovi se među naslednicima dele, po pravilu, srazmerno njihovim naslednim delovima.

Deoba nasleđstva. — Svaki naslednik ima pravo tražiti od drugih naslednika da se izvrši deoba nasleđstva. Sami naslednici sporazumno određuju šta će iz zaostavštine pripasti pojedinom nasledniku na ime njegovog naslednog dela. Ako se oni u tome ne sporazumeju, svaki naslednik može zahtevati od suda da se izvrši deoba zaostavštine.

POSTUPAK U NASLEDNIM STVARIMA

Za raspravljanje zaostavštine nadležan je sreski sud. Ostavinski sud dužan je po službenoj dužnosti pokrenuti postupak za raspravljanje zaostavštine čim sazna da je neko lice umrlo ili da je proglašeno za umrlo. U tom postupku sud ima da raspravi ko su naslednici ostavioca, koja imovina sačinjava zaostavštinu i koje stvari i prava iz zaostavštine pripadaju pojedinim naslednicima, legatarima i drugim licima.

Da bi ostavinski sud mogao pokrenuti postupak za raspravljanje zaostavštine, matičar je dužan da mu dostavi smrtovnicu za svako umrlo lice i lice proglašeno za umrlo. Ako je umrlo ostavio testament, matičar će zajedno sa smrtovnicom dostaviti sudu i testament. Ostavinski sud dužan je da testament koji mu je dostavljen ili koji se nalazi kod njega na čuvanju, otvori i pročita i o tome sastavi zapisnik (proglašenje testa-menta).

Pošto primi smrtovnicu, ostavinski sud određuje da li ima mesta raspravljanju zaostavštine. Zaostavština se neće raspravljati ako se iz smrtovnice vidi da umrli nije ostavio imovinu,

kao i u slučaju kad je ostavio samo pokretnu imovinu, a ni jedan od naslednika ne zahteva da se sprovede rasprava. Ako postoje uslovi za raspravljanje zaostavštine, sud određuje ročište na kome se raspravljaju, po pravilu, sva pitanja koja se odnose na zaostavštinu, a naročito o pravu pojedinih lica na nasleđe i legat, kao i o veličini naslednog dela. Naslednici i druga zainteresovana lica daju svoje izjave na ročištu, ali mogu Ostavinskom sudu davati svoje izjave i van ročišta, kao i kod drugog sreskog suda. Ovo važi i za izjave o primanju nasleđa i o odricanju od nasleđa.

Po sprovedenom postupku za raspravljanje zaostavštine, ostavinski sud donosi rešenje o nasleđivanju. Tim rešenjem proglašavaju se za naslednike lica koja imaju pravo na nasleđe i rešavaju druga pitanja koja se odnose na zaostavštinu.

IZVOR:

Zakon o nasleđivanju, (»Službeni list FNRJ«, br. 20/1955).

B. R.

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

SEDNICA 28 JANUARA 1959

Na sednici Saveznog izvršnog veća 28 januara 1959 usvojeni su Predlog zakona o novčanoj pomoći i zdravstvenoj zaštiti članova porodica čiji se hranio nalaze na obaveznoj vojnoj službi u JNA, Predlog zakona o proglašenju 20 aprila 1959 za državni praznik, Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije za izgradnju skladišnog prostora i Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije za komunalne radove na Novom Beogradu.

Pored toga, usvojene su sledeće uredbe i odluke:

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na dohodak (izmenama i dopunama određene su stope poreza za ovu godinu; predviđeno je da će se stope poreza na dohodak od poljoprivrede kao i stope poreza na dohodak od samostalnih zanimanja i imovine određivati samo saveznim propisima);

Odluka o davanju zajmova iz sredstava Opšteg investicionog fonda za izgradnju koševa za kukuruz u 1959 (Odlukom se dodeljuje u ovu svrhu iznos od milijardu din.; zajmovi iz ovih sredstava davaće se onim privrednim organizacijama koje će u izgradnji koševa učestvovati sa 30% vlastitih sredstava, a bave se proizvodnjom ili prometom kukuruza);

Odluka o stopama poreza na dohodak za 1959; Uredba o izmeni Uredbe o porezu na promet; Odluka o korišćenju sredstava namenjenih za finansiranje rashoda iz čl. 4, 7, i 23 Zakona o saveznom budžetu za 1959; Odluka o upotrebi sredstava stalnog rezervnog fonda političko-teritorijalnih jedinica i o odobravanju kredita opštinama za isplatu obaveza zdravstvenim ustanovama; Odluka o određivanju najviših prodajnih cena za domaću vunu merino i polumerino i o korišćenju sredstava ostvarenih u prometu tekstilnih sirovina; Odluka o ovlašćenju Sekretarijata Saveznog izvršnog veća za industriju da propiše tehničke uslove za štavljenje kože i krzna od strane zanatskih privrednih organizacija u cilju dalje prerade i prodaje; Uredba o posebnom dodatku za sanitarne inspektore; Uredba o posebnom dodatku za devizne inspektore; Uredba o posebnom dodatku za službenike Državnog sekretarijata za inostrane poslove; Uredba o posebnom dodatku za službenike Kabineta Predsednika Republike; Uredba

o posebnom dodatku za službenike carinskih odeljaka i carinskih ispostava graničnih carinarnica van sedišta carinarnica; Odluka o okvirima za utvrđivanje položajnih plata službenika saveznih organa; Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o platama tehničkog osoblja i pomoćnih službenika; Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o položajnim platama sudija i javnih tužilaca; Uredba o izmenama Uredbe o položajnim platama službenika prosvetnih ustanova; Uredba o izmenama Uredbe o zvanjima i platama službenika organa unutrašnjih poslova; Uredba o izmenama Uredbe o posebnom dodatku službenika ustanova u oblasti nuklearne energije; Uredba o izmenama Uredbe o zvanjima i platama profesionalnih vatrogasaca; Odluka o izmenama Odluke o okvirima za utvrđivanje položajne plate službenika saveznih naučnih ustanova; Odluka o izmeni Odluke o raspoređivanju putničkih automobila koji se nalaze kod državnih organa, ustanova i organizacija; Odluka o okvirima za ustanovljavanje posebnog dodatka za nastavno i vaspitno osoblje u školama i drugim ustanovama za vaspitanje i obrazovanje; Odluka o okvirima za utvrđivanje posebnog dodatka za nastavno osoblje određene specijalnosti u stručnim školama; Odluka o okvirima za ustanovljavanje posebnog dodatka za asistente određene specijalnosti na pojedinim fakultetima.

Savezno izvršno veće je takođe saslušalo informaciju državnog sekretara za inostrane poslove Koče Popovića o nekim spoljno-političkim pitanjima, donelo Odluku o otvaranju konzulata FNRJ u Latakiji i ratifikovalo nekoliko međunarodnih sporazuma.

Savezno izvršno veće je takođe donelo Odluku o izmenama u sastavu nekih odbora i komisija Saveznog izvršnog veća¹ (Odlukom je izmenjen sastav Administrativne komisije; za predsednika je imenovan Vladimir Popović, a za članove Slobodan Penezić i Svetislav Stefanović; Vladimir Popović razrešen je funkcije člana Komisije za pomilovanja, a naimenovan Stevan Doronjski; Sergej Kraigher razrešen je funkcije člana Odbora za prosvetu, a naimenovan je Hasan Brkić; Mika Špiljak razrešen je funkcije člana Odbora za perspektivni plan, a naimenovan je Dušan Sekić; Borislav Petrović razrešen je funkcije člana Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje, a naimenovan je Vojislav Đukanović; Dragutin Kosovac razrešen je funkcije člana Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje, a naimenovan je Božidar Tomić).

R.-M. M.

¹ Vidi: »Sastav Saveznog izvršnog veća«, »Jugoslovenski pregled«, jun 1958, str. 249 (69).

FUNKCIONERI REPUBLIČKIH ORGANA UPRAVE

SRBIJA

Državni sekretarijat za unutrašnje poslove
Vojin Lukić, državni sekretar - član Izvršnog veća
Srećko Milošević, državni potsekretar
Ilija Zečević, državni potsekretar

Državni sekretarijat za pravosudnu upravu
Spasoje Đaković, državni sekretar

Državni sekretarijat za poslove finansija
Branko Vukajlović, državni sekretar
- član Izvršnog veća

Državni sekretarijat za robni promet
Branko Pešić, državni sekretar - član Izvršnog veća
Dušan Avramov, državni potsekretar
Marko Uzelać, pomoćnik državnog sekretara

Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju
Milenko Kangrga, sekretar - državni potsekretar
Slobodan Urošević, pomoćnik sekretara

Sekretarijat za opšte privredne poslove
Dragoljub Stefanović, sekretar
- državni potsekretar

Sekretarijat za industriju
Momčilo Milovanović, sekretar
- član Izvršnog veća

Sekretarijat za poljoprivredu
Milenko Bojanić, sekretar - član Izvršnog veća
Sekretarijat za šumarstvo
Rajica Đekić, sekretar - državni potsekretar

Sekretarijat za saobraćaj i puteve
Vojin Bajović, sekretar - član Izvršnog veća
Dušan Petrović, pomoćnik sekretara
- državni potsekretar

Sekretarijat za rad
Mileva Planojević, sekretar - član Izvršnog veća

Sekretarijat za opštu upravu
Živko Erčić, sekretar - državni potsekretar

Sekretarijat narodne odbrane
Boro Kecman, sekretar - pukovnik JNA

Savet za prosvetu
Dragoslav Marković, predsednik
- član Izvršnog veća

Sveta Đurić, sekretar

Savet za kulturu
Stanka Veselinov, predsednik
Milorađ Panić, sekretar

Savet za narodno zdravlje
dr Jovan Cekić, predsednik
dr Jovan Ristić, sekretar

Savet za socijalnu politiku i komunalna pitanja
Bosa Cvetić, predsednik - član Izvršnog veća
Gvozden Jovančević, sekretar
ing. Miodrag Nastasović, sekretar
- državni potsekretar

ing. Živadin Đorđević, predsednik Komisije za
reviziju projekata - državni potsekretar

Savet za naučni rad
Bogoljub Stojanović, predsednik
- član Izvršnog veća

ing. Dragiša Maksimović, sekretar

Zavod za privredno planiranje
Dušan Petlogrić, direktor - državni sekretar

Zavod za statistiku
Rastko Škaljak, direktor

Državni potsekretari u Izvršnom veću
Milorađ Dostanić
Milijan Jeremić
Dragoljub Jevremović
Tadija Popović
Radić Stanojević

HRVATSKA

Državni sekretarijat za unutrašnje poslove
Milan Mišković, državni sekretar
- član Izvršnog veća
Uroš Slijepčević, državni potsekretar
Rudolf Šimić, državni potsekretar
Josip Zmazek, državni potsekretar

Državni sekretarijat za pravosudnu upravu
dr Miljenko Protega, državni sekretar

Državni sekretarijat za poslove finansija
Radojka Katić, državni sekretar
- član Izvršnog veća
Milun Jurica, državni potsekretar

Državni sekretarijat za robni promet
Dušan Dragosavac, državni sekretar
- član Izvršnog veća
Đuka Cvetković, državni potsekretar

Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju
Mile Babić, sekretar - državni potsekretar

Sekretarijat za opšte privredne poslove
Veljko Grubor, sekretar - državni potsekretar

Sekretarijat za industriju
Pero Car, sekretar - član Izvršnog veća
ing. Vilim Meško, pomoćnik sekretara
- državni potsekretar

Sekretarijat za poljoprivredu
Milan Majstorović, sekretar - član Izvršnog veća
ing. Đorđe Momčilo, pomoćnik sekretara
- državni potsekretar

Sekretarijat za šumarstvo
Jovica Šijan, sekretar - državni potsekretar
Đuka Vasić, pomoćnik sekretara

Sekretarijat za saobraćaj
ing. Stjepan Lamer, sekretar - državni potsekretar
Mladen Buljevac, pomoćnik sekretara

Sekretarijat za rad
Stipe Ugarković, sekretar - državni potsekretar

Sekretarijat za građevinarstvo, urbanizam i
komunalne poslove
Zvonko Petrinović, sekretar - državni potsekretar
Ivo Raić, pomoćnik sekretara

Sekretarijat za opštu upravu
Aleksandar Radaković, sekretar
- državni potsekretar

Sekretarijat narodne odbrane
Rade Pavlović, sekretar - pukovnik JNA

Savet za prosvetu
dr Miloš Žanko, predsednik - član Izvršnog veća
Mirjana Krstinić, sekretar - državni potsekretar

Savet za kulturu i nauku
(predsedničko mesto upražnjeno)
Anica Magašić, sekretar - državni potsekretar

Savet za narodno zdravlje
Tode Čuruvija, predsednik
Ante Šegavac, sekretar - državni potsekretar

Savet za socijalnu zaštitu
Irena Bijelić, predsednik
Srđan Budisavljević, sekretar
- državni potsekretar

Savet za naučni rad
dr Dušan Čalić, predsednik
Anica Magašić, sekretar - državni potsekretar

Zavod za privredno planiranje
Lutvo Ahmetović, direktor - član Izvršnog veća

Zavod za statistiku
dr Miljenko Rendulić, direktor

Državni potsekretari u Izvršnom veću
Mileva Benzon
Zvonko Bešker
dr Melkior Erak

SLOVENIJA

Državni sekretarijat za unutrašnje poslove
Vladimir Kadunec, državni sekretar
Janez Japelj, državni potsekretar
Ivan Lokovšek-Jan, pomoćnik državnog sekretara
Stane Runko, pomoćnik državnog sekretara
Nace Majcen, pomoćnik državnog sekretara

Državni sekretarijat za pravosudnu upravu
Jože Pavličić, državni sekretar
dr Marjan Pavlič, pomoćnik državnog sekretara

Državni sekretarijat za poslove finansija
Matija Maležić, državni sekretar
Janko Dekleva, državni potsekretar
Emil Lesjak, pomoćnik državnog sekretara
Fedor Kovačič, pomoćnik državnog sekretara

Državni sekretarijat za robni promet
Miran Košmelj, državni sekretar
dr Boris Puc, državni potsekretar
Bogomir Premelč, pomoćnik državnog sekretara

Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju
dr Jože Globevnik, sekretar - državni potsekretar

Sekretarijat za opšte privredne poslove
dr Danilo Dougan, sekretar - državni potsekretar
Mirko Hočvar, pomoćnik sekretara
ing. Danilo Gostiša, pomoćnik sekretara

Sekretarijat za industriju i zanatstvo
ing. Viktor Kotnik, sekretar
- član Izvršnog veća
ing. Ludvik Kremžar, pomoćnik sekretara
- državni potsekretar

Jože Klanjšek, pomoćnik sekretara

Sekretarijat za poljoprivredu i šumarstvo
Jože Ingolič, sekretar - član Izvršnog veća
ing. Tine Mastnak, pomoćnik sekretara
- državni potsekretar

Sekretarijat za urbanizam, stanbeni izgradnju
i komunalne poslove
ing. Lojze Rojec, sekretar - državni potsekretar
ing. Marjan Prezeli, pomoćnik sekretara

Sekretarijat za saobraćaj
Bojan Polak, sekretar - državni potsekretar

Sekretarijat za rad
Janko Rudolf, sekretar - član Izvršnog veća
dr Marjan Dular, pomoćnik sekretara
- državni potsekretar

Sekretarijat za opštu upravu
Mirko Tušek, sekretar - državni potsekretar

Sekretarijat za narodnu odbranu
Ferdo Šetrajčič, sekretar - pukovnik JNA

Savet za školstvo
Vladko Majhen, predsednik - član Izvršnog veća
Ludvik Gabrovšek, sekretar - državni potsekretar

Savet za kulturu i prosvetu
Boris Kocijančič, predsednik - član Izvršnog veća
Vlado Vodopivec, sekretar - državni potsekretar

Savet za socijalnu zaštitu
Ada Krivic, predsednik - član Izvršnog veća
Nika Arko, sekretar - državni potsekretar
Franc Strle, pomoćnik sekretara

Savet za zdravlje
Niko Šilih, predsednik - član Izvršnog veća
dr Tone Ravnikar, sekretar - državni potsekretar
dr Saša Cvahte, pomoćnik sekretara

Savet za nauku
Milko Goršič, predsednik - član Izvršnog veća
Vlado Vodopivec, sekretar - državni potsekretar

Zavod za privredno planiranje
Mirko Jamar, direktor - državni sekretar

Zavod za statistiku
Rajko Kiauta, direktor

Administrativni sekretarijat
Bojan Škrk, pomoćnik sekretara Izvršnog veća
- državni potsekretar

BOSNA I HERCEGOVINA

Državni sekretarijat za unutrašnje poslove
Safet Filipović, državni sekretar
Ratko Bajić, državni potsekretar
Boško Baškot, državni potsekretar
Vojo Čolović, državni potsekretar

Državni sekretarijat za pravosudnu upravu
Slobodan Marjanović, državni sekretar
- član Izvršnog veća

Državni sekretarijat za poslove finansija
Hajro Kapetanović, državni sekretar
- član Izvršnog veća

Nikola Rakočević, državni potsekretar
Ivan Šatni, pomoćnik državnog sekretara

Državni sekretarijat za poslove robnog prometa
Dragutin Kosovac, državni sekretar
- član Izvršnog veća

Alija Latifić, državni potsekretar

Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju
dr Salamon Konforti, sekretar
- državni potsekretar

Sekretarijat za opšte privredne poslove
Momir Čečec, sekretar - državni potsekretar
ing. Mile Vuković, pomoćnik sekretara

Sekretarijat za industriju i građevinarstvo
Pašaga Mandžić, sekretar - član Izvršnog veća
ing. Vladimir Banjin, pomoćnik sekretara
Dragutin Savković, pomoćnik sekretara
Svetozar Bujaković, pomoćnik sekretara

Sekretarijat za poljoprivredu
ing. Tupara Abdurahman, sekretar
- državni potsekretar
ing. Žarko Šiljak, pomoćnik sekretara

Sekretarijat za šumarstvo
Salim Čerić, sekretar - član Izvršnog veća
ing. Mirko Sučević, pomoćnik sekretara

Sekretarijat za saobraćaj i puteve
Čedo Kapor, sekretar - član Izvršnog veća

Sekretarijat za rad
Nikola Kotle, sekretar - član Izvršnog veća
Savo Čecur, pomoćnik sekretara
Sekretarijat za opštu upravu

Dušan Šakota, sekretar - državni potsekretar
Sekretarijat za narodnu odbranu

Slobodan Kezunović, sekretar - pukovnik JNA
Savet za prosvetu

Dušanka Kovačević, predsednik
- član Izvršnog veća

Mitar Papić, sekretar - državni potsekretar

Savet za kulturu i nauku

Joco Marjanović, predsednik

- član Izvršnog veća

Hasan Grabčanović, sekretar

- državni potsekretar

Savet za zdravlje

Nemanja Vlatković, predsednik

- član Izvršnog veća

Salko Ajanović, sekretar - državni potsekretar

Savet za socijalnu politiku

Dane Olbina, predsednik - član Izvršnog veća

Leo Fliker, sekretar - državni potsekretar

Savet za komunalna pitanja i urbanizam

Nikola Cvijetić, predsednik

Ratko Taušan, sekretar - državni potsekretar

Zavod za privredno planiranje

Izet Zubović, direktor - državni sekretar

Zavod za statistiku

Ibrahim Latifić, direktor - državni potsekretar

Državni potsekretari i pomoćnici sekretara u

Izvršnom veću

Momir Jovanović, državni potsekretar

Nedžmudin Alagić, pomoćnik

sekretara Izvršnog veća

Seid Huzbašić, pomoćnik

sekretara Izvršnog veća

MAKEDONIJA

Državni sekretarijat za unutrašnje poslove
Mito Micajkov, državni sekretar
- član Izvršnog veća
Boro Čauševski, državni potsekretar
Dragi Tozija, državni potsekretar
Rade Gogov, pomoćnik državnog sekretara

Državni sekretarijat za pravosudnu upravu
Blagoj Levkov, državni sekretar

Državni sekretarijat za poslove finansija
Aleksandar Grličkov, državni sekretar
- član Izvršnog veća
Blaga Popova, državni potsekretar
Ilija Spirovski, pomoćnik državnog sekretara

Državni sekretarijat za robni promet
Moric Romano, državni sekretar
- član Izvršnog veća
Janko Vlahu, pomoćnik državnog sekretara

Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju
dr Aleksandar Hristov, sekretar
Đorđi Caca, pomoćnik sekretara

Sekretarijat za opšte privredne poslove
Svetozar Pepovski, sekretar
Paskal Mitrevski, pomoćnik sekretara
- državni potsekretar

Sekretarijat za industriju
Blagoj Popov, sekretar - član Izvršnog veća
Blagoj Simeonov, pomoćnik sekretara
- državni potsekretar
Đorđi Ruskovski, pomoćnik sekretara

Sekretarijat za poljoprivredu i šumarstvo
Metodi Mitevski, sekretar - član Izvršnog veća
ing. Boris Grujovski, pomoćnik sekretara
- državni potsekretar
ing. Filip Nikolovski, pomoćnik sekretara
- državni potsekretar

Naum Peev, pomoćnik sekretara
- državni potsekretar

Sekretarijat za rad
Asen Simitčiev, sekretar - član Izvršnog veća

Sekretarijat za opštu upravu
Aleksandar Krstevski, sekretar

Sekretarijat za narodnu odbranu
Metodi Antovski, sekretar

Savet za prosvetu
Petar Zdravkovski, predsednik
- član Izvršnog veća
Dimitar Šopov, sekretar

Savet za kulturu
Desa Miljovska, predsednik
Stojmir Popovski, sekretar

Savet za narodno zdravlje
Vasil Đorgov, predsednik - član Izvršnog veća
dr Gligor Tofovski, sekretar

Savet za socijalnu politiku i komunalna pitanja
Reis Šakiri, predsednik - član Izvršnog veća
ing. Kirijas Tiberije, sekretar

Zavod za privredno planiranje
Angel Čemerski, direktor - državni sekretar

Zavod za statistiku
Boro Pekevski, direktor
- pomoćnik državnog sekretara

Državni potsekretar u Izvršnom veću
Mire Donovski, pomoćnik sekretara
Izvršnog veća

CRNA GORA

Državni sekretarijat za unutrašnje poslove
Nikola Đakonović, državni sekretar
- član Izvršnog veća

Drago Stojović, državni potsekretar
Miljan Gagović, državni potsekretar

Državni sekretarijat za pravosudnu upravu
Nikola Šekularac, državni sekretar

Državni sekretarijat za poslove finansija
Vojin Jauković, državni sekretar
- član Izvršnog veća
Vuko Radovanović, državni potsekretar

Državni sekretarijat za robni promet
Dragiša Maksimović, državni sekretar
- član Izvršnog veća

Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju
Božo Vujošević, sekretar - državni potsekretar

Sekretarijat za opšte privredne poslove
Vlado Jovanović, sekretar - državni potsekretar

Sekretarijat za industriju
Aleksandar Radević, sekretar
- član Izvršnog veća

Sekretarijat za poljoprivredu i šumarstvo
Dušan Asanović, sekretar - član Izvršnog veća

Sekretarijat za saobraćaj i puteve
Vukica Mićunović, sekretar - član Izvršnog veća

Sekretarijat za rad
Milan Vukasović, sekretar - član Izvršnog veća
Mijuško Vukičević, pomoćnik sekretara
- državni potsekretar

Sekretarijat za opštu upravu
Vuka Vučinić, sekretar - državni potsekretar

Sekretarijat narodne odbrane
Andrija Nikolić, sekretar
- državni potsekretar - potpukovnik JNA

Savet za prosvetu
Živko Žižić, predsednik
- sekretar Izvršnog veća

Blažo Savićević, sekretar - državni potsekretar

Savet za kulturu
Vuko Radović, predsednik - član Izvršnog veća
Miladin Perović, sekretar - državni potsekretar

Savet za narodno zdravlje
Vlado Božović, predsednik - član Izvršnog veća
Đorđije Vujović, sekretar
- državni potsekretar

Savet za socijalnu politiku i komunalna pitanja
Vlado Božović, predsednik - član Izvršnog veća
Milo Vrbica, sekretar - državni potsekretar

Zavod za privredno planiranje
Dušan Brajušković, direktor
- državni potsekretar

Zavod za statistiku
Radovan Vojinović, direktor
- državni potsekretar

Administrativni sekretarijat
Milutin Perišić, pomoćnik sekretara Izvršnog
veća - pomoćnik državnog sekretara
Lakić Simonović, - državni potsekretar
u Izvršnom veću

DRUŠTVENI I DRŽAVNI SISTEM U 1958 GODINI¹

U toku 1958 godine učinjeni su dalji naponi i postignuti značajni rezultati u pravcu usavršavanja i dopunjavanja društvenog i državnog sistema.

Od izvanrednog značaja za naš društveni i državni sistem, njegovu afirmaciju i dalji razvitak je Program Saveza komunista, donet u 1958 godini. Potvrđujući njegove osnovne postojeće principe i ustanove Program je doprineo daljoj razradi i usavršavanju našeg društvenog i političkog sistema u celini.

U protekloj godini učinjen je znatan korak napred u pravcu rešavanja problema raspodele društvenog dohotka, tj. u pravcu dovodenja te raspodele u sklad sa društvenim odnosima zasnovanim na sredstvima za proizvodnju u društvenoj svojini. Protekla godina pružila je izvesne bliže materijalne i druge elemente za proveravanje novog mehanizma raspodele, zasnovanog na težnji da se proizvođačima i radnom kolektivu osiguraju realnija i šira prava u formiranju i utvrđivanju ukupnog prihoda i njegovoj raspodeli, kao i da se time i komuna stavi u još težnji odnos sa interesima i potrebama proizvođača.

U duhu ostvarivanja principa radničkog samoupravljanja i zainteresovanosti proizvođača i privrednih organizacija za povećanje proizvodnje i podizanje produktivnosti, a u cilju ispravljanja nekih slabosti koje su se pokazale u praksi u prošloj godini, — krajem 1958 godine izvršene su izvesne dopune u pogledu utvrđivanja ličnih dohodaka proizvođača i izvesne promene u obavezama prema društvenoj zajednici.

Mehanizam radničkog samoupravljanja je jačao svoju osnovu novim iskustvima i sve većim interesovanjem proizvođača za društvene poslove. To je doprinelo da se na taj način sve više usklađuju lični interesi sa društvenim. Međutim, postoje još izvesni problemi u sistemu, koje će tek dalji razvitak privrede i materijalnog blagostanja i jačanje svesti ljudi postepeno rešavati i otklanjati.

Među značajnijim promenama u svojinskim odnosima ističe se odgovarajuće raščišćavanje odnosa u oblasti svojine na stanbenim zgradama i građevinskim zemljištima. Sprovedena nacionalizacija najamnih zgrada i građevinskih zemljišta u gradovima i naseljima gradskog karaktera proširila je društvenu svojinu, otklonila mogućnost špekulisanja u oblasti svojine na zgradama, konačno utvrdila veličinu stanova koji mogu biti predmet lične svojine i istovremeno stvorila nove uslove za izgradnju gradova i racionalnije i uspešnije rešavanje stanbenih problema u našoj zemlji.

Bliže upoznavanje unutrašnjih odnosa i problema funkcionisanja i rada svih institucija komunalne samouprave, a naročito narodnih odbora, otkrilo je i nove probleme — potrebu jačanja materijalne osnove komuna, neophodnost sređivanja organizacije uprave u narodnim odborima opština u gradovima i dr., i stvorilo izvesne mogućnosti za njihovo postepeno rešavanje.

Samoupravljanje u društvenim službama je prošireno novim iskustvima i rešenjima. Nađena su bolja rešenja u pogledu sastava i rada organa društvenog upravljanja u pojedinim institucijama, a naročito u pogledu uspostavljanja međusobnih odnosa između ovih institucija i saveta narodnih odbora kao teritorijalnih organa društvenog upravljanja. Kao prilog razradi sistema društvenog samoupravljanja u javnim službama, mogu se smatrati postavke novog Opšteg zakona o školstvu koje se tiču osnivanja i ukidanja škola, a naročito sastava i funkcija saveta narodnih odbora nadležnih za školska pitanja.

Za naše unutrašnje odnose i snagu našeg društvenog uređenja naročit interes i značaj ima načelno rešavanje pitanja funkcija, mesta i organizacionog sistema vaspitanja i školovanja. Još više proširujući uslove za ostvarivanje ustavnih prava građana da se školuju pod jednakim uslovima, novi sistem školstva nastoji da se i putem školskih institucija građanima što više približe tekovine nauke, tehnike i kulture uopšte.

RADNIČKO SAMOUPRAVLJANJE

U 1958 godini navršilo se sedam godina od uvođenja radničkog samoupravljanja u Jugoslaviji. Delatnost i dalja izgradnja radničkih saveta razvijali su se u skladu sa zaključcima Kongresa radničkih saveta, održanog u 1957 godini, i sa jačanjem samoupravnih prava saveta kao osnovnih organa društvenog upravljanja privrednih organizacija. Da bi radnički saveti mogli što uspešnije da vrše svoju funkciju, dok se konačno zakonom ne reši pitanje trajanja njihovog mandata, radničkim savetima izabranim u 1958 godini produžen je zakonom mandat za godinu dana, ali je data mogućnost da se u pojedinim preduzećima, na predlog radničkog saveta, može i u 1959 godini vršiti izbor novog radničkog saveta.

U 1958 godini održani su sedmi redovni izbori radničkih saveta i upravnih odbora privrednih preduzeća. U izbcrima je učestvovalo oko 95% radnika, a svaki deseti radnik izabran je za člana radničkog saveta ili upravnog odbora preduzeća. Ove godine još je veći broj žena i mladih radnika izabranih u radničke savete i upravne odbore preduzeća.

Sastav radničkih saveta, kao i podaci o broju radnika neposredno zaposlenih u proizvodnji, o broju članova iz redova mladih radnika i žena, o broju novoizabranih članova, i o kandidaturama, mogu se videti iz sledeće tabele:

SASTAV RADNIČKIH SAVETA U PREDUZEĆIMA SA 30 I VIŠE RADNIKA*

	Broj preduzeća	Ukupno članova radničkog saveta	O D T O G A									
			Radnika zaposleno u proizvodnji		Žena		Omladine do 25 godina		Bili u ranijem radničkom savetu		Izabrani sa liste sindikalne podružnice	
			Svega	%	Svega	%	Svega	%	Svega	%	Svega	%
FNRJ	6.618	135.625	102.517	75,5	21.422	15,8	19.455	14,4	59.755	44,1	132.405	
NR Srbija	2.523	50.262	38.016	75,6	7.344	14,6	6.901	13,7	21.892	43,6	50.083	
NR Hrvatska	1.700	37.141	27.747	74,7	6.539	17,6	5.360	14,4	17.673	47,6	36.003	
NR Slovenija	1.063	21.113	16.250	76,9	4.254	20,1	3.096	14,7	8.691	41,2	19.769	
NR B i H	736	15.279	11.618	76,0	1.905	12,5	2.611	17,1	6.637	43,4	14.966	
NR Makedonija	445	8.995	6.735	74,9	1.008	11,2	1.132	12,6	3.541	39,4	8.841	
NR Crna Gora	151	2.835	2.051	72,3	372	13,1	365	12,9	1.321	46,6	2.743	

* U preduzećima sa više od 7, a manje od 30 radnika svi članovi radnog kolektiva, po zakonu, sačinjavaju radnički savet preduzeća.

¹ Iz Izveštaja Saveznog izvršnog veća za 1958 godinu. Naslov i međunaslove dala Redakcija.

U toku 1958 godine sistem upravljanja zemljoradničkim zadrugama još više se približio radničkom samoupravljanju u preduzećima. Uveden je zadružni savet kao obavezni organ zemljoradničkih zadruga. Zadružni savet kao organ upravljanja zadruge uglavnom je izjednačen sa radničkim svetom u privrednoj organizaciji u pogledu njegovog delokruga i načina izbora. U cilju obezbeđenja potrebnog uticaja radnog kolektiva zadruge i njenih samostalnih pogona u upravljanju zadrugom, predviđeno je da u zadružni savet obavezno ulazi određeni broj radnika zadruge i njenih samostalnih pogona. Broj članova zadružnih saveta zadruge, kao i broj radnika zadruge i njenih samostalnih pogona koji obavezno ulaze u zadružni savet, utvrđuje se pravilima zadruge. Zadružni saveti već su obrazovani u svim zadrugama u kojima se biraju ovi organi.

PRIVREDNI SISTEM

Promene koje su izvršene u mehanizmu privrednog sistema tiču se kako povećanja stimulacije privrednih organizacija, tako i daljeg proširivanja i učvršćivanja ekonomskih prava radničkih saveta i komun.

Konkretno promene u privrednom sistemu odnose se na doprinos iz dohotka privrednih organizacija, na doprinos budžetima iz ličnog dohotka radnika i na raspolaganje sredstvima fondova. Zahvatanje dela dohotka privrednih organizacija za potrebe društvenih investicionih fondova stepenovanjem dohotka i visine doprinosa po prilično oštroj progresiji, slabilo je, u izvesnoj meri, interes privrednih organizacija za podizanje produktivnosti rada. S obzirom na to, izvršeno je ublažavanje visine stopa doprinosa što će potsticati privredne organizacije na unapređivanje proizvodnje i na povećanje produktivnosti rada.

U tom cilju uvedeno je i posebno učešće u dohotku, tj. takva posebna stimulacija na koju ima pravo ona privredna organizacija koja u tekućoj godini ostvari veći dohodak po radniku nego u protekloj godini. Time se ustvari vrši dalje ublažavanje oštine progresije stopa doprinosa iz dohotka. Posebno učešće u dohotku ima značaj trajne institucije.

Slobodnije raspoređivanje sredstava privrednih organizacija, dato već ranije donetim zakonima, dobilo je još šire razmere, u smislu njihove sve veće mobilnosti u okviru privredne organizacije. One su dobile ovlašćenja da prenos sredstva iz fonda sa jednim u fond sa drugom namenom.

S druge strane, propisani su novi minimalni lični dohoci, prišlo se izradi novih tarifnih pravilnika, progresivno oporezivanje ličnih dohodaka zamenjeno je proporcionalnim i ukinut je dosadašnji oblik vanrednog doprinosa iz ličnih dohodaka radnika. Sređivanje minimalnih ličnih dohodaka radnika privrednih organizacija bilo je neophodno naročito zato što oni, kao nasleđe obračunskih plata, nisu više predstavljali pravilno merilo za utvrđivanje obaveza privrednih organizacija prema društvenoj zajednici.

Metodi na osnovu kojih su izvršene promene u minimalnim ličnim dohocima ne mogu se još smatrati kao definitivni, iako su izrađeni u saradnji sa sindikatima, komorama i stručnim udruženjima i mada predstavljaju znatno poboljšanje prema ranijem načinu određivanja minimalnih ličnih dohodaka. Važnost ove reforme na području minimalnih ličnih dohodaka naročito je u tome što će ispravljanjem minimalnih ličnih dohodaka biti omogućeno donošenje novih tarifnih pravilnika u 1959 godini.

Doprinos budžetima iz ličnog dohotka radnika, uveden krajem 1957 godine, pokazuje se kao podesan oblik raspodele u uslovima veće samostalnosti privrednih organizacija u raspodeli njihovog dohotka, odnosno u uslovima veće samostalnosti komun u rešavanju o potreba opšte potrošnje. On je omogućio da lični dohoci, koji pored ovog doprinosa obuhvataju i doprinose za socijalno osiguranje i za stanbenu izgradnju, dobiju pravilnije mesto u raspodeli ukupnog prihoda privrednih organizacija, da se radnici neposrednije zainteresuju za raspolaganje društvenim sredstvima namenjenim opštoj potrošnji i da komune dobiju izvor prihoda za finansiranje opšte potrošnje koji zavisi od

privredne aktivnosti građana na njihovom području, što ih potstiče da tu aktivnost što bolje organizuju i razviju.

Nedostaci i teškoće koje su se ispoljile u primeni propisa o doprinosu budžetima iz ličnog dohotka radnika tiču se naročito progresivnog izdvajanja ovog doprinosa, odnosno načina na koji je ta progresija primenljivana, i formiranja osnovica doprinosa od kojih je zavisila visina stopa. Da bi se to otklonilo, i uopšte da bi se postavio princip određenog društvenog uticaja na zarade svih lica u socijalističkom društvu, zamenjeno je progresivno izdvajanje ovog doprinosa proporcionalnim i uvedeno je progresivno oporezivanje prihoda svih građana, nezavisno od raspodele ukupnog prihoda privrednih organizacija. U isto vreme je izvršena promena i kod vanrednog doprinosa budžetima iz ličnog dohotka. Dosad je taj vid doprinosa predstavljao prihod federacije i dejstvovao automatski čim bi pojedinačni lični dohodak radnika prešao određeni procent iznad minimalnog ličnog dohotka, što je takođe slabilo interes za sticanje dohotka preko tog iznosa, odnosno interes za odgovarajuće podizanje produktivnosti rada. Sada je umesto opšteg propisa, koji ovako automatski deluje na sve organizacije, utvrđeno pravo komun da uvodi ovaj doprinos, s tim da Savezno izvršno veće propisuje bliže uslove za uvođenje ovog doprinosa. Kada Savezno izvršno veće bude donelo taj propis, opštinski narodni odbor može vanredni doprinos koristiti prvenstveno kao instrument društvenog uticaja na politiku raspodele dohotka pojedinih organizacija, tj. naročito u onim slučajevima kad politika raspodele koju vodi radnički savet ne odgovara stvarnim rezultatima postignutim zalaganjem radnog kolektiva.

Po ukidanju progresivnog oporezivanja ličnih dohodaka radnika utvrđeno je opšte načelo progresivnog oporezivanja ličnih prihoda svih pojedinaca. Porez na lični prihod građana obuhvata sve prihode koje građani ostvaruju ma po kom osnovu i ma iz kojih izvora u zemlji ili iz inostranstva. Svi prihodi građana se sabiraju, i ukupan iznos, po odbitku svih poreza, prireza i doprinosa, kao njihov čist prihod oporezuje se progresivnom stopom poreza, ukoliko prelazi 500 hiljada dinara godišnje. Najzad, posle izmena poreza na prihode od autorskih prava i ovi se prihodi u osnovi tretiraju kao prihodi iz radnog odnosa.

U sklopu ovih promena jača uloga i odgovornost komun, naročito njenog veća proizvođača. Na područjima gde odlučivanje privredne organizacije o materijalnim pitanjima ima društvene posledice, utvrđeno je pravo komun da vrši uticaj u ime društvene zajednice.

Naročito treba istaći da su u 1958 godini jedinstveno pravno regulisani društveni uticaj i društveni nadzor nad privrednim organizacijama, što je dosad bilo samo posredno obezbeđivano pojedinačnim pravnim aktima. Jedinstveno regulisanje ovih odnosa, proizišlih iz stvarnog stanja i potreba, bilo je neophodno tim pre što važni delovi mehanizma privrednog sistema — prava radničkih saveta da raspoređuju čist prihod, da donose tarifne pravilnike i druge akte o metodima nagrađivanja, da samostalno koriste sredstva, da se udružuju, itd. — pretpostavljaju trajnije regulisan društveni uticaj i nadzor.

Opštini je dato i pravo da, u određenim granicama, uvodi dopunske doprinose na lični dohodak, kao i šira prava u propisivanju poreza na promet. Ona može, na bazi interesa privrednih organizacija i svoga interesa, da ujedinjuje i deo fondova privrednih organizacija koji joj može u tu svrhu biti ustupljen, da bi i tim putem uticala na brži razvoj proizvodnih snaga na svom području.

Najzad, u smislu Zakona o udruživanju u privredi, koji je stupio na snagu početkom 1958 godine, uvedene su, na osnovu dosadašnjeg iskustva, a u skladu sa principima našeg privrednog sistema, nove organizacione forme udruživanja privrednih organizacija. Time su, u cilju omogućavanja bržeg razvoja privrede, a saglasno opštim društvenim interesima, stvoreni uslovi za rešavanje pitanja od zajedničkog interesa za privredne organizacije i pojedine oblasti privrede, uz smanjivanje intervencije državnih organa u privredi. Komore su postale organizacije koje vrše prvenstveno društvenu funkciju. U okviru komora usklađuju se posebni interesi pojedinih privrednih organi-

zacija sa opštedruštvenim interesima. Iz ovakve funkcije privrednih komora proizišlo je i društveno upravljanje komorama.

KOMUNALNI SISTEM

U 1958 godini nije bilo bitnijih promena u komunalnom sistemu, već je glavna pažnja bila obraćena njegovom učvršćenju i proučavanju pojedinih pitanja od značaja za njegovu dalju stabilizaciju.

Polazeći od činjenice da male i privredno nerazvijene opštine nisu sposobne da vrše sve one funkcije koje su date opštini kao osnovnoj društveno-ekonomskoj zajednici, ukinuto je još 86 opština. Isto tako, iz sličnih motiva, ukinuta su još i 4 sreza. Prema tome, krajem 1958 godine na teritoriji Jugoslavije bilo je ukupno 1107 opština i 91 srez.

Za razvitak našeg sistema komunalne samouprave naročito je karakteristično da je komuna, prenošenjem na nju niza funkcija i nadležnosti, razvila svoje funkcije u svim oblastima. Usled toga nastali su novi odnosi komune prema organizacijama, ustanovama i građanima. Sve je očiglednije da sadašnja materijalna osnova komuna i celokupan finansijski mehanizam, ne odgovaraju njihovim novim funkcijama, pa je neophodno obezbediti širu materijalnu osnovu komuna. To ujedno traži i bolje definisanje odnosa sreza i opštine.

U protekloj godini je posebna pažnja bila posvećena problemima opština na području grada i organizacije i rada organa uprave narodnog odbora. U najvećim gradovima opštine u gradu opravdale su svoje postojanje. Preko ovakvih opština bilo je omogućeno dalje razvijanje komunalne samouprave, proširena je mogućnost neposrednog učešća građana u organima vlasti, ostvareno je neposrednije povezivanje organa vlasti sa organima društvenog samoupravljanja i izvršena je decentralizacija mnogih poslova i službi, pa je na taj način građanima, privrednim i drugim organizacijama i ustanovama omogućen lakši saobraćaj sa organima i ustanovama narodnih odbora koji te poslove vrše.

Opštine na području ostalih gradova nemaju uslova za svoje postojanje. U ovim gradovima podela na unutrašnje opštine usporava razvoj grada, naročito njegovih komunalnih službi i drugih institucija, jer u ovakvim gradovima, po pravilu, još nisu izgrađene sve kulturne, komunalne i druge institucije, pa je zbog toga i potrebna centralizacija službi i finansijskih sredstava da bi se ti zadaci što pre izvršili. To je i dovelo do ukidanja opština na području ostalih gradova, osim najvećih.

Uvođenjem komunalnog sistema i prenošenjem niza upravnih poslova u nadležnost opštinskih organa uprave, ovi organi, po pravilu, vrše sve poslove koji se tiču primene propisa, sem onih koji su izrično stavljani u nadležnost organa uprave sreza, narodne republike i federacije. To zahteva da uprava u opštinskim i sreskim narodnim odborima bude racionalno organizovana i efikasna. Ona mora biti stručno osposobljena i tehnički opremljena.

Takođe je neophodno utvrditi jedinstvene principe za organizaciju i rad uprave u narodnim odborima i preduzeti mere za njeno učvršćenje i poboljšanje metoda rada. U stručnom pogledu ona treba što više da se osposobi za vršenje svojih funkcija. Zbog toga postoji potreba za obrazovanjem kadrova u upravi i za njihovim stručnim usavršavanjem putem raznih oblika školovanja, kurseva, seminara itd. Isto tako, postavlja se i potreba preciznijeg utvrđivanja funkcije upravnih organa, pre svega u oblasti privrede i društvenih službi. U ovom pravcu pripremljeni su odgovarajući materijali na osnovu kojih će već u toku 1959 godine početi sistematski rad na sređivanju uprave u narodnim odborima.

DRUŠTVENO UPRAVLJANJE

Pod uticajem prakse u radničkom upravljanju i na osnovu sopstvenih iskustava, organi društvenog upravljanja u ustanovama koje vrše javne službe funkcionišu sve uspešnije. Međutim, još uvek postoji niz pitanja čije rešenje može doprineti boljem funkcionisanju i uspehu ovog novog

mehanizma upravljanja (finansiranje, veća samostalnost, bolji način izbora zainteresovanih građana, pitanje kompetencija članova saveta, odnosi između uprave i organa upravljanja i odnosi između samih organa upravljanja, itd.).

U toku 1958 godine bilo je pozitivnih doprinosa usavršavanju ovog mehanizma. To se naročito odnosi na »podruštvljenje« saveta narodnih odbora, pogotovu u oblasti prosvete. Ti saveti sve više, i po sastavu i po funkcijama, postaju organi društvenog samoupravljanja u opštini i srezu. Time pojedine društvene službe dobivaju svoje organe koji povezuju ustanove te službe u jednu celinu i rešavaju pitanja od zajedničkog interesa za njih. Ali, i sami saveti se još uvek sporo emancipuju od izrazito »državnih« elemenata, nešto zbog finansijskih prava i ovlašćenja osnivača, a nešto i zbog dosadašnje prakse tih saveta. Otuda pojava da oni neke službe povezuju više hijerarhiski nego funkcionalno, više kao organ upravnog nadzora nego organ službe.

Osim toga, škole i druge ustanove za vaspitavanje i obrazovanje dobile su status samostalnih društvenih ustanova zasnovanih na načelima društvenog samoupravljanja. Ovakav položaj izazvao je niz novina pri osnivanju, ukidanju, finansiranju i u odnosima škola prema savetima za prosvetu i organima uprave. Osnivanje škole treba vršiti u skladu sa programom razvika te vrste škola, uz ispunjenje svih uslova od kojih zavisi rad škole. Međutim, osnivač ubuduće neće moći da ukine školu, jer je ona društvena institucija. Osnivač to može samo predložiti, a republičko izvršno veće je ovlašćeno da donese akt o ukidanju kad oceni da su ispunjeni uslovi koje je odredio zakon.

NACIONALIZACIJA NAJAMNIH ZGRADA I GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA

I pre donošenja Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta (decembra 1958), ovlašćenja nosilaca prava građanske svojine na zgradama bila su ograničena. Uvedena je administrativna raspodela stanova, propisana je visina stanarine, najamne stanbene zgrade stavljene su pod društveno upravljanje, a sopstvenici su dobivali samo deo prihoda od ovih zgrada u visini do 10% od stanarine, koji se procent mogao povisiti samo u slučajevima socijalno opravdanim. Pravni režim poslovnih zgrada i poslovnih prostorija bio je za sopstvenike utoliko povoljniji što su imali pravo da te zgrade i prostorije daju u zakup na osnovu slobodne pogodbe, ali samo ako nisu stavljene pod društveno upravljanje. Sam karakter svih ovih ograničenja ukazuje da građanska svojina na zgradama nije ni dosad u našim društvenim odnosima davala šire mogućnosti za eksploataciju drugoga.

Međutim, veličina zgrade u privatnoj svojini nije bila uopšte ograničena, što je unosilo izvesne nejasnoće u društveni i pravni sistem i dovelo do pojave građanima do kojih nisu svojstvene socijalističkom životu. Raščišćavanje ovog područja već se ranije nametalo, i ono je sada i izvršeno.

Građani mogu danas imati u svojini i sticati jednu porodičnu stanbenu zgradu (od dva stana ili tri manja stana) i jedan stan u etažnoj svojini, ili dve porodične stanbene zgrade sa ukupno najviše dva stana i trećim manjim stanom, ili najviše dva stana u etažnoj svojini. Pored toga, građani mogu imati u svojini i sticati malu kuću za odmor ili oporavak, malu garažu, sporedne prostorije koje služe za potrebe stanara, kao i poslovnu zgradu ili poslovnu prostoriju, ako ona po svom karakteru služi dozvoljenoj poslovnoj delatnosti njenog sopstvenika.

Pravna lica koja su nosioci prava građanske svojine, kao što su: društvene organizacije, razna udruženja građana, verske zajednice, strana pravna lica, mogu imati u svojini samo poslovne zgrade i poslovne prostorije, i to one koje služe njihovoj dozvoljenoj delatnosti. Pravna lica ne mogu imati u svojini stanbene zgrade niti stanove u etažnoj svojini, osim u izuzetnim slučajevima koji su zakonom određeni.

Nosioci prava građanske svojine ranije su mogli imati u svojini građevinska zemljišta u neograničenoj veličini, bez obzira da li su se ta zemljišta nalazila na području grada i naselja gradskog karaktera, ili van takvog područja.

To je u znatnoj meri otežavalo stanbenu i komunalnu izgradnju u gradovima i industrijskim naseljima, jer se za potrebe takve izgradnje moralo pristupiti kupovini ili eksproprijaciji građevinskog zemljišta, što je izazivalo odugovlačenja i angažovalo znatna društvena sredstva. Stoga je izvršena nacionalizacija građevinskog zemljišta, ne na celoj teritoriji Jugoslavije, kao što je to slučaj sa zgradama, već samo na području užih građevinskih rejonu gradova i naselja gradskog karaktera koje odredi republičko izvršno veće. U tim rejonima nacionalizovana su i postala su društvena svojina sva izgrađena i neizgrađena zemljišta.

Za nacionalizovane zgrade i građevinska zemljišta ranijim sopstvenicima se daje određena naknada.

REFORMA ŠKOLSTVA

Višegodišnji rad na reformi školstva doveo je u prošlog godini do ozakonjenja opštih načela o školstvu (Opšti zakon o školstvu).

Danas su pravno utvrđeni sistem školstva, cilj vaspitanja i obrazovanja, načela na kojima će se zasnivati unutrašnji život u svim školama na teritoriji Jugoslavije i položaj škola u sistemu društvenog upravljanja.

Za razliku od dosadašnjeg sistema školstva, novi sistem karakteriše:

- unutrašnje jedinstvo, koje se ogleda u jedinstvu oblika i načela nastave na celoj teritoriji Jugoslavije;
- to što su pored redovnih škola njime obuhvaćeni i oblici obrazovanja odraslih i obrazovanje neposrednim radom u proizvodnji;
- ostvarenje mogućnosti radnim ljudima da, bez obzira na prethodno završene škole, svojim radom i zalaganjem stiču najviše stepene vaspitanja i obrazovanja.

Novim sistemom otklonjen je dosadašnji dualizam u vaspitanju i obrazovanju i omogućeno je obrazovanje tehničke inteligencije iz redova neposrednih proizvođača. On doprinosi naporima da se izbrišu razlike između umnog i fizičkog rada.

U cilju pretresanja i rešavanja pojedinih pitanja od zajedničkog interesa za sve narodne republike, i radi sprovođenja osnovnih načela reforme školstva, osnovan je Prosvetni savet Jugoslavije. Osnivanje Prosvetnog saveta predstavlja korak dalje u izgrađivanju društvenog upravljanja prosvetom.

Navedene novine prouzrokovale su odgovarajuće nove odnose između škola, saveta za prosvetu i organa uprave. Date su osnove za uređivanje njihovih novih odnosa, zasnovanih ne na administrativnoj nadređenosti, već na koordinaciji i saradnji. Za vršenje pedagoškog nadzora nad ostvarivanjem cilja vaspitanja i obrazovanja i izvršavanjem društvenih normi o radu škola, kao i za pomaganje nastavnika u nastavno-vaspitnom radu i proučavanje stanja u školama, — osnovana je prosvetno-pedagoška služba, koja svoje zadatke vrši pod opštim rukovodstvom saveta za prosvetu kao teritorijalnog organa društvenog upravljanja.

Iako će nova prosvetno-pedagoška služba imati u početku više naglašene funkcije nadzora inspekciskog tipa, ona treba postepeno da postane pedagoška institucija školskog sistema, gubeći upravna i dobivajući društveno-stručna obeležja. Ona treba da bude oslonac usavršavanja i usklađivanja stručnog pedagoškog rada u našim komunama, srezovima i narodnim republikama. Ne dirajući u autonomiju škole i stvaralačkog pedagoškog rada i rasvjetla, ona treba da pretstavlja centar za pretresanje pitanja od zajedničkog interesa, za prenošenje savremenijih pogleda i za uspostavljanje pedagogije koja će biti prožeta socijalističkim humanizmom.

Vaspitanje i obrazovanje uopšte, a naročito ono koje se ostvaruje preko škola, kao važnih ali ne jedinih ustanova za vaspitanje i obrazovanje, važan je sastavni deo našeg celokupnog društvenog uređenja. Nauka, tehnika i kultura uopšte, sastavni su deo izgradnje socijalizma kod nas i važni aspekti njegove socijalističke sadržine. S obzirom na to, školska reforma ima značajne posledice, iako je ona u nizu postavki morala da vodi računa o našim stvarnim

mogućnostima. Otuda je praksa provođenja novog školskog sistema od značaja ne samo za ocenjivanje njegovih postavki, već i za dobivanje iskustava i novih pogleda, potrebnih za postavljanje i izgrađivanje sistema školovanja i obrazovanja koji će još više odgovarati savremenom i razvijenom socijalističkom društvu.

Kao mere u ovom pravcu služe i Preporuka Savezne narodne skupštine o stvaranju daljih uslova za redovno obrazovanje visokokvalifikovanih stručnjaka na fakultetima i drugi akti republičkih i univerzitetskih organa. Smisao ovih mera je u težnji da se opšta nastava na fakultetima učini efikasnijom, modernijom i više prilagođenom ekonomskim i društvenim zahtevima naše zemlje. Pritom su ove mere samo sastavni deo razvijanja univerzitetske nastave u više ciklusa, koji će omogućiti da se i visoko stručni kadrovi, specijalisti i naučni radnici pripremaju i obrazuju sa više sistema i da steknu znanje i kulturu različitog stupnja i vrste. To će doprineti da se i sam kvalitet univerzitetske nastave podigne na viši nivo.

DRUŠTVENI I DRŽAVNI SISTEM

U 1958 godini nastavljeno je ili započeto pripremanje akata i mera kojima se dovršava izgradnja pojedinih delova društvenog i državnog sistema ili se vrši potrebna izmena pojedinih postavki ili područja ovog sistema.

Uvođenje mehanizma društvene evidencije i kontrole privrednog poslovanja preduzeća i privrednih organizacija, prešlo je iz faze načelnog pretresanja u fazu konkretnog formulisanja i analiziranja osnovnih postavki. Ovaj problem je već delimično dobio jedno svoje rešenje na planu nadležnosti Savezne narodne skupštine. Odbor za kontrolu društvenih sredstava je samo jedan od faktora javne društvene kontrole, i to prvenstveno u pogledu politike raspolaganja društvenim sredstvima. Jedinstveni mehanizam društvene kontrole bankarskog tipa treba da predstavlja osnovnu polugu u ovom sistemu društvene evidencije i kontrole.

Dalje, našem društvenom i državnom uređenju nedostaje jedan organ koji bi obezbedio kontrolu i stalnu zaštitu ustavnosti i zakonitosti. Ovaj savezni organ (i odgovarajući republički organi) bi u isto vreme bio pozvan i ovlašćen da zaštiti i odgovarajuću sferu autonomije, koja karakteriše niz oblasti našeg društvenog i političkog uređenja. U toku protekle godine postavljeni su i pretresani principi za uvođenje jedne vrste ustavnog sudstva. Rešavanje ovog pitanja nalazi se u završnoj fazi.

Organizacija poljoprivrede, u svim njenim aspektima, a naročito problem još većeg potsticanja svih faktora na selu na razvijanje proizvodnje, uključujući tu i individualne poljoprivredne proizvođače, bili su predmet proučavanja i traženja novih i boljih rešenja. Iako naša politika polazi od principa lične zainteresovanosti individualnih proizvođača za obradu zemljišta i unapređivanja proizvodnje, za jednu u osnovi plansku privredu, motivisanu zadovoljavanjem opštih društvenih potreba, od naročite je važnosti i preciziranje dužnosti i prava proizvođača u vezi sa racionalnim korišćenjem zemljišta i njegovim uključenjem u ekonomske režime, koji znače opšti napredak i opštu korist u poljoprivredi i za proizvođače u celini. To zahteva uspostavljanje izvesne društvene kontrole nad iskorišćavanjem zemljišta, sa određenim odgovornostima i međusobnim pravima društvene zajednice i proizvođača. Za rešenje ovog pitanja pripremljen je nacrt zakona o iskorišćavanju zemljišta. S druge strane, iako još nisu sazreli uslovi za podjednako tretiranje svih proizvođača u pogledu korišćenja socijalno-ekonomskih prava, postoje ozbiljni razlozi i potrebe da se postepeno uvede zdravstveno osiguranje poljoprivrednog stanovništva. I ovo pitanje je bilo predmet priprema, koje su već dovele do izvesnih zrelih nacrtu zakona u ovoj oblasti.

Iskustvo i proučeni problemi koji se tiču komunalnog sistema i njegove materijalne osnove dozvoljavaju da se već u toku 1959 godine vodi o tome diskusija i u Saveznoj narodnoj skupštini. Materijali za ovu diskusiju su prikupljeni.

Izvesna iskustva i svestranija proučavanja omogućila su da se predvidi jedan okvirni pravni režim stanbenih

zajednica, kojima se proširuje komunalna samouprava i formiraju komunalne institucije sposobne da zadovolje čitav niz potreba građana jednog gradskog naselja.

Nacionalizacija najamnih zgrada i precizna pravna osnova zgrada u ličnoj svojini zahtevali su regulisanje celog područja stanovanja i stanbenih odnosa što se rešava odgovarajućim zakonima iz te oblasti.

U toku protekle godine stvoreni su uslovi da se jedinstveno pravno reguliše organizacija zdravstvene zaštite i zdravstvene službe, kao i da se usavrši i potpunije postavi organizacija i finansiranje socijalnog osiguranja.

Slične potrebe će se još više ukazati u toku 1959 godine za rešavanje pitanja: budžetskog sistema, bankarstva, rudarstva, carine i dr.

Rešavanje ovih i sličnih zadataka, prvenstveno u vidu donošenja novih saveznih zakona, treba da doprinese upotpunjavanju i jačanju organizacionog mehanizma i unutrašnjih odnosa našeg društvenog i državnog sistema u celini.

U protekloj godini je još više bilo dokaza opšte afirmacije našeg društvenog i državnog mehanizma. Tome je doprinela i činjenica da je njegova izgradnja u osnovama i opštim linijama već dobila jasan pravac daljeg kretanja. Pred svim onim faktorima koji učestvuju u stvaranju i kretanju našeg državnog i društvenog sistema, stoje danas dva nova osnovna i stalna zadatka:

Na prvom mestu, potrebno je da svi organi, ustanove i organizacije zakonito i blagovremeno izvršavaju poverene

zadatke i obaveze. Pravilno usklađeno i stalno izvršavanje zakona, planova, propisa i drugih mera, predstavlja jedan od osnovnih principa našeg uređenja i osnovni zadatak od čijeg ispunjavanja zavisi ne samo puno ostvarivanje funkcija i vrednosti našeg društvenog i državnog uređenja, nego i dalji naš demokratski i socijalistički razvitak i zadovoljavanje potreba i interesa građana i celine.

Kao drugi zadatak potrebno je istaći napore da se izgradi unutrašnji život, unutrašnje obogaćenje demokratijom naših društvenih i državnih institucija. Potrebno je sve više prelaziti sa formi na njihovu sadržinu, sa uspostavljanja mehanizma na njegov rad i njegovu živu praksu. Samo pod tim uslovima svi naši organi i ustanove postaću deo jednog živog mehanizma državnog i društvenog upravljanja, mehanizma koji se zasniva na socijalističkim odnosima među ljudima. To zahteva svakodnevni i uporan rad naših radnih kolektiva, funkcionera, službenika, političkih organa i organizacija i svih svesnih građana, koji sve više neposredno učestvuju u upravljanju.

Ovi zadaci uglavnom su sagledani i postavljeni u mnogim oblastima našeg društvenog i državnog života. Oni su u odgovarajućoj meri, sa više ili manje uspeha, počeli i da se ostvaruju. Za dalje ostvarivanje tih zadataka i problema koje oni pokreću trebalo bi, sa više sistema i upornosti, da činimo napore i u sledećoj godini, uporedo sa stalnim jačanjem materijalne i društveno-političke osnove socijalističke Jugoslavije.

POLITIKA I RAD SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA U 1958 GODINI¹

1. OPŠTA POLITIKA I NJENA OSTVARENJA

1. Politika koju je Savezno izvršno veće sprovodilo u 1958 godini nije se u osnovi razlikovala od politike koju je ono vodilo do izbora novog sastava Veća. Veće je tu politiku nastavljalo prilagođavajući je konkretnim uslovima i zahtevima protekle godine i usmeravajući je kako na rešavanje opštih ili već započetih problema u ranijem periodu, tako i na rešavanje odnosno početak rešavanja pitanja koja su se pojavila kao nova ili hitna tokom protekle godine.

S obzirom na položaj i ulogu Saveznog izvršnog veća kao izvršnog organa Savezne narodne skupštine, ta je politika inspirisana zakonima, Društvenim planom i drugim odlukama Savezne narodne skupštine, kao i društvenom i političkom suštinom ustavnog sistema naše socijalističke zemlje i njenim opštim položajem i stavom kao faktora koji u međunarodnoj zajednici učestvuje u opštim naporima za primenu principa aktivne i miroljubive saradnje među narodima i državama na bazi ravnopravnosti, a u interesu očuvanja i jačanja mira u svetu i obezbeđenja uslova za društveni progres.

Ova politika je, prema tome, bila usredsređena na izvršavanje saveznih zakona i drugih odluka Skupštine i na pokretanje inicijative i organizovanje i usmeravanje onih delatnosti i napora kojima se stvaraju uslovi za očuvanje naše nezavisnosti i ravnopravnosti naše zemlje sa drugim zemljama, za unutrašnji razvitak i napredak društvenih odnosa i institucija naše socijalističke demokratije i za rešavanje zadataka od opšteg ili konkretnog značaja koji se uvek javljaju pred organom kome je poverena opšta politika izvršavanja i inicijative u određenim područjima.

Politika Saveznog izvršnog veća je ostvarivana u okviru nadležnosti koja je ovom telu utvrđena saveznim Ustavom

i zakonima, i to kako predviđenim inicijativama propisima i aktima koji stoje na raspolaganju Veću, tako i drugim potrebnim merama, delatnostima i reagoivanjima. Ona je izvršavana neposrednom delatnošću samog Veća i aktivnošću saveznih organa uprave prema kojima Veće ima odgovarajuća prava i čiju osnovnu političku delatnost usmerava. Isto tako, u ostvarivanju ove politike učestvovali su, u okviru svojih delokruga i obaveza, i odgovarajući organi narodnih republika, srezova i opština, kao i samostalne ustanove i organizacije naše zemlje.

Da bi se ta politika mogla potpunije oceniti, na ovom mestu su istaknute izvesne njene osnove na raznim područjima delatnosti Veća.

2. Protekla godina bila je godina uspešne socijalističke izgradnje, daljeg porasta životnog standarda radnih ljudi, jačanja proizvodnih snaga zemlje i učvršćivanja međunarodnog položaja Jugoslavije. Ali, to je bila i godina značajnih teškoća, izazvanih nepovoljnim klimatskim prilikama koje su negativno uticale na poljoprivrednu proizvodnju u velikom delu zemlje i pogoršanjem odnosa između istočnoevropskih zemalja i Kine, s jedne, i naše zemlje, s druge strane. Suša, jednostrano raskidanje kreditnih aranžmana i izazivanje zastoja i drugih teškoća u spoljnotrgovinskoj razmeni od strane tih zemalja, zahtevali su izvesne promene u programu naše investicione izgradnje i usporili su tempo podizanja standarda radnih ljudi naše zemlje. Ali, i pored toga, rezultati u privrednoj izgradnji i podizanju standarda u celini su povoljni.

Na taj način obezbeđivani su dalji uslovi za razvitak socijalističke demokratije i za sprovođenje, uz jedinstvenu podršku naroda, nezavisne politike u izgradnji socijalizma i u borbi za ravnopravne odnose i mir u svetu. U tom smislu je i put koji je preduzeo krajem godine Predsednik Republike inspirisan istim težnjama, da se između pojedinih zemalja Azije, Afrike i Jugoslavije stvori još više razumevanja i saradnje i da se time doprinese učvršćenju mira u svetu na bazi ravnopravnosti svih država i naroda.

Saglasno tome, Savezno izvršno veće zasnivalo je svoju politiku u protekloj godini, kao i ranije, na svestranoj socijalističkoj izgradnji i materijalnom jačanju zemlje i njenom aktivnom učešću u borbi za mir i socijalizam.

¹ Iz Izveštaja Saveznog izvršnog veća za 1958 godinu.

UNUTRAŠNJA POLITIKA

1. Opšti proces jačanja materijalno-društvene baze i dalji razvitak mehanizma socijalističke demokratije, stvorili su uslove za svestranu političku aktivnost u zemlji. Građani su ostvarivali svoja lična, politička, socijalna, ekonomska i druga prava svestranom aktivnošću u sistemu komunalne samouprave i društvenog samoupravljanja. Poštovanje slobode ličnosti i misli, slobode verskih i drugih uverenja, kao i slobode udruživanja građana, predstavljali su okvir i garantiju ovih političkih aktivnosti.

Prilog osiguranju lične bezbednosti građana i bezbednosti lične i društvene imovine, predstavlja prenošenje pojedinih funkcija službe unutrašnjih poslova na opštine. Narodnim odborima i njihovim savetima za unutrašnje poslove povereno je i vođenje politike kažnjavanja za prekršaje, što će umnogome doprineti da se kazne za prekršaje izriču samo kad je primena ove mere neophodna za obezbeđenje izvršavanja popisane obaveze.

2. U odnosima sa verskim zajednicama politika Saveznog izvršnog veća zasnivala se, kao i ranije, na principima slobode savesti i veroispovesti zagarantovanih Ustavom i Zakonom o pravnom položaju verskih zajednica.

U skladu sa ovim principima i stalnim nastojanjem na sređivanju na bazi Ustava i Zakona odnosa između države i verskih zajednica, rešavana su razna pitanja od interesa za verske zajednice.

Na tim osnovama i dalje su se razvijali odnosi sa Srpskom pravoslavnom crkvom, Makedonskom pravoslavnom crkvom, Islamskom verskom zajednicom, Starokatoličkom crkvom, Jevrejskom verskom zajednicom i protestantskim crkvama. To se još uvek ne može reći za odnos sa Katoličkom crkvom. Za razliku od ostalih verskih zajednica, deo najvišeg katoličkog klera ne usmerava svoje delovanje u duhu Zakona. Ali, i pored toga, odnosi sa ovom crkvom su normalniji nego što je to bilo ranijih godina.

3. Postignuti su uspesi u naporima na unapređivanju informativne službe, kako u pogledu kvalitetnijih, sadržajnijih informacija o našem unutrašnjem životu i o međunarodnoj aktivnosti, tako i u pravcu objektivnog upoznavanja života i napora drugih naroda i međunarodnih odnosa.

U istom cilju dat je odgovarajućim službama zadatak da sistematski proučavaju stanje i problem svih vidova i sredstava informacija i da pripreme odgovarajuće zakonske propise i druge mere za obezbeđenje najpovoljnijih uslova za vršenje ove delatnosti kao sastavnog dela politike razvijanja socijalističkog demokratizma.

Data je inicijativa za izradu zakona o informacijama. Osnovni principi zakona već su raspravljeni.

4. Na području pravosuđa, sudstva, javnog tužništva i javnog pravobranilaštva, naporu Saveznog izvršnog veća bili su usmeravani, pre svega, na donošenje mera za jačanje zakonitosti na svim područjima, na preduzimanje mera za materijalno, organizaciono i kadrovsko, učvršćivanje ovih institucija i obezbeđivanje nezavisnosti sudova. Na istoj liniji bile su i mere za poboljšavanje pravosudne uprave.

Uslovi rada pravosudnih organa olakšaću se, u znatnoj meri, daljim upotpunjavanjem pravosudnog zakonodavstva, izmenama i dopunama Krivičnog zakonika, zakonima o vanparničnom postupku, o izvršnom postupku i o sudskim taksama, i daljim naporima za poboljšavanje materijalnih uslova za rad pravosudnih organa.

Iz oblasti krivičnog pravosuđa svestrano je proučavan problem prethodnog postupka i ujednačavanja prakse u gonjenju i kažnjavanju učinilaca krivičnih dela. Biće potrebni dalji napor na usavršavanju izdajne i istražne službe, naročito u pravcu otklanjanja izvesnih neujednačenosti u gonjenju i kažnjavanju, u čemu posebnu ulogu imaju viši sudovi i javna tužništva.

Evidentiranje društvene nepokretne imovine predstavlja i dalje zadatak od prvorazredne važnosti za narodne odbore.

5. U oblasti uprave Savezno izvršno veće je nastavilo svoju politiku da se osamostale savezni organi uprave, da

se usavrši i učvrsti njihova unutrašnja organizacija i poslovanje i da se oni sve više orijentišu na ostvarivanje odgovarajućih odnosa saradnje i pomoći prema republičkim organima uprave i prema samostalnim ustanovama i organizacijama nad kojima vrše odgovarajuća prava prema zakonu. U ovom pravcu bilo je uspeha ali još uvek sva pitanja nisu rešena tako da izgrađivanje državne uprave novog tipa ostaje i dalje naš stalni zadatak.

Uporedo s tim, službenički sistem je dograđivan propisima i ispitivan u praksi. U protekloj godini je bilo bitno sprovesti sve institucije koje predviđa Zakon o javnim službenicima.

PRIVREDNA POLITIKA

1. Politika Saveznog izvršnog veća u prošloj godini išla je za tim da se u prvom redu obezbedi dalji porast proizvodnje i nacionalnog dohotka, povećanje produktivnosti rada, a u skladu s tim i povećanje lične potrošnje i životnog standarda, proširenje i skladnije kretanje spoljnotrgovinske razmene, smanjenje deficita platnog bilansa, i najzad, da se usklade investicije sa osnovnim ciljevima Petogodišnjeg privrednog plana.

Radi ostvarivanja tih ciljeva preduzimale su se odgovarajuće mere u svim oblastima privrede. Tu treba naročito istaći mere za održavanje stabilnih odnosa na tržištu na početku godine, i kasnije, za otklanjanje nekih tendencija koje su stalno nepovoljno delovale na stabilizaciju tržišta. Radi otklanjanja ovih tendencija, preduzete su: mere za regulisanje upotrebe sredstava za investicije i njihovo jače angažovanje u obrtne fondove; mere u pravcu ograničavanja formiranja ličnih dohodaka u privredi, poostravanja uslova za dobivanje potrošačkih kredita; mere za učvršćivanje i proširivanje sistema dogovorenih otkupnih cena; za izmene u organizaciji i regulisanju prometa i trgovine, a posebno u regulisanju otkupa i prometa poljoprivrednih proizvoda i u poboljšanju snabdevanja tržišta u gradovima i drugim potrošačkim centrima; intervencije na tržištu u drugoj polovini godine iz materijalnih rezervi i uvoza, najviše radi očuvanja stočnog fonda u rejonima pogođenim sušom.

2. Zahvaljujući pomenutim merama, kao i povoljnom razvoju industrijske proizvodnje, stvorene su zalihe i u velikoj meri poboljšana situacija robnih fondova, što je omogućilo da se prvo ukinu odredbe o ograničenju formiranja ličnih dohodaka u privredi, a zatim izvrši i opšte povećanje plata i ličnih dohodaka radnika i službenika. Ublaženi su i uslovi za dobivanje potrošačkih kredita. Uporedo sa svim tim merama, a u cilju usklađivanja cena i olakšavanja poslovanja pojedinih privrednih organizacija, izvršeno je povećanje cena nekih proizvoda i putničkih tarifa. I pored ovih mera, zbog srazmerno većeg porasta minimalnih ličnih dohodaka, povećane su realne plate radnika i službenika.

3. U cilju daljeg unapređivanja poljoprivredne proizvodnje, dodeljeno je iz privrednih rezervi federacije novih 17 milijardi dinara, koje su pretežno upotrebljene za nabavku mehanizacije. Davanjem raznih olakšica u oblasti kreditne i poreske politike, poljoprivredne organizacije su potsticale na šire korišćenje mehanizacije i reprodukcionog materijala. Doneti su propisi za organizaciono jačanje zemljoradničkih zadruga i njihove uloge u unapređivanju poljoprivredne proizvodnje, kao i uopšte u pravcu izgradnje stimulativnijih ekonomskih odnosa na društvenom sektoru poljoprivrede. Izmenama Uredbe o zemljoradničkim zadrugama rešena su određena pitanja iz oblasti njihovog poslovanja u cilju njihove jače orijentacije ka proizvodnji.

4. Opadanje konjunktura na inostranom tržištu iziskivalo je da se preduzmu izvesne mere i u oblasti spoljne trgovine radi ostvarivanja predviđenog programa izvoza i održavanja uvoza u planskim okvirima. To je omogućilo da se u spoljnotrgovinskoj razmeni u 1958 godini postignu povoljni rezultati.

5. Rezultati postignuti u razvoju privrede u 1958 godini pokazuju da su u osnovi uspešno izvršeni zadaci politike postavljeni za tu godinu. Pritom se postignuti napredak u produktivnosti rada ne može smatrati zadovoljavajućim, a usled nepovoljnih vremenskih prilika, mere preduzimane

za razvoj poljoprivrede nisu dale puni efekat u proizvodnji. U svim privrednim oblastima, izuzev poljoprivrede, povećana je proizvodnja, čime je postignuto da je nacionalni dohodak u 1958 godini ostvaren nešto iznad nivoa 1957. Ako se ima u vidu da je u 1957 godini nacionalni dohodak porastao za 22,9%, između ostalog i zbog izvanredno visoke poljoprivredne proizvodnje, njegovo ostvarenje u 1958 na nivou jedne takve godine, pri smanjenoj poljoprivrednoj proizvodnji, predstavlja ozbiljan uspeh. Nacionalni dohodak u 1958 godini po stvarnom obimu veći je za 23,3% nego u 1956; u poslednje dve godine on je prosečno porastao za 11,6%, što je iznad prosečnog godišnjeg porasta od 9% koji predviđa Petogodišnji plan.

I pored relativno malog porasta nacionalnog dohotka, raspoloživa sredstva bila su veća nego u 1957, zbog prenetih zaliha poljoprivrednih proizvoda iz prethodne rodne godine, što je i omogućilo da se u 1958 godini održi visok nivo investicija, postignu značajni rezultati u spoljnotrgovinskoj razmeni i u smanjenju tekućeg deficita platnog bilansa, kao i da se poveća unutrašnja potrošnja.

6. U razvoju ukupne proizvodnje najznačajniji moment predstavlja dalji porast proizvodnje u industriji. Nivo industrijske proizvodnje povećan je za 11%, čime je u potpunosti ostvaren zadatak postavljen u Društvenom planu za 1958 godinu. Kretanje industrijske proizvodnje za dve poslednje godine pokazuje da je ona brže rasla nego što je predviđeno u Petogodišnjem planu privrednog razvoja, jer se razvijala po prosečnoj godišnjoj stopi od 14%, dok se u Petogodišnjem planu računalo sa prosečnim godišnjim povećanjem od 11—12%.

Dalji nesmetani razvoj industrije traži, pored ostalog, i takvu strukturu proizvodnje koja će omogućiti povećavanje izvoza i veću usklađenost sa porastom i promenama u strukturi potrošnje.

7. Ostvarena poljoprivredna proizvodnja je, zbog nepovoljnih vremenskih uslova, za oko 13% niža od visokog nivoa ostvarene proizvodnje u izuzetno rodnoj 1957 godini. Međutim, i pored nepovoljnih vremenskih prilika poljoprivredna proizvodnja ostvarena u prošloj godini nalazi se iznad desetogodišnjeg proseka 1947—1956 sa oko 26%, zahvaljujući u prvom redu povoljnim ekonomskim odnosima u poljoprivrednim organizacijama i u kooperaciji.

Naročito treba ukazati da su kod krupnih proizvođača u pojedinim područjima postignuti rezultati premašivali i rekordne prinose iz 1957 godine, dok su kod individualnih proizvođača, pogotovu u krajevima koji su u većoj meri bili ugroženi sušom, prinosi bili veoma niski. Ali, ostaju i dalje zadaci poticanja razvoja svih grana poljoprivrede, smanjenja proizvodnih troškova, snaženja poljoprivrednih organizacija i šireg povezivanja individualnih proizvođača kroz raznovrsne forme kooperacije.

8. U skladu sa opštim uslovima razvoja u 1958 godini, povećana je aktivnost i u ostalim privrednim oblastima. Obim građevinarstva povećan je za 20,1%. Problem predstavlja činjenica da u ovoj oblasti ulaganja u građevinske i građevinsko-zanatske kapacitete zaostaju za opštim razvojem investicija. Zaostajanje proizvodnje građevinskog materijala dovodi do spore i duge gradnje i nedovoljno brzog aktiviranja investicija. Zato prilagođavanje građevinarstva izmenjenoj strukturi investicija postaje jedan od bitnih elemenata za izvršavanje postojećih zadataka, naročito u oblasti stanbeno-komunalne izgradnje i društvenog standarda.

9. U saobraćaju ostvaren je porast usluga od 9,2%. Međutim, razvoj saobraćaja, i pored znatnih ulaganja, predstavlja i dalje jedan od značajnih privrednih problema, jer zaostaje za opštim razvojem privrede.

10. U 1958 godini nastavljen je porast proizvodnje i obima usluga u zanatstvu, trgovini, ugostiteljstvu i turizmu.

11. Razvoj zaposlenosti u 1957 i 1958 godini pokazuje da je uključivanje nove radne snage u nepoljoprivrednim delatnostima šire od priraštaja aktivnog stanovništva, što znači da se vrši brza izmena ekonomske strukture stanovni-

štva. Ovakav razvoj je, u celini uzev, pozitivan, jer se povećanjem zaposlenosti u privredi proširuju i mogućnosti stvaranja nacionalnog dohotka. Međutim, ostvareni rezultati u pogledu povećanja produktivnosti rada u prošloj godini ne mogu se smatrati zadovoljavajućim, naročito ne u industriji. Stimulativniji način raspodele dohotka privrednih organizacija propisan krajem godine i povećanje sredstava koja im daju mogućnosti za veća ulaganja, politika rekonstrukcije zastarelih pogona, — treba pozitivno da utiču na povećanje produktivnosti rada. Naš stvarni napredak na tom području umnogome će zavisiti od aktivnosti i mera koje će preduzimati same privredne organizacije da se otklone slabosti u organizaciji proizvodnje, da se bolje koriste sredstva i da se brže podiže kvalifikacija radnika u privredi.

12. Spoljna trgovina u 1958 godini razvijala se u nepovoljnijim uslovima, s obzirom na opadanje konjunktura u međunarodnoj razmeni, smanjenje naše poljoprivredne proizvodnje i druge teškoće. Međutim, i pored tih nepovoljnih okolnosti, postignuti su zadovoljavajući rezultati. Ukupan spoljnotrgovinski promet (izvoz i uvoz) povećan je prema prethodnoj godini za 8%, a prema 1956 godini za 41%. U toku dve poslednje godine obim ukupne razmene je porastao za 100 milijardi dinara. Takvim razvojem nivo naše spoljne trgovine u znatnoj meri se približio postavljenim zadacima u Petogodišnjem planu, koji predviđa povećanje razmene za 49%. Kretanje izvoza i uvoza u 1958 godini ukazuje da će razmena sa inostranstvom znatnije premašiti postavke Petogodišnjeg plana, što je neosporno jedan od važnijih uslova za izvršenje osnovnih zadataka perspektivnog privrednog razvoja.

Ukupan izvoz je za 15% veći nego u 1957 godini i iznosi 138,3 milijarde dinara. Vrednost izvoza povećala se za 17 milijardi dinara, prema 21 milijardi prosečno u dve prethodne godine. Razvojem izvoza u 1957 i 1958 godini realizovano je preko polovine ukupnog porasta izvoza predviđenog u Petogodišnjem planu.

Vrednost uvoza od 206 milijardi dinara je za 7,5 milijardi, ili 4%, veća nego u 1957 godini, kada je porast uvoza iznosio 56 milijardi dinara, ili 40%. Obim uvoza nalazi se ispod planskih predviđanja, čemu je doprinelo, pored čvrste kontrole, i smanjenje cena važnijim uvoznim artiklima na inostranim tržištima.

13. Zahvaljujući povoljnom razvoju izvoza i uvoza, tekući deficit platnog bilansa je smanjen od 35 milijardi dinara u 1957 godini na 21 milijardu dinara u 1958 godini. Time je smanjenje deficita ostvareno u predviđenim okvirima. Na smanjenje deficita u platnom bilansu, pored skladnijeg razvoja izvoza i uvoza, delovali su i povoljniji odnosi u cenama izvozne i uvozne robe, kao i veliki izvoz žitarica, naročito kukuruza, na osnovu prenesenih zaliha iz prethodne godine.

14. U 1958 godini ostvaren je blaži porast investicija nego u 1957 godini. Ukupan obim investicija u osnovne i obrtne fondove iznosi u prošloj godini 719 milijardi dinara, odnosno za 2% više od nivoa investicija u 1957. Međutim, u prošloj godini su privredne organizacije za obrtna sredstva koristile sopstvenu akumulaciju ostvarenu u toj godini u većem obimu nego prethodne godine, te su i ukupna ulaganja ustvari nešto veća nego što pokazuju izneti podaci. Ulaganja u osnovne fondove iznose 543 milijarde i veća su u poređenju sa onima iz 1957 godine za 11%. Tome je doprineo i povećani uvoz opreme.

Takvim obimom investicija omogućeno je sprovođenje politike razvoja predviđenog Petogodišnjim planom. U prošloj godini ostvareni nivo investicija nije prouzrokovao poremećaje na tržištu.

U strukturi investicija u osnovne fondove u prošloj godini privredne investicije iznose 413 milijardi, ili 26%, a neprivredne 130 milijardi, odnosno 24%, tako da je njihov odnos približno isti kao u prethodnoj godini. U strukturi privrednih investicija došlo je do promene u smislu povećanja investicija u poljoprivredi za 39%, saobraćaju za 17% i trgovini za 22%, dok su promene kod investicija u industriji neznatne: njihov ukupan obim od 176 milijardi je približno na nivou prethodne godine.

Treba ukazati na porast investicija u stanbeno-komunalnu izgradnju od oko 8 milijardi u odnosu na 1957, koji je rezultat intenzivnijeg trošenja sredstava stanbenih fondova i povećanjem ulaganja u stanbenu izgradnju iz fondova privrednih organizacija.

15. U prošloj godini rashodi budžeta (bez narodne odbrane) povećani su efektivno prema 1957 za 21 milijardu, odnosno za 10%. Međutim, nominalno povećanje, s obzirom na izmenjeni način finansiranja, bilo je veće. Materijalni rashodi budžeta zadržani su približno na nivou iz 1957, budžetske investicije su nešto niže nego u prethodnoj godini, dok su lični rashodi povećani kao rezultat nominalnog povećanja ličnih dohodaka po novom Zakonu o javnim službenicima i povećanja zaposlenosti u budžetskim ustanovama. U okviru delatnosti koje se finansiraju iz budžeta, značajnije su porasli izdaci za unapređivanje prosvete i kulture, kao i rashodi državne uprave, dok je povećanje budžetskih rashoda u ostalim oblastima bilo u manjem obimu.

16. U oblasti lične potrošnje i životnog standarda stanovništva, mere koje su u prošloj godini preduzimane pozitivno su uticale i doprinele da se ostvari dalje povećanje potrošnje i poboljšanje standarda radnika i službenika. U 1958 godini nastavljen je porast kupovne snage stanovništva i lične potrošnje, mada u umerenijim razmerama nego u 1957 godini, što je u znatnoj meri posledica suše. Veća kupovna snaga stanovništva omogućila je da se, u poređenju sa prethodnom godinom, promet robe i usluga poveća za 9%. Ali, ako se ima u vidu porast maloprodajnih cena od oko 3%, realne kupovine stanovništva u prošloj godini su ustvari povećane za 6%.

Na formiranje kupovne snage radnika i službenika uticali su, s jedne strane, povećani lični dohoci i veća zaposlenost, a s druge strane, smanjeni obim potrošačkih kredita. Što se tiče kretanja kupovne snage sela, ona se u prošloj godini formirala pod uticajem smanjenja poljoprivredne proizvodnje, a u izvesnom smislu i pod dejstvom stabilnijih otkupnih cena. Iz kretanja prihoda radnika i službenika i prihoda sela može se zaključiti da je u prošloj godini potrošnja radnika i službenika porasla u većoj meri nego potrošnja poljoprivrednih proizvođača, iako je usled porasta maloprodajnih cena poljoprivrednih proizvoda vršeno izvesno prelijanje prihoda gradskog stanovništva.

Ako se uzme u obzir povećanje zaposlenosti i porasta troškova života, realne plate radnika i službenika su u prošloj godini porasle prosečno za 4%. Porast realnih plata u drugom polugodu bio je povoljniji i iznosio je 7%, čemu je doprinelo kako izvršeno povećanje ličnih dohodaka, tako i blaži porast troškova života u tom periodu nego na početku godine. Treba pritom konstatovati da je i u 1958 godini porast realnih plata radnika i službenika bio umereniji u gradovima gde su troškovi u većoj meri porasli.

Nema sumnje da je opšti porast realnih plata od 4% u 1958 godini značajan rezultat naše ekonomske politike. Za dalje povećanje kupovne snage radnika i službenika u 1959 godini postoje realni uslovi. Izvršene promene minimalnih ličnih dohodaka, novi tarifni pravilnici, kao i promene u načinu raspodele dohotka privrednih organizacija, — sve su to činioci koji će doprineti daljem povećanju ličnih dohodaka i kupovne snage stanovništva. Ali, bitno je u tome da se povećanje ličnih dohodaka i kupovne snage radnika i službenika zasniva na povećanju produktivnosti rada.

Ocenjujući razvoj privrede u 1958 godini, uslove u kojima je takav razvoj tekao, preduzimane mere ekonomske politike i njihov uticaj na privredna kretanja, može se s osnovom zaključiti da su postignuti rezultati privrednog razvoja u prošloj godini, uzeti u celini, zadovoljavajući, i da daju povoljne perspektive za ostvarivanje planskih zadataka razvoja privrede u ovoj godini.

SOCIJALNA POLITIKA I DRAVSTVENA ZAŠTITA

STANBENO-KOMUNALNA PITANJA. Kroz povezivanje u suštini jedinstvene problematike života u komuni i stanbenoj zajednici, sve jače se manifestuje

težnja za sistematskim i kompleksnim rešavanjem niza pitanja životnog standarda radnog čoveka.

Sjedinjavanje sredstava i ciljeva socijalne i komunalne politike, naročito u komunama i stanbenim zajednicama, karakteristično je za ovaj period.

1. Disproporcija između porasta radnih mesta u novoizgrađenim kapacitetima i promene u strukturi stanovništva u korist nepoljoprivrednog dela, na jednoj strani, i zaostajanje stanbeno-komunalne izgradnje, na drugoj, zahtevali su da kompleks stanbenog pitanja veće stavi u prvi plan svoje socijalne politike u prošloj godini. U skladu s tim, preduzimate su mere za usavršavanje faktora koji mogu da deluju pozitivno u pravcu bržeg i jeftinijeg građenja i što celishodnijeg iskorišćenja postojećih sredstava, da bi se povećao broj stanova u tekućoj, i u sledećim godinama, a u finansijskim okvirima koje određuju proporcije društvenih planova.

Postavljena su načela za usmeravanje stanbene izgradnje i jačanje društvene kontrole nad njom. Zahvaljujući uredbi koja ih utvrđuje i merama koje su joj usledile, postignuto je celishodnije iskorišćavanje postojećih sredstava, racionalnije projektovanje stanova i veća koncentracija izgradnje, kao i izvesni rezultati u unapređivanju proizvodnje tradicionalnih i uvođenju novih građevinskih materijala. Sve je ovo doprinelo povećanju obima stanbene izgradnje. Dalji napori biće usmereni, pored ostalog, na uvođenje industriskog metoda rada u proces građenja, na obezbeđenje kontinuiteta u procesu izgradnje i standardizaciju kvalitativnih i kvantitativnih elemenata stana.

Uspostavljanje stanbenog fonda unelo je stabilnost i kontinuitet u finansiranju stanbene izgradnje i time vrlo povoljno uticalo na celokupan proces izgradnje.

Proučavaju se i drugi metodi finansiranja, koji bi ne samo očuvali predviđena sredstva u obliku stanbenog doprinosa, već bi ih i povećali sredstvima samih građana i dopunskim sredstvima komunala i preduzeća. Kooperaciju sredstava treba da obezbedi i organizacija stanbenih za druga.

Praćenje trošenja fondova za stanbenu izgradnju pokazuje da sistem finansiranja iz namenskih fondova treba stalno razvijati kao oblik i sredstvo društvenog upravljanja, upotpunjavati njegov kreditni mehanizam u pravcu bržeg obnavljanja fonda i osposobiti ga kao polugu za usmeravanje stanbene izgradnje u pravcu sve veće racionalizacije građenja.

2. Ispitivana je i mogućnost proširenja namene fondova za stanbenu izgradnju na fondove za finansiranje stanbene i komunalne izgradnje. Društveni plan za 1959 godinu daje ovlašćenja narodnim republikama da, u cilju finansijskog obezbeđenja najhitnijih komunalnih radova, a naročito za rekonstrukciju i izgradnju važnijih vodovoda, mogu povećati participaciju svojih fondova prilikom raspodele stanbenog doprinosa.

3. Zakon o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta stvara nove i povoljnije uslove da se akcija za unapređivanje stanbeno-komunalne izgradnje proširi na područje rekonstrukcije i izgradnje svih elemenata naselja. Stanbeno-komunalni organizam naselja je u svojoj suštini ista socijalno-ekonomska kategorija kao i stan, pa je zbog toga akcija za podizanje društvenog standarda u toj oblasti nepotpuna dok bliže ne obuhvati i odgovarajuće elemente naselja.

4. U 1958 godini je preduzet niz mera u cilju stvaranja povoljnijih uslova za razvoj zanatstva. Ali, potrebe za zanatskim uslugama još uvek rastu brže nego kapaciteti. Naročito zaostaje porast uslužnog zanatstva u društvenoj svojini, što pokazuje slabost orijentacije narodnih odbora u ovoj oblasti.

Servisi kućnih saveta, stanbenih zajednica i stanbenih zadruga, servisi industriskih preduzeća za opravke i održavanje njihovih proizvoda, pogoni za završne radove u građevinskim preduzećima, pretstavljaju neke od organizacionih oblika koji mogu obezbediti uspešan razvoj uslužnog zanatstva kao faktora u unapređivanju društvenog standarda.

5. Ostvarujući načelo da naša materijalna izgradnja ne služi samo podmirivanju potreba radnog čoveka i razvijanju njegovih radnih sposobnosti, već i svestranom razvitku njegove ličnosti, posvećena je puna pažnja daljem razvoju socijalističkih društvenih odnosa u životu komunalnih zajednica.

Kao posledica takve pažnje, aktivnosti društvenih organizacija i pomoći radnih kolektiva, razvila se i šire prihvatala ideja stanbenih zajednica. Stečena iskustva u pružanju neposredne pomoći radnoj porodici organizovanjem servisa za opravku stanova i za razne usluge u domaćinstvu, organizovanjem društvene ishrane i osnivanju ustanova i službi za zbrinjavanje dece zaposlenih roditelja, potvrđuju značaj stanbenih zajednica za rešavanje zadataka socijalne i komunalne politike.

Svi ti oblici aktivnosti komunala, stanbenih zajednica i samih građana, a naročito sjedinjavanje raznih inicijativa za rešavanje socijalnih i komunalnih problema naselja i sjedinjavanje sredstava iz raznih lokalnih izvora uz učešće sredstava samih građana, objektivno doprinose osnivanju i razvoju samih stanbenih zajednica, a time i naporima zajednice za ostvarivanje boljih životnih uslova za radnog čoveka.

SOCIJALNA ZAŠTITA. 1. U sklopu opštih napora za rešavanje životnih problema porodice, uz zajedničke napore komunala, preduzeća, stanbenih zajednica i društvenih organizacija, povećana je briga o deci zaposlenih roditelja, otvoren je niz novih raznovrsnih ustanova, bliskih i pristupačnih porodici, razvila se inicijativa za pronalaženje novih oblika okupljanja dece, pojačano je angažovanje roditelja i drugih građana. Sve je šira i raznovrsnija briga za porodice koje se nalaze u naročitim teškoćama, za decu iz tih porodica, za stare i nemoćne.

Dalji napori biće usmereni na još šire angažovanje svih faktora, a naročito stanbenih zajednica, na rešavanju ovih problema socijalne zaštite.

Zakonskim propisima donetim u 1958 godini postavljene su osnove za izgradnju celovitog sistema obrazovanja i rehabilitacije defektnih lica — dece i odraslih, u cilju njihovog osposobljavanja da se, maksimalno razvijajući svoje sposobnosti, mogu uključiti u rad i društveni život, što je najefikasniji oblik njihove zaštite. U idućoj godini pretstoji dalja razrada i sprovođenje u život ovih principa, na bazi već postignutih rezultata i iskustava.

2. Nastavljena je politika pažnje prema ratnim vojnim invalidima, porodicama i deci palih boraca, penzionisanim vojnim licima, kao i ostalim bivšim borcima. Osnovna orijentacija u zbrinjavanju bivših boraca i ratnih invalida bila je da se što veći broj njih — prekvalifikacijom i slično — uključi u radni odnos, u organe radničkog i društvenog samoupravljanja i u rad političkih i društvenih organizacija. Zato je zdravstvenom i stručnom osposobljavanju ratnih vojnih invalida i bolesnih boraca posvećivana naročita pažnja. Nastojalo se da što veći broj penzionisanih bivših boraca stupi u radni odnos. Za one borce koji iz zdravstvenih ili drugih razloga nisu stupili ili ne mogu da stupe u radni odnos, preduzete su mere da se materijalno obezbede.

U toku ove godine uglavnom je regulisan pravni i materijalni položaj bivših boraca, kao i materijalni položaj dece palih boraca, a zaštita ratnih vojnih invalida dalje je usavršavana.

SOCIJALNO OSIGURANJE. 1. Socijalnim osiguranjem bilo je u 1958 god. obuhvaćeno 7,9 miliona građana, ili oko 43% od ukupnog stanovništva, što u odnosu na 1957 godinu predstavlja povećanje za 6,8%, a u odnosu na 1953 godinu za 50%.

Uporedo sa pripremom propisa o finansiranju socijalnog osiguranja, ostaje da se reši i pitanje postojećih deficita pojedinih republičkih zavoda i problem dugoročnog osiguranja. Izgleda da će se ovaj drugi problem — s obzirom na vrlo različitu strukturu dugoročnih osiguranika u raznim delovima zemlje (penzije, dečji dodaci) — moći povoljno

rešiti jedino kombinacijom društvene subvencije iz budžeta i doprinosa osiguranika.

Sprovođeci odredbe Zakona o penzijskom osiguranju, Savezni zavod za socijalno osiguranje zaključio je u 1958 godini nove ugovore: sa Savezom advokatskih komora, Patrijarhom Srpske pravoslavne crkve, Savezom baptističkih crkava, Udruženjem ovlašćenih geodetskih stručnjaka, Islamskom verskom zajednicom i Udruženjem artista Jugoslavije. Republički zavodi za socijalno osiguranje zaključili su nove ugovore: sa nosačima putničkih prtljaga na železničkim stanicama (Srbija, Hrvatska i Slovenija), Rumunskom pravoslavnom crkvom (Srbija), Udruženjem katoličkih sveštenika (Srbija, Hrvatska i Slovenija), Starokatoličkom crkvom (Hrvatska i Slovenija), Čirilo-metodskim društvom sveštenika (Slovenija), uličnim nosačima (Hrvatska i Slovenija) i patentnim inženjerima (Srbija).

2. U 1958 godini izabeležen je dalji nagli porast korišćenja zdravstvene zaštite i troškova zdravstvenog osiguranja. Ukupni rashodi za zdravstveno osiguranje bili su za 22,9% veći od rashoda u 1957 godini. To je povećanje jednim delom posledica većeg korišćenja zdravstvenih usluga, koje je omogućeno proširenjem kapaciteta, ali, isto tako, i porastom cena zdravstvenih usluga.

3. Zakon o invalidskom osiguranju znači uspešno ozakonjenje metoda ocenjivanja radne sposobnosti i sve veću orijentaciju na rehabilitaciju i zapošljavanje invalida rada.

Posebnom Odlukom Saveznog izvršnog veća o jedno-kratnom dodatku uživalaca invalidnine i invalidske penzije, oktobra 1958 godine uveden je dodatak na sva primanja iz invalidskog osiguranja, da bi se obezbedilo povećanje ličnih dohodaka i penzionisanim licima.

4. Zakonom o penzijskom osiguranju, koji je sa uspehom primenjivan u 1958 godini, znatno je poboljšan materijalni položaj penzionera. Sprovođeci zakon, zavodi za socijalno osiguranje preveli su po službenoj dužnosti 126.000 ličnih i 151.900 porodičnih penzija, čime su se penzije povećale za 14,8%, od čega lične za 15,5%, a porodične za 13,4%. Na zahtev penzionera izvršene su ispravke penzija do kraja novembra 1958 godine u 98.000 slučajeva, što je uticalo na dalje prosečno povećanje penzija svih penzionera. Prosečno povećanje penzija u celini, sprovedeno po službenoj dužnosti i po zahtevu, iznosi oko 22%.

Izmenom Zakona o penzijskom osiguranju, izvršenom povodom povećanja ličnih dohodaka oktobra 1958 godine, povišene su sve penzije za 8%, tj. za 1% više nego plate.

Izvršeno je povećanje dočatka na decu za 240 dinara po detetu počev od trećeg deteta.

5. U 1958 godini zaključeno je više međunarodnih sporazuma iz oblasti socijalnog osiguranja. Tako su zaključene konvencije o socijalnom osiguranju sa Poljskom i Velikom Britanijom, a sa Italijom i Bugarskom administrativni sporazumi za primenu ranije zaključenih konvencija o socijalnom osiguranju. Zaključeni su posebni sporazumi sa Rumunijom i Albanijom o uzajamnom besplatnom lečenju službenika diplomatskih i konzularnih predstavništava.

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA. 1. U oblasti zdravstvene zaštite Savezno izvršno veće bavilo se, pre svega, problemima organizacije i finansiranja zdravstvenih službi, njenim poboljšavanjem, proširivanjem i organizacionim učvršćivanjem, kao i problemima proširivanja zdravstvene zaštite.

Prihvaćeno je načelo da zdravstvena služba treba postepeno da se orijentiše na organizaciju sa težištem na osnovnoj zdravstvenoj zaštiti i na stvaranju zdravstvenih centara kao osnovnih ustanova za organizaciju, planiranje i kontrolu zdravstvene službe na području opštine, sreza i narodne republike.

Samostalno finansiranje zdravstvenih ustanova zahteva dalje usavršavanje i dopunjavanje, naročito u pogledu finansiranja preventive i obračunavanja zdravstvenih usluga.

2. Činjeni su i dalje će se činiti napori na podizanju i opremanju ustanova za rehabilitaciju, na podizanju i daljem osposobljavanju instituta i drugih zdravstvenih

ustanova za naučno-istraživački rad, a naročito za izučavanje i lečenje virusnih oboljenja, na obrazovanju novih medicinskih kadrova, makar i dosadašnjim tempom.

3. Razmatraju se mogućnosti za proširivanje zdravstvenog osiguranja i na poljoprivredne proizvođače, s tim da se, uz odgovarajući doprinos stanovništva, zdravstvena zaštita postepeno proširi na celokupno stanovništvo. U narednom periodu treba raditi na intenzivnijem zdravstvenom prosvetivanju naroda, na iznalaženju prikladnijeg sistema nagrađivanja zdravstvenih radnika i preduzimanju mera za celishodnije korišćenje sredstava namenjenih zdravstvenoj zaštiti.

4. U cilju postizanja što boljih rezultata, treba celu zdravstvenu službu orijentisati prvenstveno na borbu za smanjenje smrtnosti kod dece, na borbu protiv tuberkuloze, zaraznih i ostalih masovnih bolesti i na borbu protiv antisaniarija.

Radi učvršćivanja službe sanitarne inspekcije, uveden je poseban dodatak za kadrove te službe.

PROSVETA I KULTURA

1. Radi ostvarivanja Opšteg zakona o školstvu i Preporuke Savezne narodne skupštine o stvaranju daljih uslova za redovno obrazovanje visokokvalifikovanih stručnjaka na fakultetima, izvršen je prvenstveno pripreman, koordinirajući rad.

Savezno izvršno veće je imenovalo Prosvetni savet Jugoslavije, koji je već započeo svoju aktivnost na daljem organizovanom sprovođenju reforme školstva.

Organizovanje postdiplomskih studija shvaćeno je kao stalna aktivnost naših fakulteta i sastavni deo sistema obrazovanja visokokvalifikovanih kadrova.

Savezno izvršno veće dejshtvovalo je i u pravcu poboljšavanja materijalne baze školstva. Doneta je odluka da se određeni deo fondova za stanbeni izgradnju može upotrebiti i za izgradnju škola.

2. Izrađen je program izgradnje univerziteta i doneta je odluka da i federacija učestvuje u izgradnji i opremi univerziteta (od 1959 do 1966). U tom okviru dodeljeno je NR Srbiji 75 miliona dinara, a NR Bosni i Hercegovini 100 miliona dinara za izgradnju određenih fakulteta.

I u prošloj godini pokazala se velika korisnost mera preduzetih za učvršćivanje fondova za kadrove u privredi, ali postojeće stanje traži još brže sređivanje materijalne baze škola koje spremaju ovaj kadar.

Sprovedeći Zakon o javnim službenicima, Savezno izvršno veće je svojim propisima poboljšalo materijalni položaj prosvetnih radnika, što će, pored ostalog, unaprediti nastavu i doprineti usavršavanju rada vaspitnih ustanova.

3. U oblasti nauke Savezno izvršno veće je delovalo na daljem sređivanju i unapređenju stanja na ovom važnom području. U sklopu tih aktivnosti treba pre svega podvući da je 1958 god. imenovan i da je otpočeo sa radom Savezni savet za naučni rad. Takođe su imenovani i već funkcionišu odgovarajući saveti u skoro svim republikama.

Savezno izvršno veće je ustanovilo i obezbeđivalo materijalne uslove za rad i vršilo nadzor takođe nad drugim organizacijama i ustanovama sa naučnoistraživačkom delatnošću.

4. U domenu kulture i umetnosti, obezbeđivana su sredstva za izvršavanje programa prve etape izgradnje mreže televizijskih centara.

U narednoj godini pretstoji sređivanje stanja u izdavačkoj delatnosti i celishodnije određivanje društvenog položaja izdavačkih organizacija.

I u 1958 godini davana je, u cilju potsticanja širokog kulturnog stvaralaštva, materijalna pomoć društvenim i stručnim organizacijama.

SPOLJNA POLITIKA I MEĐUNARODNI ODNOSI

1. Politika aktivne i miroljubive koegzistencije proističe iz karaktera socijalističkog društvenog uređenja i uslova pod kojima se u današnjem svetu vodi borba za mir i socijalizam, kao i iz činjenice da se suprotnosti u

međunarodnom životu ne mogu rešiti — naročito ne danas u doba nuklearnog oružja — nasiljem i oružanim obračunom između država, grupa država, blokova i vojnih saveza, već jedino savlađivanjem i prevazilaženjem suprotnosti putem svestrane prijateljske saradnje među narodima i razvitkom progresivnih društvenih snaga u svim zemljama. Takva politika je u 1958 godini bila osnova svih međunarodnih napora, akcija i odnosa Jugoslavije.

Otuda su i naponi Saveznog izvršnog veća bili stalno usmereni u pravcu unapređivanja međunarodne saradnje i doprinošenja popuštanju zategnutosti u svetu. U tom cilju Veće je nastojalo da se u međunarodnim odnosima što šire primeni metod pregovaranja. Tako je Jugoslavija početkom 1958 godine podržala predloge za sastanak najviših predstavnika velikih sila, smatrajući da su međusobni kontakti i uzajamno upoznavanje gledišta između odgovornih državnika element koji može služiti učvršćenju mira.

Međutim, proces popuštavanja zategnutosti i poboljšanja međunarodne atmosfere, koji je bio započeo pre nekoliko godina, nije se nastavio, kao što se moglo i očekivati. Naprotiv, imali smo periodična pogoršanja i sukobe koji izviru iz podele sveta na blokove i iz politike »sa pozicija sile«. I pored sve veće afirmacije politike koegzistencije u svetu i napora sve većeg broja zemalja za unapređivanje međunarodne saradnje, dolazilo je do teških periodičnih kriza koje prete miru.

2. Kriza na Srednjem Istoku, izazvana američko-britanskom intervencijom u Libanu i Jordanu, bila je rezultat politike suprotstavljanja istoriskom procesu razvoja na tom području, koji se manifestuje u borbi za nezavisnost i ravnopravnost naroda tih oblasti. Zahvaljujući naporima miroljubivih snaga, koje su došle do izražaja i u Organizaciji Ujedinjenih nacija, izbegnute su još teže posledice i ponovo se još čvršće manifestovala ideja arapske solidarnosti u borbi protiv mešanja stranih sila u unutrašnji razvoj zemalja.

U vezi sa ovim događajima i opštom situacijom na Srednjem Istoku, kao i njenim uticajima na međunarodne odnose uopšte, Savezno izvršno veće je razvilo živu aktivnost, koja je posebno došla do izražaja u razmeni poruka predsednika Tita sa nizom šefova prijateljskih država, a naročito vanblokovskih zemalja. Diplomatska aktivnost nastavljena je kasnije, u toku vanrednog zasjedanja Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, kada je jugoslovenska delegacija, zajedno sa delegacijama aziskih i afričkih, a naročito arapskih zemalja, dala nesumnjiv doprinos pronalaženju sporazumnog i konstruktivnog rešenja.

Neposredno posle zaustavljanja ove akutne krize, ponovo su došle do izražaja suprotnosti na Dalekom Istoku (Tajvan i ostrva koja predstavljaju sastavni deo kineske teritorije). Međutim, zahvaljujući obnavljanju kinesko-američkih pregovora akutnost ove krize je privremeno otklonjena.

Ovakvo lančano nadovezivanje kriza otežalo je rešavanje čak i onih problema koji su za rešenje sazreli. Ono je negativno delovalo i na rešavanje pitanja razoružanja.

3. U toku 1958 godine Savezno izvršno veće je nastavilo da posvećuje posebnu pažnju problemima razoružanja, s obzirom na utrkivanje u naoružanju koje se i dalje nastavlja u sve opasnijim vidovima. U vezi s tim, polazilo se od sledećih opštih stavova: najvažniji i najhitniji zadatak je postići sporazum o trajnom i kontrolisanom obustavljanju nuklearnih i termonuklearnih eksperimenata u vojne svrhe; u cilju otklanjanja upotrebe takvog naoružanja uopšte, Veće stoji na stanovištu da je potrebno postići sporazum o zabrani dalje proizvodnje nuklearnog i termonuklearnog naoružanja i o uništenju postojećih zaliha; ono se zalagalo za preduzimanje mera koje bi obezbedile korišćenje vasionog prostora jedino u mirnodopske i naučne svrhe, a takođe da se pride postepenom smanjivanju klasičnog naoružanja.

Naša zemlja je posebno isticala potrebu ostvarenja bar početnih, delimičnih, i međusobno neuhvatljivih sporazuma na tom polju, smatrajući to najpogodnijim i najefikasnijim metodom za napredovanje na polju razoružanja.

ružanja. Stoga je Savezno izvršno veće radilo na tome da se vlade velikih sila uzdrže od daljih akcija koje bi mogle otežati sporazumevanje i time negativno delovati i dalje komplikovati međunarodne odnose. Polazeći od takvih stavova, Veće je pružalo podršku inicijativi sovjetske vlade o jednostranoj obustavi nuklearnih i termonuklearnih eksperimenata, koju je naša vlada prva pokrenula kao mogući prilog rešenju, kao i »planu Rapackog« u pogledu obrazovanja bezatomske zone u Evropi; odlučno je osudilo naoružanje Bundesvera atomskim oružjem i istupilo je protiv proširenja broja zemalja koje imaju nuklearno i termonuklearno oružje, upozoravajući međutim, da i monopol nad tim oružjem, sve dok se bude nastavljala takva trka u naoružavanju, predstavlja krajnje negativan faktor; osudilo je izgrađivanje baza za projekte, a pogotovu instaliranje takvih baza u susednim zemljama.

Zalaganje Jugoslavije u pogledu rešavanja problema razoružanja naročito se manifestovalo na XIII Zasedanju Generalne skupštine OUN, kada je jugoslovenska delegacija u saradnji sa drugim zemljama bila inicijator više značajnih rezolucija, među kojima i jednoglasno prihvaćene rezolucije o proširenju komisije Ujedinjenih nacija za razoružanje na sve članice UN. Početak rada konferencije za obustavu nuklearnih eksperimenata u Ženevi, saglašavanje o mogućnosti kontrole kao i konferencije o tehničkom proučavanju mera za obezbeđenje od iznenadnog napada, predstavljali su sledeću polaznu tačku za nove pozitivne rezultate.

Jugoslavija, koja se već godinama zalagala za obustavu eksperimentalnih nuklearnih eksplozija, podržavala je sve inicijative u tom pravcu, a naročito početak rada Ženevske konferencije o obustavi nuklearnih eksperimenata.

Konferencija o tehničkom proučavanju mera za obezbeđenje od iznenadnog napada, na kojoj su učesnici uporno zadržali suprotne stavove, dosad je ostala bez rezultata. Međutim, konferencija za obustavu nuklearnih i termonuklearnih eksperimenata učinila je početni napredak na planu sporazumevanja o nekim značajnim pitanjima. Sporost u radu ove konferencije očigledno ukazuje na teškoće koje proizilaze iz blokovske pripadnosti zemalja učesnica. Međutim, postignuti početni rezultati ukazuju na mogućnost sporazuma.

4. Koncem godine došlo je do ponovnog pokretanja najakutnijeg evropskog problema, problema Nemačke. Dosadašnja politika velikih sila u pitanju Nemačke nije vodila rešenju tog krupnog međunarodnog problema. Izlaz iz ovakve situacije nemoguće je naći u politici krutih stavova — a takve su tendencije preovladivale — nego upravo u traženju dodirnih tačaka putem sporazumevanja. Dоследno politici pružanja aktivne podrške svim formama pregovaranja u naporima čiji je cilj pronalaženje pogodnijih rešenja, Savezno izvršno veće smatra da poslednja inicijativa Sovjetskog Saveza o mirovnom ugovoru s Nemačkom može poslužiti kao korisna osnova za pregovaranje u cilju približavanja gledišta, kako o Berlinu, tako i o Nemačkoj u celini, i nalaženja sporazuma prihvatljivog za sve.

5. Borba sve većeg broja naroda za oslobođenje od kolonijalizma, za nezavisan razvitak i punu ravnopravnost na ekonomskom i političkom području međunarodnog života, čini jednu od bitnih karakteristika međunarodnih odnosa u 1958 godini. Pokušaji da se ovi procesi zaustave, doživeli su neuspeh, iako izvesne snage još uvek insistiraju na politici zaustavljanja ovih procesa, kao što je slučaj u Alžiru. Umesto postizanja sporazumnih rešenja, za koja ovi narodi pokazuju punu spremnost, te snage se još drže starih shvatanja i metoda, koji ih sprečavaju da pridu realnom rešavanju pitanja prava ovih naroda na samoopredeljenje i nezavisnost.

Saradnja aziskih i afričkih zemalja daje sve određeniju političku fizionomiju čitavom ovom području. Na srodnost političkih pogleda na međunarodna zbivanja i na miroljubivu politiku sa vanblokovskih pozicija, nadovezuju se stremljenja i potrebe za što širom ekonomskom saradnjom. Nedavno održana ekonomska konferencija aziskih i afričkih zemalja u Kairu to najbolje potvrđuje.

Proces dalje unutrašnje stabilizacije zajednička je karakteristika niza aziskih i afričkih zemalja. Značajne društvene

i političke promene koje se u tim zemljama vrše praćene su manjim ili većim potresima, jer se u borbi između starog i novog neminovno sukobljavaju razne društvene i političke snage. U mnogim od tih zemalja sve više se počinje tražiti pravac daljeg razvoja na principima socijalizma, a u skladu sa sopstvenim i specifičnim uslovima. Međutim, ima pojava da se proces stabilizacije ovog područja komplikuje i otežava mešanjem spolja.

6. I 1958 godine posvećena je velika pažnja razvijanju saradnje sa zemljama Azije i Afrike. Jugoslavija je dosledno podržavala napore ovih zemalja da obezbede i učvrste svoju nezavisnost. Naša politika se sastojala u zalaganju da se ovim narodima omogući da slobodno, u miru i bez uplitanja sa strane, odlučuju o svojoj sudbini. U tom smislu Savezno izvršno veće je podržalo borbu Indonezije protiv stranog mešanja u unutrašnje poslove, kao i njeno zalaganje da postigne punu integraciju svojih teritorija. Jugoslavija je pozdravila proglašenje republike u Iraku i sticanje nezavisnosti Gvineje. Ona je pozdravila konferencije nezavisnih afričkih zemalja i afričkih naroda u Akri, aprila i decembra 1958 godine, i ocenila ih kao izraz težnji naroda afričkog kontinenta za opštom emancipacijom, nezavisnošću i ravnopravnošću i kao odraz jačanja i afirmacije ovih zemalja.

U toku godine još više se učvrstila prijateljska saradnja koja postoji između Jugoslavije i niza vanblokovskih zemalja Azije i Afrike. Prijateljske posete predsednika Indonezije Sukarna i predsednika UAR Nasera našoj zemlji predstavljaju manifestacije te saradnje. Sličnost gledišta se naročito odrazila u plodnoj saradnji u okviru Organizacije Ujedinjenih nacija.

Naročito značajnu manifestaciju prijateljstva Jugoslavije sa aziskim i afričkim zemljama predstavlja poseta predsednika Tita nizu ovih zemalja, do koje je, na poziv vlada tih zemalja, došlo krajem 1958 i početkom 1959 godine. Ovi susreti sa najodgovornijim rukovodiocima prijateljskih aziskih i afričkih zemalja i razgovori koji su tom prilikom vođeni, predstavljaju snažan potstrek da se istraje na putu borbe svih zemalja za mir, bez obzira na razlike koje mogu da postoje između njih.

Ove posete, kao i pismeni kontakti predsednika Tita sa rukovodiocima ovih zemalja, ne samo da doprinose svestranom jačanju naših međusobnih odnosa, već predstavljaju stalan doprinos primeni i učvršćenju politike aktivne koegzistencije u međunarodnim odnosima.

7. U našim odnosima sa socijalističkim zemljama došlo je tokom 1958 godine, ne našom krivicom i protivno našim željama, do pogoršanja odnosa. Pod vidom kritike ideoloških postavki Programa SKJ, povedena je oštra i besprincipijelna akcija protiv socijalističke Jugoslavije, njenog rukovodstva, njene nezavisne spoljne politike i njenog unutrašnjeg socijalističkog uređenja. Vrlo brzo se pokazalo da stvarni motivi ove kampanje nisu izvesne ideološke razlike, koje postoje i koje su i ranije postojale, već određena politika prema Jugoslaviji — politika čiji je cilj da se Jugoslavija odrekne osnovnih principa svoje nezavisne socijalističke politike. Ta kampanja dovela je do pogoršanja međudržavnih odnosa sa socijalističkim zemljama — s nekim više, s nekim manje — u skoro svim oblastima. Tako je vlada SSSR-a jednostrano otkazala kredite i isporuke kapitalne opreme, a u pojedinim zemljama, kao, naprimer, u NR Albaniji i NR Kini, antijugoslovenska aktivnost dobila je takve razmere i forme koje grubo narušavaju čak i osnovne norme u odnosima među državama, dok se u NR Albaniji i NR Bugarskoj pristupilo kampanji koja je direktno uperena protiv teritorijalnog integriteta Jugoslavije i osnova međunarodnih odnosa i prava.

Savezno izvršno veće će nastojati i ubuduće, kao što je i dosad nastojalo, da sa socijalističkim zemljama ostvari odnose prijateljske i konstruktivne saradnje u interesu mira i razvoja socijalizma, polazeći od principa da razlike u stavovima o ideološkim pitanjima ne smeju da ometaju razvitak međusobne saradnje, naročito u međudržavnim odnosima. Ovo tim pre što je takva saradnja posle perioda normalizacije odnosa pokazala pozitivne rezultate kako u međusobnim odnosima, tako i u učvršćenju mira u svetu.

8. U toku 1958 godine Jugoslavija je nastavila svoju politiku razvijanja prijateljstva i saradnje na ravnopravnim osnovama sa velikim brojem zemalja. Pre svega, došlo je do daljeg unapređivanja prijateljske saradnje sa susednim zemljama Grčkom i Italijom. Učinjeni su napor da se postigne napredak i u odnosima sa susednom Austrijom. Do produbljivanja saradnje došlo je takođe i sa pojedinim skandinavskim zemljama, čemu su naročito doprinele posete Jugoslaviji predsednika vlade Danske g. Hansena i predsednika vlade Norveške g. Gerhardsena. Razmena mišljenja do koje je tom prilikom došlo pokazala je da postoje široke mogućnosti saradnje usmerene na zbližavanje naroda i učvršćenje mira bez obzira na razlike u društvenim sistemima, i različita gledanja na pojedine međunarodne probleme.

Specifični problemi sa kojima se suočavaju zemlje Zapadne Evrope i koji ulaze u akutnu fazu svog rešavanja, kao, naprimer: ekonomska integracija, pitanje evropske bezbednosti, Nemačka, francusko-alžirski rat, itd., — odražavali su se, na određeni način, u našim odnosima sa tim zemljama. Različitost u stavovima o velikom broju tih pitanja, iako je imala svoj određeni uticaj, nije, međutim, sprečavala, sem u slučaju Savezne Republike Nemačke, da se bilateralni odnosi prošire i prodube. Napori i zalaganja Vlade FNRJ u protekloj godini za što širu saradnju, pokazali su se i opravdanim i korisnim, kako s gledišta jugoslovenskih nacionalnih interesa, tako i interesa Evrope.

Uzevši u celini, naši odnosi sa zapadnim zemljama, i pored razlike u stavovima o značajnim međunarodnim problemima, razvijaju se i dalje u duhu saradnje i međusobnih dobrih odnosa. U razvijanju odnosa sa Velikom Britanijom od značaja je poseta državnog sekretara za inostrane poslove Koče Popovića, koja je doprinela boljem uzajamnom upoznavanju i učvršćivanju međusobnih veza. Sa Sjedinjenim Američkim Državama je u toku 1958 godine obnovljen ugovor o nabavi poljoprivrednih viškova. Sa više zapadnih zemalja u toku su pregovori o kreditnim aranžmanima, koji treba da doprinesu daljem razvijanju ekonomskih saradnje.

U 1958 godini naši odnosi sa zemljama Latinske Amerike sa kojima imamo diplomatske odnose, a naročito sa zemljama u kojima imamo diplomatska predstavništva, razvijali su se u pravcu daljih učvršćivanja veza i saradnje, naročito na onim pitanjima gde postoje zajednički interesi.

9. U međunarodnim ekonomskim odnosima došlo je u protekloj godini do zbivanja koja su imala određeni uticaj na međunarodne političke odnose. To je, pre svega, izvesna stagnacija ili pad ekonomske aktivnosti u industrijskim zemljama Zapadne Evrope i Amerike. Ozbiljno su pale cene sirovinama, što je prvenstveno pogodilo nerazvijene zemlje kao izvoznike sirovina i još više otežalo njihov položaj.

I pored izvesnog napretka u tretiranju problema ekonomske pomoći nerazvijenim zemljama, proces produbljivanja jaza između razvijenih i nerazvijenih zemalja nastavio se, što čini jednu od najozbiljnijih smetnji za stabilizaciju svetske privrede, a i za stabilizaciju mira.

Kretanja ka integraciji pojačana su u prošloj godini u raznim delovima sveta, a najviše na Zapadu i Istoku Evrope. Ova kretanja, koja u svojoj ekonomskoj suštini i istorijski predstavljaju neophodnost, bila su opterećena, pa i potčinjena u velikoj meri političkim koncepcijama i ciljevima blokove isključivosti. Nastavljajući politiku proširenja ekonomskih odnosa sa svim zemljama i oblastima sveta do najveće moguće mere, naša zemlja je vodila računa i o ovoj činjenici, uspostavljajući određene odnose i sa organizacijama koje su nastale kao rezultat ovakvih kretanja.

U takvim opštim uslovima koji su postali složeniji, odvijala se u 1958 godini ekonomska saradnja Jugoslavije sa spoljnim svetom.

Veće je u protekloj godini nastojalo da ekonomske odnose sa inostranstvom obogati kako po oblicima i obimu saradnje, tako i po broju zemalja sa kojima se održavaju ekonomske veze.

Daleko najvažniji deo naših ekonomskih odnosa pada na Evropu. Sa zemljama Zapadne Evrope ekonomski odnosi su se vrlo povoljno odvijali, tako da je obim razmene

u protekloj godini porastao. Sa zemljama Istočne Evrope održavani su takođe vrlo raznovrsni oblici ekonomskih odnosa, koji su bili obostrano korisni. No, i pored toga, u toku 1958 godine sve više provejava tendencija stagnacija tih odnosa, što je posledica promenjenog političkog stava nekih od zemalja toga područja prema Jugoslaviji.

Ekonomske odnose sa zemljama američkog kontinenta su takođe znatno ispod objektivnih mogućnosti koje se pružaju prema postojećim političkim odnosima.

U ekonomskim odnosima sa zemljama Azije i Afrike zabeležen je znatan napredak, ali još nisu ni približno iskorišćene velike mogućnosti koje postoje. Sadašnja iskustva sa zemljama toga područja pokazuju da se obim saradnje na ekonomskom polju sa tim zemljama može u obostranom interesu razviti daleko preko sadašnjih granica. O tome govore i zaključci na raznim nivoima do kojih je došlo prošle godine u kontaktima sa predstavnicima tih zemalja, a naročito prilikom putovanja predsednika Tita u neke azijske i afričke zemlje. Razume se, da bismo ovo postigli, biće potrebno ozbiljnije se založiti u tom pravcu.

Zemlje Azije i Afrike veoma su zainteresovane za svestranu privrednu i tehničku saradnju sa Jugoslavijom. Sa mnogima od njih potpisani su sporazumi o tehničkoj saradnji. Uspostavljanje Stalnog fonda za pružanje tehničke pomoći zemljama Azije i Afrike predstavljalo bi odlučujući doprinos u pravcu bržeg ostvarivanja tih sporazuma.

10. Spoljnopolitička aktivnost Saveznog izvršnog veća, kao i stalno jačanje ugleda Jugoslavije u svetu, ogleda se i u stalno rastućem broju zemalja sa kojima Jugoslavija održava normalne diplomatske odnose.

Do kraja 1958 godine broj diplomatsko-konzularnih predstavništava Jugoslavije u svetu popeo se od 42 u 1948 godini na 76.

Dok smo 1948 godine imali 10 ambasada, 2 stalne misije, 17 poslanstava i 13 konzulata (ukupno 42 diplomatsko-konzularna predstavništva, krajem 1958 godine imali smo 34 ambasade, 7 stalnih misija, delegacija i komisija, 12 poslanstava i 23 generalna konzulata (ukupno 76 diplomatsko-konzularnih predstavništava). Pored toga, imamo i 10 počasnih konzulata. Prema tome, broj diplomatsko-konzularnih predstavništava FNRJ u toku poslednjih 10 godina skoro se udvostručio. Broj službenika sa službom u inostranstvu u tom periodu povećao se za preko 100%.

Razumljivo je da je takvo povećanje broja naših diplomatsko-konzularnih predstavništava i službenika u inostranstvu iziskivalo i adekvatno veća finansijska sredstva.

2. ORGANIZACIJA I RAD SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA

UNUTRAŠNJA ORGANIZACIJA

1. Donošenjem izmena i dopuna Uredbe o prenošenju poslova u nadležnost saveznih i republičkih organa uprave, u aprilu, i novog teksta Uredbe o organizaciji i radu Saveznog izvršnog veća, u maju 1958 godine, izvršene su dalje promene u raspodeli kompetencija između Saveznog izvršnog veća i saveznih organa uprave, kao i promene u pravcu jačanja položaja saveznih organa uprave i proširivanja njihovih upravnih ovlašćenja i ovlašćenja za donošenje propisa za izvršenje zakona i ostalih propisa Saveznog izvršnog veća. Tim promenama dosledno je ostvarena postavka prema kojoj se osnovna uloga Saveznog izvršnog veća, kao političko-izvršnog organa Savezne narodne skupštine, sastoji u vršenju političko-izvršne funkcije, tj. u određivanju opšte političke linije za izvršenje zakona i drugih odluka Skupštine, u utvrđivanju načela za donošenje propisa za koje su ovlašćeni savezni organi uprave i za njihov rad prema inostranstvu, dok funkciju neposrednog izvršavanja zakona, u okviru nadležnosti federacije, vrše savezni organi uprave.

Saglasno tome, još više je podvučen princip kolektivne odgovornosti Saveznog izvršnog veća Skupštini za njegov rad, kao i za izvršenje politike koju po njegovim smernicama sprovedu savezni organi uprave.

Savezni državni sekretarijati i sekretarijati Saveznog izvršnog veća imaju načelno isti položaj (razlike među njima su u širini i karakteru delokruga). Saglasno tome, oni imaju i ista prava i dužnosti kako prema Veću, tako i prema drugim organima, ustanovama i organizacijama. S druge strane, članovi Veća koji vrše funkciju državnog sekretara ili sekretara u Saveznom izvršnom veću, imaju u vršenju te funkcije prava i dužnosti određene Zakonom o državnoj upravi, što znači da u ostvarivanju funkcije rukovodioca upravnog organa imaju ista prava i dužnosti kao i državni sekretari i sekretari u Veću koji nisu članovi Veća.

Saglasno ovom jačanju položaja i odgovornosti sekretarijata Saveznog izvršnog veća, povećan je broj sekretarijata Veća kojima se na čelu nalaze članovi Saveznog izvršnog veća (za industriju, za poljoprivredu i šumarstvo, za saobraćaj i veze, za rad, za socijalnu politiku i komunalna pitanja i za prosvetu i kulturu). Prema novoj uredbi, savezni državni sekretarijati i sekretarijati Saveznog izvršnog veća pojavljuju se kao podnosioci odnosno predlagači nacarta zakona i predloga propisa i drugih akata koje Veće donosi. Time se unekoliko menja i funkcija odbora Veća, tj. oni više ne utvrđuju tekst nacarta propisa o kojima rešava Veće, već samo daju Veću mišljenje o njima. Ali odbori Veća i dalje u osnovi ostaju unutrašnja tela Veća koja pretresaju sve nacerte propisa i drugih akata i druga pitanja iz nadležnosti Veća pre njihovog iznošenja na sednicu Veća. Po pravilu, odbori, kao ni dosad, ne rešavaju u poslovima iz nadležnosti Veća, ali Veće može pojedine odbore ovlastiti da vrše određene poslove iz nadležnosti Veća. Tako, Odboru za privredu, s obzirom na potrebu koordinacije u oblasti tekuće ekonomske politike, dato je pravo da pretresa pitanja koja se odnose na delokrug više saveznih organa uprave i ustanova iz oblasti privrede, kao i da u cilju usklađivanja njihovog rada može o tim pitanjima donositi zaključke, koji će za te organe biti obavezni.

Izvesne manje promene izvršene su u pogledu broja stalnih odbora i komisija Veća. Pošto je problematika Odbora za narodno zdravlje u tesnoj vezi sa ostalim pitanjima socijalne politike, to je umesto posebnih odbora za narodno zdravlje i za socijalnu politiku osnovan Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje. Osnovan je, kao nov, Odbor za budžet i službenička pitanja, u čiji delokrug spadaju pripremanje saveznog budžeta i pitanja u vezi s njegovim izvršavanjem, pitanja unapređivanja rada državne uprave, kao i pitanja sistematizacije radnih mesta i stručnog obrazovanja službenika državne uprave. Osnivanjem ovog odbora, u izvesnom smislu izmenjen je delokrug Odbora za organizaciona i upravna pitanja, tako da sad u njegov delokrug spadaju, pored pitanja organizacije državne uprave i javnih službi, i pitanja sprovođenja sistema društvenog upravljanja, pretresanja nacarta izbornih propisa i drugih propisa koji ne spadaju u delokrug drugog odbora, kao i upravna pitanja koja nisu u delokrugu drugih odbora. Ukinuta je Komisija za produktivnost rada, pošto problemi produktivnosti rada i plata u privredi spadaju u delokrug Sekretarijata za rad, te stoga nije bilo potrebno njeno dalje postojanje.

2. Novoizabrana Savezna narodna skupština izabrala je novo Savezno izvršno veće od 34 člana, računajući u taj broj i pretsednike republičkih izvršnih veća, koji su po svom položaju članovi Veća. Taj broj je, smrću člana Saveznog izvršnog veća Đure Salaja, smanjen na 33.

U 1958 godini održano je 18 sednica Saveznog izvršnog veća, od kojih jedna komemorativna. Na svim sednicama bilo je ukupno 476 tačaka dnevnog reda, ili prosečno 26 tačaka na jednoj sednici. Najveći broj pitanja, oko 60%, odnosio se na predloge iz oblasti privrede. Iz socijalne politike i narodnog zdravlja bilo je 38 predloga, 37 predloga odnosilo se na organizaciona i upravna, a 35 na službenička pitanja, dok je iz oblasti prosvete i kulture bilo 18 predloga. Preostala 54 predloga odnosila su se na oblasti unutrašnje i spoljne politike, narodnu odbranu, kadrovska i druga pitanja.

Kao i ranijih godina, Koordinacioni odbor, pored svog samostalnog delokruga, na 20 sednica, vršio je ulogu

organa koji priprema sednice Veća. Na sednicama Koordinacionog odbora raspravljen je veći broj načelnih pitanja u vezi sa pripremanjem nacarta zakona, elaboratima i informacijama, čime je umnogome bio olakšan i ubrzan rad na sednicama Veća.

3. Novoizabrano Savezno izvršno veće izvršilo je i novo imenovanje pretседnika i članova odbora i komisija Veća.

Koordinacioni odbor povećan je na 15 članova i sačinjavaju ga četiri potpredsednika i sekretar Veća, pretседnici odbora Veća, državni sekretari za poslove narodne odbrane, za inostrane poslove, za poslove finansija i za poslove robnog prometa, kao i dva člana Veća.

U svakom od ostalih odbora nalaze se najmanje po tri člana Veća, a u njima su i državni sekretari i sekretari u Veću koji rukovode odgovarajućim granama odnosno oblastima uprave. Pored toga, u odborima se nalaze i neki savezni narodni poslanici, pretstavnici Saveza sindikata Jugoslavije i drugih društvenih organizacija, kao i viši savezni službenici. Da bi se obezbedilo da prilikom pretresanja nacarta propisa i drugih pitanja budu uzete u obzir i primedbe narodnih republika, u svaki odbor imenovan je, po pravilu, i po jedan član iz svakog republičkog izvršnog veća ili starešina republičkog organa uprave koji rukovodi odgovarajućim poslovima. U odbor za privredu ušli su kao članovi i pretседnici odbora za privredu republičkih izvršnih veća.

Sastav odbora i komisija Saveznog izvršnog veća objavljen je u »Jugoslovenskom pregledu«, jun 1958, str. 249 (69).

4. Kao i ranijih godina, određene poslove za Pretседnika Republike vršio je Kabinet Pretседnika Republike. Određene poslove za potpredsednike Veća i za Veće vršili su kabineti potpredsednika Veća. U okviru Administrativnog sekretarijata vršili su za Veće određene poslove: pomoćnici sekretara Saveznog izvršnog veća, Biro sekretara, Biro za pretstavke i pritužbe, Odeljenje za personalnu službu i Opšte odeljenje. I Novinska ustanova »Službeni list FNRJ« vršila je određenu službu za Veće, pre svega izdavanje saveznog službenog glasila.

PRIPREMANJE ZAKONA

U toku 1958 godine Savezno izvršno veće i savezna uprava pripremili su niz zakona i drugih akata koje donosi Skupština. Znatan deo ovih akata je u obliku predloga dostavljen Skupštini. Broj ovih akata iznosi 48, i to: 28 predloga zakona, 19 predloga odluka i predlog jedne preporuke, koje je Skupština posle pretresanja usvojila.

Isto tako, u toku 1958 godine pripremanje i niz nacarta novih zakona, od kojih će veći deo biti u toku 1959 godine dostavljen Skupštini na pretresanje.

UREDBE I DRUGI PROPISI

Kao i dosad, normativna aktivnost uprave i Saveznog izvršnog veća ogleda se u propisima koje ono donosi na osnovu i radi izvršavanja zakona i drugih akata Skupštine.

U toku 1958 godine Savezno izvršno veće donelo je ukupno 102 uredbe (od toga 60 uredaba o izmenama i dopunama postojećih uredaba), 183 odluke, jedno uputstvo, 97 rešenja, kao i jedno obavezno objašnjenje i jednu preporuku.

Od ukupnog broja donetih uredaba je:

iz oblasti privrede —————	61
iz oblasti organizacionih i upravnih pitanja —	18
iz oblasti socijalne politike i narodnog zdravlja	11
iz oblasti službeničkih pitanja —————	9
iz ostalih oblasti —————	3

Isto tako, Savezno izvršno veće je u toku 1958 godine ratifikovalo i odobrilo 213 međunarodnih ugovora i sporazuma.

Na osnovu ovlašćenja iz tačke II Odluke o potvrđivanju uredaba Saveznog izvršnog veća i o daljem radu na pripremi zakona o privrednom sistemu, Savezno izvršno veće donelo je 25 uredaba o izmenama i dopunama, od kojih je Savezna narodna skupština 20 već potvrdila.

Vidi: Sednice SIV-a, »Jugoslovenski pregled« 1958.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SEDNICE 13, 14, 15 APRILA 1959

Savezno veće i Veće proizvođača na svojim desetim sednicama, održanim 13 aprila 1959, utvrdili su dnevni red, a na svojim jedanaestim i dvanaestim sednicama, održanim 14 odnosno 15 aprila 1959, usvojili su pravne akte Skupštine iz ravnopravne nadležnosti njenih domova, i to: Opšti zakon o stanbenim zajednicama, Zakon o stanbenim odnosima, Zakon o poslovnim zgradama i prostorijama, Zakon o svojini na delovima zgrada, Zakon o stanbenim zadrugama, Zakon o izmeni Zakona o doprinosu za stanbenu izgradnju, Zakon o dopunama Zakona o sredstvima privrednih organizacija, Odluku o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1959 godinu, Odluku o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije, Odluku o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije za izgradnju pomorskih luka, Odluku o stopama doprinosa za socijalno osiguranje, Odluku o ovlašćenju Saveznog izvršnog veća za donošenje propisa o učešću neposrednih investitora u troškovima pripreme i komunalnog uređenja građevinskog zemljišta, Odluku o dopuni Odluke o posebnom učešću u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija i Odluku o dopuni Odluke o ograničenju korišćenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih delatnosti.

Opšti zakon o stanbenim zajednicama postavlja stanbene zajednice kao poseban društveni organ koji se nalazi između domaćinstva i komune i čija se društvena funkcija sastoji u pružanju pomoći porodici u zadovoljavanju njenih svakodnevnih potreba putem servisa i drugih ustanova koje stanbena zajednica osniva. Zakon sadrži opšta načela o pravnom položaju stanbenih zajednica, o načinu njihovog obrazovanja, o delokrugu njihovog aktivnosti i ostvarivanju zadataka, ukazuje na izvore njihovog finansiranja, predviđa osnovne organe stanbene zajednice i reguliše njen odnos prema opštini.

Zakon o stanbenim odnosima ustanovljava društveno upravljanje za sve stanbene zgrade, izuzev zgrada u građanskoj svojini: stanbenim zgradama upravljaju njihovi stanari, a organi upravljanja su skup stanara i kućni savet. Zakonom se građanima zajemčuje stanarsko pravo, čija je sadržina nesmetano korišćenje stana, uz uslov da i građani izvršavaju svoje obaveze prema zajednici vezane za korišćenje stana. Zakon dalje sadrži načela o davanju stanova na korišćenje, kao i načela o samom korišćenju stanova, reguliše postnanski odnos i postavlja osnove za likvidiranje sustanarskih odnosa.

Zakonom o poslovnim zgradama i prostorijama regulišu se upravljanja poslovnim zgradama u društvenoj i građanskoj svojini i zakup poslovnih prostorija.

Zakon o svojini na delovima zgrada utvrđuje mogućnost sticanja svojine na delovima zgrada, bilo da su one u građanskoj bilo u društvenoj svojini. Dalje Zakon određuje prava i obaveze sopstvenika posebnog dela zgrade, daje osnove za regulisanje uzajamnih odnosa sopstvenika posebnih delova zgrade i bliže razrađuje materiju o uknjiženju etažne svojine.

Zakon o stanbenim zadrugama postavlja stanbenu zadrugu kao privrednu organizaciju u koju se udružuju građani i pravna lica u cilju podizanja zgrada i sticanja stanova za svoje potrebe. Osnovno pravo člana zadruge je da, uz izvršenje obaveza s njegove strane, zadruga prenese na njega pravo svojine na stan, ali se na člana zadruge može preneti i samo pravo korišćenja stana. Zakon detaljno reguliše osnivanje stanbene zadruge i njeno poslovanje, članstvo u zadrugi, pitanja organa i imovinskih odnosa, upravljanja zgradama i prestanka zadruge. Zakonom se takođe predviđa da zadruge mogu osnovati privredna preduzeća, radnje i servise radi obavljanja svojih delatnosti u vezi sa stanbenom izgradnjom.

Zakonom o izmeni Zakona o doprinosu za stanbenu izgradnju određuje se nova opšta stopa doprinosa za stanbenu izgradnju u visini od 6%, umesto ranije stope od 7%, čime je ustvari samo izvršeno preračunavanje na novu osnovicu.

Zakonom o dopunama Zakona o sredstvima privrednih organizacija omogućuje se da privredne organizacije određena novčana sredstva koriste i za investicione svrhe — za izgradnju stručnih škola i drugih objekata za stručno obrazovanje i usavršavanje kadrova u privredi, kao i da mogu na te objekte preneti bez naknade svoja određena osnovna sredstva.

Odlukom o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1959 godinu daju se pravni osnovi da se deo sredstava ostvarenih u turističkom prometu sa strancima unese u društvene investicione fondove političko-teritorijalnih jedinica za finansiranje investicija za unapređenje turizma; drugom izmenom omogućuje se trošenje sredstava fondova za kadrove u privredi predviđenih u Saveznom društvenom planu za 1959 godinu.

Odlukom o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije dodeljen je ukupan iznos od 21,5 milijardi dinara za razne svrhe (za izgradnju fakulteta, za izgradnju silosa i cisterni za tečno gorivo, za komunalne radove u Novom Beogradu i dr.), dok se drugom odlukom o dodeljivanju sredstava iz

privrednih rezervi Federacije obezbeđuju sredstva za dovršenje radova na izgradnji i obnovi operativnih obala u pomorskim lukama.

Odluka o stopama doprinosa za socijalno osiguranje, kojom se stavlja van snage ranija odluka o istoj materiji, određuje nov iznos te stope, s obzirom na izmene učinjene u pogledu određivanja stope doprinosa budžetima iz ličnog dohotka radnika, kao i druge izmene izvršene u pogledu ličnih dohodaka javnih službenika.

Odlukom o dopuni Odluke o posebnom učešću u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija određuje se da se na deo ličnog dohotka radnika koji se isplaćuje iz sredstava dodeljenih iz zajedničkog rezervnog fonda ne plaća doprinos budžetima.

Odlukom o dopuni Odluke o ograničenju korišćenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih delatnosti preduzeća metaloprerađivačke industrije čija su oruđa za rad amortizovana preko 50% uvršćuju se u načelu među privredne organizacije koje mogu da koriste stopocentni iznos plaćene amortizacije.

Odluka o ovlašćenju Saveznog izvršnog veća za donošenje propisa o učešću neposrednih investitora u troškovima pripreme i komunalnog uređenja građevinskog zemljišta daje osnov da Veće odredi uslove tog učešća, kao i visinu naknade koju na ime navedenih troškova opštinski narodni odbori mogu naplaćivati od neposrednih investitora.

Pored usvajanja navedenih akata, domovi su na svojim posebnim sednicama saslušali odgovore predstavnika Saveznog izvršnog veća na veći broj poslaničkih pitanja, a osim toga domovi su izvršili izbor svojih predsednika, potpredsednika i zapisničara. U Saveznom veću izabrani su: za predsednika narodni poslanik dr Mladen Iyevković, za potpredsednika n. p. Dušana Kovačević i za zapisničare n. p. Mirko Popović, Andreja Petelin i Mito Dimitrijević. U Veću proizvođača su izabrani: za predsednika n. p. Paško Romac, za potpredsednika n. p. Borko Temelkovski i za zapisničare n. p. Mićun Jauković, Josip Parić i Dragica Rome.

Savezno veće je kao isključivo nadležno usvojilo još sledeće zakone: Zakon o proglašenju dvadesetog aprila 1959 godine za državni praznik, Opšti zakon o zaštiti spomenika kulture, Zakon o pomoći članovima porodica čiji su hranici na obaveznjoj vojnoj službi i Zakon o zaštiti od jonizujućih zračenja.

Zakon o proglašenju dvadesetog aprila 1959 godine za državni praznik određuje da se pomenuti dan proslavi kao državni praznik, kako bi se još više istakao značaj dana kada je pre 40 godina osnovana Komunistička partija Jugoslavije.

Opšti zakon o zaštiti spomenika kulture, koji dolazi namesto dosad važećeg zakona o istoj materiji, utvrđuje opšta načela u oblasti zaštite spomenika kulture u skladu sa usvojenim principima demokratizacije društvenog i državnog uređenja naše zemlje. Ostavljajući zakonima narodnih republika da dalje regulišu odnose u ovoj oblasti prema specifičnostima potreba i praksi pojedinih republika, zakon sadrži opšta načela o zaštiti spomenika kulture, o dužnostima i pravima imalaca tih spomenika, narodnih odbora i zavoda za zaštitu spomenika kulture, o uvođenju društvenog upravljanja u ovu oblast i dr.

Zakon o pomoći članovima porodica čiji su hranici na obaveznjoj vojnoj službi uklanja nedostatke koji su u ovoj oblasti postojali usled nepotpunih propisa. Zakonom se određuju oblici pomoći (novčana pomoć i zdravstvena zaštita), utvrđuju uslovi za sticanje prava po ovom zakonu i propisuju postupak za njihovo ostvarivanje.

Zakon o zaštiti od jonizujućih zračenja predstavlja prvi značajan propis u oblasti zaštite od štetnog delovanja nuklearne energije na zdravlje ljudi. Zakonom se poslovi zaštite stavljaju u načelu u nadležnost saveznih organa uprave, s obzirom da su od opšteg interesa za celu Federaciju; dalje se propisuju uslovi za izgradnju objekata u koje treba da se smeste postrojenja za rad, nuklearne sirovine i produkti, a puštanje u rad i upotreba objekata vezuju se za odobrenje određenog organa. Odobrenje je takođe potrebno i za nabavku, korišćenje i stavljanje u promet izvora jonizujućih zračenja. Posebne odredbe predviđaju zaštitne mere u cilju zaštite osoblja koje radi s nuklearnim materijama, a ustanovljava se i posebna savezna inspeksijska služba, čija će se organizacija utvrditi propisom Saveznog izvršnog veća.

Savezno veće je još odredilo dopunske izbore u izbornim srezovima Visoko i Ludbreg i izabralo za člana Odbora za spoljne poslove n. p. Lazara Koliševskog, a za člana Odbora za prosvetu n. p. Olgu Marasović.

Na šestoj zajedničkoj sednici Saveznog veća i Veća proizvođača predstavnik Saveznog izvršnog veća Lidija Šentjurs podnela je ekspoziciju o predlozima zakona iz stanbene oblasti; usvojeno je izveštaj Administrativnog odbora o izvršenju predračuna prihoda i rashoda Skupštine u toku 1958. prihvaćen izveštaj Odbora za prepravke i žalbe o radu Odbora u 1958 godini, razrešen je od dužnosti sudija Saveznog vrhovnog suda Anton Krajišek, po njegovom zahtevu, i izabran je za sudiju istog suda dr Ivo Bele.

Lj. D.

REPUBLIČKE NARODNE SKUPŠTINE

SEDNICE NARODNE SKUPŠTINE NR CRNE GORE 7 APRILA 1959

Na četvrtoj zajedničkoj sednici oba doma, 7 aprila 1959. usvojena je odluka o povećanju broja članova Izvršnog veća od 13 na 15, kao i odluka o određivanju broja povremenih sudija Višeg privrednog suda, izvršen je izbor 67 povremenih sudija tog suda i izbor članova Odbora za društvena sredstva.

Za nove članove Izvršnog veća izabrani su Iko Mirković, Dušan Brajušković.

U Odbor za društvena sredstva izabrani su narodni poslanici Todor Vojvodić, Milovan Golubović, Vuko Radovanović, Veljko Mićunović, Jeremije Varezić, Branko Lazović, Milutin Tanjević, Petar Čurić, Radojica Šešić, Boško Glušević, Milan Milić, Radule Radulović, Vjera Vučković, Vasilije Barović i Branko Bulatović. (Prilikom konstituisanja za pretsednika Odbora izabran je Todor Vojvodić, a za sekretara Milovan Golubović.)

Republičko veće i Veće proizvođača na svojim odvojenim petim sednicama, 7 aprila 1959. usvojili su Zakon o šumama i Zakon o raspravljanju uzurpacija zemljišta u opštenarodnoj imovini.

Zakonom o šumama sve šume i šumska zemljišta podeljeni su na dve osnovne grupe: na šume i šumska zemljišta koji su namenjeni trajnoj proizvodnji drveta i drugih šumskih proizvoda i na šume i šumska zemljišta sa posebnom namenom (nacionalni parkovi, rezervati, školske šume i park šume). Šumama prve grupe upravlja se i gazduje na osnovu dugoročnih planova i uređajnih elaborata, elaborata inventarizacije i jednogodišnjih planova,

dok se šumama sa posebnom namenom ima upravljati i gazdovati onako kako će se najbolje obezbediti svrha kojoj su te šume namenjene. Šume u društvenoj svojini date su na upravljanje opštinskim narodnim odborima, koji ovo vrše preko šumskih gazdinstava, a šume u svojini zadruga i privatnih lica zadržavaju odnosno privatnim licima. U cilju brže i efikasnije kontrole sprovođenja propisa i mera u ovoj privrednoj grani Zakonom se ustanovljava šumarska inspekcija, koju vrše Republički šumarski inspektorat i opštinske šumarske inspekcije.

Zakon o raspravljanju uzurpacija zemljišta u opštenarodnoj imovini donet je u cilju konačnog raspravljanja svih neraspravljenih uzurpacija zemljišta u opštenarodnoj imovini na području NR Crne Gore. U zakonu je napravljena razlika između uzurpacija izvršenih pre 6 aprila 1941 i onih koje su izvršene posle toga dana. U pogledu prvih prihvaćeno je rešenje da se one po pravilu priznaju, sa izuzetkom kad opšti interesi zahtevaju da se odnosno zemljište ne prizna kao vlasništvo držaoca. Kod uzurpacija izvršenih posle 6 aprila 1941 sigurnost pravnog saobraćaja zahtevala je da se u pravosnažno raspravljene uzurpacije ne dira, dok je u pogledu neraspravljenih uzurpacija zauzeto stanovište da se uopšte ne priznaju. Međutim, i u ovom slučaju je napravljen izuzetak: ako je na uzurpiranom zemljištu držalac podigao kuću, voćnjak, vinograd, maslinjak i sl. ili ga na drugi način unapredio, a uzurpirano zemljište mu predstavlja isključivi izvor prihoda, zakon predviđa mogućnost da se to ili drugo zemljište dađe držaocu na trajno i besplatno korišćenje odnosno da se držaocu za podignute objekte prizna novčana naknada po propisima o eksproprijaciji.

Republičko veće je, pored toga, na petoj sednici, razrešilo dužnosti člana Odbora za prosvetu narodnog poslanika Todor Vojvodića, a na njegovo mesto izabralo narodnog poslanika Radovana Lekića.

Veće proizvođača, takođe na petoj sednici, uvažilo je ostavke narodnih poslanika Mihajla Ristića, za izborni srez Rijeke Crnojevića, Mileve Lukić, za izborni srez Titograd IV, Mila Đukića, za izborni srez Titograd VIII, Vlada Popovića, za izborni srez Bar III i Branka Seferovića, za izborni srez Kotor II, svi iz grupe industrije, trgovine i zanatstva, i odredilo dopunske izbore za ove izborne srezeve.

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

SEDNICA 17 MARTA 1959

Na sednici Saveznog izvršnog veća podneo je pretsednik Republike Josip Broz Tito izveštaj sa puta u prijelazne zemlje Azije i Afrike. Savezno izvršno veće je prihvatilo i odobrilo izveštaj Pretsednika Republike.

SEDNICA 31 MARTA 1959

Na sednici Saveznog izvršnog veća razmatrani su zadaci u vezi sa vanškolskim osposobljavanjem stručnih kadrova za potrebe privrede. Pošto stručne škole zbog nedovoljnog kapaciteta ne mogu zadovoljiti rastuće potrebe privrede, zaključeno je da se odmah priđe stvaranju jedinstvenog sistema vanškolskog obrazovanja stručnih kadrova, da se izrade potrebni planovi, programi i metodologija obuke, kao i da se za sprovođenje ovog programa obezbede potrebna finansijska sredstva. Odlučeno je da nosioci rada na vanškolskom stručnom obrazovanju kadrova budu u prvom redu privredne organizacije, kojima će biti za ove svrhe ustupljeno 30—40% sredstava iz doprinosa za kadrove u privredi. U smislu ovih zaključaka prihvaćen je predlog izmena i dopuna Zakona o sredstvima privrednih organizacija, predlog Odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1959 godinu, Odluka o stopama doprinosa za kadrove u privredi i izmene i dopune Uredbe o fondovima za kadrove u privredi.

Razmotreni su takođe neki problemi u vezi s donošenjem novih tarifnih pravilnika i prihvaćeni odgovarajući zaključci.

S obzirom na razvrat nuklearne nauke i sve većeg korišćenja nuklearne energije u industriji, poljoprivredi, medicini i drugim oblastima, Savezno izvršno veće je prihvatilo predlog Zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, kojima se regulišu postojeći odnosi u oblasti nuklearne energije u pogledu zaštite od štetnog dejstva prilikom rada na izvorima jonizujućih zračenja.

Pored toga, na sednici su doneti i sledeći propisi:

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu (Uredbom su utvrđeni uslovi i postupak prilikom kupovine stranih licenci i stupanja u kooperaciju domaćih preduzeća sa inostranim firmama);

Odluka o davanju zajmova za rekonstrukciju objekata iz određenih privrednih grana industrije (Odlukom je predviđeno da se za rekonstrukcije preduzeća, za proizvodnju cementa, velikohemijske i elektrohemijske industrije, preduzeća za proizvodnju kože i obuće, preduzeća za proizvodnju piva i staklene

ambalaže, čija su oprema ili osnovna sredstva amortizovana najmanje za 60%, mogu davati zajmovi iz Opšteg investicionog fonda, ali najviše do 1 milijarde din.);

Odluka o minimalnim zaštitnim cenama i premijama u 1959 za goveda, svinje, ovce i živinu određenog kvaliteta (Odlukom se obezbeđuju, u cilju unapređenja kvalitetne proizvodnje, zemljoradničkim zadrugama, seljačkim radnim zadrugama, poljoprivrednim dobrima i ekonomijama, kao i ostalim privrednim organizacijama, u 1959 minimalne zaštitne cene i premije prilikom prodaje stoke, u određenim iznosima u slučaju ako se na tržištu formiraju cene na nižem nivou);

Odluka o davanju regresa pri prodaji opevne materijala za potrebe široke potrošnje (Odlukom je utvrđeno da se odobrava privrednim organizacijama regres kod prodaje lignita, mrkog uglja i briketa mrkog uglja u vremenu od 1. IV do 31. VIII u visini od 40%, a u ostalim mesecima u iznosu od 30%);

Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije za izgradnju pomorskih luka (Odlukom je predviđeno da se iz privrednih rezervi Federacije u 1959 dodeli iznos od 830 miliona din. bez obaveze vraćanja za dovršenje radova na izgradnji i obnovi operativnih obala u pomorskim lukama).

Osim toga, na sednici je prihvaćena Odluka o upotrebi sredstava rezervnog fonda privrednih organizacija unutrašnje trgovine. Odluka o određivanju najviših prodajnih cena za pojedine vrste cementa i izmene i dopune Odluke o zajmovima koje Jugoslovenska investiciona banka daje za nabavku određene opreme iz uvoza.

Savezno izvršno veće donelo je i Odluku o podizanju Poslanstva Federativne Narodne Republike Jugoslavije u Kartumu u Sudanu na stepen Ambasade i ratifikovalo više međunarodnih sporazuma.

SEDNICA 28 APRILA 1959

Na sednici Saveznog izvršnog veća razmatran je i usvojen Izveštaj Saveznog izvršnog veća za 1958.

Razmatran je takođe i prihvaćen orijentacioni program za razvoj crne metalurgije za narednih 12—14 godina. Prihvaćenim programom predviđa se povećanje proizvodnje čelika od sadašnjeg 1,1 milion t na oko 3,1 miliona t izgradnjom železara u Skopju, proširenjem železara u Zenici, kao i odgovarajućom modernizacijom i proširenjem kapaciteta ostalih železara. Za izvođenje programa obezbeđena su i potrebna finansijska sredstva.

Isto tako je prihvaćen zaključak o daljoj izgradnji kapaciteta za proizvodnju šećera. Predviđeno je da se do 1961 izgrade novi kapaciteti za proizvodnju šećera od oko 8.500 t dnevne prerade šećerne repe.

Pored toga, na sednici su razmatrani neki problemi u vezi sa visinom opštinskog poreza na promet robe u trgovini na malo u 1959. visinom opterećenja prometa vina saveznim i opštinskim porezom na promet u 1959. uvođenjem i visinom

dopunskog doprinosa budžetima iz ličnog dohotka radnika u 1959 i udruživanjem sredstava fonda zajedničke potrošnje privrednih organizacija i sredstava političko-teritorijalnih jedinica za podizanje objekata društvenog standarda. Prihvaćene su odgovarajuće odluke koje treba da sprovedu nadležni savezni organi.

Savezno izvršno veće prihvatilo je predlog Carinskog zakona. (Ovim Zakonom reguliše se organizacija i carinski postupak i ustanovljavaju prava i dužnosti carinskih obveznika. Sva roba, osim one koja nije izričito oslobođena, koja se uvozi na carinsko područje Jugoslavije podleže naplati carine, dok se kod izvoza carina plaća samo na onu robu za koju je to izričito utvrđeno. Roba koja se prenosi ili prevozi preko carinskog područja Jugoslavije ne podleže naplati carine. Zakonom je takođe rešeno sve ostalo za postepen prelazak sa sadašnjeg na novi carinski sistem.)

Na sednici su prihvaćene takođe izmene i dopune Uredbe o carinskoj tarifi na robu koju građani unose odnosno primaju iz inostranstva, zajedno sa carinskom tarifom i listom vrednosti robe. (Izmenama i dopunama Uredbe ukidaju se sve dosadašnje povlastice, osim povlastica građanima koji se vraćaju iz inostranstva sa stalnog službovanja, iseljenicima jugoslovenskog porekla kad dolaze u Jugoslaviju u posetu svojim rođacima i onih povlastica koje se smatraju uobičajenim u svetu. Na svu ostalu robu koju građani uvoze ili unose iz inostranstva uvodi se plaćanje carine.)

Savezno izvršno veće prihvatilo je zatim sledeće odluke: Odluku o odobravanju predračuna fonda za kadrove u privredi pri Upravi za poslove vojne industrije Državnog sekretarijata za poslove narodne odbrane za 1959, Odluku o programu i predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1959 za geološko-rudarske istražne radove, Odluku o programu i predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1959 za vodoprivredu, Odluku o predračunu upotrebe sredstava predviđenih Saveznim budžetom za 1959 za regrese i dotacije, Odluku o predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1959 za izravnjanje razlika u cenama u poslovanju sa inostranstvom, Odluku o programu i predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1959 za unapređivanje industrijske proizvodnje, Odluku o programu i predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1959 za unapređenje građevinarstva, Odluku o programu i predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1959 za unapređenje poljoprivredne proizvodnje i Predlog odluke o dopunama Saveznog društvenog plana za 1959. (Dopunom je predviđeno da se sredstva Opšteg investicionog fonda, namenjena razvoju distributivne mreže, izuzmu od obaveznog plasiranja u obrtna sredstva u visini od 25% tih sredstava i da se obaveza izdvajanja 6% u budžetsku rezervu ne odnosi na ustanove sa samostalnim finansiranjem.)

Savezno izvršno veće razmatralo je na sednici takođe neke probleme izgradnje i realizacije proizvodnje brodova prekomorske plovidbe za period od 1957 do 1961 i u cilju usklađivanja obima i strukture proizvodnje brodova, koji se izgrađuju prema dosad zaključenim ugovorima, sa Petogodišnjim planom, u cilju regulisanja finansijskih sredstava za predviđenu izgradnju i stvaranje povoljnijih i stabilnijih uslova za poslovanje naše prekomorske flote na svetskom pomorskom tržištu, prihvatilo sledeće propise: Odluku o davanju regresa pomorsko-brodarskim preduzećima za određene brodove prekomorske plovidbe, Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije za davanje regresa pomorsko-brodarskim preduzećima prekomorske plovidbe, Predlog odluke o ispravi vrednosti određenih brodova trgovačke mornarice, Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije za finansiranje izgradnje određenih brodova trgovačke mornarice i Rešenje o odobravanju zajmova određenim pomorsko-brodarskim preduzećima za izgradnju brodova trgovačke mornarice.

Pored toga, iz oblasti saobraćaja prihvaćene su još sledeće odluke i rešenja: Odluka o uslovima izgradnje puteva koji se finansiraju iz Opšteg investicionog fonda, Odluka o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije za dovršenje

Autoputa Ljubljana — Zagreb, Odluka o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije za adaptaciju aerodroma »Pleso« za potrebe civilnog vazduhoplovstva, Odluka o načinu isplate radova koje izvodi Uprava inženjerije Jugoslovenske narodne armije na izgradnji puteva koji se finansiraju iz sredstava Opšteg investicionog fonda, Rešenje o izmenama i dopunama investicionog programa za izgradnju Autoputa Zagreb — Ljubljana, Rešenje o odobrenju investicionog programa za izgradnju Autoputa Beograd — Niš — Skopje — Đevdelija — državna granica i Rešenje o odobravanju investicionog programa za izgradnju puta I reda Rijeka — Dubrovnik — Petrovac na Moru (veza Bar) — Titograd — Kolašin — Kosovska Mitrovića — Skopje.

Na sednici je prihvaćeno više drugih uredaba i to:

Uredba o nagradama i naknadi troškova za rad advokata (u Uredbi su data opšta pravila o nagrađivanju i o naknadi troškova za rad advokata, kao i tarifa kojom se propisuje visina nagrade za pojedine poslove koje advokati obavljaju u vršenju advokature);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o spoljnotrgovinskom poslovanju (izmenama i dopunama reguliše se u skladu sa novonastalom situacijom status poslovnih udruženja i poslovnih saveza koji se bave izvozom, status spoljnotrgovinskih preduzeća, kao i drugi problemi spoljnotrgovinske mreže u cilju koordinacije i veće efikasnosti u rukovođenju spoljnotrgovinskom operativom);

Uredba o iskorenjivanju malarije u Jugoslaviji (Uredbom su utvrđene osnovne predohrane mere za suzbijanje malarije, označuju se područja koja će biti stavljena pod zdravstveni nadzor i regulišu pitanja finansiranja akcija za iskorenjivanje malarije);

Uredba o učešću neposrednih investitora u troškovima pripreme i komunalnog uređenja građevinskog zemljišta (Uredbom je utvrđeno da opštinski narodni odbori mogu propisati da neposredni investitori stanbenih prostorija i poslovnih objekata vezanih za stanbenu izgradnju, kao i investitori upravnih zgrada snose stvarne troškove oko pripreme i komunalnog uređenja građevinskog zemljišta na kome se radovi izvode, ali ti troškovi mogu iznositi najviše do 10% predračunske vrednosti objekta);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o prenošenju poslova u nadležnost saveznih i republičkih organa uprave, Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Saveznog izvršnog veća i Uredba o osnivanju saveta Jugoslovenske narodne armije za naučni rad.

Na sednici su prihvaćene takođe sledeće odluke:

Odluka o uslovima i načinu korišćenja sredstava kojima Federacija učestvuje u izgradnji i opremanju objekata određenih fakulteta i instituta (Odlukom je predviđeno da će Federacija učestvovati sredstvima Saveznog budžeta za 1959 i drugim sredstvima koja budu određena za ovu namenu u troškovima izgradnje i opremanja poljoprivrednih, šumarskih, veterinarskih i tehničkih fakulteta, kao i fizičkih i hemijskih instituta koji služe fakultetima u visini od 50%, pod uslovom da i narodne republike ulažu isto toliko svojih sredstava);

Odluka o uslovima pod kojima članovi uže porodice ratnih vojnih invalida mogu ostvarivati zdravstvenu zaštitu (Odlukom je predviđeno da članovi uži porodica ratnih vojnih invalida od treće do sedme grupe imaju pravo na zdravstvenu zaštitu ako uz invalidninu primaju invalidski dodatak; kod onih invalida koji ovaj dodatak ne primaju pravo na zdravstvenu zaštitu imaju samo deca koja dobijaju dečji dodatak; članovi uži porodica ratnih vojnih invalida prve i druge grupe imaju pravo na zdravstvenu zaštitu bez ovih ograničenja);

Odluka o poslovanju preduzeća za spoljnotrgovinsko posredovanje i Odluka o dopuni Odluke o službenom odelu osoba civilnog vazduhoplovstva.

Na sednici je takođe ratifikovano nekoliko međunarodnih sporazuma.

J. M.

POSTUPAK ZA DONOŠENJE ZAKONA I DRUGIH AKATA NARODNIH SKUPŠTINA

VRSTE AKATA KOJE DONOSI NARODNA SKUPŠTINA

Savezna i republičke narodne skupštine mogu donositi: ustavne zakone i ustavne amandmane, zakone, odluke, deklaracije, rezolucije, preporuke, društveni plan, budžet i poslovnike.

Ustavni zakon i ustavni amandman istog su pravnog karaktera, a razlikuju se samo po obimu. Ustavni zakon donosi se, po pravilu, kad se vrši promena ustava u nekom njegovom bitnom delu odnosno kad se menja bar jedna cela glava. Ustavni amandman užeg je obima i njime se, po pravilu, menja samo pojedini član ili pojedina odredba ustava.

Zakoni su akti opšteg karaktera, koji se donose radi razrade ustava odnosno ustavnih zakona i moraju biti u skladu s njima. Zakoni predstavljaju osnov za donošenje svih ostalih akata.

Pravo donošenja saveznih zakona spada u isključivu nadležnost Savezne narodne skupštine, odnosno pravo donošenja republičkih zakona spada u isključivu nadležnost republičkih narodnih skupština. Republički zakoni moraju biti u skladu sa saveznim zakonima.

Odluka je akt kojim se mogu rešavati različita pitanja iz nadležnosti narodne skupštine. Odlukom narodne skupštine, naprimer, proglašava se ustav odnosno ustavne promene, donose izmene i dopune društvenog plana i budžeta, rešava o izborima, o pitanjima unutrašnjeg rada narodne skupštine, kao i o drugim pitanjima predviđenim ustavom.¹

Međutim, odlukom narodne skupštine mogu se privremeno uređivati pitanja koja su po ustavu predmet zakona. U ovim slučajevima odluka ustvari ima karakter privremenog i konkretnog zakona.

Deklaracija je akt kojim se izlažu osnovna politička načela (principijelni stavovi) o važnijim privrednim, društvenim, spoljnopoličkim, kulturnim i drugim pitanjima iz nadležnosti Federacije odnosno narodne republike.²

Rezolucija je akt kojim narodna skupština zauzima stav o određenim pitanjima.³ Stav skupštine izražen u rezoluciji je obavezan za izvršne organe skupštine i za organe uprave.

Preporuka je akt kojim se daju mišljenja i savetodavna uputstva izvršnom veću, državnim organima, samoupravnim ustanovama i privrednim organizacijama za rad u određenoj oblasti.⁴ Preporuka ove organe i organizacije obavezuje moralno-politički, autoritetom organa koji je donosi.

Društveni plan (savezni odnosno republički) ranije je donošten u formi zakona, a danas predstavlja posebni privredno-finansiski akt, čiji svi delovi nemaju po svojoj sadržini karakter zakona. Po pravilu, donosi se za jednu godinu. Međutim, skupština može doneti i perspektivni društveni plan⁵ čija važnost traje nekoliko godina.

Društveni plan se, po pravilu, sastoji iz četiri dela, od kojih samo odredbe četvrtog dela (odredbe o ekonomskim merama i fondovima) imaju ustvari karakter zakonskih odredaba.

Budžet (savezni odnosno republički) predstavlja posebnu vrstu pravnog akta finansiskog karaktera koji donosi narodna skupština, a čija se važnost ograničava na godinu dana.

Poslovnik je takav akt koji sadrži pravila za rad narodne skupštine odnosno za rad pojedinih domova narodne skupštine. Svaki dom donosi svoj poslovnik, a oba doma donose zajedno poslovnik za zajedničke sednice.

POSTUPAK ZA DONOŠENJE ZAKONA

S obzirom na značaj akata narodne skupštine, a naročito na značaj zakona kao najvažnijeg akta narodne skupštine, savezni Ustavni zakon od 1953, republički ustavni zakoni i poslovnici oba veća narodnih skupština predviđaju poseban postupak za donošenje zakona i drugih akata narodne skupštine.

Postupak za donošenje zakona odlikuje se angažovanjem većeg broja državnih organa u raznim fazama njegovog toka i saradnjom sa zainteresovanim ustanovama i organizacijama.

Postupak po pravilu počinje izradom nacarta zakona u organima uprave nadležnim za obavljanje poslova u oblasti u koju spada propis koji treba da bude donesen. U toku daljeg rada, u postupku sudeluje veći broj državnih organa; bilo što o nacrtu zakona daju svoja mišljenja ili stavljaju primedbe, utičući na taj način na rešenja o osnovnim pitanjima koja zakon treba da reguliše, bilo što odlučuju o sadržini odnosno nacarta zakona.

U određenoj fazi postupka za donošenje zakona koji su od većeg značaja za privredni i uopšte društveni razvoj, pripremljeni nacrt zakona daje se na diskusiju zainteresovanim ustanovama i privrednim i društvenim organizacijama, koje su ovlašćene da stave svoje primedbe i daju mišljenja u pogledu predloženih rešenja. Kod najznačajnijih zakona ovo konsultovanje se proširuje i na sve građane, ustanove i organizacije, koji isto tako mogu staviti svoje primedbe i dati predloge i sugestije za drukčija rešenja od predloženih.

U postupku za donošenje zakona mogu se razlikovati četiri faze: a) predlaganje zakona koje obuhvata pripremu i sastavljanje predloga zakona (zakonodavna inicijativa); b) pretres predloga zakona u odborima domova skupštine; c) pretres predloga zakona u domovima narodne skupštine; d) glasanje o zakonskom predlogu i usvajanje zakona.

ZAKONODAVNA INICIJATIVA. Pravo zakonodavne inicijative imaju narodni poslanici, odbori domova i izvršno veće.

Svaki član Saveznog odnosno republičkog veća i veća proizvođača narodne skupštine i svaki odbor ovih domova može podnositi domu zakonske predloge. Član doma može i usmeno na sednici doma predložiti donošenje novog zakona i izmenu i dopunu postojećih.

Članovi veća proizvođača imaju pravo da preko svog doma ili preko pretседnika skupštine predlažu Saveznom odnosno republičkom veću promene u zakonskim predlozima o kojima rešava samo to veće, kao i da podnose predloge za promenu važećih zakona koje je donelo samo Savezno odnosno republičko veće.

⁵ Društveni plan privrednog razvika Jugoslavije od 1957—1961 ma takav karakter.

¹ Vidi: Odluka o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958, »Službeni list FNRJ«, br. 26/58; Odluka o nagradama i naknadama poslanika Savezne narodne skupštine, »Službeni list FNRJ«, br. 28/58; Odluka o izmenama i dopunama Poslovnika Savezne narodne skupštine, »Službeni list FNRJ«, br. 29/59; Odluka o potvrdi uređaba Saveznog izvršnog veća, »Službeni list FNRJ«, br. 44/58; Odluka o minimalnim ličnim dohocima radnika privrednih organizacija, »Službeni list FNRJ«, br. 52/58, itd.

² Vidi: Deklaracija Savezne narodne skupštine o obustavi eksperimentalnih eksplozija nuklearnog oružja, »Službeni list FNRJ«, br. 27/57 itd.

³ Vidi: Rezolucija Savezne narodne skupštine o osnovnim principima stanbenog zakonodavstva, »Službeni list FNRJ«, br. 10/57 itd.

⁴ Vidi: Preporuka Savezne narodne skupštine o stvaranju daljih uslova za redovno obrazovanje visokokvalifikovanih stručnjaka na fakultetima, »Službeni list FNRJ«, br. 26/58.

Savezno odnosno republičko izvršno veće može podnositi skupštini, preko njenog predsednika, zakonske predloge ili predložiti domu skupštine da dom pripremi predlog pojedinog zakona.

Predlaganju zakona prethodi pripremna faza, koja se ostvaruje u postupku izrade zakonskih nacrti. U ovoj fazi izrađuje se nacrt zakona koji prolazi kroz različite forme proučavanja i diskusije.

Zakonodavna inicijativa se, prema tome, sastoji ne samo u predlaganju zakona već i u pripremi i obradi zakonskih predloga.

PRIPREMA PREDLOGA ZAKONA OD STRANE IZVRŠNOG VEĆA. Nacrti zakona izrađuju se u nadležnom državnom sekretarijatu odnosno sekretarijatu izvršnog veća. Nadležni državni sekretarijat odnosno sekretarijat izvršnog veća najpre izrađuje teze o osnovnim problemima i pitanjima iz materije koju treba da obradi odnosni zakon.

Teze za zakon se dostavljaju nadležnom odboru izvršnog veća. Posle usvajanja teza od strane nadležnog odbora izvršnog veća, organ uprave pristupa izradi nacrti zakona.

U toku pripremne faze o nacrtu zakona vodi se *javna diskusija*. Naime, gotovo svi zakonski nacrti dostavljaju se na mišljenje zainteresovanim savezним i republičkim organima i samostalnim ustanovama i organizacijama (Savezu sindikata, privrednim komorama i dr.); nacrti saveznih zakona koje primenjuju sudovi dostavljaju se Saveznom vrhovnom sudu i Saveznom javnom tužioštvu; nacrti zakona koji povlače izdatke iz društvenih sredstava dostavljaju se Državnom sekretarijatu za poslove finansija, a nacrti zakona koji su od interesa za narodne odbore dostavljaju se narodnim odborima.

Nacrti zakona koji su od naročitog interesa za građane, ustanove i organizacije stavlja se na opštu javnu diskusiju, tako da svaki građanin, ustanova i organizacija ima pravo da stavlja primedbe na objavljeni zakonski nacrt.⁶ Važniji nacrti zakona objavljuju se i u štampi.

Javna diskusija o zakonskim nacrtima ustvari pretstavlja sastavni deo stvarnog postupka donošenja zakona.

Pošto primi mišljenja i primedbe organa, ustanova, organizacija i građana, organ uprave izrađuje konačni nacrt zakona. Ako se radi o saveznom zakonu, savezni organ uprave pre upućivanja nacrti zakona nadležnom odboru Saveznog izvršnog veća prihvata mišljenje Pravnog saveta Saveznog izvršnog veća koji, pored ostalog, ima zadatak da Saveznom izvršnom veću i njegovim odborima daje mišljenja o nacrtima novih zakona i o nacrtima važnijih izmena i dopuna već donetih zakona.

Ceo ovaj postupak doprinosi boljem rešavanju pojedinih pitanja koja su predmet zakonskih nacrti.

Organ uprave potom upućuje konačni nacrt zakona nadležnom odboru izvršnog veća, a ako se nacrt odnosi na pitanja koja spadaju u delokrug više odbora, onda se upućuje i tim odborima.

Odbor izvršnog veća može pozvati i pretstavnike pojedinih organa, ustanova i organizacija koji su stavili primedbe, a s kojima se nije složio organ uprave kao podnosilac nacrti, da prisustvuju sednici na kojoj se raspravlja o nacrtu zakona i da usmeno iznesu svoja mišljenja. Odbor, po pravilu, raspravlja o svima načelnim i drugim važnijim primedbama s kojima se predlađač nacrti nije složio.

Predlozi za izmenu i dopunu nacrti zakona koje prihvati odbor izvršnog veća i s kojima se složi podnosilac nacrti postaju sastavni deo nacrti i unose se u njegov tekst.

Ako se nacrt zakona odnosi na pitanja koja spadaju u delokrug drugog odbora, odbor može i sam zatražiti mišljenje tog odbora. Odbori mogu, po potrebi, održavati i zajedničke sednice radi pretresanja određenog nacrti zakona.

⁶ Na takvu javnu diskusiju bio je, na primer, stavljen nacrt Opšteg zakona o školstvu Zakona o radnim odnosima i dr., čiji su zakonski nacrti bili objavljeni u dnevnoj štampi. Na ove zakonske nacrti veliki broj ustanova, organizacija i građana stavio je primedbe od kojih je izvestan broj prihvaćen.

Po završenoj diskusiji, odbor dostavlja sekretaru izvršnog veća tekst nacrti zakona i svoje obrazloženje, kao i eventualne predloge za izmenu i dopunu nacrti zakona s kojima se podnosilac nacrti nije saglasio. Sekretar izvršnog veća upućuje nacrti zakona koordinacionom odboru izvršnog veća. Ovaj odbor pretresa nacrti zakona, a raspravlja i o načelnim primedbama odnosno predlozima za izmenu i dopunu nacrti s kojima se nije saglasio podnosilac. Koordinacioni odbor može i sam staviti izvršnom veću svoje predloge za izmenu i dopunu nacrti zakona. Nacrti s kojim se slaže, koordinacioni odbor dostavlja izvršnom veću. Koordinacioni odbor može takođe zaključiti da se nacrti zakona vrati podnosiocu ako smatra da ga u načelnim pitanjima treba izmeniti. Ako se nadležni odbor ne složi sa mišljenjem koordinacionog odbora, nacrti zakona upućuje se izvršnom veću.

Ako je izvršno veće prihvatilo nacrti zakona uz odgovarajuće izmene teksta, konačnu redakciju teksta utvrđuje sekretarijat izvršnog veća za zakonodavstvo i organizaciju u saradnji s podnosiocem nacrti. Ako se oni ne slože, o konačnom tekstu odlučuje koordinacioni odbor. Utvrdjeni tekst nacrti zakona sekretar za zakonodavstvo i organizaciju dostavlja sekretaru izvršnog veća.

PRIPREMA PREDLOGA ZAKONA KAD JE ZAKONODAVNA INICIJATIVA POTEKLA OD NARODNIH POSLANIKA. Ako je zakonodavna inicijativa potekla od narodnih poslanika ili odbora domova, oni mogu sami sačiniti tekst zakonskog predloga, a mogu od izvršnog veća tražiti stručnu pomoć za njegovu obradu.

Odbori domova mogu obrazovati i pododbore iz reda svojih članova radi sastavljanja nacrti zakona. Odbori takođe mogu obrazovati i komisiju stručnjaka kojoj poveravaju pripremu nacrti zakona. Članovi ove komisije mogu biti i članovi odbora.

PRETRES ZAKONSKOG PREDLOGA U ODBORU. Druga faza u donošenju zakona odigrava se u odborima domova skupštine. Ova faza počinje podnošenjem zakonskog predloga narodnoj skupštini.

Utvrdjeni tekst nacrti zakona sekretar izvršnog veća dostavlja predsedniku narodne skupštine kao zakonski predlog. Zakonski predlog mora biti obrazložen, a po potrebi treba da bude priložen i materijal na osnovu koga je predlog sastavljen. Na isti način postupaju i narodni poslanik i odbor doma, koji su predložili donošenje zakona.

Predsednik narodne skupštine upućuje preko predsednika doma svaki primljeni zakonski predlog onom odboru u čiji delokrug predlog spada. Ako su za donošenje zakona nadležna oba doma ravnopravno, predsednik skupštine primljeni zakonski predlog upućuje nadležnom odboru jednog i drugog doma.

Zakonski predlog koji je skupštini podneo član doma ili odbor doma, predsednik skupštine dostavlja i izvršnom veću radi upoznavanja s predlogom.

Zakonski predlog koji je podnet skupštini mora biti dostavljen svima članovima nadležnog doma pre nego što počne pretres u odboru.

Zakonski predlog može se staviti na dnevni red sednice odbora samo ako je članovima odbora dostavljen najkasnije na tri dana pre sednice. Ako u donošenju zakona učestvuju oba doma ravnopravno, zakonski predlog se, po pravilu, pretresa odvojeno u nadležnom odboru svakog doma. Međutim, odbori oba doma mogu održavati i zajedničke sednice radi saslušanja ekspozee ili obrazloženja predlađača zakona, kao i radi zajedničkog pretresanja predloga. Glasanje o predlogu vrši se, međutim, uvek odvojeno. Zakonski predlog pretresa se najpre u načelu, a zatim u pojedinostima. Ako se zakonski predlog u načelu ne usvoji, ne prelazi se na raspravljanje u pojedinostima. Odbor o tome podnosi izveštaj domu na prvoj narednoj sednici doma ako dom drukčije ne odredi.

Odbor može u toku pretresa zakonskog predloga sa-
slušati po svojoj inicijativi ili na njihovo traženje mišljenje
prestavnika ustanova i organizacija zainteresovanih za
pitanja koja se regulišu odnosnim predlogom.

Posle završenog načelnog pretresa odnosno usvajanja u
načelu prelazi se na pretres u pojedinostima. U toku pretresa
podnosilac predloga i članovi doma mogu podnositi pi-
smeno formulisane amandmane sve dok predlog ne bude
izglasan u celini, a usmeno mogu predlagati amandmane
samo za vreme pretresa u pojedinostima. O amandmanima
se raspravlja uz član na koji se odnose. Amandman koji
podnese podnosilac zakonskog predloga, kao i amandman
s kojim se on saglasi postaje sastavni deo predloga.

Podnosilac zakonskog predloga može od predloga odu-
stat i dok se ne pristupi glasanju u celini. Ako je takav
predlog podnelo izvršno veće, odbor će skinuti predlog
sa dnevnog reda i o tome obavestiti dom. Ako je predlog
podneo poslanik, odbor može odlučiti da predlog preuzme
kao svoj.

Odbor glasa o svakom članu zakonskog predloga
pošto završi pretres o njemu. O predloženim amandma-
nima glasa se pre glasanja o samom članu zakonskog
predloga na koji se odnosi.

Nadležni odbor, pošto pretrese zakonski predlog, a
pre njegovog usvajanja u celini, dostavlja ga zakonodavnom
odboru na pretres. Zakonodavni odbor pretresa predlog
i vraća ga nadležnom odboru sa svojim primedbama.
Ako se nadležni odbor ne složi s primedbama koje je predlo-
žio zakonodavni odbor, oba odbora traže zajedničko
rešenje, a ako se takvo rešenje ne može naći, oba odbora
obaveštavaju o tome dom prilikom pretresa zakonskog
predloga na sednici doma.

Ako neka pitanja iz zakonskog predloga spadaju u
delokrug i drugog odbora, zakonski predlog se šalje na
mišljenje i tom odboru.

Kad je pretres u pojedinostima završen u odboru, glasa
se o zakonskom predlogu u celini. Posle izvršenog gla-
sanja o zakonskom predlogu u celini, odbor određuje
svog izvestioca radi podnošenja pismenog izveštaja domu
o pretresanju predloga u odboru. Na isti način i zakono-
davni odbor određuje svog izvestioca. Odbori mogu takođe
odlučiti da izvestilac podnese domu i usmeni izveštaj u
kome će izneti stav odbora o osnovnim pitanjima iz zakon-
skog predloga.⁷

**PRETRES ZAKONSKOG PREDLOGA U DOMO-
VIMA.** Treća faza u donošenju zakona nastupa kad
otpočne pretres o zakonskom predlogu u domovima.

Pošto odbori završe svoj rad, oni dostavljaju predlog
zakona pretsedniku doma, koji ga stavlja na dnevni red
sednice doma. Zakonski predlog sa izveštajem odbora
mora biti dostavljen članovima doma najkasnije na tri
dana pre sednice doma na kojoj će se pretresati.

Pretres zakonskog predloga u domu počinje izveštajem
izvestioca odbora, ako je odbor odlučio da izvestilac pod-
nese domu i usmeni izveštaj. Posle izveštaja odborskog
izvestioca, podnosilac predloga može dati obrazloženje
predloga.

Ako se tekst zakonskog predloga koji je utvrdio nadležni
odbor razlikuje od teksta utvrđenog u zakonodavnom
odboru, formulacije pojedinih odredaba koje predlaže
zakonodavni odbor smatraju se kao amandmani na tekst
nadležnog odbora.

Pretres u domu je jedinstven i obuhvata raspravljanje
o zakonskom predlogu u načelu i u pojedinostima. Svaki
član doma ima pravo da učestvuje u pretresu zakonskog

predloga i da predlaže amandmane. To pravo imaju i
članovi izvršnog veća.

Amandmani se mogu podneti najkasnije na 24 časa
pre sednice na kojoj će se pretresati zakonski predlog.
Amandmani se mogu podnositi i u toku pretresa predloga
na sednici doma ako se dom s tim složi ili ako zakonski
predlog sa izveštajima odbora nije dostavljen članovima
doma u predviđenom roku. Kad se amandmani mogu
podneti na sednici doma, oni se podnose sve dok zakonski
predlog ne bude stavljen na glasanje. Amandmani podno-
sioca zakonskog predloga smatraju se sastavnim delom
predloga.

O podnesenom amandmanu imaju prava da se izjasne
podnosilac zakonskog predloga i izvestilac odbora. Pod-
nosilac zakonskog predloga i izvestilac odbora imaju
pravo da traže sazivanje odgovarajućeg odbora radi pret-
hodnog pretresanja amandmana.

**GLASANJE O ZAKONSKOM PREDLOGU I
USVAJANJE ZAKONA.** Kad je pretres zakonskog
predloga u načelu i u pojedinostima završen i kad je
izvršeno glasanje o amandmanima, prelazi se na glasanje
o zakonskom predlogu u celini, i taj deo postupka pret-
stavlja četvrtu fazu u donošenju zakona.

Pre glasanja o zakonskom predlogu u celini, pretsednik
može staviti na glasanje pojedine delove ili odredbe zakon-
skog predloga. On ovo čini naročito ako je bilo više amand-
mana na pojedine odredbe zakonskog predloga.

Kad su odgovarajući zakonski predlog izglasala u
istovetnom tekstu oba doma, zakonski predlog je usvojen.
Ako je za donošenje zakona nadležno samo Savezno
odnosno republičko veće, zakon je donet kada ga je
usvojilo to veće.

Ako se domovi ne slože o tekstu zakona u čijem dono-
šenju ravnopravno učestvuju oba doma, određuju zajed-
ničku komisiju sastavljenu od podjednagog broja članova
oba doma radi postizanja saglasnosti. Ako se u komisiji
ne postigne saglasnost većine predstavnika svakog doma
ili domovi ne odobre tekst koji predloži komisija, pretres
spornog pitanja odlaze se za sedam dana. Po isteku ovog
roka na sednicama domova se ponovo pretresaju pitanja
o kojima nije postignuta saglasnost. Ako se ni posle dva
uzastopna pretresa u oba doma ne postigne saglasnost
među domovima, dalji pretres se obustavlja. U tom slu-
čaju narodna skupština se raspušta i raspisuju se izbori
za novu skupštinu.

PRETSTAVNICI I POVERENICI IZVRŠNOG VEĆA.
Prilikom pretresanja predloga zakona u odborima i na
sednicama domova skupštine, izvršno veće upućuje u skup-
štinu svoje predstavnike i poverenike. Predstavnik je, po
pravilu, državni sekretar ili sekretar u veću u čiji delokrug
spada materija koju obuhvata predlog zakona, no veće
može odrediti za svog predstavnika i nekog drugog svog
člana. Pretstavnici mogu učestvovati u pretresu u odboru,
ali ne mogu odlučivati. Pretstavnici daju obrazloženje
predloga i objašnjenja u vezi s njim.

Poverenici veća određuju se iz reda viših službenika
i stručnjaka saveznih organa uprave. Poverenici daju pred
odborom u kome se predlog pretresa obaveštenja i obja-
šnjenja u vezi sa predlogom. Poverenici nisu ovlašćeni
da u ime izvršnog veća prihvataju izmene u osnovnim
pitanjima iz predloga. To pravo imaju samo pretstavnici
veća.

DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU.
Narodni poslanik i izvršno veće mogu podneti obrazlo-
žen zahtev da se zakon koji predlažu donese po hitnom
postupku.

⁷ Izvršno veće može predložiti da pitanja o kojima je odlučilo da
pripremi predlog zakona prethodno pretrese odbor u čiju nadležnost
ta pitanja spadaju. Uz svoj predlog izvršno veće podnosi teze za izradu
zakona s dokumentacijom. Po obavljenom pretresu, odbor svoje primedbe
dostavlja izvršnom veću. Odbor može i sam tražiti od izvršnog veća
da mu radi pretresanja dostavi teze i dokumentaciju u vezi s pripremanjem
predloga zakona.

O predlogu za donošenje zakona po hitnom postupku dom rešava kao o prethodnom pitanju. Ako dom prihvati predlog za donošenje zakona po hitnom postupku, neposredno se pristupa pretresu zakonskog predloga na sednici doma, ali dom može pre ili u toku pretresa zatražiti hitno mišljenje od odbora. U ostalom postupak za pretres i glasanje je isti kao i za ostale zakonske predloge.

ULOGA VEĆA NARODA. Članovi Saveznog veća izabrani od predstavničkih tela narodnih republika i autonomnih jedinica imaju pravo da se sastanu kao Veće naroda i da rešavaju odvojeno od Saveznog veća kad se na dnevnom redu tog doma nalazi predlog o promeni ustava, saveznog društvenog plana ili predlog zakona koji se tiče ravnopravnosti naroda Jugoslavije ili ustavom utvrđenih odnosa između Federacije i narodnih republika. Veće naroda sastaje se kad to zahteva većina poslanika izabranih od predstavničkog tela jedne narodne republike ili svi poslanici izabrani od predstavničkog tela autonomne jedinice ili deset poslanika izabranih od predstavničkih tela narodnih republika ili autonomnih jedinica. Veće naroda sastaje se obavezno ako je u pitanju predlog za promenu ustava.

Ako Savezno veće ne usvoji odluku Veća naroda, poslanici koji čine Veće naroda održavaju ponovo odvojen sastanak radi rešavanja o spornom pitanju, a zatim se sporno pitanje pretresa u Saveznom veću. Ako i tada sporno pitanje ostane nerešeno, obrazuje se komisija sastavljena od narodnih poslanika koje bira u jednakom broju Savezno veće iz reda poslanika koji nisu članovi Veća naroda i Veće naroda iz reda svojih članova. U slučaju da se spor ne reši ni tim putem, i Veće naroda ostane pri tekstu koji se razlikuje od teksta usvojenog u Saveznom veću, obustavlja se dalji pretres predloga zakona i on se ne može staviti na dnevni red skupštine pre isteka godine dana. Posle isteka ovog roka, sporno pitanje može se staviti ponovo na dnevni red.

Iz izloženog postupka proizlazi da odluka Veća naroda, koja nije u skladu sa stavom zauzetim u Saveznom veću, ima ustvari za dejstvo odlaganje daljeg pretresanja predloga zakona. Ovakvo dejstvo ima odluka Veća naroda u svim slučajevima, osim kad je spor nastao u pogledu predloga za promenu ustava ili predloga društvenog plana.

UTVRĐIVANJE AUTENTIČNIH TEKSTOVA SAVEZNIH ZAKONA. Konačan tekst izglasanog saveznog zakona na srpskom, hrvatskom, slovenačkom i makedonskom jeziku utvrđuju komisije za utvrđivanje autentičnih tekstova Savezne narodne skupštine ako predlog zakona nije bio sastavljen na jednom od tih jezika.

PROGLAŠENJE ZAKONA. Proglašenje zakona pretstavlja akt kojim se utvrđuje da je zakon koji se proglašava zaista onaj zakon koji je donela narodna skupština, tj. tim se aktom utvrđuje autentičnost zakona.

Proglašenje saveznih zakona vrši predsednik Republike ukazom koji potpisuje i predsednik Savezne narodne skupštine, a proglašenje republičkih zakona vrši predsednik republičke narodne skupštine i predsednik republičkog izvršnog veća.

POSTUPAK ZA PROMENU USTAVA*

Postupak za promenu ustava i ustavnih zakona razlikuje se od postupka za donošenje običnih zakona naročito u tome što je ovaj postupak složeniji od postupka za donošenje zakona.

Pravo na podnošenje predloga za promenu ustava imaju dvadeset članova jednog doma ili izvršno veće, a

* Prvi savezni ustav donela je Ustavotvorna skupština 31 januara 1946. Prvi projekt ustava sastavila je posebna komisija obrazovana pri tadašnjem Ministarstvu za konstituantu. Ovo Ministarstvo je na osnovu projekta kom sije sastavilo nov projekt ustava koji je dostavljen vladi FNRJ, koja ga je dalje podnela Ustavotvornoj skupštini na postupak. Istovremeno, ovaj projekt je stavljen i na sveopštu diskusiju i primedbe. Projekt Ustava prihvaćen je u odborima domova Ustavotvorne skupštine, a zatim od oba doma, i najzad 31 januara 1946 Ustav je proglašen na zajedničkoj sednici oba doma Ustavotvorne skupštine.

predlog za promenu saveznog ustava može podneti i Veće naroda. Predlog za promenu saveznog ustava Veće naroda utvrđuje na svom posebnom sastanku i dostavlja ga Saveznom veću.

Bilo da su predlog za promenu ustava podneli članovi jednog doma ili izvršno veće odnosno Veće naroda (za promenu saveznog ustava), u svakom domu prethodno se rešava pitanje da li uopšte treba pristupiti pretresanju predloga za promenu ustava.

Kad Savezno veće stavi na dnevni red svoje sednice pretres predloga o promeni saveznog ustava, predsednik Skupštine saziva sastanak Veća naroda da i ono pretrese isti predlog. Dok Veće naroda ne završi pretres predloga o promeni ustava, Savezno veće ne može voditi pretres o njemu. Ako se Savezno veće i Veće naroda ne slože u pogledu predložene promene ustava, pretres se odlaže za dva meseca, a po isteku tog vremena vode se još dva pretresa u Saveznom veću i Veću naroda. Ako ni posle toga nije postignuta saglasnost, Savezno veće se raspušta.

Kad domovi odluče da se pristupi pretresu predloga za promenu saveznog ustava i Veće naroda na svom sastanku to prihvati, predlog se dostavlja na prethodno pretresanje zakonodavnim odborima, a zatim se pristupa pretresu u domovima. Pretres predloga za promenu saveznog ustava u domu počinje čitanjem predloga. Glasanje se najpre vrši član po član, a zatim se glasa o predlogu u celini. Glasanje o pojedinim članovima vrši se dizanjem ruke, a glasanje u celini poimenično. Predlog za promenu ustava usvojen je ako je za njega glasalo tri petine od ukupnog broja članova doma.

Proglašenje promene Saveznog ustava vrši se na zajedničkoj sednici domova Savezne narodne skupštine posebnom odlukom.

Postupak za donošenje promene republičkog ustava uglavnom je isti kao i postupak za promenu saveznog ustava, sa izuzetkom u pogledu postupka koji se vodi u Veću naroda, koji republička skupština nema.

Poseban slučaj nastaje kad se pred odborom nalazi na pretresanju zakonski predlog koji po oceni odbora zahteva da se izmeni ustav (savezni odnosno republički). U tom slučaju odbor će dovršiti pretres predloga i uputiti ga zakonodavnom odboru s napomenom da je, pre nego što predlog bude usvojen u domu, potrebno izmeniti ustav. Ako se zakonodavni odbor saglasi da je potrebno menjati ustav, pripremiće predlog za njegovu izmenu i uputiti ga pretsedniku skupštine. Ovako postupaju zakonodavni odbor i u slučaju kad sam oceni da zakonski predlog koji pretresa zahteva da se izmeni ustav. U ostalom važi napred izloženi postupak, s tim da se u domu prvo pretresa predlog za promenu ustava, a zatim predlog zakona koji je tu promenu izazvao.

POSTUPAK ZA DONOŠENJE DRUGIH AKATA NARODNIH SKUPŠTINA

DONOŠENJE DEKLARACIJA, REZOLUCIJA, PREPORUKA I ODLUKA NA ZAJEDNIČKOJ SEDNICI. Predlog deklaracije, rezolucije, preporuke ili odluke koje narodna skupština donosi na zajedničkoj sednici domova mogu podneti veća, odbori ili komisije doma ili skupštine,

Narodne republike donele su svoje ustave krajem 1946 i početkom 1947.

Na dan 13 januara 1953 Narodna skupština FNRJ donela je Ustavni zakon o osnovama društvenog i političkog uređenja Federativne Narodne Republike Jugoslavije i saveznim organima vlasti, čije su pojedine odredbe izmenjene 8 septembra 1953, 30 januara 1954 i 11 marta 1954.

Prema članu 115 saveznog Ustavnog zakona prestale su da važe osam glava ustava od 1946, i to: glave VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII i XV.

Zakonom o sudovima ukinuta je glava XIII, a Zakonom o stavljanju van snage glave XIV Ustava od 1946 ukinuta je glava XIV Ustava FNRJ.

Republički ustavni zakoni doneti u 1953 ukinuli su izvesne odredbe odgovarajućih republičkih ustava.

izvršno veće, kao i svaki narodni poslanik. Svaki predlog deklaracije, rezolucije, preporuke i odluke mora biti pretresan na zajedničkoj sednici domova ili komisiji svakog doma. Samo izuzetno i u hitnim slučajevima može se odlučiti da se pojedini predlog uzme u pretres na zajedničkoj sednici domova, i ako on nije bio pretresan u odborima ili komisijama.

Pretres je jedinstven i obuhvata raspravljanje o predlogu u načelu i pojedinostima. Svaki narodni poslanik ima pravo da učestvuje u pretresu o svim pitanjima o kojima se raspravlja na zajedničkoj sednici domova i da predlaže izmene i dopune (amandmane) u predlogu. Amandmani se mogu podnositi sve dok predlog ne bude stavljen na glasanje. O predloženi amandmanima glasa se pre glasanja o samom predlogu akta. Prihvaćeni amandman postaje sastavni deo predloga akta.

Pretres pojedinih pitanja koja ne traže donošenje odluke ili o kojima skupština ne želi da donese odluku zaključuje se prostim prelazom na dnevni red. Predlog za prost prelaz na dnevni red može učiniti predsednik ili svaki poslanik i o njemu skupština odlučuje bez pretresa. Pretres predloga zaključuje predsednik pošto utvrdi da je iscrpna lista prijavljenih govornika. Posle zaključenog pretresa prelazi se na glasanje.

O predlogu rezolucije, deklaracije, preporuke i odluke glasa se u celini. Pre glasanja u celini, predsednik može staviti na posebno glasanje pojedine delove ili odredbe predloga. Glasanje po delovima i odredbama predloga vršiće se ako to zatraži jedan narodni poslanik čiji zahtev podrži devet poslanika. Ako je na pojedini deo ili odredbu predloga bilo amandmana i ako je izvršeno glasanje o njima, ne glasa se posebno o tom delu odnosno odredbi predloga. Kad se glasanje vrši po delovima, o amandmanima se glasa uz odgovarajući deo predloga.

DONOŠENJE DEKLARACIJA, REZOLUCIJA, PREPORUKA I ODLUKA OD STRANE POJEDINIH DOMOVA. Predloge ovih akata mogu podnositi domu članovi doma, odbori i izvršno veće. Predlog se dostavlja predsedniku skupštine koji ga upućuje nadležnom odboru, ako sam odbor nije podnosilac predloga. Ako je donošenje ovih akata predloženo na sednici doma, dom upućuje predlog nadležnom odboru.

Dom može odlučiti da se deklaracija, rezolucija, preporuka ili odluka donese po hitnom postupku.

Ako se deklaracija, rezolucija, preporuka ili odluka koju je usvojio dom odnosi na pitanja u čijem odlučivanju prema ustavu učestvuju oba doma, ovi akti su doneti kad ih u istom tekstu usvoje oba doma.

U pogledu pretresa predloga deklaracije, rezolucije, preporuke i odluke i glasanja o ovim predlozima u odborima i na sednici doma važe odgovarajuće odredbe o pretresu i glasanju zakonskih predloga odnosno o donošenju zakona po hitnom postupku.

DONOŠENJE SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA. Savezni zavod za privredno planiranje dužan je najkasnije do 1 oktobra svake godine podneti Saveznom izvršnom veću nacrt saveznog društvenog plana za narednu godinu. Pošto nacrt saveznog društvenog plana bude prihvaćen od nadležnog odbora Saveznog izvršnog veća i od Koordinacionog odbora i pošto Savezno izvršno veće usvoji nacrt ovog plana, sekretar Saveznog izvršnog veća dostavlja ga u formi predloga Saveznoj narodnoj skupštini.

Pretres predloga saveznog društvenog plana u odborima Savezne narodne skupštine vrši se najpre u načelu, a zatim u pojedinostima. Pretres se vrši na taj način što se raspravlja o svakom pojedinom odeljku društvenog plana. Odbor glasa o svakom odeljku pošto završi pretres o njemu. Kad su pretres i glasanje u pojedinostima završeni, glasa se o predlogu društvenog plana u celini. U svemu ostalom na pretresanje saveznog društvenog plana u pojedinostima shodno se primenjuju odredbe koje važe za pretresanje zakonskih predloga u pojedinostima.

Predlog saveznog društvenog plana ne dostavlja se zakonodavnim odborima domova.

Pretres predloga saveznog društvenog plana u domovima vrši se najpre u načelu, a zatim u pojedinostima. O svakoj pojedinoj glavi se posebno raspravlja i glasa kad se završi pretres o njoj. O amandmanima se glasa pre glasanja o odgovarajućoj glavi predloga plana na koju se amandman odnosi. Kad je pretres predloga plana po glavama završen, glasa se o predlogu u celini.

U svemu ostalom na pretresanje predloga saveznog društvenog plana na sednici domova primenjuju se odredbe o pretresanju zakonskog predloga.

Rešavanje spornih pitanja između Saveznog veća i Veća naroda u vezi sa predlogom saveznog društvenog plana vrši se uglavnom po istom postupku po kome se vrši i rešavanje spornih pitanja u vezi sa pretresanjem zakonskih predloga. Pri tome ovde postoje izvesne specifičnosti. Naime, ako se Veće naroda ne složi sa Saveznim većem o saveznom društvenom planu, pretres se odlaže za dva meseca a po isteku tog vremena vode se još dva pretresa u Saveznom veću i Veću naroda. U slučaju da se ni posle toga ne postigne saglasnost, Savezno veće se raspušta. Ako do vremena kad treba da počne primena saveznog društvenog plana ne bude rešen spor između Saveznog veća i Veća naroda, ili Savezno veće, koje je bilo raspušteno, ne bude izabrano, u tom slučaju važi savezni društveni plan koji je za tu godinu usvojilo Veće proizvođača.⁸

DONOŠENJE SAVEZNOG BUDŽETA. Savezni državni sekretarijat za poslove finansija dužan je najkasnije do 1 oktobra svake godine podneti Saveznom izvršnom veću nacrt budžeta za narednu godinu. Pošto nadležni odbor i Koordinacioni odbor Saveznog izvršnog veća prihvate nacrt saveznog budžeta i pošto Savezno izvršno veće usvoji nacrt budžeta, sekretar Saveznog izvršnog veća dostavlja ga u formi predloga Saveznoj narodnoj skupštini.

Pretres saveznog budžeta u odborima domova vrši se po pravilima koja važe za pretrese zakonskog predloga.

Predlog saveznog budžeta pretresa se u domovima najpre u načelu, a zatim po razdelima. O svakom pojedinom razdelu glasa se kad se završi pretres o njemu.

Amandmani se podnose za vreme pretresa po razdelima. O amandmanima se glasa pre glasanja o odgovarajućem razdelu na koji se amandman odnosi. Kad je pretres predloga budžeta po razdelima završen, glasa se o predlogu u celini.

U svemu ostalom na pretresanje predloga budžeta na sednici domova primenjuju se odredbe o pretresanju zakonskih predloga.⁹

OBJAVLJIVANJE ZAKONA I DRUGIH AKATA NARODNE SKUPŠTINE

Pošto savezni zakon bude proglašen, on se objavljuje u »Službenom listu FNRJ« na srpskom, hrvatskom, slovenačkom i makedonskom jeziku. Republički zakon se posle proglašenja objavljuje u republičkom službenom listu.

I drugi akti narodnih skupština donose se i objavljuju u odgovarajućem službenom listu. Odluke i drugi akti koje narodna skupština donese na zajedničkoj sednici domova objavljuju se s potpisom predsednika narodne skupštine.

Originali saveznih zakona na srpskom, hrvatskom, slovenačkom i makedonskom jeziku koje donosi Savezna narodna skupština čuvaju se u Saveznom izvršnom veću i na njih se stavlja državni pečat.

IZVOR: Ustavni zakon FNRJ i republički ustavni zakoni; Poslovnik Savezne narodne skupštine (»Službeni list FNRJ«, br. 45/48); Poslovnik Saveznog veća Savezne narodne skupštine (»Službeni list FNRJ«, br. 47/58); Poslovnik Veća proizvođača Savezne narodne skupštine (»Službeni list FNRJ«, br. 47/58); Uredba o organizaciji i radu Saveznog izvršnog veća (»Službeni list FNRJ«, br. 20/58). Republičke uredbe o organizaciji i radu republičkih izvršnih veća; poslovnici republičkih narodnih skupština, republičkih veća i veća proizvođača republičkih narodnih skupština.

Dr S. P.

⁸⁻⁹ Postupak za donošenje republičkog društvenog plana i budžeta uglavnom je isti kao i postupak za donošenje saveznog društvenog plana i budžeta sa izuzetkom u pogledu postupka za donošenje saveznog društvenog plana koji se vodi u Veću naroda.

STALNA KONFERENCIJA GRADOVA JUGOSLAVIJE¹

Od 6 do 9 maja 1959 u Opatiji je održana ŠESTA REDOVNA GODIŠNJA SKUPŠTINA Stalne konferencije gradova Jugoslavije, na kojoj je učestvovalo 520 delegata narodnih odbora iz 182 grada i 150 predstavnika organizacija, ustanova i stručnih udruženja iz cele zemlje.

Skupštini su prisustvovali i članovi Saveznog izvršnog veća: Ljilija Sentjurc, Vladimir Popović i Nikola Minčev; sekretari Saveznog izvršnog veća: Leo Geršković i Kiro Gligorov, kao i predstavnici republičkih narodnih skupština i izvršnih veća narodnih republika.

Gosti iz inostranstva bili su: Harold Banvel, sekretar Udruženja gradskih korporacija Velike Britanije, Adolf Dinebake, pretsednik jednog distrikta Berlina i Šaraf Abdalah, potpretsednik marokanskog grada Kazablance.

Skupštini je podnet redovan godišnji izveštaj Pretsedništva o radu Stalne konferencije u protekloj poslovnoj godini i izveštaj Nadzornog odbora, usvojen je predračun prihoda i rashoda Stalne konferencije i časopisa »Komuna«, izabrano je novo Pretsedništvo Stalne konferencije, Nadzorni odbor i pretsednici osam stalnih stručnih odbora.

Skupština je usvojila odluku o izgradnji poslovnih prostorija Stalne konferencije i odlučila da se naredna godišnja skupština održi u Banja Luci maja 1960, a godišnja skupština 1961 u Nišu.

Za novog pretsednika Stalne konferencije gradova izabran je Edo Jardaš, pretsednik Narodnog odbora Sreza Rijeka, a za članove Pretsedništva: Đurica Jojić (Beograd), Večeslav Holjevac (Zagreb), dr Marijan Dermastija (Ljubljana), Naum Naumovski (Skopje), Grujo Novaković (Sarajevo), Velizar Škerović (Titograd), Božidar Melkus (Novi Sad), Đuro Vekić (Zenica), Riko Jerman (Celje), Franjo Buković (Slavonski Brod), Džabir Džabiri (Kosovska Mitrovica), Milan Jeftović (Titovo Užice), Aleksandar Martinoski (Tetovo) i Sreten Bjeličić, generalni sekretar Stalne konferencije gradova.

U Nadzorni odbor izabrani su: za pretsednika Stipan Marušić (Subotica), za članove Rade Dumanić (Split) i Stane Knez (Maribor).

KOMUNALNE FINANSIJE.² Tokom trodnevnog rada na skupštini su razmotrena bitna pitanja komunalnih finansija. Kao osnova za razmatranje te problematike služili su referat i pet koreferata u kojima su obrađena sledeća pitanja: budžetski sistem, lokalni investicioni fondovi, fondovi za kreditiranje stanbene izgradnje, uticaj narodnih odbora na usmeravanje dela sredstava privrednih i drugih organizacija i uloga komunalnih banaka i štedionica u komunalnim finansijama.

Koreferati su bili tokom aprila, u okviru priprema za skupštinu, prethodno razmotreni u telima i organima narodnih odbora i drugih ustanova i institucija lokalnih zajednica. Njih je pretresalo preko 30 narodnih odbora, 177 saveta narodnih odbora, 44 upravna odbora fondova za kreditiranje stanbene izgradnje, 28 komunalnih banaka i nekoliko desetina drugih organizacija i ustanova u lokalnim zajednicama.

Na osnovu referata i diskusije (u diskusiji je učestvovalo 45 delegata) skupština je po pitanju komunalnih finansija donela niz konstatacija i predloga, naročito u pogledu budžetskog sistema, finansiranja komunalnih delatnosti, kreditiranja izgradnje i održavanja stanbenih zgrada, sredstava lokalnih društvenih investicionih fondova, usmeravanja i udruživanja svih ostalih sredstava u komunama itd.

Budžetskom sistemu posvećen je najveći deo zaključaka skupštine. U njima je rečeno: »da je neophodno izmeniti postojeći budžetski sistem, nastojeći da se budžetski prihodi političko-teritorijalnih jedinica stabilizuju, a porast prihoda stavi u zavisnost od porasta dohotka i time omogući perspektivnije planiranje i zadovoljavanje određenih društvenih potreba koje se finansiraju iz budžeta«...

Funkcije svake političko-teritorijalne jedinice, utvrđene zakonom trebalo bi da budu osnov za utvrđivanje potreba i delatnosti koje bi se finansirale iz budžeta.

»... Potrebno je uvesti objektivne kriterijume u formiranje i raspodelu sredstava za budžetsku potrošnju, kako između organa i ustanova u okviru jedne političko-teritorijalne jedinice tako i između njih, kao što je to slučaj kod formiranja sredstava društvenih fondova, i time povećati stimulaciju

¹ Vidi: »Jugoslovenski pregled«, 1957, »Stalna konferencija gradova Jugoslavije«, str. 267—269 (69—71) i »Jugoslovenski pregled«, 1958, »Stalna konferencija gradova Jugoslavije«, str. 197—198 (47—48).

² Izlaganja na skupštini i drugi materijali povezani s razmatranjem komunalnih finansija na ovogodišnjoj skupštini gradova štampani su kao posebna zbirka materijala u izdanju Stalne konferencije gradova »Komunalne finansije«, Beograd, jun 1959.

političko-teritorijalnih jedinica za ostvarivanje određenih vrsta budžetskih prihoda.

Pokrivanje društveno priznatih potreba nerazvijenih područja trebalo bi obezbediti putem objektiviziranih, namenskih dotacija.

Obezbediti čvršću povezanost budžetske potrošnje i njenu zavisnost od ličnih dohodaka građana i rezultata privredne aktivnosti na određenim područjima. Na taj bi način kretanje obima budžetske potrošnje i stepen zadovoljenja određenih društvenih potreba, koje se finansiraju iz budžeta, bili u neposrednoj vezi sa porastom ličnih dohodaka građana, tj. razvojem proizvodnih snaga i povećanjem produktivnosti rada.

Vezivanje obima budžetske potrošnje za rezultate u privredjivanju neophodno je kao korektiv s obzirom da nivo ličnih dohodaka još uvek ne izražava u punoj meri privrednu aktivnost određenog područja.

... Neophodno je rasteretiti budžet od svih obaveza prema javnim službama i delatnostima kod kojih se može sprovesti princip samofinansiranja.

U uslovima kada su budžetski prihodi narodnih odbora vezani isključivo za lične dohotke građana potrebno je ograničiti finansiranje potreba privrede iz budžetskih sredstava samo na određene izuzetke (u slučajevima kada narodni odbori određuju tarife cena za usluge koje pružaju određene privredne organizacije). Zadovoljenje onih potreba privrede koje su dosada pokrivanje iz sredstava budžeta (pokrivanje minimalnih ličnih dohodaka, sanacija privrednih organizacija i sl.) trebalo bi prebaciti na rezervni fond političko-teritorijalne jedinice. Formiranje ovakvih zajedničkih rezervnih fondova političko-teritorijalnih jedinica i njihova predaja na društveno upravljanje doprineli bi rešenju ovoga problema...

Trebalo bi u potpunosti omogućiti narodnim odborima da putem fakultativnih prihoda, kao vanrednih sredstava prikupljenih uz saglasnost građana određenog područja, rešavaju akutne probleme društvenog standarda i druge probleme od značaja za stanovništvo na svom području. Ovi prihodi bi, u obračunu sa višim političko-teritorijalnim organom, trebalo da budu vanbilanski, jer ustvari predstavljaju samo preraspodelu ličnog dohotka izvršenu uz prethodnu saglasnost građana i sa određenim ciljem, zbog čega ne bi trebalo da služe za pokriće redovne budžetske potrošnje...«

DELATNOST STALNE KONFERENCIJE GRADOVA U PROTEKLOJ GODINI. *Savetovanja.* U Ljubljani je 16 i 17 januara 1959 održano savetovanje o funkcionisanju opština na jedinstvenom području gradova i radu gradskih veća. Na savetovanju su učestvovali predstavnici gradova čije je područje podeljeno na opštine (Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Skopje, Rijeka, Maribor i Subotica). U radu savetovanja učestvovali su i predstavnici Saveznog i republičkih izvršnih veća i narodnih skupština.

U zaključcima savetovanja je konstatovano da su se opštine u najvećim gradovima pokazale kao društveno-ekonomska neopodnost, dok se za manje gradove na savetovanju postavilo pitanje da li su opštine u njima neophodne i da li se time ne razbija jedan ekonomski i društveno monolitni organizam. Ukazano je na potrebu pažljivog izučavanja ovih pitanja, a posebno problema materijalnog osamostaljenja opština u gradovima i metoda koordinacije njihove aktivnosti. Materijali i zaključci sa ovog savetovanja poslužili su Saveznom izvršnom veću u ispitivanju ovog problema i donošenju preporuka izvršnim većima narodnih republika i narodnim odborima u zainteresovanim gradovima.

Ankete i analize. Materijalni i finansijski problemi komunalne privrede razmatrani su u telima Stalne konferencije gradova na osnovu opsežnog dokumentaciono-studiskog materijala »Komunalne službe i fondovi u gradovima«, izrađenog u Sekretarijatu Stalne konferencije gradova. Pretsedništvo je posle toga uputilo odgovarajuće preporuke narodnim odborima i ukazalo na neke osnovne principe kojima bi se ubuduće trebalo rukovoditi u finansiranju i kreditiranju komunalne delatnosti. Pretsedništvo je istaklo da bi, u cilju što racionalnijeg korišćenja investicionih sredstava za komunalne delatnosti, trebalo u okviru gradova vršiti koncentraciju raspoloživih sredstava iz budžeta političko-teritorijalnih jedinica, sredstava privrednih organizacija koja se mogu angažovati u ove svrhe i sredstava komunalnih organizacija čiji se kapaciteti izgrađuju ili proširuju. Takođe je istaknuto da u principu treba sprovoditi načelo da tarife komunalnih usluga obebeđuju pokriće troškova proste reprodukcije komunalnih fondova i otplatu anuiteta zajmova za investicije u komunalnoj delatnosti. Cene komunalnih usluga do nivoa koji, delimično ili u celini, obebeđuju i sredstva za proširenu reprodukciju ne bi trebalo povećavati bez saglasnosti zborova birača ili referendumu.

Rad stalnih odbora. Odbori za lokalnu samoupravu i društveno upravljanje i za pravna i organizaciona pitanja razmatrali su sadržaj, oblike i metode rada opštinskih veća proizvođača, funkcionisanje opština na jedinstvenom području grada i opšta pitanja organizacije i rada organa uprave u narodnim odborima opština i srezova.

Rad Odbora za ekonomsko-finansijska pitanja bio je uglavnom usmeren na razmatranje komunalnih finansija.

Odbor za unapređenje snabdevanja gradova bio je u protekloj godini orijentisan na sprovođenje i oživotvorenje zaključaka sa prošlogodišnjeg savetovanja o trgovini i snabdevanju gradova, održanog od 29 do 31 maja 1958 u Beogradu.

Odbor za stanbena pitanja usmeravao je rad na pružanje pomoći narodnim odborima prilikom donošenja lokalnih propisa iz stanbene oblasti i razmatrao nacrtne stanbenih zakona.

Odbor za komunalne službe posvetio je najveću pažnju problemima finansiranja komunalnih službi i investicija u komunalnim fondovima.

Saradnja s drugim organizacijama. Stalna konferencija gradova je u protekloj godini saradivala s različitim institucijama putem zajedničkih razmatranja pojedinih pitanja od zajedničkog interesa, kao i preko svojih stalnih predstavnika u organima i telima drugih organizacija. Stalna konferencija gradova ima svoje predstavnike: u Upravnom odboru Zajednice jugoslovenske elektroprivrede, u Savetu Saveznog zavoda za javnu upravu, u Upravnom odboru Saveza zanatskih komora, u Upravnom odboru Savezne građevinske komore, u Upravnom odboru Saveza trgovinskih komora, u Upravnom odboru Državnog osiguravajućeg zavoda, u Organizacionom odboru izložbe »Porodica i domaćinstvo« i u Upravnom odboru Nacionalne sekcije Međunarodnog centra za istraživanje i informacije o kolektivnoj privredi. Stalna konferencija gradova ima svog predstavnika i u Odboru za socijalnu politiku i komunalna pitanja Saveznog izvršnog veća.

Međunarodne veze. Stalna konferencija gradova je imala stalne predstavnike i u komitetu Međunarodnog saveza gradova

za evropske poslove (MSG), komitetu MSG za zdravlje i komitetu MSG za prosvetu, na čijim je sastancima raspravljano o aktuelnim pitanjima međunarodne saradnje i razmene praktičnih iskustava između lokalnih vlasti različitih zemalja. Stalna konferencija gradova je pripremila i nacionalni referat o zaštiti omladine i starih, o čemu se diskutovalo na XIV Kongresu Međunarodnog saveza gradova, održanom od 18 do 23 juna ove godine u Berlinu. Predstavnici Stalne konferencije gradova dr Marjan Dermastija i Sreten Bjeličić prisustvovali su II Evropskoj konferenciji lokalnih vlasti u svojstvu posmatrača.

Predstavnici Stalne konferencije gradova Naum Naumovski, predsednik Narodnog odbora Sreza Skopje i Sreten Bjeličić, generalni sekretar, učestvovali su u radu godišnje skupštine Austriskog saveza gradova. Skupštini Nemačkog saveza gradova prisustvovali su Milan Apih, predsednik Stalne konferencije gradova i Živorad Kovačević, pomoćnik generalnog sekretara. Nastavljeni su i dalje se razvijaju kontakti sa predstavnicima poljskih gradova. Poljski gosti su obišli više jugoslovenskih gradova. Ostvarena je razmena dece između poljskog grada Katovica i Sarajeva. Predstavnici Zagreba posetili su Poznanj, a predstavnici Gdinje Rijeku. Nastavljena je saradnja između Ljubljane i Krakova. Takođe su dalje razvijane prijateljske veze s britanskim lokalnim vlastima. Predsednik Narodnog odbora grada Beograda Đurica Jojkić posetio je Veliku Britaniju na poziv Londonskog oblasnog veća.

B. N.

REPUBLIČKE NARODNE SKUPŠTINE

SEDNICE SABORA NARODNE REPUBLIKE HRVATSKE

28 I 29 MAJA 1959

Na VIII zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača, 28 maja 1959, Sabor je saslušao ekspozice predsednika Izvršnog veća Sabora uz izveštaj Izvršnog veća Sabora za 1957 i 1958, i uz izveštaj Izvršnog veća o nekim problemima funkcionisanja narodnih odbora.

U diskusiji o izveštaju Izvršnog veća za 1957 i 1958 podneli su usmene izveštaje izvestioci Odbora za prosvetu, nauku i kulturu i Odbora za organizaciju vlasti i uprave Republičkog veća, te zajednički izveštaj Odbor za narodno zdravlje i socijalnu politiku Republičkog veća i Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača, kao i oba odbora za narodnu privredu.

U diskusiji o izveštaju Izvršnog veća Sabora o nekim problemima funkcionisanja narodnih odbora podneo je usmeni izveštaj izvestilac Odbora za organizaciju vlasti i uprave Republičkog veća. U diskusiji koja se posle toga razvila učestvovala su tri narodna poslanika.

Sabor je zatim usvojio izveštaj Administrativnog odbora Sabora o izvršenju proračuna prihoda i rashoda Sabora u prvom tromesečju 1959; izabrao povremene sudije Višeg privrednog suda NR Hrvatske za 1959/60; izabrao predsednika Okružnog privrednog suda u Zagrebu i razrešio dužnosti jednog sudiju Okružnog privrednog suda u Osijeku.

Republičko veće Sabora na IX sednici 28 maja 1959 izabralo je za predsednika Veća narodnog poslanika dr Zlatana Sremeca, za potpredsednika narodnog poslanika Soku Krajačić, a za zapisničare narodne poslanike Vinka Kožula, Mihovila Križnika i Ranka Mitića.

Posle toga Republičko veće donelo je zaključak o raspisivanju dopunskih izbora na upražnjeno poslaničko mesto u izbornom srezu Novi Marof, jer je dosadašnji narodni poslanik Dragutin Šebreć stupio u službu državne uprave.

Veće proizvođača Sabora na IX sednici 28 maja 1959 izabralo je za predsednika Veća narodnog poslanika Josipa Cazića, za potpredsednika narodnog poslanika inž. Dušana Mladinova, a za zapisničare narodne poslanike Jovicu Popovića, Borku Korać i Dragutina Lončara.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, u nastavku IX sednice 29 maja 1959 usvojilo je Zakon o držanju i nošenju oružja.

Novim Zakonom o držanju i nošenju oružja ispravljaju se nedostaci u dosadašnjim propisima i postiže potpunija zaštita opšte sigurnosti i javnog poretka, te se osigurava i interes građana koji su na legalan način došli do oružja. Promene unesene novim zakonom odnose se: na izdavanje dozvole za nabavku i nošenje oružja; na raščiscavanje pojma oružja, osobito hladnog oružja; na ograničavanje u vezi s izdavanjem dozvola za vojničko oružje; na određivanje uslova pod kojima se fizičkoj osobi može izdati dozvola za oružje; na izmene u odredbama o oduzimanju oružja; na izdavanje dozvola za posedovanje oružja pravnim osobama. U ovaj zakon unesene su sasvim nove odredbe koje se bave popravljanjem i prepravljanjem oružja, kao i one koje određuju uslove pod kojima strani državljani, koji privremeno borave u NR Hrvatskoj, mogu držati i nositi lovačko oružje i bez dozvole propisane domaćim propisima.

Republičko veće i Veće proizvođača na svojoj odvojenoj IX sednici 29 maja 1959 usvojili su Zakon o radnim odnosima poljoprivrednih radnika kod privatnih poslodavaca i Zakon o radnim odnosima kućnog pomoćnog osoblja.

Zakonom o radnim odnosima poljoprivrednih radnika kod privatnih poslodavaca regulišu se, u skladu sa saveznim Zakonom o radnim odnosima i u okviru načela tog zakona, radni odnosi poljoprivrednih radnika kod privatnih poslodavaca, na koje se radnike zbog posebnog karaktera njihovog radnog odnosa ne mogu neposredno primenivati odredbe saveznog Zakona o radnim odnosima. Zakonom se donose odredbe koje regulišu prekovremeni rad, nedeljni i godišnji odmor, noćni počinak itd. Posebne odredbe ovog zakona odnose se na odredbe o obaveznoj pismenoj formi ugovora o radu i na obavezu poslodavca da ugovor registruje kod nadležnog organa uprave

Zakonom o radnim odnosima kućnog pomoćnog osoblja regulišu se radni odnosi kućnih pomoćnika u skladu sa saveznim Zakonom o radnim odnosima. Prema odredbama zakona, radni odnos s kućnim pomoćnim osobljem zasniva se isključivo pismenim ugovorom o radu i uz saglasnost sindikata. Dalje se utvrđuje redovno radno vreme od 8 sati, osigurava se noćni počinak, predviđa se nedeljni odmor, određuju se nove minimalne plate i pruža se, u slučaju bolesti, ograničena zaštita protiv otkaza.

E. K.

SEDNICA NARODNE SKUPŠTINE NR SLOVENIJE

27 MAJA

Na VII zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača, 27 maja 1959, predstavnici Izvršnog veća NR Slovenije dali su odgovore na pitanja poslanika oba doma. Pitanja koja su poslanici podneli pismenim putem odnosila su se na prihvatanje tarifnih pravilnika u privrednim organizacijama, viškove proizvodnje vina u 1958 godini i proizvodnju veštačkih vina, zatim na organizaciju tržišta drveta, na šume kojima upravlja socijalistička poljoprivredna gazdinstva u Pomurju, investicije za proširenje, izgradnju i opremu zdravstvenih objekata u privredno nedovoljno razvijenim područjima Republike, na izgradnju tunela pod Ljubeljem i na raspodelu fondova za privredne kadrove. Predstavnici Izvršnog veća su odgovorili i na usmena pitanja poslanika o vraćanju anuiteta na obrtna sredstva za uzete kredite i o regulisanju finansiranja melioracija.

Republičko veće je na svojoj sednici, 27 maja 1959, ponovo izabralo dosadašnje funkcionere Veća za naredni jednogodišnji period.

Sem toga, Veće je, kao isključivo nadležno, usvojilo Zakon o izmenama Zakona o područjima srezova i opština u NR Sloveniji (Zakonom je ukinuta Opština Vipava u Srezu Gorica i pripojena Opštini Ajdovščina; u Srezu Ljubljana je ukinuta Opština Borovnica, koja je pripojena jednim delom Opštini Vrhnika, a drugom Opštini Ljubljana — Rudnik; ukinuta je takođe opština Rače u Srezu Maribor i u celini pripojena Opštini Maribor — Težno).

Svojom odlukom Republičko veće je odobrilo Rešenje o dopuni Statuta Univerziteta u Ljubljani. Ova dopuna predviđa obrazovanje fonda za izgradnju studentskih stanova u Ljubljani.

Republičko veće je, pored toga, razrešilo dužnosti dosadašnjeg člana Fakultetskog saveta Medicinskog fakulteta Univerziteta u Ljubljani dr Draga Marušića i na njegovo mesto izabralo dr Rudolfa Obručunca.

Na ovoj sednici Republičkog veća je takođe izabrana komisija od 11 članova kojoj je stavljeno u zadatak da pripremi predlog za izmene i dopune Poslovnika Republičkog veća.

Na svojoj odvojenoj sednici 27 maja 1959 i Veće proizvođača ponovo je izabralo dosadašnje funkcionere Veća za naredni jednogodišnji period.

Veće proizvođača je zatim donelo rešenje kojim je odredilo 5 poslanika iz svoje sredine za predstavnike Veća proizvođača u skupštini Ugostiteljske komore NR Slovenije i jednog poslanika za predstavnika Veća proizvođača u Upravnom odboru iste komore.

Veće proizvođača je takođe izabralo komisiju od 11 članova sa zadatkom da pripremi predlog za reviziju Poslovnika Veća proizvođača.

Na istim odvojenim sednicama Republičko veće i Veće proizvođača usvojili su sledeće pravne akte:

Zakon o odobrenju Završnog računa o izvršenju budžeta NR Slovenije (republičkog budžeta) za 1958 (potvrđen je Završni račun o izvršenju budžeta NR Slovenije za 1958 u iznosu od 9.102.150.831 din. prihoda i 9.100.542.136 din. rashoda);

Zakon o izmeni člana 51 Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji u NR Sloveniji (Zakonom je rok za ispitivanje svih slučajeva prisvajanja državnog zemljišta i prisvajanja (uzurpacija) i samovoljne deobe zemljišta bivših agrarnih i sličnih imovinskih zajednica produžen do kraja 1963; prisvojena odnosno samovoljno podeljena zemljišta se, po pravilu, priznaju kao sopstvenost njihovih dosadašnjih vlasnika i unose u katastar na njihovo ime; međutim, Zakon ne priznaje prisvajanje zemljišta koja se nalaze u okviru državnog zemljišta, smetaju komunikacijama ili su prevelika s obzirom na mesne prilike; ovaj izuzetak se ne odnosi na zemljišta na kojima je vlasništvo stečeno do 10. juna 1945);

Odluku o dopuni Društvenog plana NR Slovenije za 1959 (Glava XXIII Društvenog plana NR Slovenije za 1959 je dopunjena novim stavom, koji određuje da Republika učestvuje sa 33% i u porezu na lični dohodak);

Odluku o potvrđivanju Završnog računa republičkog investicionog fonda za 1958. (Ovaj Završni račun odobren je s ukupnim sredstvima fonda u iznosu od 13.751.621.000 din., utrošenim sredstvima u iznosu od 9.963.047.000 din. i neutrošenim sredstvima u iznosu od 3.788.574.000 din.).

Na osmoj zajedničkoj sednici oba doma, 27. maja 1959, posle diskusije o izveštaju Vrhovnog suda NR Slovenije za 1958 usvojena je Rezolucija o radu redovnih sudova. Rezolucija sadrži preporuke u pogledu daljeg obrazovanja okružnih sudova, prenosa obaveze izdržavanja okružnih sudova na sreske narodne odbore; u pogledu obezbeđenja materijalnih uslova za obrazovanje novih okružnih i sreskih sudova, u pogledu osposobljavanja, usavršavanja i jačanja stručnih kadrova i organizovanja službe pravne pomoći građanima. Preporuke se odnose i na rad sudija-porotnika, na obrazovanje saveta za mirenje, kao i na saradnju između sudova i drugih državnih organa, društvenih organizacija i ustanova, naročito u cilju zaštite maloletnika u odnosu na kriminal.

Na istoj zajedničkoj sednici su, pored toga, donete sledeće odluke i rešenja:

Odluka o novim područjima okružnih i sreskih sudova u NR Sloveniji. (Odlukom su određena područja 7 okružnih sudova, čija se nadležnost prostire na područje svakog sresa; jedino srezovi Ljubljana i Kranj imaju jedan zajednički okružni sud u Ljubljani; određena su takođe područja 36 sreskih sudova — svaki sreski sud nadležan je za jednu ili više opština);

Rešenje o izboru sudije Vrhovnog suda NR Slovenije i sudija okružnih sudova (za sudiju Vrhovnog suda NR Slovenije u Ljubljani je izabran Jože Kobal, za sudiju Okružnog suda u Mariboru Vladimir Rijavec, a za sudiju Okružnog suda u Celju Branko Verstovšek);

Rešenje o razrešenju sudije Okružnog suda kojim je na vlastitu molbu razrešen dužnosti sudije Okružnog suda u Mariboru Franc Zavašnik;

Rešenje o izboru povremenih sudija Višeg privrednog suda NR Slovenije (za povremene sudije Višeg privrednog suda u Ljubljani je izabrano 90 stručnjaka, od kojih su 84 i dosad bili povremene sudije);

Rešenje o izboru komisije oba veća za pripremu predloga o izmeni Poslovnika Narodne skupštine NR Slovenije (izabrana je komisija od 11 članova iz redova poslanika oba veća sa zadatkom da pripremi predloge o izmeni i dopuni Poslovnika Narodne skupštine NR Slovenije).

Dr M. P.

SEDNICA NARODNE SKUPŠTINE NR BOSNE I HERCEGOVINE

8 MAJA

Republičko veće i Veće proizvođača na svojim odvojenim petim sednicama, 8. maja 1959, usvojili su sledeće zakone:

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o opštinskom prirazu. Dosad su opštinski prirazi plaćali samo obveznici poreza na dohodak od poljoprivrede, dok je ovim Zakonom uvedeno da isti plaćaju svi obveznici poreza na dohodak. Stopa opštinskog priraza, čiju visinu opštinski narodni odbor može sam određivati, biće progresivna kako bi se u većoj meri zahvatili jači poreski obveznici;

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o pašnjacima u opštenarodnoj imovini. Ovim Zakonom ukida se administrativna raspodela planinskih pašnjaka putem sreskih i rejonskih uprava kao ustanova sa samostalnim finansiranjem i pravno obezbeđuje mogućnost predaje planinskih pašnjaka na trajno korišćenje zemljoradničkim zadrugama i drugim poljoprivrednim organizacijama da bi se poboljšalo ulaganje potrebnih sredstava za održavanje pašnjaka odnosno unapređenje stočnog fonda.

Republičko veće je, pored toga, usvojilo na 5 sednici: *Zakon o dobrovoljnim vatrogasnim društvima*, kojim se utvrđuje načelo dobrovoljnosti vatrogasnih društava, stvara mogućnost postojanja tih društava u privrednim organizacijama i na nov način razrađuje materijalna osnova dobrovoljnih vatrogasnih društava i njihovih saveza;

Zakon o Visokoj tehničkoj školi za pogonske inženjere mašinske struke u Sarajevu i Zakon o Visokoj tehničkoj školi za pogonske inženjere rudarske struke u Tuzli, kojima je predviđeno školovanje radnika određenih kvalifikacija za visokokvalifikovane stručnjake-praktičare za pogone odgovarajućih preduzeća. Time su ove dve škole, osnovane još 1957, pretvorene iz viših u visoke i u njima će školovanje trajati 6 semestara umesto dosadašnja 4.

Republičko veće je, pored toga, izvršilo izbor časnštva Veća, pa je izabralo: Jozu Bakrača za predsednika, Novaka Anđelica za potpredsednika, a Hamu Čehajića, Milana Kecmana i Antu Miljasa za zapisničare.

Veće proizvođača na svojoj petoj sednici, 8. maja, izabralo je Milutina Đuraškovića za predsednika, Halida Mesihovića za potpredsednika, a ing. Tomislava Jurišića, Aliju Puzića i Vladu Stojakovića za zapisničare.

Na petoj zajedničkoj sednici oba doma, 8. maja 1959, pretresan je i usvojen izveštaj Izvršnog veća NR BiH za 1958, razmotreni su problemi stanbene izgradnje u Bosni i Hercegovini na osnovu elaborata koji je izradilo Izvršno veće i doneta *Preporuka o merama za unapređenje stanbene izgradnje u Bosni i Hercegovini*.

Na istoj sednici potvrđene su izmene i dopune u statutima srezova Bihac, Brčko, Mostar, Prijedor i Tuzla i izvršeno razrešenje i izbor sudija u okružnim i okružnim privrednim sudovima. Izabran je i jedan sudija u Vrhovni sud NR BiH.

S. N.

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

SEDNICA 19 MAJA 1959

Na sednici Saveznog izvršnog veća razmatrano je stanje i kretanje u privredi za period od 1. januara do aprila 1959. Konstatovano je da je u ovom periodu postignut dalji napredak privrede i da se razvoj privrede kreće u okviru osnovnih zadataka postavljenih Društvenim planom za ovu godinu, ali uz nešto umereniji porast industrijske proizvodnje i izvoza.

Na sednici su prihvaćeni predlozi izmena i dopuna sledećih zakona: Nacrt zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o sudovima, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o privrednim sudovima, Predlog zakona o opštim načelima za donošenje republičkih zakona o organima uprave narodnih odbora i Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom osiguranju, Predlog zakona o ugovorima o iskorišćavanju pomorskih brodova, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta.

Savezno izvršno veće prihvatilo je takođe nekoliko propisa iz oblasti finansiranja i investicija. Prihvaćena je Uredba o dopuni Uredbe o zajmovima za investicije, Uredba o dopuni Uredbe o upotrebi sredstava za investicije u 1959, Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o zemljoradničkim zadrugama, Uredba o izmenama tarife poreza na promet, Odluka o uslovima upotrebe sredstava Opšteg investicionog fonda za stanbenu izgradnju u rudnicima uglja i Odluka o davanju kratkoročnih pozajmica Jugoslovenskoj banci za spolnu trgovinu.

Na sednici je prihvaćena Uredba o davanju kredita i zajmova zemljoradničkim zadrugama i drugim poljoprivrednim organizacijama za kooperaciju sa individualnim poljoprivrednim proizvođačima.

Na sednici je prihvaćena Odluka o rasporedu opštih stopa doprinosa za socijalno osiguranje na stope za pojedine grane proizvodnje i predlog obaveznog tumačenja člana 39, stava 1 Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta (ovim tumačenjem je utvrđeno da raniji sopstvenici nacionalizovanog neizgrađenog građevinskog zemljišta imaju pravo na korišćenje toga zemljišta, koje mogu preneti i na drugoga.)

Pored toga, Savezno izvršno veće prihvatilo je Odluku o otvaranju Konzulata Federativne Narodne Republike Jugoslavije u Roques Seanzen Peni u Argentini i ratifikovalo nekoliko međunarodnih sporazuma.

J. M.

STANBENE ZAJEDNICE

Stanbene zajednice su samoupravni organizmi koji se osnivaju u cilju ostvarivanja neposrednog upravljanja i saradnje građana u poslovima iz oblasti komunalne i socijalne politike opštine, kao i u cilju unapređivanja naselja i stalnog podizanja društvenog materijalnog standarda. Stanbene zajednice se obrazuju za naselja koja predstavljaju određenu urbanističku celinu (stanbeni blok, rejon) na području opštine.

U ostvarivanju svojih zadataka stanbena zajednica obavlja prvenstveno sledeće poslove:

- organizuje i unapređuje komunalne, privredne, socijalne, zdravstvene, vaspitne i druge delatnosti i službe koje neposredno služe porodici, domaćinstvu i radnom čoveku u zadovoljavanju potreba svakodnevnog života;
- organizuje pomoć zaposlenoj ženi i porodici u podizanju i vaspitavanju dece;
- organizuje i unapređuje sve vrste delatnosti koje pomažu vođenju domaćinstva;
- stara se o zaštiti i podizanju dece kojoj je potrebna pomoć društva, kao i o zaštiti drugih lica kojima je potrebna takva pomoć;
- stara se o unapređivanju stanbenog gazdinstva i pruža stručnu pomoć kućnim savetima i građanima u poslovima upravljanja zgradama i njihovim fondovima, kao i u poslovima tekućeg održavanja zgrada.

Stanbene zajednice su se javile kao nužna i logična posledica opšteg materijalnog napretka u našoj zemlji, izmenjenih uslova života porodice, sve većih napora na podizanju životnog standarda i razvoja sistema samoupravljanja građana u svim oblastima života. Brza industrijalizacija i urbanizacija, porast broja zaposlenih žena i suprotnosti između uslova života u zaostalom individualnom domaćinstvu i sve veće težnje za uključivanjem članova porodice u ekonomski i društveni život — uslovi su razvijanje društvenih organizama koji će na širokoj samoupravnoj bazi pružati organizovanu neposrednu pomoć domaćinstvu i građanima u ostvarivanju njihovih materijalnih, kulturnih, socijalno-zdravstvenih i drugih potreba. Pošto su u okviru komune preširoki da bi u njima mogla da dođe do izražaja svakodnevna inicijativa građana za zadovoljenje njihovih potreba, počele su se formirati stanbene zajednice, kao samoupravni organizmi koji će imati sopstvenu materijalnu bazu i biti u stanju da posvete pažnju svakodnevnim potrebama porodice i naselja.

Na ovakvu ulogu stanbenih zajednica ukazano je još na Prvom opštejugoslovenskom savetovanju o stanbenoj izgradnji i stanovanju, održanom maja 1956 u Ljubljani. U zaključcima Savetovanja je rečeno da stanbenu zajednicu »treba izgraditi kao organizaciju građana, čiji je zadatak da radi na poboljšanju stanbenih, komunalnih, socijalno-higijenskih, kulturnih i drugih uslova stanovanja na svom području (stanbenom bloku)«.

Odmah posle ovog Savetovanja počele su u nekoliko gradova diskusije o karakteru, organizaciji i delokrugu stanbenih zajednica. Zatim se pristupilo potrebnim političkim, materijalnim i organizacionim pripremama i konsultovanju zborova birača. Početkom 1957 bile su organizovane prve stanbene zajednice u Beogradu i Ljubljani, a nešto kasnije i u drugim većim gradovima.

Februara 1957 Savezna narodna skupština je donela Rezoluciju o osnovnim principima stanbenog zakonodavstva. U Rezoluciji je, pored ostalog, rečeno: »Savezna narodna skupština smatra da u okviru komune društveno-organizaciona osnovica za upravljanje društvenim poslovima u oblasti stanbenih odnosa i stanbenog gazdinstva, kao i za osnovne svakodnevne zadatke na unapređivanju naselja i na stalnom podizanju društvenog materijalnog standarda, treba da postane samoupravna stanbena zajednica naselja, to jest, zajednica građana nastanjenih u jednom stanbenom bloku, odnosno naselju, koji neposredno i preko svojih izabranih predstavnika upravljaju svojim osnovnim zajedničkim svakodnevnim društvenim poslovima.« U Rezoluciji su određeni osnovni zadaci stanbenih zajednica i osnovna načela njihovog finansiranja.

Uloga stanbenih zajednica u unapređenju socijalnih i komunalnih delatnosti i poboljšanju životnih uslova stanovništva u gradovima i industrijskim centrima istaknuta je i u rezolucijama Savezne narodne skupštine o perspektivnom razvoju lične i opšte potrošnje, donesene decembra 1957.

V Plenum Saveznog odbora SSRNJ održan aprila 1957 na Brionima takođe je posvetio veliku pažnju razvoju stanbenih zajednica. O njihovim prvim iskustvima i zadacima raspravljano je i na skupštini Stalne konferencije gradova održanoj maja 1957 u Zagrebu.

Od 1957 počele su se redovno održavati u okviru Zagrebačkog velesajma izložbe »Porodica i domaćinstvo«. Te izložbe popularišu savremena shvatanja o organizaciji domaćinstva, mehanizovanju rada u kući i, naročito, o »podruštvljavanju« domaćinstva i prenošenju mnogih funkcija sa porodice na društvo, u prvom redu preko stanbenih zajednica, njihovih servisa i ustanova.

VII Kongres Saveza komunista je takođe istakao značaj stanbenih zajednica. U Programu SKJ se kaže da će stanbene zajednice »morati da povežu opšte napore komune na tom području sa akcijom i inicijativom neposredno zainteresovanih građana, a sa ciljem zajedničkog upravljanja i rešavanja svakodnevnih problema iz života porodica, naročito iz oblasti staranja o deci, domaćinstva, snabdevanja, raznih uslužnih delatnosti, upravljanja stanbenim fondom, stanbene izgradnje, iz oblasti neposredne socijalne i zdravstvene brige za članove stanbene zajednice i slično. Važan deo mreže za snabdevanje stanovništva i uslužnih delatnosti treba postepeno da postanu servisi kojima će upravljati raznovrsni samoupravni organi građana«.

Sve jače izražene potrebe za razvijanjem ovog oblika samoupravljanja građana, stvaranje objektivnih materijalnih uslova za njihov razvoj u gradovima i industrijskim centrima, analize i zaključci različitih društveno-političkih foruma, a posebno VII Kongresa SKJ, i iskustva već ranije obrazovanih stanbenih zajednica omogućili su ubrzan proces stvaranja stanbenih zajednica u mnogim gradovima.

Pravni osnov za formiranje stanbenih zajednica predstavljala je Uredba o upravljanju stanbenim zgradama iz decembra 1953, koja je predviđala ovu instituciju. Međutim, prema ovoj Uredbi uloga stanbene zajednice iscrpljivala se u upravljanju stanbenim zgradama. U njoj nisu pomenute nikakve druge funkcije stanbene zajednice i ona je stoga predstavljala sasvim nedovoljnu osnovu za stvaranje i razvoj novih stanbenih zajednica sa širim samoupravnim funkcijama.

Nova shvatanja o stanbenim zajednicama našla su svoj pravni izraz u Opštem zakonu o stanbenim zajednicama donesenom aprila 1959. Donošenju zakona prethodila je široka javna diskusija. Zakon je suštinski drugačije odredio ulogu stanbene zajednice. Ona nema više nikakvog neposrednog učešća u upravljanju stanbenim zgradama, kao što je to određivala Uredba, niti vrši bilo kakve upravne poslove. Njen je zadatak sada, u prvom redu, organizovanje i unapređenje komunalnih i socijalnih delatnosti, rasterećenje žene od mnogih sitnih poslova u domaćinstvu i pomoć radnim ljudima u zadovoljavanju potreba svakodnevnog života.

OBRAZOVANJE STANBENIH ZAJEDNICA

Stanbene zajednice su, do donošenja Opšteg zakona o stanbenim zajednicama, osnivane i pokazivale veću aktivnost uglavnom u republičkim centrima i većim gradovima. Odluka o obrazovanju je obično donošena na zborovima birača ili na skupovima predstavnika kućnih saveta sa područja na kome se osniva stanbena zajednica. U nekim gradovima (naprimer, u Beogradu) narodni odbor, je, na osnovu prethodnih ispitivanja, utvrdio područja na kojima se obrazuju stanbene zajednice, a zatim su se o tome izjašnjavali zborovi birača, tako da su stanbene zajednice obrazovane takoreći istovremeno u čitavom gradu. U drugim gradovima (Ljubljani, Zagrebu) proces obrazovanja stanbenih zajednica je išao sporije. Stanbene zajednice su postupno obrazovane u pojedinim delovima grada, u zavisnosti od stepena potreba, zainteresovanosti i inicijative građana tako da nisu odmah pokrile čitavo područje grada.

U Srbiji najveći broj stanbenih zajednica postoji u Beogradu. One su većinom obrazovane početkom 1957 i u maju 1959 bilo ih je već 104. Po teritorijalnom obimu i broju stanovništva postoje među njima prilične razlike. Broj stanovnika najčešće se kreće između 2.000 i 6.000 (tabela 1).

TABELA 1 — BROJ STANOVNIKA U STANBENIM ZAJEDNICAMA BEOGRADA

Broj stanovnika	Broj stanbenih zajednica
do 1.000	1
od 1.000 do 2.000	1
od 2.000 do 3.000	11
od 3.000 do 5.000	57
od 5.000 do 6.000	25
od 6.000 do 7.000	7
preko 10.000	2
Ukupno	104

Stanbene zajednice u centru teritorijalno su manje, ali imaju veći broj stanovnika. Periferiske stanbene zajednice su prostorno daleko veće, ali se u njima već počinju stvarati manji punktovi koji se razvijaju u centre budućih stanbenih zajednica.

U Zrenjaninu je, odlukom Narodnog odbora opštine od 1. jula 1958, obrazovano 9 stanbenih zajednica. Sa predlogom ove odluke prethodno su se saglasili svi zborovi birača. Područja stanbenih zajednica su utvrđena prema izbornim jedinicama

(stanbene zajednice obuhvataju od jedne do tri izborne jedinice). Prosečan broj birača u jednoj stanbenoj zajednici iznosi 3.400.

Na području Novog Sada obrazovano je novembra 1958 8 stanbenih zajednica sa oko 10.000 stanovnika u svakoj od njih.

U Nišu je obrazovano 10 stanbenih zajednica sa po 5.000 do 10.000 stanovnika.

U Hrvatskoj su do donošenja Zakona obrazovane 42 stanbene zajednice i to samo u Zagrebu, Rijeci, Puli i Splitu. U ostalim gradovima se još vode diskusije, razmatraju materijalni i drugi uslovi i vrše ostale pripreme za formiranje zajednica.

U Zagrebu je od 1957 godine obrazovano 7 stanbenih zajednica, uglavnom na kompaktnijim područjima sa jasnije izraženim zajedničkim potrebama (stanbene zajednice "Rade Končar", Željezničko naselje, Poljane i dr.). Odluke o obrazovanju donosili su zborovi birača. Broj stanovnika u stanbenim zajednicama kreće se od 3.000 do 18.000 (Opština Donji Grad).

Na Rijeci je obrazovano 18 stanbenih zajednica, u Puli 9, a u Splitu 8. Broj stanovnika u stanbenim zajednicama Rijeke i Pule kreće se između 4.000 i 7.000, a u Splitu oko 9.000.

U Sloveniji su tokom 1957 i 1958 obrazovane stanbene zajednice u Ljubljani, Celju i Mariboru, a početkom ove godine prišlo se njihovom formiranju u mnogim drugim gradovima. Do donošenja Zakona osnovano je ukupno 47 stanbenih zajednica, a u toku su pripreme za obrazovanje novih 99.

U Ljubljani je osnovano 12 stanbenih zajednica (4 u Opštini Bežigrad, 3 u Opštini Šiška, 4 u Opštini Center i 1 u Opštini Moste). U toku je obrazovanje stanbenih zajednica u opštinama Sent Vid i Vič. Stanbene zajednice su formirane postepeno u pojedinim delovima grada. Broj stanovnika stanbenih zajednica kreće se prosečno između 3.000 i 5.000.

U Bosni i Hercegovini, Makedoniji i Crnoj Gori osetila se življa aktivnost u osnivanju stanbenih zajednica tek posle donošenja Opšteg zakona o stanbenim zajednicama. U mnogim gradovima i industrijskim mestima obrazovani su inicijativni odbori koji vrše potrebne pripreme. Pre donošenja Zakona stanbene zajednice su postojale uglavnom samo u republičkim centrima.

Na području Sreza Sarajevo najpre je obrazovana stanbena zajednica u industrijskom naselju Vogošća (1957) sa 4.000 stanovnika i u naselju Hrasnica (1958). U toku je osnivanje 9 stanbenih zajednica.

U Skopju je obrazovano 18 stanbenih zajednica (7 u Opštini Idadija, 3 u Opštini Kale, 5 u Opštini Kisela Voda i 3 u Opštini Saat Kula).

Opštim zakonom o stanbenim zajednicama određen je postupak za obrazovanje stanbene zajednice.

Narodni odbor opštine utvrđuje u statutu i urbanističkom planu opštine (ili odluci koja zamenjuje urbanistički plan u opštinama gde ga nema) područja u okviru kojih se mogu obrazovati stanbene zajednice. Takvo područje mora da predstavlja zaokruženu celinu u urbanističkom prostoru i komunalnom pogledu i da, veličinom svoga područja, brojem stanovnika i po opštim materijalnim uslovima, omogućava ostvarivanje zadataka stanbene zajednice. (Stanbena zajednica može se obrazovati i za industrijsko naselje, naselje većeg pogona privredne organizacije, kao i za naselje veće ustanove ako takvo naselje predstavlja urbanističku celinu.)

Predlog za osnivanje stanbene zajednice na ovako utvrđenom području daje zbor birača kome pristupa najmanje jedna desetina glasača sa odnosnog područja. Predlog se podnosi narodnom odboru opštine, koji na sednicama oba veća donosi odluku o obrazovanju stanbene zajednice. Građani mogu na zboru birača predložiti obrazovanje stanbene zajednice i na području koje nije predviđeno u statutu i urbanističkom planu. U takvom slučaju narodni odbor će ispitati da li postoje uslovi za formiranje stanbene zajednice na predloženoj području, pa će nakon toga ili izmeniti urbanistički plan i statut i doneti odluku o obrazovanju zajednice ili, ako ti uslovi ne postoje, odbiti predlog zbora birača.

One stanbene zajednice koje su obrazovane na osnovu Uredbe o upravljanju stanbenim zgradama moći će da nastave sa radom i posle stupanja na snagu Zakona, ali su i dužne da u roku od 6 meseci po stupanju na snagu Zakona saobrazu svoju organizaciju i poslovanje njegovim odredbama.

ORGANIZACIJA I NAČIN RADA

Najveći broj stanbenih zajednica obrazovanih pre donošenja Zakona imao je organizaciju koja je, uglavnom, u skladu sa načelima Zakona. Međutim, organizacija nije bila, zbog odsustva propisa, sasvim istovetna u svim stanbenim zajednicama, čak ni u jednom gradu. Organi stanbene zajednice su obrazovani najčešće sukcesivno, zavisno od potreba.

U stanbenim zajednicama u Beogradu obrazovani su saveti i komisije, a ređe izvršni i nadzorni odbori i mirovna veća. Ukupan broj izabranih članova saveta iznosi 2.077. Od toga su 1.782 muškarca i samo 295 žena. (Ovakvo mali broj žena je delom posledica i toga što su članovi saveta stanbenih zajednica birani u skladu sa Uredbom o upravljanju stanbenim zgradama ne na zborovima birača već na sastancima kućnih saveta, a u njima su ranije bili samo nosioci domaćinstva, tj. najčešće muškarci.) Od izabranih članova saveta 1.284 su službenici, a 413 radnici. U svim stanbenim zajednicama postoje komisije koje vode brigu o pojedinim delatnostima zajednice. Na čelu svake komisije je jedan od članova saveta, a ostali članovi biraju se iz redova građana, predstavnika pojedinih društvenih organizacija itd. Najčešće su stvarane komisije za uređenje naselja, za dečju zaštitu, za pomoć kućnim savetima i za unapređenje komunalnih i higijenskih prilika.

U Novom Sadu saveti stanbenih zajednica su, na osnovu posebne odluke Opštinskog narodnog odbora, birani po delegatskom sistemu: delegati izabrani na svakih 50 glasača biraju na posebnom skupu članove saveta od kojih svaki predstavlja 250 birača. U 8 stanbenih zajednica izabrano je ukupno 265 članova saveta, od kojih su 47 (17,7%) žene. Broj članova saveta stanbene zajednice kreće se od 26 do 39. Pored saveta, izvršnog odbora, sekretarijata i nadzornog odbora, sve stanbene zajednice imaju komisije. Najčešće su to komisije za zaštitu i zbrinjavanje dece, za socijalna i zdravstvena pitanja i za servise.

U Zrenjaninu su saveti stanbenih zajednica birani na zborovima birača. U 9 stanbenih zajednica izabrano je 147 članova saveta (121 muškarac i 26 žena). U stanbenim zajednicama su obrazovane najrazličitije komisije, počev od komisija za stanbena, socijalna i komunalna pitanja, za pomoć kućnim savetima i uređenje naselja, pa do komisija za pravna pitanja, za neprivredne investicije, za stanbenu kulturu, za prihode i rashode itd.

U Hrvatskoj su u stanbenim zajednicama birani organi upravljanja sa različitim nazivima, ali sa sličnom strukturom i zadacima. Ove organe birali su najčešće predstavnici kućnih saveta i brojali su između 14 i 40 članova.

U stanbenim zajednicama Ljubljane postoje saveti, izvršni odbori, mirovna veća i komisije. Članovi saveta se biraju na zborovima birača. Najviše komisija postoji za finansijska pitanja, za dečju zaštitu i komunalna pitanja. U savetima i komisijama ima preko 1.000 građana.

Organi stanbenih zajednica u Skopju su saveti, izvršni odbori, sekretarijati, odbori za materijalno-finansijsko poslovanje i mirovna veća. Savete stanbenih zajednica biraju na zajedničkom sastanku predstavnici kućnih saveta sa područja stanbene zajednice.

U dosadašnjoj praksi nije bilo sistematskog nadzora organa uprave narodnih odbora nad zakonitošću rada stanbenih zajednica, niti se tačno znalo koji organ uprave treba da vrši taj nadzor. Brigu o koordinaciji rada stanbenih zajednica vodio je najčešće savet za stanbene poslove opštinskog narodnog odbora, a u nekim narodnim odborima su obrazovane i posebne komisije za pitanja stanbenih zajednica.

Opštim zakonom su organi stanbene zajednice preciznije određeni. Detaljnija organizacija stanbene zajednice utvrđuje se statutom stanbene zajednice, koji donosi savet stanbene zajednice, a potvrđuje ga opštinski narodni odbor. Nacrt statuta se prethodno razmatra na zboru birača. Stanbena zajednica može imati i svoj poslovník. Postojeće stanbene zajednice uglavnom nemaju svoje statute i poslovníke, a one koje ih imaju moraću da ih usklade sa odredbama Opšteg zakona o stanbenim zajednicama.

Prema Zakonu, organi stanbene zajednice su: savet stanbene zajednice, izvršni odbor saveta stanbene zajednice, odbor za materijalno-finansijsku kontrolu poslovanja i sekretarijat stanbene zajednice. Savet bira iz svoje sredine predsednika stanbene zajednice.

Stanbena zajednica može obrazovati mirovno veće, kao i komisije za obavljanje pojedinih poslova iz njenog delokruga. Stanbena zajednica takođe može, radi uspešnijeg ostvarivanja svojih zadataka, osnivati ustanove, servise, preduzeća i radnje, kao i pojedine fondove (za nagrađivanje radnika i službenika, investicioni fond i dr.).

Savet stanbene zajednice biraju zborovi birača sa područja zajednice. (Ako se radi o industrijskom naselju ili o naselju neke ustanove, privredna organizacija odnosno ustanova koja materijalno pomaže rad te stanbene zajednice ima pravo da odredi, u skladu sa statutom, svoje predstavnike u savetu.) Mandat članova saveta traje dve godine, s tim da se svake godine bira polovina članova. Broj članova saveta utvrđuje se statutom.

Savet je predstavnički organ stanbene zajednice. On donosi: statut, poslovník, predračun prihoda i rashoda i završni račun stanbene zajednice, a takođe i pravila fondova i servisa. Savet bira i razrešava izvršni odbor, odbor za materijalno-finansijsku kontrolu i mirovno veće i postavlja

i razrešava sekretara stanbene zajednice. On odlučuje o osnivanju ustanova, servisa, radnji i preduzeća, o zaključivanju dugoročnih zajmova i drugim važnijim pitanjima iz delokruga stanbene zajednice.

Izvršni odbor saveta stanbene zajednice bira se iz redova članova saveta. On se stara o izvršavanju zaključaka saveta i vrši nadzor nad radom sekretarijata. Pretsednik stanbene zajednice je istovremeno i predsednik izvršnog odbora.

Sekretarijat stanbene zajednice neposredno sprovodi u život zaključke saveta i izvršnog odbora. Sekretarijat sačinjavaju sekretar i potreban broj službenika, koji se primaju putem konkursa. Na čelu sekretarijata nalazi se sekretar, koji je i naredbodavac za izvršenje predračuna prihoda i rashoda. On može obustaviti izvršenje nezakonitih zaključaka izvršnog odbora, ali je dužan da čitav predmet odmah dostavi odgovarajućem savetu opštinskog narodnog odbora.

Odbor za materijalno-finansisku kontrolu, koji ima 3—5 članova, vrši pregled poslovanja stanbene zajednice najmanje dvaput godišnje.

Mirovno veće posreduje i radi na poravnanju stranaka u sporovima koji su vezani za korišćenje stana, odnose između građana, kućnih saveta, servisa i ustanova stanbene zajednice, kao i u svim drugim slučajevima kada se građani obrate mirovnom veću. Zahtev za poravnanje ne sprečava pokretanje redovnog postupka kod suda ili drugog nadležnog organa. Mirovno veće se sastoji od predsednika i dva člana koje bira savet stanbene zajednice.

Nadzor nad zakonitošću rada organa stanbenih zajednica vrši nadležni organ uprave opštinskog narodnog odbora. Organi stanbenih zajednica su dužni da sve zaključke od opšteg značaja dostave ovom organu koji ocenjuje njihovu zakonitost i stavlja ih van snage ukoliko su protivni zakonu. To znači da narodni odbor vrši samo opšti nadzor nad zakonitošću akata organa stanbene zajednice. Zakonom je stanbenoj zajednici kao samoupravnoj organizaciji obezbeđena potrebna samostalnost; odnosi stanbene zajednice prema komuni zasnovani su na principima saradnje i usklađivanja delatnosti.

FINANSIRANJE STANBENIH ZAJEDNICA

Da bi mogla ostvarivati svoje mnogobrojne zadatke, stanbena zajednica mora imati na raspolaganju određena materijalna sredstva.

Stanbene zajednice su dosad koristile najrazličitije izvore prihoda. Često su narodni odbori davali dotacije za pokrivanje rashoda koje su stanbene zajednice imale na početku svoje aktivnosti, dok još nisu bile u stanju da ostvaruju značajnije sopstvene prihode. Takva praksa je imala i lošu stranu, jer su ovakve dotacije omogućavale da stanbene zajednice preduzimaju skupe, neracionalne, pa često i sasvim luksuzne poslove, ne vodeći dovoljno računa o štednji i realnim mogućnostima. Mnogo su efikasnije bile dotacije davane samo u određene svrhe a, naročito pomoć u novcu ili materijalu koju su davale zainteresovane privredne organizacije. Doprinosi građana su manje korišćeni.

Narodni odbor *Beograda* je 1957 dodelio stanbenim zajednicama za početak rada sumu od 190 miliona din. Prihodi samih stanbenih zajednica bili su uglavnom neznatni, oko 22 miliona. U 1957 dotacije su iznosile 95% prihoda stanbenih zajednica, a u 1958 g. 81%. Dotacije su korišćene u proseku sa 50% mada ima stanbenih zajednica koje su utrošile više sredstava nego što im je bilo odobreno. Smetnju pravišnjem poslovanju je predstavljalo nepostojanje predračuna prihoda i rashoda stanbenih zajednica i računovodstvene službe u njima. U poslednje vreme dotacije se daju samo u određene svrhe. Narodni odbor Opštine *Palilula* u *Beogradu*, naprimer, odredio je dotaciju za izgradnju dečijih prihvatišta u tri stanbene zajednice, pod uslovom da stanbene zajednice obezbede od građana u novcu, ili dobrovoljnom radu 1.200.000 din. U *Beogradu* je od dotacija najviše utrošeno za nabavku osnovnih sredstava u servisima (42 miliona din.) i za opremu dečijih ustanova (32 miliona).

U *Hrvatskoj* su, pored dotacija od strane opština i srezova (NO grada *Zagreba* 30 miliona, NOO *Split* 4 miliona), korišćeni i drugi izvori prihoda — samodoprinosi građana, dobrovoljni rad, prihodi servisa i dotacije privrednih organizacija. Tako su građani u *Maksimirskom* naselju izglasali samodoprinos od 3 miliona din. (dosada uplaćeno 600 hiljada); u stanbenoj zajednici »*Rade Končar*« građani su dali u novcu i dobrovoljnom radu 4 miliona din., a preduzeće »*Rade Končar*« 1 milion. U *Rijeci* su građani dali 2 miliona din. itd. Prihodi servisa su bili neznatni, a bilo je čak i gubitaka.

Stanbene zajednice u *Vogošći* i *Hrasnici* (*Sarajevo*) su dobar deo svojih rashoda pokrivala dotacijama privrednih organizacija i dobrovoljnim radom građana.

Jedan od prihoda stanbenih zajednica u *Ljubljani* čini deo stanarine i zakupnine za poslovne prostorije. Prihodi od servisa su mali i ne predstavljaju značajniji izvor sredstava. Opštine su iz svog investicionog fonda dodeljivale zajednicama kredite za adaptaciju i dogradnju prostorija i druge potrebe, a iz budžeta daju dotacije samo za potrebe o kojima je narodni odbor opštine dužan da vodi brigu. Privredne organizacije daju dotacije u manjem obimu i to samo za određene svrhe. Za finansiranje pojedinih poslova stanbenih zajednica koristi se i samodoprinos građana (iz sredstava samodoprinosu i dobrovoljnim radom izgrađena su dva dečija igrališta). Doprinos se kreće u iznosima od 450 do 900 din. po članu domaćinstva.

U *Opštem zakonu* su navedeni mogući izvori prihoda stanbenih zajednica. S obzirom da stanbena zajednica predstavlja samoupravnu organizaciju građana za zadovoljavanje njihovih svakodnevnih životnih potreba, ona svoje prihode treba prvenstveno da ostvaruje iz sredstava samih zainteresovanih građana, bilo u vidu dobrovoljnih doprinosa ili plaćanja usluga koje im pružaju stanbena zajednica i njene ustanove.

Doprinosi uvodi savet stanbene zajednice, za svrhe koje služe potrebama svih građana u stanbenoj zajednici, pojedinim kategorijama građana ili stanovnicima u pojedinim zgradama. Doprinosi plaćaju zainteresovani građani dobrovoljno uz svoj prethodni pristanak koji se daje stavljanjem potpisa ispod odluke saveta stanbene zajednice o uvođenju doprinosa. Plaćanje doprinosa je obavezno samo za građane koji su na to pristali.

Pored ovakvih doprinosa, stanbene zajednice mogu organizovati i prikupljanje dobrovoljnih priloga koje daju građani po svom slobodnom nahođenju.

Dalje izvore finansijskih sredstava stanbenih zajednica predstavljaju: prihodi koje ostvaruju njihovi servisi i ustanove, zatim prihodi ostvareni neposrednim vršenjem pojedinih poslova od strane stanbene zajednice i prihodi od kulturnih, sportskih, zabavnih i drugih priredaba (koji u celini pripadaju stanbenoj zajednici).

S obzirom da stanbene zajednice obavljaju određene poslove od šireg društvenog značaja, kao što su unapređivanje pojedinih komunalnih i socijalnih delatnosti o kojima su dužni da vode brigu narodni odbori, privredne i društvene organizacije ili ustanove, stanbenim zajednicama se daju dotacije opšteg ili namenskog karaktera. Dotacije mogu davati opština, srez, privredna organizacija, društvena organizacija, fondovi socijalnog osiguranja za preventivnu zdravstvenu zaštitu i za unapređivanje zdravstvene zaštite osiguranih i dr. Davalac dotacije može, u sporazumu sa stanbenom zajednicom, odrediti svrhu dotacije i kontrolisati da li se ona troši u svrhu za koju je dodeljena.

Radi podmirivanja troškova koje stanbena zajednica ima u vezi sa pružanjem pomoći kućnim savetima u upravljanju zgradama i fondovima i poslovima održavanja zgrada, opštinski narodni odbor može odrediti izvestan procenat od stanarine i zakupnine kao prihod stanbene zajednice. Ako, međutim, opštinski narodni odbor prenese na stanbenu zajednicu i određene upravne poslove iz oblasti upravljanja stanbenim zgradama, on će predvideti i prihode kojima će stanbena zajednica podmiriti troškove nastale obavljanjem tih poslova.

Stanbene zajednice imaju predračune prihoda i rashoda, koje iznose na diskusiju pred zborove birača i dostavljaju na potvrdu narodnom odboru opštine.

DELATNOST STANBENIH ZAJEDNICA

Dosadašnja delatnost stanbenih zajednica, iako ne duga, bila je vrlo raznolika. Broj stanbenih zajednica nije i realan pokazatelj njihove aktivnosti. Od 104 stanbene zajednice u *Beogradu* aktivno su radile samo 73, a ostale nisu pokazivale veću inicijativu. Stanbene zajednice u *Zrenjaninu*, *Novom Sadu* i *Nišu* tek beleže prve rezultate u radu. Od 42 stanbene zajednice u *Hrvatskoj* aktivnije radi 20. Stanbene zajednice u *Varaždinu*, *Osijeku*, *Slavonskom Brodu*, *Sisku*, *Dubrovniku*, *Zadru* i *Koprivnici* su tek u formiranju. Od 47 stanbenih zajednica u *Sloveniji* aktivnije su one u *Ljubljani*, *Mariboru* i *Celju*, koje postoje već duže vremena. U *Bosni* i *Hercegovini* veću aktivnost pokazale su stanbene zajednice u *Vogošći*, *Hrasnici*, *Banjoj Luci* i *Tuzli*.

Stanbene zajednice su najveći deo svoje aktivnosti posvetile organizovanju različitih servisa za usluge i pomoć porodici posebno ženi-domaćici, kućnim savetima i pojedinim kategorijama građana.

Stanbene zajednice takođe osnivaju i različite ustanove, u prvom redu za brigu o deci i omladini.

U Beogradu je 1957 osnovano 30 servisa i ustanova, a maja 1959 njihov broj se povećao na 117 servisa i 22 ustanove. Najveći broj stanbenih zajednica (20) osnovao je po jednu ustanovu ili servis, a ostale od 2 do 6 ustanova ili servisa. Nekoliko servisa su organizovani za dve ili više zajednica, a neki od njih vrše usluge i na širem području. Pretežan broj servisa osnovan je za vršenje tehničkih usluga domaćinstvima i kućnim savetima.

TABELA 2 — SERVISI U BEOGRADSKIM STANBENIM ZAJEDNICAMA U 1959

Vrsta	Broj servisa
Za zanatske opravke zgrade	34
Za raznošenje mleka	24
Za šivenje i krpljenje	15
Za vođenje finansijskog poslovanja	12
Za pranje i peglanje	11
Za čišćenje i uređenje stana	7
Za krpljenje i popravku čarapa	5
Za obućarske usluge	4
Radionice »uradi sam«	4
Za hemisko čišćenje odela	1
Ukupno	117

Razlike u opremljenosti servisa i broju i vrsti pruženih usluga su znatne. Neki servisi su dobro opremljeni i njihovim se uslugama godišnje koristi 10.000 građana, naprimer, stanbena zajednica »Jovan Cvijić«, dok su drugi po opremi i mogućnostima daleko oskudniji. Pojedini servisi za zanatske usluge imaju veći broj radnika raznih struka, koje na zahtev korisnika šalju da izvrše opravke, a često i da obavne neki veći posao. U drugim servisima postoji samo jedan radnik koji vrši sitnije opravke. Treći način poslovanja primenjuje se u manjem broju servisa koji raspolazu raznim vrstama alata za iznajmljivanje korisnicima po principu »uradi sam«.

Broj ukupno zaposlenih radnika u servisima stanbenih zajednica u Beogradu iznosi 524, od kojih su 269 u stalnom radnom odnosu, a 255 rade honorarno. Cene usluga u servisima, uzeto u celini, niže su za 10–20% od odgovarajućih cena u privatnim zanatskim radnjama ili zadrugama. Posebne probleme predstavljaju nestandardizovana oprema i nedostatak stručnih kadrova, koji su dosad izbegavali ove ustanove zbog neredenog statusa, zarada itd. Teškoću predstavlja i nedostatak pogodnih prostorija. Anketa o strukturi zanatskih usluga sprovedena u 28 servisa pokazala je da su kućni saveti bili korisnici u 72% slučajeva, domaćinstva i pojedinci u 21%, a preduzeća i ustanove u 7% slučajeva. U 10 servisa za krojačke i obućarske usluge domaćinstva i pojedinci su bili korisnici u 95% slučajeva, a preduzeća i ustanove u 5%.

Servisima uglavnom upravljaju sekretari stanbenih zajednica ili poslovođe.

Organizovanje servisa je dosad bilo u prvom planu većine stanbenih zajednica u Beogradu tako da su mnogi drugi značajni zadaci bili prilično zapostavljeni. To u prvom redu važi za decju zaštitu, kojoj je posvećeno nedovoljno pažnje. Otvoreno je samo nekoliko prihvatišta i organizovano po jedno letovalište za decu i jedno zabavište.

Vidna je razlika između stanbenih zajednica u pojedinim delovima grada. One u centru su pokazale veću inicijativu u osnivanju ustanova i servisa, dok su stanbene zajednice na periferiji svoju aktivnost pretežno orijentisale na saniranje nasleđenog niskog komunalnog standarda i ostvarenje elementarnih zahteva komunalne higijene (izgradnja komunalnih objekata, česmi, trotoara, uređenje ulica, izgradnja vodovoda i kanalizacije, pošumljavanje itd.)

Stanbene zajednice u Zrenjaninu su veću aktivnost pokazale u uređenju grada. Neke stanbene zajednice su organizovale pružanje pomoći socijalno ugroženim licima, putem doprinosa građana, i vodile brigu o takvim licima. Dve stanbene zajednice su izgradile dečja igrališta. Više vrlo dobro organizovanih servisa za pomoć domaćinstvima (za pranje i peglanje, šivenje i krpljenje, za obućarske usluge, zanatske usluge, društvenu ishranu, hemisko čišćenje) osnovani su zajedničkim naporima i poslujuju stanovnike čitavog grada.

Stanbene zajednice u Nišu su svoju aktivnost dobrim delom orijentisale na rešavanje komunalnih problema putem dobrovoljnog rada građana (uređenje zelenih površina, opravke i uređenje periferijskih ulica, uređenje naselja i održavanje čistoće grada, uvođenje vodovoda itd.). U ovim radovima je učestvovalo 24.000 građana, a vrednost izvršenih radova se ceni na oko 20 miliona din. Komisije za uređenje naselja, koje postoje u svim stanbenim zajednicama, napravile su višegodišnje programe uređenja svojih naselja. Organizovano je takođe i nekoliko radionica uslužnog karaktera za zanatske radove (molerske, zidarske, bravarske, limarske itd.).

Stanbena zajednica u Sremskoj Mitrovici ima dva servisa: građevinski i servis za pranje rublja. Interesovanje za njihov rad je tako veliko da ne mogu udovoljiti svim zahtevima. Stanbena zajednica u Zaječaru organizovala je servis za pranje rublja, servis za iznajmljivanje aparata domaćinstvima i servis za krpljenje rublja i čarapa.

Stanbena zajednica u Kraljevu ima servis za opravke i održavanje zgrada, i servis za potrebe domaćinstva. Stanbena zajednica u Čupriji ima servise za zanatske usluge, za pranje rublja i za iznajmljivanje aparata za domaćinstvo. U prošloj godini se uslugama ovih servisa koristilo 500 domaćinstava, a u prvih pet meseci ove godine 200 domaćinstava.

Stanbene zajednice u Zagrebu su dobrovoljnim radom rešavale mnoga pitanja od zajedničkog interesa za građane (uređenje naselja, ozelenjavanje površina, uređenje dečjih igrališta, izgradnja dečjih obdaništa, jedne kino-dvorane, vodovoda itd.). Pored servisa i radionica »uradi sam«, stanbene zajednice organizuju i seminare na kojima se domaćice obučavaju u rukovanju aparatima za domaćinstvo i u uređenju stana, a članovi kućnih saveta u održavanju zgrada, na posebnom seminaru domaćice su upućivane u pripremanje zimnice.

U Rijeci su stanbene zajednice ukinule pojedine servise za usluge kućnim savetima i domaćinstvima koji su radili sa gubitkom. Da bi se ipak osigurala jeftinije i brže usluge, osnovani su u okviru stanbenih zajednica agencijski centri za zanatske usluge sa ulogom posrednika između izvođača i korisnika. Kao izvođači se najčešće javljaju radnici zaposleni u preduzećima, koji ove usluge obavljaju van radnog vremena po nižim cenama. Gubici su se javljali uglavnom stoga što su servisi do donošenja Zakona plaćali sve obaveze zajednici kao i ostala preduzeća.

U Ljubljani su stanbene zajednice organizovale 12 servisa za opravku i održavanje stanbenih zgrada, 5 servisa za pomoć domaćinstvima, 3 trgovinska centra za snabdevanje građana, servis za društvenu ishranu koji izdaje preko 1.300 obroka dnevno, servis za iznajmljivanje aparata za domaćinstva i više radionica »uradi sam«. Stanbene zajednice, pored toga, posreduju između kućnih saveta i građana, s jedne, i zanatlija, s druge strane, u poslovima opravke i održavanja kućnih instalacija. Organizovano je i nekoliko servisa za finansijsko poslovanje kućnih saveta.

Stanbene zajednice u Sloveniji razvile su različite oblike aktivnosti na području brige o deci. U 47 stanbenih zajednica osnovana je 41 ustanova za brigu o deci od čega je 11 redovnih ustanova za okupljanje dece (Ljubljana 8, Maribor, Celje i Kopar po 1). Mnoge stanbene zajednice adaptiraju u ove svrhe novoizgrađene ili ispraznjene stanove i sobe. Ove dečje ustanove se međusobno razlikuju, u zavisnosti od mogućnosti i potreba. Negde je to obična soba u kojoj se 20–25 dece, preškolske i školske, zabavlja i igra pod nadzorom kakvog penzionisanog učitelja ili profesora (stanbena zajednica »Stadion«). Veće ustanove sa više prostorija (za 50–70 školske i preškolske dece) imaju posebne prostorije za učenje školske dece, za razonodu manje dece, pod nadzorom stručnih vaspitača (porodična ustanova u Župančičevoi ulici u Ljubljani, dečje obdanište stanbene zajednice »Otok« u Celju).

U Bosni i Hercegovini veću aktivnost pokazuju stanbene zajednice u Sarajevu, Banjoj Luci i Tuzli. U Vogošći su organizovani servisi za opravke zgrada i pomoć domaćinstvima. U Ilidži rade servisi za opravku stanbenih zgrada, za pranje rublja i za šivenje i krojenje odeće i rublja. U naselju Jošanica otvoreno je dečje obdanište. U Banjoj Luci su organizovani u okviru stanbene zajednice dečje obdanište i servis za iznajmljivanje aparata za domaćinstvo, a u Tuzli je dobrovoljnim radom građana izgrađeno jedno dečje igralište.

Opšti zakon o stanbenim zajednicama predviđa uglavnom one oblike delatnosti koji su se u praksi postojećih stanbenih zajednica već javili. To su: organizovanje i unapređenje komunalnih i socijalnih delatnosti koje neposredno služe radnim ljudima, briga o deci zaposlenih roditelja, rasterećenje žene od vođenja mnogih poslova u domaćinstvu, briga o socijalno ugroženim licima i pomoć kućnim savetima.

Prema Zakonu, stanbena zajednica koordinira rad saveta potrošača u trgovinskim i ugostiteljskim preduzećima i radnjama na području za koje je osnovana.

Od upravnih poslova stanbena zajednica može vršiti samo one koji se odnose na upravljanje stanbenim i poslovnim zgradama ako takvu mogućnost predvidi poseban zakon i o tome donese odluku opštinski narodni odbor.

Značajna odredba Zakona je da sve ove poslove na području gde nije osnovana stanbena zajednica može da vrši mesni odbor.

Stanbena zajednica može radi ostvarivanja svojih zadataka osnivati ustanove, servise, preduzeća ili radnje, koje će u daljem razvitku stanbenih zajednica igrati sve značajniju ulogu. Njima narodni odbor može davati određene olakšice u granicama svojih nadležnosti.

Ustanove stanbene zajednice rade po opštim pravilima koja važe za ustanove i posluju po načelima samostalnog finansiranja. Stanbena zajednica uglavnom osniva ustanove za decu i omladinu: za preventivni socijalni i zdravstveni rad, kao i vaspitni rad sa decom, omladinom i porodicom; za fizičko vaspitanje, zabavu i razonodu dece i omladine, za letovanje i odmor; za zbrinjavanje socijalno neobezbeđene omladine itd. Pored ovih, stanbene zajednice mogu osnivati i druge ustanove kao što su, naprimer, biblioteke, čitaonice i druge kulturno-prosvetne ustanove.

Servisi su poslovne jedinice stanbene zajednice koje rade kao komunalne privredne organizacije, a na osnovu pravila koja donosi savet stanbene zajednice. Servisi plaćaju usluge komunalnih organizacija i električnu energiju po cenama koje važe za domaćinstva. Zakon predviđa četiri vrste servisa: za vršenje neposrednih usluga za potrebe domaćinstava; za vršenje neposrednih usluga kućnim savetima i građanima u poslovima upravljanja stanbenim zgradama; za tekuće održavanje stanbenih zgrada za potrebe kućnih saveta i građana; i za društvenu ishranu.

Višak prihoda nad rashodima koji ostvare servisi uplaćuje se u fondove stanbene zajednice, odakle se pokrivaju i eventualni gubici nastali poslovanjem drugih servisa.

U stanbenoj zajednici, njenim ustanovama i servisima mogu biti stalno zaposlena lica (na koja se shodno primenjuje odredbe Zakona o radnim odnosima), privremeno zaposlena lica ili te poslove mogu dobrovoljno ili uz naknadu obavljati sami zainteresovani građani.

Preduzeća i radnje stanbenih zajednica posluju po opštim pravilima koja važe za druga odgovarajuća preduzeća i radnje. Odnosi sa stanbenom zajednicom utvrđuju se putem ugovora između stanbene zajednice i preduzeća odnosno radnje.

IZVOR: Zaključci Prvog opštejugoslovenskog savetovanja o stanbenoj izgradnji i stanovanju (»Komuna«, br. 3/1958), Stenografske beleške V Plenuma Saveznog odbora SSRNJ, Rezolucija Savezne skupštine o osnovnim principima stanbenog zakonodavstva (»Službeni list FNRJ«, br. 10/57), Materijali Zagrebačke skupštine Stalne konferencije gradova Jugoslavije (»Komuna«, br. 3/1957), Rezolucija Savezne narodne skupštine o perspektivnom razvoju lične potrošnje (»Službeni list FNRJ«, br. 45/57), Stenografske beleške VII Kongresa SKJ (»Kultura«, 1958), Stanbena zajednica (povodom izložbe »Porodica i domaćinstvo«, izdanje »Progres«), Opšti zakon o stanbenim zajednicama sa ekspozem Lidije Šentjurs (Zbirka zakona iz stanbene oblasti, »Službeni list FNRJ«, 1959), Stanbena zajednica (Informativni bilten Stalne konferencije gradova br. 1 i 2, 1959), Bilten Gradskog odbora SSRN Beograda (br. 6/1959), Stenografske beleške Plenuma Glavnog odbora SSRN Bosne i Hercegovine od 28. V. 1959, Stenografske beleške Savetovanja o porodičnim ustanovama u stanbenim zajednicama (Ljubljana 15—18. VI. 1959), Priručnik o organizaciji i radu stanbenih zajednica (izdanje Sekretarijata za socijalnu politiku Izvršnog vijeća NR BiH, 1959).

Ž, K,

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SEDNICE 10 I 11 JUNA 1959

Savezno veće i Veće proizvođača održali su 10 i 11 juna 1959 svoje trinaeste i četrnaeste odvojene sednice. Na trinaestim sednicama, 10 juna, utvrdili su dnevni red, a na četrnaestim sednicama, 11 juna, usvojili su pravne akte Skupštine iz ravnopravne nadležnosti njenih domova, i to: Zakon o ugovorima o iskorišćavanju pomorskih brodova, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta, Odluku o dopunama Saveznog društvenog plana za 1959 godinu, Odluku o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije, Odluku o ispravci vrednosti određenih brodova trgovačke mornarice i Odluku o potvrdi uređaba Saveznog izvršnog veća. Pored toga, domovi su potvrdili Obavezno tumačenje člana 39 stav 1 Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, koje je donela Komisija za tumačenje zakona Skupštine 9 juna 1959.

Savezno veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je još i sledeće zakone: Carinski zakon, Zakon o izmenama i dopunama Opšteg zakona o uređenju opština i srezova, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o sudovima i Zakon o izmenama i dopunama Zakona o privrednim sudovima.

Zakon o ugovorima o iskorišćavanju pomorskih brodova prvi put u Jugoslaviji pravno reguliše ugovor o iskorišćavanju pomorskog broda u prevozne svrhe, kao najvažniji deo pomorskog privrednog prava. Zakon je prihvatio podelu ugovora o iskorišćavanju pomorskih brodova na preduzetničke ugovore i na zakupne ugovore i reguliše svaki poseban vid tih ugovora. Zakon je podeljen na četiri dela: uvodne odredbe (osnovni pojmovi zakona i osnovne funkcije ugovornih strana), ugovore o pomorskom plovidbenom poslu (prevoz stvari, prevoz putnika i tegljenje), zakup broda, zastarelost potraživanja i sukob zakona. Zakon se u svojim odnosnim delovima zasniva na principima usvojenim u međunarodnim ugovorima koji se odnose na neka od pitanja regulisana ovim zakonom. Odredbe zakona se odlikuju time da su, sem manjeg dela, dispozitivnog karaktera, što omogućuje da se odnosi koji se uređuju ovim zakonom mogu sporazumom ugovornih strana i drukčije urediti.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta sadrži odredbe kojima se omogućuje licima u radnom odnosu i članovima njihovih porodica da se mogu koristiti svim odmaralištima osnovanim od sindikata, društvenih i privrednih organizacija. U vezi s tim predviđa se i mogućnost da privredne organizacije mogu dati dotaciju svakom odmaralištu čije usluge koriste članovi njihovog radnog kolektiva.

Odlukom o dopunama Saveznog društvenog plana za 1959 godinu sredstva opštinskih investicionih fondova, namenjena razvoju distributivne električne mreže, izuzimaju se, u visini od 25% tih sredstava, od obaveznog plasiranja u obrtna sredstva. Pored toga, određuje se da se obaveza izdvajanja 6% od svih prihoda budžeta u budžetsku rezervu ne odnosi na ustanove sa samostalnim finansiranjem.

Odlukom o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije dodeljuje se bez obaveze vraćanja iznos od preko 12

milijardi din. za razne svrhe (isplata regresa za brodove prekomorske plovidbe, za davanje zajmova pomorsko-brodarskim preduzećima, za adaptaciju aerodroma kod Zagreba za civilno vazduhoplovstvo i za dovršenje autoputa Ljubljana—Zagreb).

Odluka o ispravci vrednosti određenih brodova trgovačke mornarice daje pravni osnov za ispravku vrednosti teretnih brodova velike obalne i duge plovidbe koji su nabavljeni iz određenih sredstava, čime se brodarskim preduzećima prekomorske plovidbe daju, povoljniji nego dosad, uslovi za njihovo poslovanje u odnosu na svetsko pomorsko tržište.

Odlukom o potvrdi uređaba Saveznog izvršnog veća potvrđeno je nekoliko uređaba koje je Veće u vremenu između dve radne sesije donelo na osnovu ovlašćenja iz Odluke o potvrdi uređaba Saveznog izvršnog veća i o daljem radu na pripremi zakona o privrednom sistemu.

Obaveznim tumačenjem člana 39 stav 1 Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta preciziraju se prava ranijih sopstvenika nacionalizovanog građevinskog neizgrađenog zemljišta u slučaju kad to zemljište posle nacionalizacije nije oduzeto iz njihovog poseda, i to u tom smislu što raniji sopstvenik može svoje pravo korišćenja odnosno zemljišta i preneti na drugo lice, uz naknadu ili bez naknade.

Carinski zakon, kojim se zamenjuje dosad važeći zakon iz iste oblasti, daje, s jedne strane, osnove i okvire za regulisanje celokupnog carinskog sistema, a s druge strane, detaljno reguliše neka od osnovnih pitanja iz ove oblasti. U okviru regulisanja carinske službe, zakon daje definicije nekih osnovnih carinskih pojmova i određuje poslove carinske službe, kao i organe koji je vrše. Zakon zatim bliže određuje pojam carinskog nadzora i mere za vršenje tog nadzora; takođe reguliše i pitanje obalne plovidbe koje je tesno povezano sa carinskim sistemom. Na kraju zakon sadrži i kaznene odredbe, kojima se određuju krivična dela i prekršaji u vezi sa carinama i regulišu neke specifičnosti postupka.

Zakon o izmenama i dopunama Opšteg zakona o uređenju opština i srezova daje opšta načela za organizaciju organa uprave narodnih odbora, određujući istovremeno da će u okviru tih načela narodne republike svojim zakonima utvrditi načela za organizaciju tih organa u skladu sa odredbama saveznog Zakona o državnoj upravi.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o sudovima i Zakon o izmenama i dopunama Zakona o privrednim sudovima vrše usklađivanje odredaba o penzionisanju sudija sa odgovarajućim odredbama Zakona o javnim službenicima, pa se određuje da sudija može biti razrešen dužnosti i kad ispuni uslove za sticanje prava na starosnu penziju po opštim propisima o penzionisanju.

Savezno veće je još odredilo *dopunske izbore* u izbornom srezu Drvar za izbor jednog narodnog poslanika, pošto je dotadašnji poslanik dao ostavku na poslanički mandat usled bolesti. Veće proizvođača je, kao isključivo nadležno, potvrdilo izmene statuta nekih saveznih komora i Statut Udruženja izdavačkih preduzeća i organizacija FNRJ.

Na sedmoj zajedničkoj sednici Saveznog veća i Veća proizvođača pretresani su *Izveštaj Saveznog izvršnog veća za 1958 i Pregled kretanja privrede u razdoblju januar—april 1959*. U okviru pretresa izveštaja ekspozije je podneo potpredsednik Saveznog izvršnog veća Aleksandar Ranković, dok su pretstavnici sedam skupštinskih odbora, koji su prethodno pretresali

izveštaj Veća, podneli izveštaje o radu odbora. Završnu reč u diskusiji dao je potpredsednik Veća Rodoljub Čolaković. U diskusiji o pregledu kretanja privrede govorili su državni sekretar za poslove robnog prometa Marijan Brecelj, sekretar za industriju u Saveznom izvršnom veću Sergije Krajger i dva narodna poslanika. Oba izveštaja Skupština je jednoglasno prihvatila.

SEDNICE 29 I 30 JUNA 1959

Na dan 29 i 30 juna 1959 Savezno veće i Veće proizvođača održali su svoje petnaeste i šesnaeste odvojene sednice, a 29 juna još i osmu zajedničku sednicu. Na odvojenim sednicama domovi su usvojili devet zakona i tri odluke iz svoje zajedničke nadležnosti i potvrdili su Statut Zajednice jugoslovenske elektroprivrede. Savezno veće je, osim toga, usvojilo još tri zakona iz svoje isključive nadležnosti.

Na svojoj zajedničkoj sednici domovi su saslušali dva ekspozeta predstavnika Saveznog izvršnog veća, i to Mome Markovića uz predlog Zakona o ustanovljenju zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača i Sergeja Krajgera uz predlog Zakona o rudarstvu. Domovi su takođe saslušali informaciju potpredsednika Saveznog izvršnog veća Mijalka Todorovića u vezi sa žetvom i nekim drugim aktuelnim pitanjima iz poljoprivrede. Na kraju zajedničke sednice izvršeno je razrešenje predsednika Vrhovnog privrednog suda dr Aleksandra Goldštajna usled odlaska na drugu dužnost, izbor na njegovo mesto Mihaila Đorđevića, dosadašnjeg sudije Saveznog vrhovnog suda i izbor za sudije istog suda Josipa Studina, Stevana Babica i Vladislava Vuksanovića.

Savezno veće usvojilo je, kao isključivo nadležno, Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika, Zakon o tržišnoj inspekciji i Zakon o izmeni Uvodnog zakona za Opšti zakon o školstvu. Uz predlog Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika podneo je ekspozite državni sekretar za unutrašnje poslove Svetislav Stefanović, a uz predlog Zakona o tržišnoj inspekciji državni sekretar za poslove robnog prometa dr Marjan Brecelj.

Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika sadrži veći broj izmena, među kojima su najvažnije one koje se odnose na izmene u sistemu sankcija za izvršena krivična dela. Tako, smrtna kazna se i kao propisana sankcija potpuno svodi na izuzetnu meru; ukida se kazna lišenja slobode u doživotnom trajanju; vreme trajanja kazne strogog zatvora snižava se od 20 na 15 godina, a kazne zatvora od 5 na 3 godine; predviđeno je znatno proširenje mogućnosti izricanja uslovne osude pri osudi na kaznu zatvora; uvodi se sudska opomena kao posebna krivično-pravna mera za naročito lake oblike nekih krivičnih dela. U odredbama o načelima za režim izdržavanja kazne lišenja slobode određuje se da osuđena lica imaju pravo na osmočasovni neprekidni odmor u vremenu od 24 časa i na odmor od 14 dana u toku godine; vrši se dalje ograničavanje pravnih posledica osude za izvršeno krivično delo. Značajne izmene izvršene su u delu o primeni krivično-pravnih mera prema maloletnicima, pri čemu se zavodi sistem u kome je kažnjavanje samo izuzetna mera, dok centralno mesto zauzimaju vaspitne mere; između novih vaspitnih mera ističe se pojačani nadzor od strane organa starateljstva, kojim se jača socijalna zaštita maloletnika. Posebni deo Zakonika sadrži takođe znatne izmene, pri čemu se uvode neka nova krivična dela, a neka od dosad predviđenih se brišu.

Zakon o tržišnoj inspekciji u delu o nadležnosti pretežan deo poslova stavlja u delokrug opštinskih organa (nadzor u trgovini na malo, ugostiteljstvu, zanatstvu, pijačnoj trgovini i dr.). Organizacija službe postavljena je tako što u višim političko-teritorijalnim jedinicama službu inspekcije vrše tržišni inspektorati, a u srezovima i opštinama — organi uprave nadležni za poslove robnog prometa. Međusobne odnose organa tržišne inspekcije zakon reguliše tako da je, s jedne strane, obezbeđena potrebna samostalnost svakog od njih, a, s druge strane, osigurano neophodno jedinstvo u njihovom radu. Pri regulisanju ovlašćenja i postupka organa tržišne inspekcije zakon naročito naglašava načelo zakonitosti u njihovom radu.

Zakonom o izmeni Uvodnog zakona za Opšti zakon o školstvu briše se član 7 Uvodnog zakona, kojim je predviđena obaveza za narodne republike da u roku od godinu dana donesu svoje zakone o gimnaziji.

Domovi su na posebnim sednicama usvojili sledeće zakone i odluke iz svoje zajedničke nadležnosti:

Zakon o rudarstvu prvi put u Jugoslaviji jedinstveno za celu njenu teritoriju pravno reguliše ovu oblast. Posle uvodnih odredaba u kojima se postavljaju osnovni principi za eksploataciju rudnog blaga, zakon detaljno razrađuje istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina, određujući da te poslove mogu vršiti samo privredne organizacije koje su za njih specijalizovane ili bar imaju organizovane istražne službe. Zakon propisuje uslove pod kojima se izdaje odobrenje za rudarsko istraživanje i za eksploataciju mineralnih sirovina. Zakon obavezuje organizacije za istraživanje i eksploataciju da svoju delatnost obavljaju uz primenu savremenih naučnih i tehničkih metoda, kao i da evidentiraju svoj rad. Dato odobrenje za rad može biti oduzeto ako se radovi ne vrše u skladu s propisima o higijensko-tehničkoj zaštiti osoblja i ako se istražni radovi vrše na način kojim se nanosi šteta. Zakon naročito pažnju posvećuje obezbeđenju pune zaštite pri radu i obavezuje preduzeća na donošenje posebnog pravilnika o higijensko-tehničkim zaštitnim merama. Zakon dalje postavlja načelo da

svim rudarskim radovima mogu rukovoditi samo lica koja imaju određenu stručnu spremu, staž i položen ispit. Naročita pažnja je posvećena odredbama o nadzoru rudarskih organa, a posebno nadzoru nad primenom propisa o higijensko-tehničkim zaštitnim merama i predviđa se jedinstvena rudarska inspekcija, čije poslove i ovlašćenja zakon bliže određuje.

Zakonom o ustanovljenju zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača ustanovljava se zdravstveno osiguranje za poljoprivrednike i članove njihovih porodica koji nisu osigurani po drugim propisima, utvrđuju se osnovna načela ove vrste osiguranja i minimum prava osiguranika, dok se izgradnja sistema ovog osiguranja, njegovo uvođenje u život i sprovođenje ostavlja propisima narodnih republika, u cilju što boljeg prilagođavanja njihovim mogućnostima i posebnim potrebama. U skladu sa ovim, zakon određuje krug lica koja se, prema njemu smatraju kao poljoprivredni proizvođači, kao i obim zdravstvenog osiguranja, pri čemu se preciziraju zdravstvene usluge koje ono obezbeđuje. Zakon takođe određuje i izvore finansijskih sredstava iz kojih će se davati naknada za pružene usluge. Pored toga, zakon sadrži i osnovne okvire za propise koje će doneti narodne republike radi ostvarenja ove vrste zdravstvenog osiguranja.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom osiguranju sadrži veći broj odredaba, među kojima su najvažnije odredbe kojima se na blaži način nego dosad reguliše pitanje uticaja osude za krivično delo na pravo na penziju; dalje, odredbe kojima se predviđa primena člana 90 Zakona o penzijskom osiguranju i na one službenike organa unutrašnjih poslova koji su bili u službi državne bezbednosti do 1952 godine, kada su prevedeni sa vojne na civilnu formaciju, kao i odredbe kojima se preciznije reguliše pravo na penziju članova porodica lica koja su izgubila živote kao žrtve fašističkog terora.

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o invalidskom osiguranju vrše se u tom zakonu neke odgovarajuće izmene saglasno izmenama izvršenim u Zakonu o penzijskom osiguranju.

Zakon o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o izdavačkim preduzećima i izdavačkim ustanovama unosi neke novine u taj zakon, među kojima se po značaju ističu odredbe o tome da se izdavačka preduzeća udružuju po propisima o udruživanju privrednih organizacija, odredbe kojima se proširuje krug lica koja sačinjavaju izdavački savet i povećava broj njegovih članova, kao i odredbe o proširenju delokruga izdavačkog saveta, čime se omogućuje da savet može ostvariti svoj utvrđeni program izdavanja.

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o udruživanju u privredi ukida se Savezna saobraćajna komora; određuje se da se privredne organizacije čija delatnost ima i prosvetno-kulturni značaj obavezno učlanjuju u svoja stručna udruženja i produžuje se vreme trajanja mandata predstavnika društvene zajednice u organima komora.

Zakon o administrativnim taksama zasniva se na sledećim načelima: zakonom se regulišu sve takse koje se plaćaju u upravnim stvarima kako kod organa u zemlji tako i kod diplomatskih i konzularnih predstavništava u inostranstvu; takse obaveza je opšta i obuhvata sve građane, izuzev onih koji su slabog imovnog stanja; predviđen je veći broj slučajeva oslobođenja od plaćanja taksa, koja su data određenim licima ili se odnose na određene predmete i postupke; predviđa se pod određenim uslovima zastarevanje obaveze na plaćanje taksa kao i pravo na povraćaj iznosa plaćenih na ime taksa. Zakon kao svoj sastavni deo sadrži i taksenu tarifu.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o vinu sadrži izmene koje su bile neophodne s obzirom da služba za vršenje poslova vinarske inspekcije u opštinama i srezovima nije još formirana, pa se radi sprovođenja u život nekih odredaba Zakona o vinu vrši prenošenje izvesnih poslova u vezi sa kontrolom proizvodnje i prometa vina na republičke i savezne organe.

Zakon o dopuni Zakona o nadležnosti opštinskih i sreskih narodnih odbora i njihovih organa sadrži odredbu kojom se omogućuje da republička izvršna veća utiču na pravilnost politike sreskih narodnih odbora prilikom donošenja tarife o naknadi za eksproprijisana građevinska zemljišta.

Odlukom o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije dodeljuje se ukupan iznos od 22.060 milijardi din. za razne svrhe, između ostalog, za potrebe nuklearne energije, za nabavku određene domaće opreme za industriju, za davanje zajmova u industriji i rudarstvu, za izgradnju mosta preko Save u Zagrebu i dr.

Odlukom o dopuni Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih delatnosti vrši se ustupanje turističkim preduzećima određenog dela doprinosa iz dohotka za unošenje u njihove fondove, u cilju omogućenja nabavke prevoznih sredstava.

Domovi su doneli još i odluku kojom se potvrđuje Uredba o dopuni Uredbe o zemljoradničkim zadrugama, doneta od strane Saveznog izvršnog veća u vremenu između dva zasedanja Skupštine.

Savezno veće je, osim toga, verifikovalo mandat novoizabranom narodnom poslaniku Avdu Hakireviću za izborni srez Visoko i odredilo dopunske izbore u izbornom srezu Klečevci.

U toku zajedničke sednice domova i na njihovim odvojenim sednicama predstavnici Saveznog izvršnog veća dali su odgovore na nekoliko poslaničkih pitanja.

Na kraju svog rada domovi su zaključili da skupštinski odmor traje od 1 jula do 31 avgusta.

Lj. D.

REPUBLIČKE NARODNE SKUPŠTINE

SEDNICE NARODNOG SOBRANJA NR MAKEDONIJE OD 24 FEBRUARA 1959

Republičko veće i Veće proizvođača na svojim posebnim sednicama pretresli su i usvojili Rezoluciju kojom se utvrđuje prestanak važnosti zakona, odluka i uredba sa zakonskom snagom.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, na svojoj poslednjoj sednici od 24 februara 1959 pretresalo je i usvojilo: *Zakon o vršenju privatne profesionalne zdravstvene delatnosti*, *Odluku o potvrđivanju Statuta Univerziteta u Skopju*, *Odluku o određivanju broja i izboru članova Univerzitetskog saveta Univerziteta u Skopju*, i *Odluku o određivanju broja i izboru članova fakultetskih saveta fakulteta Skopskog univerziteta*.

Zakon o vršenju privatne profesionalne zdravstvene delatnosti isključuje, po pravilu, mogućnost obavljanja privatne profesionalne zdravstvene delatnosti od strane lekara, stomatologa i zubara. Samo u mestima i na područjima gde postojeća zdravstvena služba ne može da zadovolji potrebe zdravstvene zaštite stanovništva može se dopustiti obavljanje privatne profesionalne zdravstvene delatnosti uz uslove koje utvrđuje Zakon i na osnovu prethodno pribavljene odobrenja.

Odlukom o potvrđivanju Statuta Univerziteta u Skopju Republičko veće potvrdilo je tekst Statuta usvojen na sednici Univerzitetskog saveta od 16 oktobra 1958.

Odlukom o određivanju broja i o izboru članova Univerzitetskog saveta Univerziteta u Skopju određeno je da Narodno sobranje bira deset članova. Za članove Univerzitetskog saveta izabrani su: savezni narodni poslanici Krsto Markovski, Veselinka Malinska i Elisije Popovski, republički narodni poslanici Petar Zdravkovski, Aleksandar Grličkov, Dimče Stojanovski i Dare Džambaz, profesori Univerziteta Slavko Popantovski i Petar Serafimov, i sekretar za zakonodavstvo i organizaciju Izvršnog veća Aleksandar Hristov.

Veće proizvođača na svojoj sedmoj sednici, kao isključivo nadležno, pretreslo je i usvojilo *Odluku o potvrđivanju Statuta Stručnog udruženja distributivnih i električnih preduzeća NR Makedonije*.

Na svojoj sedmoj zajedničkoj sednici, održanoj 24 februara, oba veća razmotrila su i usvojila: *Analizu Izvršnog veća o stanju i problemima stanbeno-komunalne izgradnje i urbanizma*, *Izveštaj Univerzitetskog saveta o radu Univerziteta u Skopju za školsku 1957/58* i *Izveštaj Administrativnog odbora o izvršenju predračuna prihoda i rashoda Narodnog sobranja za IV kvartal 1958*.

Pretres analize o stanbeno-komunalnoj izgradnji završen je usvajanjem *Preporuke o stanbeno-komunalnoj izgradnji, urbanizmu i stanbenim jedinicama*, kojom se određuju smernice za stanbeno i komunalnu izgradnju u selima, gradovima i gradskim naseljima, sa ciljem ubrzanja i pojeftinijavanja te izgradnje i poboljšanja stanbenog standarda stanovništva.

Izveštaj Univerzitetskog saveta i Izveštaj Administrativnog odbora Narodnog sobranja jednoglasno su usvojeni.

27 I 28 MARTA 1959

Na svojim osmim posebnim sednicama održanim 27 i 28 marta Republičko veće i Veće proizvođača pretresli su i usvojili: *Zakon o ribarstvu*, *Zakon o merinizaciji*, *Zakon o veštačkom osemenjavanju krava*, *Zakon o opštinskom lokalnom porezu*, *Zakon o uređenju imovinskih odnosa nastalih samovlasnim zauzimanjem zemljišta iz opštenarodne imovine* i *Zakon o radnim odnosima kućnih pomoćnica*.

Zakon o ribarstvu sadrži odredbe kojima se regulišu pitanja upravljanja i korišćenja ribolovnih voda, unapređenja i zaštite ribarstva, uvođenja katastra ribolovnih voda, nadzora nad sprovođenjem propisa u oblasti ribarstva itd. Zakonom se ribolovne vode predaju na upravljanje opštinskim narodnim odborima, s tim što će ih odbori davati na korišćenje pojedinim privrednim i sportskim organizacijama.

Zakon o merinizaciji daje pravo narodnim odborima opština da mogu donositi odluke o obaveznoj merinizaciji ovaca na svojoj teritoriji bez obzira na to čija su sopstvenost. Troškove merinizacije snose sopstvenici ovaca.

Zakon o veštačkom osemenjavanju krava u cilju unapređivanja govedarstva i zaštite zdravlja goveda, predviđa veštačko osemenjavanje krava i priplodnih joveca. Narodni odbor opštine utvrđuje područja u kojima se obavezno vrši veštačko osemenjavanje. Troškove osemenjavanja snose sopstvenici. Zakon predviđa selekciju i matične knjige radi obezbeđivanja visokoproduktivnog i kvalitetnog priploda.

Zakon o uređenju imovinskih odnosa nastalih samovlasnim zauzimanjem zemljišta reguliše raspravljane imovinskih odnosa koji su nastali putem samovlasnog zauzimanja zemljišta iz opštenarodne imovine. Prema Zakonu postupak za raspravljane ovih uzurpacija mora biti završen najkasnije do kraja 1963.

Zakon o opštinskom lokalnom porezu predviđa obavezu za narodne odbore opština da raspišu opštinski prirez u cilju ubiranja sredstava za zadovoljavanje komunalnih, privrednih, zdravstvenih, socijalnih, kulturnih, prosvetnih i drugih potreba. Koja se raspoređuju na budžete i pojedine fondove. Prema odredbama Zakona opštinski prirez propisivače se na prihode iz poljoprivrede i iz samostalnih zanimanja. Opštinski prirez za grad Skopje raspisuje Gradsko veće.

Zakon o radnim odnosima kućnih pomoćnica tretira kućne pomoćnice kao radnike u radnom odnosu. Za njihovo angžovanje u obavljanju domaćih poslova kod pojedinih domaćinstava ili samaca, Zakon propisuje obavezno zaključivanje pismenih ugovora o radu. Zakonom su detaljno razrađena i pitanja privremenog radnog odnosa, minimalne plate i odmora i odsustva kućnih pomoćnica.

Na ovim sednicama oba veća su razmotrila i potvrdila poslovničke svojih odbora, koje su ovi doneli u toku marta 1959.

Na zajedničkoj sednici oba veća, održanoj 28 marta, izvršen je pretres *Analize Izvršnog veća o problemima opštenarodne imovine i imovinsko-pravnim odnosima u NR Makedoniji*, pretres *Izveštaja Izvršnog veća o sprovođenju Rezolucije Narodnog sobranja o merama za poboljšanje snabdevanja stanovništva* i pretres poslovnika stalnih odbora i komisija Narodnog sobranja.

Pretres *Analize o problemima opštenarodne imovine i imovinsko-pravnim odnosima u NR Makedoniji* završen je konstatacijom da Izvršno veće treba da, u granicama svojih nadležnosti, preduzme sve potrebne mere za sređivanje i poboljšanje stanja imovinsko-pravnih odnosa i za evidentiranje i upravljanje korišćenjem nepokretne opštenarodne imovine.

Izveštaj o sprovođenju Rezolucije Narodnog sobranja o merama za poboljšanje snabdevanja stanovništva konstatovao je da se problemi snabdevanja izneti u pomenutoj Rezoluciji uspešno rešavaju, pa ga je Sobranje jednoglasno usvojilo.

27 I 28 APRILA 1959

Na svojim posebnim devetim sednicama, održanim 27 aprila, Republičko veće i Veće proizvođača pretresli su i usvojili *Zakon o prevozu u drmskom saobraćaju*, čije se odredbe odnose na prevoz putnika automobilima i zaprežnim vozilima, kao i na prevoz robe tovarnim vozilima. Ovim Zakonom se na kompleksan način regulišu sva pitanja u ovoj oblasti saobraćaja, koja su do donošenja ovog Zakona bila uređena Uredbom Izvršnog veća.

Na ovim sednicama oba veća su, osim toga, izabrala nova časništva domova, u koja su ponovo izabrani svi dosadašnji funkcioneri.

Republičko veće je na svojoj posebnoj sednici pretreslo i usvojilo *Analizu o stanju i problemima biblioteka u Republici*. Analiza je jednoglasno usvojena.

Na devetoj zajedničkoj sednici oba veća, održanoj 28 aprila, Narodno sobranje je pretreslo i usvojilo *Izveštaj Izvršnog veća o radu u 1958 godini* i *izveštaj Administrativnog odbora o izvršenju predračuna prihoda i rashoda u prvom tromesečju 1959*, i donelo odluke o izboru 90 privremenih sudija Višeg privrednog suda i o razrešenju dužnosti jednog sudije Okružnog suda u Ohridu.

Ekspozé o *Izveštaju Izvršnog veća* podneo je član Izvršnog veća Risto Džunov. On je istakao da su glavni privredni zadaci za 1958 godinu uspešno ostvareni i da je industrijska proizvodnja povećana za 25% u odnosu na 1957. U diskusiji o *Izveštaju* učestvovao je veći broj poslanika i debata je završena donošenjem rezolucije kojom Sobranje usvaja *Izveštaj* i odobrava rad *Izvršnog veća* u 1958.

18 I 19 JUNA

Na desetoj zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača, održanoj 18 juna, Narodno sobranje je pretreslo *Izveštaj Zavoda za privredno planiranje o izvršenju Društvenog plana privrednog razvika NR Makedonije za period 1957–61 godinu u 1957 i 1958 godini*. Ekspozé po *Izveštaju* podneo je direktor Zavoda za privredno planiranje Angel Čemerski. U pretresu *Izveštaja* učestvovalo je 18 narodnih poslanika, a član Izvršnog veća Aleksandar Grličkov istakao je na kraju diskusije da je pretres pokazao da se osnovne smernice i zadaci postavljeni planom uspešno izvršavaju i da će istaknuti problemi, sugestije i primedbe korisno poslužiti Izvršnom veću i njegovim organima u daljem preduzimanju mera i naporima koji će se ulagati za još efikasnije izvršenje plana.

Na istoj sednici pretresen je i usvojen i *Izveštaj Odbora za predstavke i žalbe o radu u periodu od 1.X. 1958 do 15. VI. 1959*.

Na završetku ove sednice, Sobranje je donelo *Odluku o letnjem odmoru Narodnog sobranja* koji traje od 1. VII do 31. VIII. 1959.

Na svojim posebnim sednicama oba veća su usvojila: *Zakon o lovu*, *Zakon o korišćenju hidromeliorativnih sistema* i *Zakon o finansiranju izgradnje detaljne kanalske mreže*.

Novi *Zakon o lovu* preuređuje materiju o lovu, imajući u vidu iskustva stečena u primeni ranijeg Zakona, koji inače datira iz vremena administrativnog upravljanja privrednom, pa je stoga bio zastareo i prevaziđen novim formama upravljanja.

Zakon o korišćenju hidromeliorativnih sistema, polazeći od ustavnog principa da su vode opštedruštvena svojina, uvodi obavezu plaćanja doprinosa za korišćenje vodoprivrednih sistema.

Zakon o finansiranju izgradnje detaljne kanalske mreže obrađuje pitanja čije je detaljno regulisanje saveznim Zakonom o finansiranju melioracionih radova u NR Makedoniji prepušteno republikom Izvršnom veću. Zakonom je predviđeno na koji način se vrši to finansiranje i koji se objekti u smislu Zakona smatraju detaljnom kanalskom mrežom.

Republičko veće je na svojoj desetoj posebnoj sednici održanoj 19. juna, usvojilo: *Zakon o ustanovama za pretškolsko vaspitanje* i *Zakon o osnivanju posebnih oteka na Tehničkom i Medicinskom fakultetu*.

Zakon o ustanovama za pretškolsko vaspitanje definiše ove ustanove kao samostalne društveno-vaspitne ustanove za decu od navršene treće do navršene sedme godine, organizovane na načelima društvenog samoupravljanja. Pretškolskim ustanovama smatraju se dečji vrtići, zabavišta i dečja igrališta. Zakonom su regulisani zadaci ovih ustanova, način njihovog osnivanja i upravljanja, prava i dužnosti državnih i društvenih organa i dr.

Zakonom o osnivanju oteka, na Tehničkom fakultetu osnovani su Tehnološki i Elektromašinski otek, a na Medicinskom fakultetu osnovan je Stomatološki otek. Svi ovi oteci otpočinu sa radom u narednoj školskoj 1959/60 godini.

R. K.

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

SEDNICA 9 JUNA 1959

Na sednici Saveznog izvršnog veća 9. juna 1959 razmatrani su neki problemi u vezi s povećanjem robne razmene s aziskofričkim zemljama i prihvaćeni odgovarajući zaključci.

Savezno izvršno veće prihvatilo je sledeće predloge zakona: Predlog zakona o ustanovljavanju zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača, Predlog zakona o rudarstvu, Predlog zakona o administrativnim taksama, Predlog zakona o tržišnoj inspekciji.

Prihvaćene su takođe izmene i dopune Osnovnog zakona o izdavačkim preduzećima i izdavačkim ustanovama.

Na sednici su razmatrani i neki problemi bivših boraca i ratnih vojnih invalida. Zaključeno je da se ispituju mogućnosti i preduzmu mere za dalje poboljšanje položaja bivših boraca i ratnih vojnih invalida. Proučiće se mogućnosti za povećanje lične invalidnine i preduzeti mere za poboljšanje uslova lečenja, za rešavanje njihovog stanbenog problema, kao i za bolje materijalno obezbeđenje starijih boraca, koji iz opravdanih razloga nisu u radnom odnosu i nemaju pravo na penziju itd. Naglašeno je da je naročito potrebno da lokalni organi posvete više pažnje pitanjima bivših boraca i ratnih vojnih invalida i da brže rešavaju njihove probleme.

Savezno izvršno veće prihvatilo je na sednici i više drugih propisa, kao što su: Odluka o odobravanju programa i predračuna Saveznog fonda za kadrove u privredi za 1959. godinu, Odluka o radu u smenama sa redovnim radnim vremenom dužim od osam sati dnevno, Odluka o izmeni Odluke o osnivanju Saveznog centra za obrazovanje rukovodnih kadrova u privredi, Odluka o primeni na invalidske penzije Odluke o primenjivanju odredaba člana 17. Uredbe o sprovođenju zakona i drugih saveznih propisa na teritoriji na koju je proširena civilna uprava FNRJ, Odluka o omladinskim radnim akcijama na kojima su učesnici osigurani za sve slučajeve invalidnosti i telesnog oštećenja, Odluka o invalidskim pravima ratnih vojnih invalida bivših pripadnika italijanske vojske, Odluka o izmenama i dopunama Odluke o prikazivanju domaćih filmova i Uredba o dopuni Uredbe o usklađivanju odredaba o upravnom postupku iz propisa bivše vlade FNRJ, Saveznog izvršnog veća i saveznih organa uprave sa Zakonom o opštem upravnom postupku.

Pored toga, na sednici je takođe prihvaćena Odluka o podizanju Poslanstva FNRJ u Pakistanu na stepen ambasade.

SEDNICA 16 JUNA 1959

Na sednici Saveznog izvršnog veća 16. juna 1959, prihvaćeno je više zakonskih predloga i drugih propisa.

Na sednici su prihvaćeni Predlog zakona o društvenom knjigovodstvu i obračunu, Izmene i dopune Zakona o vinu, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o udruživanju u privredi, Predlog zakona o izmenama Uvodnog zakona za Opšti zakon o školstvu, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom osiguranju, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o invalidskom osiguranju i Predlog zakona o dopuni člana 9. Zakona o nadležnosti opštinskih i sreskih narodnih odbora i njihovih organa;

Savezno izvršno veće prihvatilo je takođe nekoliko uredaba i to:

Uredbu o honorarnim službenicima i povremenom radu u državnim organima;

Uredbu o nagradama za vanredan rad i naročite uspehe u radu i naknadama za prekovremeni rad javnih službenika;

Uredbu o administrativnoj inspekciji.

Pored toga, prihvaćena je Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o izvršenju Zakona o uređenju invalidskih odnosa nastalih usled likvidacije prava i obaveza jugoslovenskih državljana na osnovu međunarodnih ugovora i Uredba o isključivom pravu davanja na korišćenje stanova u kojima stanuju radnici i službenici određenih organa i ustanova.

Savezno izvršno veće je razmatralo i probleme u vezi sa vršenjem dužnosti u organima društvenog upravljanja. Ono je stalo na stanovište da je vršenje dužnosti u organima društvenog upravljanja počasnio i da za rad na sednicama ovih organa, u raznim odborima i komisijama članovima ovih organa ne pripada pravo na novčanu naknadu. Zaključeno je da se u tom smislu donese posebna preporuka koja će biti obavezna za narodne odbore, društvene i privredne organizacije.

Na sednici su prihvaćene i sledeće odluke:

Odluka o osnivanju zdravstvenih ustanova za lečenje ratnih vojnih invalida;

Odluka o olakšicama za servise i ustanove stanbenih zajednica.

Pored toga, prihvaćena je Odluka o finansiranju izgradnje fabrike superfosfata u Kosovskoj Mitrovici. Odluka o upotrebi sredstava ostvarenih pri uvozu reprodukcijonog materijala i poljoprivredne opreme u 1957. godini i ranijim godinama, Odluka o davanju regresa za grež, predivo od prirodne svile i šap predivo od domaćih kokona, Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije za davanje investicionih zajmova za rekonstrukcije privrednih organizacija određenih grana industrije, Odluka o ovlašćenju Sekretarijata Saveznog izvršnog veća za zakonodavstvo i organizaciju da može izdati prečišćen tekst Uredbe o spoljnotrgovinskom poslovanju i Odluka o dopunama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih delatnosti.

Na kraju, Savezno izvršno veće ratifikovalo je nekoliko međunarodnih sporazuma.

SEDNICA 30 JUNA 1959

Na sednici Saveznog izvršnog veća 30. juna 1959 prihvaćeni su predlog Zakona o iskorišćavanju poljoprivrednog zemljišta i predlog Zakona o finansiranju stanbene izgradnje, s nekoliko pratećih propisa kojima se regulišu izmene u načinu finansiranja stanbene izgradnje, kao i izmene u postojećim odnosima u stanbenoj oblasti.

Pored toga, na sednici su prihvaćene sledeće uredbe:

Uredba o centrima za stručno obrazovanje radnika;

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o privremenim cenama i uslovima prodaje električne energije;

Uredba o izmeni Uredbe o posebnim uslovima za raspodelu dohotka nekih vrsta privrednih organizacija;

Uredba o određivanju saveznih matičnih upravnih organa za pitanja stručnog osposobljavanja kadrova, Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o osnivanju Direkcije za opštedržavne potrebe reprezentacije i Uredba o izmenama i dopunama Tarife poreza na promet.

Savezno izvršno veće prihvatilo je na sednici i više raznih odluka i to:

Odluku o načinu regulisanja otplata po zajmovima za obrtna sredstva za povećani obim poslovanja koje dospevaju u 1959;

Odluku o izmenama i dopunama Odluke o odobravanju zajmova za obrtna sredstva privrednih organizacija;

Odluku o načinu isplate stipendija.

Odluku o davanju investicionih zajmova za rekonstrukcije privrednih organizacija određenih grana industrije, Odluku o načinu plaćanja amortizacije i kamata na osnovna sredstva koja se unose u zemlju posle izvršenih radova u inostranstvu, Odluku o upotrebi sredstava dodeljenih iz privrednih rezervi Federacije za potrebe nuklearne energije, Odluku o odobravanju regresa na uvezenu sumpornu kiselinu, Odluku o dopuni Odluke o određivanju objekata čije investicione programe odobrava Savezno izvršno veće i o postupku odobravanja i Odluku o dopuni Odluke o platama službenika i radnika Jugoslovenskih pošta, telegrafa i telefona i posebnih jedinica.

Između ostalog, Savezno izvršno veće je prihvatilo takođe Rešenje o odobravanju investicionog programa za izgradnju autoputa I reda Sarajevo — Semizovac — Tuzla i ratifikovalo više međunarodnih sporazuma.

J. M.

NACIONALNE MANJINE U JUGOSLAVIJI

(PRAVNO-POLITIČKI POLOŽAJ I UČEŠĆE U ORGANIMA VLASTI I DRUŠTVENOM SAMOUPRAVLJANJU)

Jugoslavija je mnogonacionalna zemlja ne samo po broju nacija koje je sačinjavaju, već i po broju nacionalnih manjina koje u njoj žive. Pored Srba, Hrvata, Slovenaca, Makedonaca i Crnogoraca, u Jugoslaviji su naseljeni i pripadnici 9 nacionalnih manjina. Njihov ukupan broj iznosi 1,830.435¹ lica (svaki deveti građanin naše zemlje pripadnik je neke nacionalne manjine). Najviše ima Šiptara i Mađara, koji čine više od dve trećine pripadnika svih nacionalnih manjina. Malobrojnije su manjine Turaka, Slovaka, Rumuna, Bugara, Čeha, Italijana i Rusina.

BROJNOST POJEDINIH MANJINA PREMA PODACIMA POPISA STANOVNIŠTVA OD 1953

Nacionalna pripadnost	Broj stanovnika
Šiptari	754.245
Mađari	502.175
Turci*	259.000
Slovaci	84.999
Rumuni	60.364
Bugari	61.708
Česi	34.517
Italijani	35.874
Rusini	37.553

* Broj pripadnika ove manjine danas je manji pošto je i posle popisa 1953 usledilo izvesno njihovo iseljavanje u Tursku.

Pravilno i dosledno rešavanje nacionalnog pitanja u Jugoslaviji omogućilo je i pravilno rešavanje položaja nacionalnih manjina. Pripadnici svih nacionalnih manjina potpuno su izjednačeni s jugoslovenskim narodima u svim oblastima života, a imaju i svoja posebna prava zagarantovana Ustavom. Razvoj socijalističke demokratije omogućava nacionalnim manjinama da svoja prava koriste sve potpunije.

PITANJE NACIONALNIH MANJINA DO STVARANJA NOVE JUGOSLAVIJE

Oslobodilačka borba podjarmljenih naroda protiv Turske i stvaranje nezavisnih nacionalnih država na Balkanu nametnuli su u prvi plan i rešavanje pitanja položaja i prava nacionalnih manjina u ovim državama jer se iz političkih, geografskih, ekonomskih i drugih razloga nisu mogle uspostavljati među njima čisto etničke granice. Otuda su ova pitanja našla odgovarajuće mesto i u međunarodnim ugovorima kojima su regulisani međudržavni odnosi krajem XIX i početkom XX veka.

Berlinskim ugovorom (1878) bilo je predviđeno da se u Srbiji neće činiti nikakva razlika po osnovu vere pri uživanju građanskih i političkih prava, čime je obezbeđeno posebno tretiranje pripadnika nacionalnih manjina na teritoriji Kneževine Srbije (čl. 35).

Bukurešt-i ugovor (1913) nije sadržavao odredbe kojima bi se obezbeđivala bilo kakva prava pripadnicima manjinskih nacionalnosti nastanjenim u područjima priključenim Srbiji ovim ugovorom.² Pretstavnici Kraljevine Srbije i Grčke nisu se saglasili da se u ugovor unesu ovakve odredbe smatrajući da je to unutrašnje pitanje njihovih zemalja. Tako su ostale nepriznate ne samo šiptarska, bugarska i turska nacionalna manjina već i makedonska nacija.

Mirovnim ugovorom u Sen Žermenu s bivšom Austro-Ugarskom (1919) Kraljevina SHS bila je oslobođena ranijih obaveza Kneževine Srbije iz Berlinskog ugovora. Međutim, bile su joj postavljene nove obaveze ne samo za teritorije koje su ušle u sastav nove države, već i za one koje su bile pripojene bivšoj

Kraljevini Srbiji posle 1. januara 1913 na osnovu Bukureškog ugovora. Poseban ugovor između savezničkih sila i Države Srba, Hrvata i Slovenaca sklopljen kao dopuna Mirovnog ugovoru regulisao je ova prava i obaveze. Zahtev delegacije Kraljevine SHS da se ove odredbe ne primenjuju na teritoriji ranije pripojenoj Kraljevini Srbiji bio je odbijen, ali je predratna Jugoslavija u toku dvadesetogodišnjeg postojanja zadržala svoj stav. Ona je priznala prava nemačkoj, mađarskoj, rumunskoj, slovačkoj, češkoj, rusinskoj i italijanskoj manjini u severnim područjima, ali nije priznala uopšte postojanje šiptarske, bugarske i turske manjine u južnim područjima države.

Garantovana prava pripadnika manjina svodila su se na obezbeđenje nastave u osnovnim školama na maternem jeziku i osiguranje sredstava u lokalnim zajednicama u vaspitne, verske ili dobrotvorne svrhe.³

U *Kraljevini Jugoslaviji* pravnim propisima je vrlo sporo i nepotpuno obezbeđivano ostvarivanje ovih prava. Ustavom od 1921 (član 16) predviđeno je da se pripadnicima manjina omogućiti nastava na maternem jeziku, pod uslovima koje će propisati zakon. Zakon o narodnim (osnovnim) školama donesen tek 1929 nije to u potpunosti regulisao. Ni ostvarivanje drugih prava nije uglavnom bilo regulisano propisima.

Pravni položaj pojedinih manjina u predratnoj Jugoslaviji zavisi je vrlo često i u velikoj meri od trenutnih odnosa Jugoslavije s pojedinim zemljama. Belogardejska emigracija (koja u suštini i nije bila nacionalna manjina) i nemačka manjina uživale su vrlo velike povlastice. U povoljnijem položaju bile su takođe rumunska manjina, zbog dvorskih veza,⁴ kao i češka i slovačka manjina. Pojedine manjine, naprimer mađarska, uspevale su da obezbeđe izvesna prava prvenstveno snagom svoga materijalnog, kulturnog i društvenog razvika uopšte (razvijeni društveni odnosi, jaka buržoazija, brojna radnička klasa i inteligencija i sl.), dok su druge imale vrlo ograničena prava ili ostale sve do 1941 potpuno nepriznate (šiptarska, turska i bugarska manjina).⁵

U toku rata okupatori su rasparčali Jugoslaviju pod vidom uključenja pojedinih područja nastanjenih manjinama u etničke celine. To je dovelo vrlo veliki broj pripadnika jugoslovenskih narodnosti u nacionalno manjinski položaj, bez ikakvih prava ili s vrlo ograničenim pravima i izložilo ih asimilaciji, pa i direktnom uništavanju.

POLOŽAJ NACIONALNIH MANJINA U NOVOJ JUGOSLAVIJI

U svom programu i praktičnoj delatnosti Komunistička partija Jugoslavije još u uslovima ilegalnog rada polazila je od činjenice da je Jugoslavija mnogonacionalna država, u kojoj treba obezbediti ravnopravnost ne samo pojedinih naroda već i nacionalnih manjina. Kako se ističe u Programu SKJ, »jedinstvo Jugoslavije moguće je jedino na osnovu slobodnog nacionalnog razvoja i pune ravnopravnosti Srba, Hrvata, Slovenaca, Makedonaca i Crnogoraca, kao i nacionalnih manjina«.

Ovaj stav je bio platforma Narodnog fronta u predratnoj Jugoslaviji, a kasnije, u toku rata, Antifašističkog fronta narodnog oslobođenja Jugoslavije. On je primenjivan u praktičnom rešavanju pojedinih pitanja. U partizanskim odredima i brigadama, u kraljevinama gde su živele nacionalne manjine, okupljani su borci i uzdizani rukovodioci iz njihovih redova. Pojedine vojne jedinice nosile su imena uglednih ljudi iz njihove prošlosti i palih prvoboraca-pripadnika nacionalnih manjina (odredi »Zejnel Ajdinik« i »Emin Duraku«, brigada »Petefi«, Slovačka brigada, bataljon »Dimitrov« i dr.). Još u toku rata priznata je upotreba svih manjinskih jezika; pripadnici manjina birani su u narodno-oslobodilačke odbore i druge organe nove narodne vlasti, u školama su otvarana odeljenja na manjinskim jezicima itd. Autonomna Pokrajina Vojvodina i Kosovsko-Meto-

² »U pogledu javne nastave, u varošima i srezovima u kojima stanuju u znatnoj meri srpsko-hrvatsko-slovenački pripadnici drugih jezika, a ne zvaničnog, Vlada Srba, Hrvata i Slovenaca daće shodne olakšice da bi se dec i tih srpsko-hrvatsko-slovenačkih pripadnika obezbedila nastava u osnovnim školama na njihovom sopstvenom jeziku. U varošima i srezovima nastanjenim u znatnoj meri pripadnicima Srba, Hrvata, Slovenaca, koji pripadaju manjinama etničkim po veri ili jeziku, ovim će se manjinama osigurati pravičan udeo u iskorišćavanju i dodeljivanju onih suma, koje bi iz javnih fondova državnim budžetom, opštinskim ili drugim budžetima mogle biti namenjene vaspitnim, verskim ili dobrotvornim ciljevima« (član 9 Posebnog ugovora).

⁴ Posebnom naredbom 1930 regulisano je pitanje škola za nemačku manjinu, a međunarodnim sporazumom sa Rumunijom 1933 za rumunsku manjinu, čime su ove manjine i u oblasti školstva dobile posebne povlastice.

⁵ Pri popisu stanovništva 1931 umesto kategorije »nacionalna pripadnost« zavedene su kategorije: »govorni jezik« i »veroisповest«, koje su onemogućavale dobijanje potpunog uvida u nacionalnu pripadnost i samostalno nacionalno opredeljivanje građana.

¹ Prema popisu 1953.

² Danas delovi istočne i južne Srbije, Kosneta, Sandžaka i Makedonije.

hiska Oblast postale su autonomne jedinice prvenstveno zbog toga što su znatno naseljene pripadnicima nacionalnih manjina.

U Odluci o izgradnji Jugoslavije na federativnom principu, donesenoj na II Zasedanju AVNOJ-a (1943), predviđeno je u tački 5: »Nacionalnim manjinama u Jugoslaviji obezbediće se sva nacionalna prava«.

Međunarodni ugovori o miru posle II Svetskog rata nisu posebno obaveživali Jugoslaviju u pogledu prava nacionalnih manjina, izuzev odredbe iz čl. 19 Ugovora o miru sa Italijom u pogledu opštih prava čoveka. Jedino Memorandum o saglasnosti o Slobodnoj Teritoriji Trsta od 5 oktobra 1954, u svom Specijalnom statutu predvideo je niz odredaba koje posebno regulišu prava italijanske, odnosno jugoslovenske manjine na bivšoj STT. Izvesni multilateralni akti, kao što je Povelja OUN, postavili su opšte principe ravnopravnosti i međunarodne saradnje »u potsticanju i razvijanju poštovanja prava čoveka i osnovnih sloboda za sve, bez razlike rase, pola, jezika ili vere«, a izvesni principi uneti su kao odredbe u Opštu deklaraciju o pravima čoveka i Nacrt pakta o pravima čoveka.⁶

OSNOVNI PRINCIPI. Prilikom određivanja položaja i prava nacionalnih manjina u novoj državi pošlo se od izvesnih osnovnih načela koja je Komunistička partija Jugoslavije postavila još u predratnom i ratnom periodu kao svoj idejni i akcioni program. Ta načela sastoje se, uglavnom, u sledećem:

— Nacionalne manjine su trajan faktor u odnosima među narodima i državama, jer zbog raznih istorijskih i drugih uslova nije moguće uspostaviti čisto etničke granice. Otuda se problem nacionalnih manjina ne može rešavati prvenstveno granično-teritorijalnim promenama već obezbeđivanjem širokih demokratskih prava i doslednim sprovođenjem politike nacionalne ravnopravnosti i poštovanja nacionalnih osobenosti svake nacionalne manjine.

— Odnos prema nacionalnim manjinama ne može zavisiti od konkretnih odnosa između pojedinih država čijim narodima te manjine etnički pripadaju. Ravnopravno tretiranje nacionalnih manjina zahteva obezbeđenje privrednog razvika područja u kojima manjine žive, stvaranje radničke klase i inteligencije iz njihovih redova, podizanje opšteg nivoa društvenog života na osnovu stepena razvika proizvodnih snaga, zatim podjednake uslove života za sve i dostupnost svih prava bez obzira na nacionalnu pripadnost.

— Zadržavajući i razvijajući svoje specifične kulturne i druge osobine i razmenjujući svoja dostignuća sa dostignućima naroda s kojima žive u zajedničkoj državi, nacionalne manjine vrše funkciju približavanja nacija, produbljujući poverenje među njima i doprinoseći preplitanju njihovih osobina i zajedničkom korišćenju njihovih dostignuća.

— Stav prema manjinama u svojoj zemlji u principu mora biti isti kao stav prema svojim manjinama u susednim zemljama.

— Tekovine Socijalističke revolucije i celokupni društveno-politički sistem FNRJ obezbeđuju da »pripadnici nacionalnih manjina uživaju sva politička i ekonomska prava koja socijalistička zajednica pruža svima građanima, i na toj osnovi im je obezbeđen slobodan razvoj njihove nacionalne kulture i nacionalnih osobenosti« (Program SKJ).

Zahvaljujući doslednoj primeni ovih principa, nacionalne manjine u Jugoslaviji postale su aktivan faktor koji doprinosi svoj udeo u izgradnji socijalizma.

USTAVNA NAČELA. Pravno-politički položaj nacionalnih manjina i njihovih pripadnika kao građana FNRJ proizlazi iz čitavog sistema socijalističke demokratije i državno-političke organizacije Jugoslavije kao zajednice suverenih i ravnopravnih naroda. On je regulisan posebnim odredbama Ustava FNRJ i ustava narodnih republika, statutima autonomnih jedinica i drugim zakonskim aktima.

⁶ Problemi u vezi s nacionalnim manjinama tretirani su više puta u Ekonomsko-socijalnom savetu, a obrazovan je i Potkomitet za zaštitu manjina i borbu protiv diskriminacije.

Savezni Ustav (1946), uspostavljajući FNRJ kao federativnu narodnu državu republikanskog oblika, utvrdio je da »Narodna Republika Srbija ima u svom sastavu Autonomnu Pokrajinu Vojvodinu i Autonomnu Kosovsko-Metohisku Oblast« (član 2). NR Srbija je ovlašćena da svojim Ustavom utvrdi samoupravna prava, organizaciju i nadležnost organa vlasti u autonomnim jedinicama. U statutima ovih jedinica bliže se određuje da je svrha njihovog stvaranja i utvrđivanja njihovih posebnih autonomnih prava, pored ostalog, ostvarenje »bratske saradnje među narodnostima koje žive« u njima i »osiguranje prava nacionalnim manjinama utvrđenih Ustavom FNRJ i Ustavom NRS« (član 3 Statuta APV od 1946). Međutim, pošto su pojedine nacionalne manjine naseljene kompaktno i u nekim područjima van autonomnih jedinica, Ustavom FNRJ su utvrđena izvesna opšta prava pripadnika nacionalnih manjina i obezbeđena zaštita ostvarenja tih prava.

Pravo na individualni kulturni razvitak i upotrebu svog jezika predviđeno je u Ustavu FNRJ (član 13) i ustavima narodnih republika, kao i u statutima autonomnih jedinica.⁷ Tim najvišim zakonskim aktima proklamovano je da nacionalne manjine »uživaju pravo i zaštitu svog kulturnog razvika i slobodne upotrebe svog jezika«. Po članu 38 Ustava, škole i druge prosvetne i kulturne ustanove dostupne su svim slojevima naroda, a osnovna nastava je obavezna i besplatna. Time su priznata osnovna prava pripadnika nacionalnih manjina u ovoj oblasti koja je država obavezna da ostvari.

Jednakost građana pred zakonom obezbeđuje se u dva vida: kao nepriznavanje bilo kakvih privilegija i kao zabrana davanja privilegija ili ograničavanja prava građana. U članu 21 Ustava FNRJ kaže se:

»Svi građani Federativne Narodne Republike Jugoslavije jednaki su pred zakonom i ravnopravni su bez obzira na narodnost, rasu i veroispovest.

Ne priznaju se nikakve privilegije po rođenju, položaju, imovnom stanju i stupnju obrazovanosti.

Protivan je Ustavu i kažnjiv svaki akt kojim se građanima daju privilegije ili ograničavaju prava na osnovu razlike u narodnosti, rasi i veroispovesti, kao i svako proповедanje nacionalne, rasne ili verske mržnje i razdora.«

U pogledu učešća u javnom životu i korišćenja osnovnih političkih prava, Ustav utvrđuje da su svim građanima podjednako »dostupne, pod zakonskim uslovima, sve javne službe« (član 33) i da »svi građani, bez razlike pola, narodnosti, rase, veroispovesti, stupnja obrazovanosti i mesta stanovanja, koji su navršili 18 godina starosti, imaju pravo da biraju i da budu birani u sve organe državne vlasti« (član 23).

Samoupravna prava autonomnih jedinica predstavljaju, ustvari, viši oblik obezbeđivanja prava nacionalnih manjina, i to onih najbrojnijih (prvenstveno šiptarske i mađarske manjine).

Pravni položaj autonomnih jedinica utvrđen je Ustavom FNRJ (član 113 SUZ), a bliže određen Ustavom NR Srbije (član 14—16 i 102—118 UZ NRS), statutima APV i AKMO i drugim zakonskim aktima.

Karakter njihove autonomije i njihov specifični položaj proizlaze iz sledećih prava:

— da biraju svoja predstavnička tela i izvršno-političke organe vlasti preko kojih vrše svoja autonomna prava utvrđena Ustavom (član 14 UZ NR Srbije);

— da biraju određeni broj članova svojih predstavničkih tela (Pokrajinsko veće 6, a Oblasno veće 4 poslanika) u Savezno veće Savezne narodne skupštine koji sačinjavaju, sa delegiranim članovima predstavničkih tela narodnih republika, Veće naroda (član 25 i 27 Saveznog ustavnog

⁷ Član 14 Ustava NR Srbije, Ustava NR Hrvatske i Ustava NR Bosne i Hercegovine, član 12 Ustava LR Slovenije i Ustava NR Makedonije i član 13 Ustava NR Crne Gore, član 5 Statuta AP Vojvodine i član 3 Statuta Autonomne Kosovsko-Metohiske Oblasti.

zakona); ovi predstavnici imaju pravo u određenim slučajevima da zahtevaju sastanak Veća naroda⁸ (član 44—49 SUZ);

— da »samostalno donose svoje statute, kojima, u saglasnosti sa Ustavom, utvrđuju organizaciju i nadležnost svojih organa vlasti (član 15 UZ NRS);

— da preko svojih organa vlasti: a) samostalno uređuju poslove od opšteg interesa za autonomiju kao celinu u oblastima pojedinih javnih službi; b) neposredno izvršuju zakone i druge savezne i republičke propise, ukoliko ovo ne spada u isključivu nadležnost republičkih organa i da se staraju o sprovođenju saveznih i republičkih propisa na svom području; c) vrše nadzor nad zakonitošću rada lokalnih organa vlasti, ukoliko ova prava nisu zadržana u isključivoj nadležnosti drugih organa; d) donose sopstveni plan privrednog razvika i budžet;

— da osnivaju i ukidaju sreske sudove i određuju njihovu teritorijalnu nadležnost, kao i da vrše izbor sudija okružnih sudova. Ova autonomnost u organizaciji sudstva obezbeđena je u Vojvodini i ustanovljavanjem Vrhovnog suda APV, u rangu republičkih sudova (član 16 Zakona o sudovima).

Zaštita prava i individualnosti nacionalnih manjina obezbeđena je takođe posebnim odredbama Ustava, ustavnih zakona i drugih zakonskih propisa:

— Federacija ima ne samo pravo, već i dužnost da »obezbeđuje slobode i demokratska prava građana i njihovu ravnopravnost bez obzira na narodnost, rasu i veroispovest« (član 9 SUZ);

— republički organi vlasti imaju prema organima vlasti autonomnih jedinica »samo prava utvrđena Ustavom i zakonom« (član 16 UZ NRS).

Po Krivičnom zakoniku inkriminisana su kao kažnjiva dela usmerena na ometanje i sprečavanje nacionalnih manjina u korišćenju njihovih prava:

— posebno su zaštićena predstavnička tela autonomnih jedinica i njihovi izvršni organi od napada upravljenog na obaranje vlasti ili njihovo svrgavanje (član 100);

— kažnjiva je svaka propagandna ili slična delatnost usmerena na izazivanje ili raspaljivanje nacionalne, rasne ili verske mržnje ili razdora među narodima i nacionalnostima koje žive u FNRJ (član 119);⁹

— zatim je posebno inkriminisan kao teško krivično delo genocid — masovno uništavanje etničkih, nacionalnih ili sličnih grupa (član 125);

— kao krivično delo kažnjivo je i svako uskraćivanje ili ograničavanje, na osnovu razlike u nacionalnosti, rasi ili veri, prava građana utvrđenih ustavima i drugim propisima, kao i davanje povlastica i pogodnosti na osnovu ovih razlika (član 148).

OBEZBEĐENJE PRAVA NACIONALNIH MANJINA U PROCESNOM PRAVU. *Prava pripadnika nacionalnih manjina u radu organa vlasti.* Da bi se obezbedilo ostvarenje proklamovanih prava u radu predstavničkih organa i u postupku pred organima vlasti, donesen je čitav niz propisa koji bliže utvrđuju način obezbeđenja i korišćenja prava pripadnika manjina.

Jezici nacionalnih manjina zvanično su priznati u usmenom postupku svih predstavničkih organa. U određenim političko-teritorijalnim jedinicama, u kojima u znatnoj meri žive pripadnici manjina (autonomne jedinice, neki srezovi i opštine) normativni akti i drugi pismeni dokumenti, for-

mulari, natpisi, saopštenja i sl. moraju se objavljivati i na odgovarajućim manjinskim jezicima.

U Saveznoj i republičkim narodnim skupštinama i njihovim domovima, kao i u predstavničkim telima autonomnih jedinica, svaki narodni poslanik ima pravo da govori na svom maternjem jeziku, s tim što se njegov govor mora prevesti na srpskohrvatski, odnosno na jedan od jezika naroda Jugoslavije.¹⁰

U pojedinim opštinama i srezovima službeni jezik je i jezik manjine koja na području određenog narodnog odbora čini većinu stanovništva.

Prava pripadnika nacionalnih manjina u postupku pred organima vlasti. Pripadnici manjina, na osnovu ustavne odredbe o slobodnoj upotrebi svoga jezika, imaju pravo da se na teritoriji cele FNRJ služe maternjim jezikom u postupku pred upravnim organima, u administrativno-kaznenom postupku i u postupku pred sudovima, ukoliko ne poznaju neki od jezika narodnih republika.¹¹ Na područjima gde čine znatan deo stanovništva obezbeđeno im je pravo da se i pismeno obraćaju pa i da traže neka individualna akta na svom maternjem jeziku.

Ostvarenje nastave na maternjem jeziku pojedinih nacionalnih manjina regulisano je Opštim zakonom o školstvu.¹²

Posebno obezbeđenje prava pripadnika nacionalnih manjina u autonomnim jedinicama. Pripadnicima nacionalnih manjina u autonomnim jedinicama obezbeđeno je ostvarenje izvesnih prava na poseban način. Neka od ovih prava ozvaničena su u normativnim aktima, a druga se primenjuju kao opšta načela potpuno odomaćena u praksi organa, ustanova i društvenih organizacija, kao i u odnosima među građanima na ovim područjima.

U AKMO na osnovu posebnog akta Oblasnog izvršnog veća propisano je:

— svi pravni akti opšteg karaktera koje donose narodni odbori i drugi državni organi i ustanove (statuti, odluke, preporuke, naredbe, uputstva, pravilnici i sl.), kao i opšti oglasi, pozivi, opomene i sl., obavezno se usvajaju i objavljuju na oba jezika (srpskohrvatskom i šiptarskom);

— usmena rasprava i zapisnici sednica narodnih odbora vode se i potvrđuju na oba jezika; odbornicima šiptarima materijali za sednice se dostavljaju na šiptarskom jeziku, ukoliko sami ne zahtevaju drukčije;

— javni natpisi (nazivi ulica, ustanova, firmi i sl.) obavezno se ističu na oba jezika;

— svi organi, ustanove i privredne organizacije dužni su da omogućе pripadnicima šiptarske manjine upotrebu njihovog jezika;

— javna tužilaštva i sudovi dužni su optužnicu ili presudu da uruče stranci koja je pripadnik manjine i na njenom maternjem jeziku;

— svi obrasci i formulari koji se upotrebljavaju na području Oblasti moraju imati štampani tekst na oba jezika;

— privredne organizacije dužne su objavljivati svoje akte opšteg karaktera (pravila, tarifni pravilnik, pravilnik o higijensko-tehničkoj zaštiti i dr.) na oba jezika. One su dužne da izdaju radnicima šiptarima obračun ličnog dohotka i na šiptarskom jeziku;

— da bi obezbedili dvojezičnu administraciju, narodni odbori i drugi državni organi dužni su da osiguraju potreban broj službenika sa znanjem šiptarskog jezika i da osposobljavaju ostale službenike za rad sa strankama pripadnicima manjine. Službenici koji znaju šiptarski jezik imaju prvenstvo prilikom prijema u službu ukoliko ispunjavaju ostale uslove.

¹⁰ Član 25 Poslovnika SNS i član 31, odnosno 30 poslovnika oba veća; odgovarajuće odredbe u poslovnima republičkih skupština; član 26 Poslovnika skupštine APV i član 31, odnosno 29 poslovnika oba veća, kao i odgovarajući članovi Poslovnika Oblasnog odbora AKMO.

¹¹ Član 5, 13, 14 Zakona o upravnom postupku, član 50 Osnovnog zakona o prekršajima, član 5 Zakona o krivičnom postupku, član 120 Ustava od 1946.

¹² Vidi: »Škole za pripadnike nacionalnih manjina«, »Jugoslovenski pregled«, februar 1959, str. 71—74.

⁸ Član 45 SUZ: »Članovi Saveznog veća izabrani od predstavničkih tela narodnih republika, Autonomne Pokrajine i Autonomne Oblasti imaju pravo da se sastaju kao Veće naroda i da rešavaju odvojeno od Saveznog veća kad se na dnevnom redu Doma nalazi predlog o promeni Ustava, saveznog društvenog plana ili saveznog opšteg zakona ili predlog drugog zakona koji se tiče ravnopravnosti naroda Jugoslavije ili Ustavom utvrđenih odnosa između Federacije i narodnih republika. Veće naroda sastaje se kad to zahteva većina poslanika izabranih od predstavničkog tela jedne narodne republike ili svi poslanici izabrani od predstavničkog tela Autonomne Pokrajine ili Autonomne Oblasti, ili 10 poslanika izabranih od predstavničkih tela ma koje republike ili autonomne jedinice. Veće naroda sastaje se obavezno kad se na dnevnom redu Saveznog veća nalazi predlog za promenu Ustava.«

⁹ Do donošenja Krivičnog zakonika postojao je poseban Zakon o zabrani izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje i razdora, donesen 1946, koji je sadržavao iste inkriminacije.

»Službeni list AKMO« štampa se odvojeno na srpskom i na šiptarskom jeziku.

UČEŠĆE PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA U ORGANIMA VLASTI, DRUŠTVENOM SAMOUPRAVLJANJU I ADMINISTRACIJI

Komunalni sistem i princip širokog demokratizma u biranju raznovrsnih organa društvenog upravljanja omogućili su pripadnicima manjina da u velikom broju aktivno učestvuju u svim oblastima javnog života. Proporcionalni odnos pojedinih nacionalnosti, o kome se prvenstveno moralo voditi računa u izborima svih ovih organa neposredno posle rata, sve više služi samo kao korektiv. On se zamenjuje kandidovanjem i biranjem odbornika i poslanika, kao i ostalih predstavnika u drugim organima, na osnovu njihove stvarne društvene aktivnosti i ugleda koji uživaju u svojoj sredini.

PRETSTAVNIČKI ORGANI VLASTI. *Narodni odbori opština i srezova.* Učešće pripadnika manjina u organima narodne vlasti doprinosi jačanju saradnje i uzajamnog poverenja raznih nacionalnosti kroz svakodnevno zajedničko rešavanje problema iz života opštine i sresa i omogućava potpunije uočavanje specifičnih interesa i potreba pojedinih nacionalnosti. Rad i sastav narodnih odbora i njihovih pomoćnih i društveno-upravnih organa (komisija, saveta itd.) od vrlo velikog su značaja za poštovanje, ostvarivanje i zaštitu prava nacionalnih manjina u praksi.

STRUKTURA ODBORNIKA NARODNIH ODBORA U FNRJ*

	(U procentima)					
	Jugoslovenske nacionalnosti	Šiptari	Mađari	Slovaci	Bugari	Rumuni
Stanovništvo FNRJ	87,88	4,45	2,97	0,5	0,36	0,36
Narodni odbori opština						
a) opštinska veća	89,7	4,5	2,8	0,5	0,4	0,6
b) veća proizvođača	91,3	3,9	2,3	0,6	0,4	0,4
Narodni odbori srezova						
a) sreska veća	90,2	3,7	3,6	0,4	0,3	0,2
b) veća proizvođača	91,7	3,2	3,0	0,4	0,4	0,2

* Uzete su u obzir samo manjine sa preko 50.000 pripadnika, tj. koje čine više od 0,3% stanovništva Jugoslavije. Turska manjina nije obuhvaćena zbog toga što je posle popisa stanovništva 1953 došlo do izvesnog iseljavanja pripadnika ove manjine u Tursku, pa poređenje broja stanovništva s nacionalnim sastavom izabranih odbornika 1957 ne bi bilo realno.

Učešće pripadnika nacionalnih manjina u većima narodnih odbora uglavnom je u srazmeri s nacionalnom strukturom stanovništva. Kod narodnih odbora srezova procentualno je manje učešće pripadnika šiptarske manjine, naročito u većima proizvođača, zbog odsustva brojnije radničke klase, nasledene zaostalosti područja, ranije neprosvećenosti znatnog dela pripadnika ove manjine i dr. Zbog naseljenosti u manjim teritorijalnim jedinicama i van područja Kosova i Metohije, šiptarska manjina, i pored toga što u pojedinim opštinama predstavlja znatan deo stanovništva, u okviru odgovarajućih srezova čini relativno mali procenat stanovnika. To se odražava i na broj odbornika koje pojedine opštine šalju u sreske narodne odbore (Srez Vranje u NRS, svi srezovi u NRM, osim Tetovskog itd.).

Kod mađarske manjine učešće predstavnika u opštinskim većima je srazmerno broju stanovnika, a brojnija je zastupljenost u oba veća sreskih odbora. Kod ostalih malobrojnijih manjina ova razlika se ne ispoljava u većoj meri (sem učešća Rumuna u oba veća sreskih odbora) i pored toga što sve ove manjine u većini srezova u kojima žive ne čine znatniji procenat stanovništva.

S obzirom da su pripadnici manjina najbrojniji i najkompaktnije nastanjeni u Vojvodini i u Kosovu i Metohiji i da uživaju posebna autonomna prava, od posebnog je značaja njihova zastupljenost u organima vlasti u autonomnim jedinicama.

STRUKTURA ODBORNIKA NARODNIH ODBORA U APV

(U procentima)

	Jugoslovenske nacionalnosti	Mađari	Slovaci	Rumuni
Stanovništvo APV	61,96	25,42	4,29	3,34
Narodni odbori opština				
a) opštinska veća	69,2	20,8	3,6	4,3
b) veća proizvođača	73,0	17,7	4,1	2,9
Narodni odbori srezova				
a) sreska veća	66,2	27,1	2,7	2,0
b) veća proizvođača	68,5	24,4	2,7	1,4

Nacionalna struktura odbornika u opštinskim većima, pa i u oba sreska veća, u APV uglavnom je u srazmeri s nacionalnom strukturom stanovništva, dok zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina, a naročito Mađara, u opštinskim većima proizvođača pokazuje izvesna odstupanja. U sreskim većima procenat pripadnika mađarske manjine je veći od procenta pripadnika ove manjine u okviru stanovništva APV. Opadanje procenta odbornika-pripadnika ostalih nacionalnih manjina u oba sreska veća dolazi delom zbog toga što su ove manjine nastanjene u više srezova, te ne predstavljaju neki znatniji deo stanovništva pojedinih srezova (Rumuni u 3 sresa, Slovaci u 5 srezova), a delom, u odnosu na veća proizvođača, i zbog nedovoljnog broja radnika iz njihovih redova.

STRUKTURA ODBORNIKA NARODNIH ODBORA U AKMO

(U procentima)

	Jugoslovenske nacionalnosti	Šiptari	Ostali*
Stanovništvo AKMO	30,20	64,91	4,89
Narodni odbori opština			
a) opštinska veća	35,1	61,9	3,0
b) veća proizvođača	40,3	57,9	1,8
Narodni odbori srezova			
a) sreska veća	41,1	54,3	4,6
b) veća proizvođača	46,6	50,8	2,6

* U stavci »ostali« obuhvaćeni su i pripadnici turske manjine. Otuda je procenat njihovog učešća u strukturi stanovništva veći, dok se u organima vlasti smanjuje posle iseljavanja.

Pripadnici šiptarske manjine čine apsolutnu većinu u svim lokalnim organima vlasti u Kosovu i Metohiji.

Pri ocenjivanju učešća pripadnika šiptarske manjine u organima vlasti u Kosovu i Metohiji treba uzeti u obzir uticaj nasledene zaostalosti i neprosvećenosti čitavog ovog područja (Kosmet je dočekao oslobođenje sa preko 80% nepismenih), još nedovoljnu povezanost izvesnog broja sela sa gradovima u pojedinim, naročito planinskim krajevima i dosadašnju malobrojnost radničke klase i inteligencije. Sve je to godinama onemogućavalo brže izrastanje kadrova i uključivanje širih masa u društveni život, pa i u organe vlasti. Takvo nasleđe prošlosti, i pored svih mera i ulaganja znatnih sredstava, nije se moglo sasvim savladati u relativno kratkom razdoblju od nepunih 15 godina. To se najbolje vidi iz poređenja strukture odbornika po školskoj spremi u Kosovu i Metohiji prema FNRJ i Vojvodini, u kojoj takođe žive manjine u većem broju.

STRUKTURA OPŠTINSKIH ODBORNIKA PO ŠKOLSKOJ SPREMI

(U procentima)

	Bez škole i nedovršena osnovna škola	Osnovna škola	Niža srednja	Potpuna srednja	Viša škola	Fakultet
Opštinska veća						
FNRJ	6,6	67,6	10,9	10,3	1,1	3,4
Vojvodina	3,2	67,6	13,0	11,5	1,3	3,3
Kosmet	20,5	61,1	8,2	7,6	0,8	1,7
Opštinska veća proizvođača						
FNRJ	5,5	67,6	14,9	7,9	0,2	3,7
Vojvodina	3,1	70,7	15,0	7,0	0,1	4,0
Kosmet	19,6	69,2	6,0	3,6	—	1,5

Pripadnici manjina brojno su zastupljeni u odborničkim komisijama i savetima narodnih odbora i vrlo su aktivni u svim ovim organima narodnih odbora kako u opštinama tako i u srezovima.

Pretstavnička tela Federacije, narodnih republika i autonomnih jedinica. Pripadnici manjina zastupljeni su u velikom broju u Saveznoj narodnoj skupštini, u republičkim skupštinama, Skupštini APV i Oblasnom odboru AKMO. To pokazuje i sledeća struktura:

NACIONALNI SASTAV PRETSTAVNIČKIH TELA

(U procentima)

	Jugoslovenske nacionalnosti	Šiptari	Mađari	Slovaci	Rumuni	Bugari
FNRJ						
Stanovništvo	87,88	4,45	2,97	0,5	0,36	0,36
Poslanici SNS	94,2	2,9	2,1	—	—	—
NR Srbija						
Stanovništvo	78,97	8,10	6,33	1,8	0,86	0,86
Poslanici NS NRS	87,4	5,8	5,8	0,64	0,9	0,32
AP Vojvodina						
Stanovništvo	61,96	—	25,42	4,29	3,34	—
Poslanici APV	71,7	—	22,6	2,1	3,1	—
AKM Oblast						
Stanovništvo	30,20	64,91	—	—	—	—
Odbornici Oblasnog odbora	32,1	65,5	—	—	—	—
NR Makedonija						
Stanovništvo	69,26	12,46	—	—	—	—
Poslanici NS NRM	90,0	6,8	—	—	—	—

U ostalim narodnim republikama živi procentualno mali broj pripadnika pojedinih manjina (9,2% od ukupnog broja pripadnika nacionalnih manjina u FNRJ), te nije od većeg značaja nacionalna struktura republičkih predstavničkih tela. Međutim, i u skupštinama ovih narodnih republika ima pretstavnika nacionalnih manjina (u NR Hrvatskoj — 1 Mađar, 1 Slovak i 2 Italijana; u NR Sloveniji — 1 Italijan; u NR Crnoj Gori — 1 Šiptar).

DRUŠTVENO SAMOUPRAVLJANJE. *Organi radničkog samoupravljanja.* Učešće pripadnika nacionalnih manjina u organima radničkog samoupravljanja — radničkim savetima i upravnim odborima — predstavlja dalji značajan dokaz njihove ravnopravnosti u jugoslovenskoj socijalističkoj zajednici.

Važan činilac za ostvarenje učešća pripadnika nacionalnih manjina u radničkom samoupravljanju jeste postojanje i snaženje radničke klase iz redova pojedinih manjina. S obzirom na nasledenu opštu privrednu zaostalost izvesnih delova zemlje, pa i krajeva u kojima su živele pojedine manjine, ostvarenje nastojanja SKJ da se poveća radnička klasa i tehnička inteligencija iz redova nacionalnih manjina zahteva vanredne i dugotrajne napore. To važi naročito za Kosmet, koji predstavlja ne samo najzaostališe već i najnaseljenije područje Jugoslavije.

STRUKTURA AKTIVNOG STANOVNIŠTVA FNRJ PO VRSTAMA ZANIMANJA I NACIONALNOJ PRIPADNOSTI*

(U procentima)

	Poljoprivredni radnici	Zaposleni u rudarstvu, industriji, zanatstvu i saobraćaju	Zaposleni u trgovini i vršenju usluga	Nekvalifikovani radnici	Stručnjaci, umetnici, funkcioneri i službenici	Ostala lica sa ličnim prihodima
FNRJ	63,4	13,47	3,99	5,66	7,01	6,46
Jugoslovenske nacionalnosti	63,3	13,4	4,0	5,5	7,3	6,5
Šiptari	79,30	7,28	2,11	5,79	3,49	2,04
Mađari	56,18	18,06	3,90	7,40	5,13	9,32
Slovaci	71,59	12,46	2,74	3,41	4,09	5,71
Rumuni	85,77	4,79	1,58	1,57	2,52	3,76
Turci	70,56	12,71	3,81	7,77	2,81	2,35
Bugari	80,95	10,00	0,98	1,73	4,40	1,95
Italijani	27,50	30,43	4,79	9,67	9,10	18,51

*Prema popisu 1953.

PRIPADNICI NACIONALNIH MANJINA U ORGANIMA RADNIČKOG SAMOUPRAVLJANJA* TU APV**.

(U procentima)

	Jugoslovenske nacionalnosti i ostali	Mađari	Slovaci	Rusini	Rumuni
Stanovništvo					
AP Vojvodine	65,60	25,42	4,29	1,35	3,34
Preduzeća sa preko 30 radnika:					
a) radnički saveti	68,09	27,88	2,50	0,97	0,56
b) upravni odbori	71,27	24,78	2,63	0,96	0,36
Preduzeća sa 7—30 radnika:					
a) radnički saveti	65,26	28,25	3,70	1,51	1,28
b) upravni odbori	68,19	25,90	3,13	1,65	1,13

* Prema podacima za 1958.

** U Vojvodini ima 725 privrednih organizacija sa do 30 radnika i 969 sa preko 30 radnika. Od ukupno 153.963 radnika 47.210 su Mađari.

Ovaj pregled pokazuje sledeće:

— radnici pripadnici mađarske manjine masovno su zastupljeni u svim organima radničkog samoupravljanja. Radnička klasa u socijalnoj strukturi mađarske manjine predstavlja značajan faktor, a procenat učešća Mađara u organima radničkog samoupravljanja kreće se iznad procenta učešća u nacionalnoj strukturi stanovništva Vojvodine.

— učešće pripadnika malobrojnih manjina izrazito je u organima radničkog samoupravljanja u manjim preduzećima. To je razumljivo ako se ima u vidu postupnost razvika privrede u zaostalim područjima, pa i radničke klase iz redova pripadnika ovih manjina.

PRIPADNICI NACIONALNIH MANJINA U ORGANIMA RADNIČKOG SAMOUPRAVLJANJA U AKMO

(U procentima)

	Jugoslovenske nacionalnosti i ostali	Šiptari	Turci
Stanovništvo AKMO	31,3	64,9	3,8
Preduzeća sa preko 30 radnika:			
radnički saveti*	51,1	42,0	5,9
Preduzeća sa 7—30 radnika:			
radnički saveti	42,2	49,6	8,2

*Prikazan je samo nacionalni sastav radničkih saveta, jer se ne raspolaze potpunim podacima o nacionalnom sastavu upravnih odbora u preduzećima u AKMO.

Učešće radnika pripadnika šiptarske manjine u organima radničkog samoupravljanja još uvek je znatno ispod zastupljenosti ove manjine u nacionalnoj strukturi stanovništva. Glavni uzrok tome su privredna nerazvijenost područja AKMO i malobrojnost radničke klase iz redova Šiptara.

Radnici pripadnici manjina nalaze se u znatnom broju u organima radničkog samoupravljanja i u privrednim organizacijama van autonomnih jedinica. U 1958 bilo je u radničkim savetima u NR Hrvatskoj 135 pripadnika nacionalnih manjina, a u NR Sloveniji 43 Italijana. U 6 opština srezova Pirot i Vranje, u kojima 66% stanovništva čini bugarska manjina, radnici Bugari su zastupljeni u radničkim savetima sa 83%.

Organi društvenog upravljanja. Pripadnici svih nacionalnih manjina uključeni su brojno i u sve organe društvenog upravljanja. Oni se nalaze u školskim odborima, u upravnim odborima biblioteka, čitaonica, pozorišta i drugih prosvetnih i kulturnih ustanova, zatim u upravnim odborima bolnica, zdravstvenih stanica i drugih zdravstvenih i socijalnih ustanova, u kućnim savetima, stanbenim zajednicama itd. To doprinosi intenzivnom povezivanju pripadnika svih nacionalnosti i njihovoj saradnji u svakodnevnom rešavanju vrlo složenih problema života u komuni.

NACIONALNI SASTAV SLUŽBENIKA. Ostvarivanje pojedinih prava nacionalnih manjina u postupku pred organima vlasti u velikoj meri zavisi od toga da li u administraciji upravnih organa i ustanova javnih službi ima službenika iz redova manjina i da li ostali službenici poznaju pojedine manjinske jezike.

Organi vlasti i politička rukovodstva nastojali su da obezbede potrebne uslove za obrazovanje novih i osposobljavanje postojećih službeničkih kadrova iz redova nacionalnih manjina. I na ovom polju nasleđena je velika zaostalost i nejednakost, čak možda veća nego u bilo kojoj oblasti. Naročito velike teškoće javljale su se kod Šiptara i drugih manjina koje pre rata nisu imale škole na maternjem jeziku. Tu je proces podizanja kadrova vrlo spor. Mada su postignuti vrlo krupni rezultati, još uvek nacionalna struktura službeničkog kadra ne odgovara u potpunosti strukturi stanovništva. Ona je, što je normalno, povoljnija kod službenika s nižim kvalifikacijama nego kod službenika s višom i fakultetskom spremom.

Nacionalni sastav službenika u područjima najnaseljenijim nacionalnim manjinama je sledeći:

NACIONALNA STRUKTURA SLUŽBENIKA U APV
(U procentima)

	Jugoslovenske nacionalnosti i ostali	Mađari	Ostale manjine
Stanovništvo	65,6	25,4	9,0
Službenici upravnih organa i ustanova javnih službi	76,9	18,4	4,7
Od toga u:			
Narodnim odborima srezova	83,9	14,2	1,9
Narodnim odborima opština	78,6	15,5	5,9
Mesnim kancelarijama	76,8	15,0	8,2
Školstvu	73,1	19,9	7,0
Prosveti i kulturi	76,5	20,8	2,7
Zdravstvu	74,7	21,2	4,1

NACIONALNA STRUKTURA SLUŽBENIKA U AKMO:
(U procentima)

	Jugoslovenske nacionalnosti	Šiptari	Ostali
Stanovništvo	30,2	64,9	4,9
Službenici upravnih organa i ustanova javnih službi	58,3	38,5	3,2
Od toga u:			
Narodnim odborima srezova	74,6	23,2	2,2
Narodnim odborima opština	58,8	38,7	2,5
Mesnim kancelarijama	36,1	61,8	2,1
Školstvu	45,8	51,1	3,1
Prosveti i kulturi	71,4	24,7	3,9
Zdravstvu	71,1	24,5	4,4

REPUBLIČKE NARODNE SKUPŠTINE

SEDNICE NARODNE SKUPŠTINE NR SRBIJE

31 marta 1959

Na šestoj zajedničkoj sednici oba doma, održanoj 31.III.1959, Narodna skupština NR Srbije razmotrila je izveštaj Izvršnog veća za 1958, izvršila izbor i razrešenje sudija Vrhovnog, Višeg privrednog i okružnih sudova i povremenih sudija Višeg privrednog suda. Pored toga, usvojen je izveštaj Administrativnog odbora o finansijskom poslovanju Narodne skupštine u IV kvartalu 1958 i saslušan odgovor pretstavnika Izvršnog veća na postavljena pitanja poslanika.

Republičko veće na devetoj sednici i Veće proizvođača na osmoj sednici, održanim 31.III.1959 usvojili su Zakon o obave-

Slična je situacija u pogledu nacionalnog sastava službeničkog kadra i u ostalim teritorijalno-političkim jedinicama u kojima su nacionalne manjine nastanjene u većem broju. U šest opština nastanjenih bugarskom manjinom u srezovima Piroć i Vranje manjinsko stanovništvo iznosi 66%, a u administraciji je 65% službenika iz njegovih redova. U Tetovskom srezu, u kome je nastanjen najveći broj šiptarske manjine u NR Makedoniji (59% od ukupnog broja), pripadnici manjine čine 65% stanovništva, a 25,9% službenika. U Srezu Kopar u NR Sloveniji italijanska manjina čini 7,6% stanovništva, a ima 2,4% službenika. U Srezu Murska Sobota u NR Sloveniji 26,3% stanovništva sačinjava mađarska manjina, a 18% službenika su pripadnici manjine.

Službenici jugoslovenskih nacionalnosti služe se u znatnom broju pojedinim jezicima nacionalnih manjina. To olakšava pripadnicima manjina da koriste svoja prava u postupku pred organima vlasti. U AP Vojvodini 12,7% službenika jugoslovenskih nacionalnosti govori mađarski, a 1,4% ostale manjinske jezike. U Kosovsko-Metohijskoj Oblasti 7,4% službenika govori šiptarski, a 1,2% turski. U Tetovskom srezu 2,5% službenika govori šiptarski i turski, u Piroćkom srezu 2,6% službenika bugarski itd.

U područjima nastanjenim u znatnom broju pripadnicima manjina čine se stalni naponi da što veći broj službenika ovlada manjinskim jezicima. U pojedinim srezovima i opštinama Kosovsko-Metohijske Oblasti organizuju se večernji kursevi šiptarskog jezika. Pri Višoj upravnoj školi u Beogradu za sve slušaocce iz ove Oblasti organizovan je kurs šiptarskog jezika. U mnogim školama u krajevima pretežno nastanjenim manjinama za učenike jugoslovenskih nacionalnosti organizovana je fakultativna nastava pojedinih manjinskih jezika.

Pošto je ove godine prvi put vršen zvaničan statistički popis službeničkog kadra i po nacionalnoj pripadnosti, nije moguće praviti poređenje sa stanjem u prošlosti radi utvrđivanja postignutih rezultata, ali i podaci kojima se raspolaže pokazuju da su ti rezultati veliki. Stipendiranje učenika i studenata pripadnika nacionalnih manjina ukazuje, pored ostalog, na perspektivnu politiku podizanja ovih kadrova, koja već narednih godina treba da pokaže značajne rezultate.

Pravilna politika organa vlasti i političkih rukovodstava FNRJ omogućila je da se pripadnici nacionalnih manjina potpuno izjednače sa svim građanima Jugoslavije u ostvarivanju svih materijalnih i ličnih prava i da se manjinama stvore uslovi da razviju do maksimuma svoje kulturne i druge nacionalne specifičnosti. Ovakva politika omogućila je da nacionalne manjine postanu u punom smislu faktor zbližavanja nacija i jedan od značajnih nosilaca bratstva i jedinstva naroda u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji.

K. J.

znom veštačkom osemenjavanju krava i ovaca, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o ribarstvu, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o opštinskom prirezu i Zakon o završnom računu za izvršenje budžeta NR Srbije (republičkog budžeta) za 1957.

Zakon o obaveznom veštačkom osemenjavanju krava i ovaca određuje da se za jedno područje može propisati obavezno veštačko osemenjavanje ako su ispunjeni određeni uslovi, kao što su: obezbeđena stručna služba, stočna hrana za osnovno stado i priplod, potrebna količina semena, povoljan raspored ustanova koje vrše osemenjavanje. Sreski narodni odbor određuje područja na kojima su ostvareni uslovi predviđeni ovim Zakonom, zatim ustanove i organizacije koje će sprovesti veštačko osemenjavanje, uslove i način njihovog rada kao i dan početka obaveze veštačkog osemenjavanja na odnosnom području. Troškove osemenjavanja snose vlasnici stoke prema tarifj koju donosi ustanova za osemenjavanje, a potvrđuje narodni odbor sresa.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o ribarstvu utvrđuje da se sredstva od naknade štete i za izdate dozvole za privredni i sportski ribolov uplaćuju u fond za unapređenje poljoprivrede onog sresa na čijem su području ostvarena. Sredstva ukinutih fondova za unapređenje ribarstva prenose se u republički odnosno u sreske fondove za unapređenje poljoprivrede.

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o opštinskom prezezu određene su progresivne stope opštinskog prezeza koje propisuju opštinski narodni odbori. Sreski narodni odbor može propisati minimalne i maksimalne stope za svoje područje. Obveznici poreza na dohodak od poljoprivrede plaćaju opštinski preze prema katastarskom prihodu, a obveznici poreza na dohodak od samostalnih zanimanja i imovine — prema osnovici koja služi za razrez poreza.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je na devetoj sednici, 31.III.1959, Zakon o porodičnom smeštaju dece, Zakon o šumarskoj inspekciji, Odluku o razrešenju sa dužnosti pojedinih članova Saveta Umetničke akademije u Beogradu i izboru novih članova, Odluku o potvrdi izmena i dopuna Statuta Univerziteta u Beogradu i Odluku o potvrdi odluka sreskih narodnih odbora o izmenama i dopunama statuta srezova Valjevo, Zaječar, Leskovac, Piroć, Svetozarevo i Titovo Uzeće.

Zakon o porodičnom smeštaju dece predviđa da deca koja nemaju roditelje, deca bez roditeljskog staranja ili čiji je razvoj ugrožen u sopstvenoj porodici, mogu biti poverena na čuvanje i vaspitanje drugoj porodici. Dete se može smestiti samo u onu porodicu koja je u mogućnosti da vrši roditeljske dužnosti, koja pruža dovoljno jemstva da će povereno dete pravilno negovati i vaspitavati i koja živi u mestu u kome postoji organizovana opšta zdravstvena služba i povoljni uslovi za osposobljavanje deteta za samostalan život. Troškovi smeštaja padaju na teret budžeta opštine koja ima pravo da ih naplati od lica dužnog da izdržava smešteno dete. O smeštaju deteta rešava opštinski organ uprave nadležan za poslove socijalne zaštite i dužan je da prati razvoj deteta i proverava da li se čuvanje i vaspitanje deteta ostvaruje u skladu sa ovim Zakonom i ugovorom o smeštaju.

Zakon o šumarskoj inspekciji propisuje da šumarski inspektori vrše nadzor nad primenom propisa i sprovođenjem mera u oblasti šumarstva, lovstva i zaštite zemljišta od erozije. Neposredno vršenje poslova šumarske inspekcije stavljeno je u nadležnost opštinskih narodnih odbora. Organi šumarske inspekcije političko-teritorijalnih jedinica viših od opštine staraju se o organizovanju šumarske inspekcije na svom području i vrše nadzor nad inspekcijom od strane inspeksijskih organa neposredno nižih političko-teritorijalnih jedinica.

Odlukom Republičkog veća za nove članove Saveta Umetničke akademije u Beogradu izabrani su Aleksa Čelebonović, Radenko Bročić i Dušan Skovran.

Veće proizvođača, kao isključivo nadležno, na osmoj sednici, održanoj 31.III.1959, usvojilo je izveštaje Mandatno-imunitetnog odbora po odluci o neodobravanju vođenja izvidaja protiv narodnog poslanika Dragiša Petrovića i o verifikaciji mandata narodnog poslanika Tomislava Soltakovića.

1. jula 1959

Na sedmoj zajedničkoj sednici oba doma, održanoj 1.VII.1959, Narodna skupština NR Srbije saslušala je ekspozice predstavnika Izvršnog veća o Predlogu zakona o organizaciji uprave narodnih odbora i o predlozima zakona o osnivanju viših tehničkih mašinskih škola u Beogradu, Kragujevcu i Nišu, o osnivanju više tehničke tekstilne škole u Leskovcu, osnivanju više tehničke obučarske škole u Beogradu i o osnivanju tehnološkog fakulteta u Novom Sadu, zatim usvojila izveštaj Odbora za predstavke i žalbe o radu Odbora za vreme od 1.X.1958 do 19.VI.1959, izvršila izbor i razrešenje sudija Višeg privrednog i okružnih sudova, izabrala Grozdana Đukanovića za novog člana Odbora za društvena sredstva na mesto Radula Plazinića, koji je podneo ostavku, i donela Odluku o skupštinskom odmoru za vreme letnjih meseci.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, na svojoj desetoj sednici, održanoj 1.VII.1959, izabralo je za naredni jednogodišnji period za predsednika Veća ponovo dr Dušana Bratića, za potpredsednika Nikolu Petrovića, a za zapisničare Dragoljuba Kirčanskog, Tankosavu Simić i Milovana Radojevića. Na istoj sednici Veće je usvojilo Zakon o organizaciji uprave narodnih odbora, Zakon o osnovnoj školi, Zakon o izmenama Zakona o univerzitetima, Zakon o izmeni naziva viših komercijalnih škola u Beogradu i Nišu i zakone o osnivanju viših tehničkih mašinskih škola u Beogradu, Kragujevcu i Nišu, više tehničke tekstilne škole u Leskovcu, više tehničke obučarske škole u Beogradu i Tehnološkog fakulteta u Novom Sadu, zatim donela Odluku o potvrdi odluka narodnih odbora o izmenama i dopunama statuta srezova Kraljevo, Mladenovac, Niš, Novi Pazar, Piroć, Svetozarevo i Čačak i saslušalo odgovor predstavnika Izvršnog veća na pitanja poslanika.

Zakon o organizaciji uprave narodnih odbora određuje zadatke organa uprave u narodnim odborima, utvrđuje vrste ovih organa i uslove za njihovo formiranje, reguliše međusobni odnos osnovnih i drugih organa, utvrđuje unutrašnju organizaciju i metod sistematizacije radnih mesta, određuje ulogu i zadatke sekretara narodnog odbora kao i položaj i zadatke starijega organa uprave i propisuje najnužnija pravila za sprovođenje nove organizacije uprave u narodnim odborima. Zakon utvrđuje samo načela, a svaki narodni odbor određuje konkretnu organizaciju svojih organa uprave u skladu sa odredbama ovog Zakona, a prema svojim stvarnim uslovima i potrebama.

Zakon o osnovnoj školi, pored osnovnih odredaba koje su uglavnom preuzete iz Opšteg zakona o školstvu, sadrži odredbe o vaspitno-obrazovnoj delatnosti osnovne škole, pravima i dužnostima učenika i nastavnika, osnivanju i ukidanju osnovne škole, organizaciji i sredstvima za rad škole, zatim o upravljanju

osnovnom školom, pravima i dužnostima državnih i društvenih organa prema školi, prelaznim oblicima ostvarivanja obaveznog osnovnog obrazovanja i o osnovnom obrazovanju odraslih.

Zakon o izmenama Zakona o univerzitetima utvrđeno je da redovna nastava na veterinarskim, medicinskim i stomatološkim fakultetima traje 5 školskih godina, dok na svim ostalim fakultetima nastava traje 4 školske godine.

Zakon o izmeni naziva viših komercijalnih škola u Nišu i Beogradu određuje da se ove škole nazivaju više ekonomsko-komercijalne škole.

Veće proizvođača, kao isključivo nadležno, na svojoj devetoj sednici, 1.VII.1959, izabralo je za naredni jednogodišnji period za predsednika Veća ponovo Dušana Pudu, za potpredsednika Branislavu Pešić, a za zapisničare Momčila Pajevića, Stanoja Markovića i Radomira Vučkovića, zatim usvojilo Odluku o određivanju predstavnika Narodne skupštine NR Srbije u upravljanju Ugostiteljskom komorom NR Srbije i saslušalo odgovore predstavnika Izvršnog veća na postavljena poslanička pitanja.

A. J.

SEDNICE SABORA NARODNE REPUBLIKE HRVATSKE 6 i 7 jula 1959

Na devetoj zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača, 6 jula 1959, Sabor NR Hrvatske saslušao je ekspozice predstavnika Izvršnog veća uz predloge Zakona o osnovnoj školi, gimnaziji, Višoj kožarskoj, Višoj obučarskoj i Višoj grafičkoj školi.

Na istoj sednici Sabor je saslušao i ekspozice predstavnika Izvršnog veća uz Izveštaj Izvršnog veća Sabora o kretanju privrede NR Hrvatske u 1958 i u razdoblju od 1. I. do 30. IV. 1959, kao i usmeni izveštaj zajedničkog izvestioca Odbora za narodnu privredu Republičkog veća i Veća proizvođača o *Izveštaju Izvršnog veća o kretanju privrede NR Hrvatske*.

Sabor je doneo odluku o povećanju broja članova Izvršnog veća od 24 na 25 i za člana Izvršnog veća izabrao narodnog poslanika Stjepana Ivekovića. Sabor je dalje razrešio dužnosti dosadašnjeg i izabrao novog predsednika Okružnog suda u Sisku i po jednog sudiju u Okružnom sudu u Zagrebu i Okružnom privrednom sudu u Osijeku. Na kraju, Sabor je saslušao *Izveštaj Odbora za predstavke i žalbe o radu u prvom polugodištu 1959*.

Republičko veće Sabora, kao isključivo nadležno, usvojilo je na svojoj desetoj sednici, 7 jula 1959, *Zakon o osnovnoj školi*, *Zakon o gimnaziji*, *Zakon o prosvetno-pedagoškoj službi*, *Zakon o Visokoj školi za fizičku kulturu*, *Zakon o višim pomorskim školama*, *Zakon o Višoj grafičkoj školi*, *Zakon o Višoj kožarskoj školi*, *Zakon o Višoj obučarskoj školi*, *Zakon o medicinskim školama* i *Zakon o organizaciji uprave u narodnim odborima*.

Zakon o osnovnoj školi razrađuje načela o osnovnoj školi koja je utvrdio Opšti zakon o školstvu. Zakonom su konkretizovane ideje da reformisana osnovna škola treba učenicima da pruža osnovno socijalističko vaspitanje i savremeno opšte obrazovanje i da pomaže njihov svestranji razvoj. U Zakonu je istaknuta aktivna uloga učenika u radu škole i dato značajno mesto razvijanju njihovih vannastavnih aktivnosti, organizovanju zajednica razreda i škole i drugim pitanjima u vezi sa položajem učenika u nastavno-vaspitnom procesu. Zakonom je određena i uloga osnovne škole kao ustanove koja pomaže kulturni razvitak sredine. Zakon sadrži i posebne odredbe o osnivanju osnovnih škola, finansiranju i društvenom upravljanju.

Zakon o gimnaziji odredio je gimnaziji, kao školi opšteg obrazovanja, sledeće posebne zadatke: da kod svojih učenika proširi i produbi znanja iz prirodnih i društvenih nauka i opšteg tehničkog obrazovanja, stečena u osnovnoj školi; da neguje i potiče lične sposobnosti i sklonosti učenika i pomaže im u izboru daljeg školovanja i profesije i da doprinosi njihovom daljem svestranom vaspitanju i obrazovanju. Zakonom je primenjena postavka da gimnazija treba da bude i završna škola za one učenike koji ne žele da produže školovanje i zato se, pored redovne nastave, uvode i različite praktične delatnosti. Načelo Opšteg zakona o školstvu da se nastava u gimnaziji organizuje kao opšta i kao izborna, konkretizovano je u Zakonu uvođenjem dva smera: društveno-jezičkog i prirodno-matematičkog. Pored njih ostaje i klasični smer, a za obrazovanje odraslih omogućuje se organizovanje društveno-ekonomskog smera. Zakonom se obezbeđuje aktivna uloga učenika u nastavno-vaspitnom delovanju škole.

Zakon o prosvetno-pedagoškoj službi propisuje da poslove prosvetno-pedagoške službe na teritoriji NR Hrvatske obavlja: Zavod za unapređenje školstva i Zavod za unapređenje stručnog školstva — kao republičke ustanove, i zavodi za školstvo koje osnivaju sreski narodni odbori. Sa prosvetno-pedagoškom službom saradivace direktori (upravitelji) škola, istaknuti nastavnici i drugi stručnjaci. Odredbama Zakona osigurano je opšte rukovodstvo saveta za prosvetu sresa i Republike nad radom ustanova prosvetno-pedagoške službe, kao i uticaj opštinskih saveta za prosvetu. Takođe je obezbeđeno uspostavljanje stalne saradnje između Zavoda i organa društvenog upravljanja u školama. U prelaznim odredbama Zakona predviđeni su rokovi za osnivanje zavoda za školstvo u srezovima, kao i rok do koga se na dužnost prosvetnog savetnika mogu postavljati i ona lica koja ne ispunjavaju uslove u potpunosti.

Zakon o Visokoj školi za fizičku kulturu određuje zadatke ove škole i uslove za prijem redovnih i vanrednih studenata¹. Nastavu na Visokoj školi za fizičku kulturu izvode redovni profesori, vanredni profesori i docenti, a pomažu im asistenti i drugo pomoćno nastavno osoblje. Nastavnici škole biraju se na pet godina.

Zakon o višim pomorskim školama određuje da ove škole spremaju visokokvalifikovane stručnjake za potrebe pomorstva i pomorske privrede uvođenjem studenata u teoretska i praktična znanja, a, osim toga, organizuju i sporovode nastavu za stručno usavršavanje kadrova u pomorstvu i pomorskoj privredi. Zakonom se osnivaju više pomorske škole u Splitu i Dubrovniku, a Viša pomorska škola u Rijeci, osnovana 1949, nastaviće s radom po odredbama ovog Zakona. Zakon određuje uslove za upis u pojedine oteke ovih škola, kao i to da se upis vrši na osnovu konkursa. Zakonom se dalje određuje da na pojedinim osecima studije mogu biti i vanredne. Detaljnije odredbe o vanrednom studiranju propisuju se statutima škola. Zakon je odredio ko može biti biran za nastavnika i saradnika škole i na koji se način vrši izbor. Nastavnici se biraju na pet godina.

Zakon o Višoj grafičkoj školi utvrđuje, između ostalog, da nastava u školi traje tri godine, da se studiranje završava diplomskim ispitom i da studenti stiču zvanje višeg grafičkog tehničara. Zakonom se daju najšire mogućnosti upisa u školu kvalifikovanim radnicima, odnosno tehničarima drugih struka zaposlenim u grafičkoj industriji. Prijemnim ispitima odnosno podesnim načinom proveravaće se stečena praksa i stupanj obrazovanosti kandidata.

Zakon o Višoj kožarskoj školi određuje da je ova škola po svom tipu i karakteru škola za obrazovanje odraslih, koja će osposobljavati visokokvalifikovane kožarsko-tehničke stručnjake iz redova kvalifikovanih radnika i tehničara. Redovna nastava u Višoj kožarskoj školi trajaće dve godine.

Zakon o Višoj obučenarskoj školi određuje da je i ova škola za obrazovanje odraslih, u koju se primaju svršeni učenici odgovarajućih škola za kvalifikovane radnike sa praksom u proizvodnji, kao i kvalifikovani radnici bez predviđene školske spreme, ako imaju duži radni staž (najmanje 7 godina) i ako polože prijemni ispit.

Zakon o medicinskim školama sadrži odredbe o vrstama i ulozi medicinskih škola, trajanju školovanja i uslovima za upis, zatim o pravima i dužnostima učenika, izboru i postavljanju nastavnika i osnivanju škola. U prelaznim i završnim odredbama Zakon reguliše status postojećih medicinskih škola i određuje da postojeće više škole za medicinske sestre i više škole za tehničare zdravstvene struke postaju medicinske škole po ovom Zakonu. Posebno je određeno da se u škole za babice do zaključno 1963/1964 školske godine učenice primaju pod uslovima po kojima su i dosad primane.

Zakon o organizaciji uprave u narodnim odborima donosi preciznije odredbe o tome koje se vrste organa mogu osnivati u narodnim odborima, kao i odredbe o njihovim međusobnim odnosima. Određeno je da opštinski i sreski narodni odbori organizaciju svojih ograna uprave i, u vezi s tim, sistematizaciju radnih mesta izvrše u skladu sa odredbama Zakona najkasnije do 31. XII. 1959.

Republičko veće i Veće proizvođača na svojim desetim sednicama, 7. jula 1959, usvojili su: *Zakon o Fondu Vladimira Nazora* i *Zakon o izmenama Zakona o opštinskom prirezu*.

Zakonom o Fondu Vladimira Nazora osniva se Fond iz koga će se dodeljivati nagrade umetnicima za njihova najbolja izvorna i reproduktivna ostvarenja na području književnosti, likovne, pozorišne, filmske i muzičke umetnosti. Sredstva Fonda će se formirati iz budžetskih dotacija, darova, legata i drugih prihoda. Fondom će upravljati odbor od 11 članova, koje će imenovati Izvršno veće Sabora iz redova umetnika, kulturnih i javnih radnika. Odbor Fonda će svake godine na dan godišnjice smrti Vladimira Nazora dodeljivati iz Fonda tri nagrade. Predloge za nagradivanje davaće posebne komisije za pojedine grane umetnosti, koje će osnivati odbor Fonda.

Zakon o izmenama Zakona o opštinskom prirezu donesen je zbog izmena koje su izvršene u saveznom Osnovnom zakonu o opštinskom prirezu i mesnom samodoprinosu.

Veće proizvođača Sabora, kao isključivo nadležno, odobrilo je na svojoj desetoj sednici, 7. jula 1959, *Statut Stručnog udruženja hortikulturnih društava*, koji je Udruženje donelo na svojoj Osnivačkoj skupštini.

E. K.

SEDNICA NARODNE SKUPŠTINE NR SLOVENIJE 2. jula 1959

Na devetoj zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača, 2. jula 1959, pretstavnici Izvršnog veća NR Slovenije dali su odgovore na pitanja oba doma. Pitanja koja su poslanici postavljali odnosila su se na finansiranje stručnih škola, kredite

iz republičkih fondova za izgradnju osnovnih škola u Pomurju, udruživanje sredstava privrednih organizacija i dvojni davanja u vezi sa izgradnjom objekata društvenog standarda (ovo pitanje počelo se razmatrati već na zajedničkoj sednici), stipendiranje i na regulaciju reke Mure.

Na devetoj zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača Narodne skupštine NR Slovenije doneto je takođe i Rešenje o razrešenju dužnosti, na vlastitu molbu, sudije Okružnog suda u Ljubljani Dinka Gregorina.

Republičko veće je na svojoj osmoj sednici, 2. jula 1959, zbog smrti dosadašnjeg potpredsednika Republičkog veća Angele Oček za novog potpredsednika jednoglasno izabralo Mihaela Dermastia.

Pored toga, Veće je razmatralo i usvojilo sledeće zakone, odluke i rešenja:

Zakon o organizaciji uprave narodnih odbora koji, pored opštih odredbi o organizaciji uprave narodnih odbora, određuje posebne propise o upravnim organima opštinskog i sreskog narodnog odbora i njihovoj unutrašnjoj organizaciji, zatim o sekretaru narodnog odbora i rukovodiocima upravnih organa i koji reguliše prelazni režim u novo stanje. Zakonom su određene vrste organa koji se mogu osnivati u upravi narodnih odbora i opšti uslovi za njihovo osnivanje. Zakon priznaje osnovne i posebne organe upravnih odbora. Osnovni upravni organi su oni koji u principu rešavaju sve predmete sa područja za koje su osnovani. Po sistemu koncentracije, opštinska uprava se organizuje u samo jedan osnovni organ — sekretarijat. Samo izuzetno mogu se osnivati i odeljenja. Odeljenja su, po pravilu, jedina vrsta osnovnih organa u sreskoj upravi u kojima se samo u određenim slučajevima i izuzetno organizuju i sekretarijati za pojedine upravne grane. Inspektorati se mogu organizovati samo u sreskoj upravi. Uprave i inspektorati ne mogu postojati kao samostalni organi, već samo u sastavu osnovnog upravnog organa, dok direkcije i komisije mogu biti i samostalni upravni organi. Organizacija uprave narodnog odbora određuje se statutom opštine odnosno sreza, a unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mesta posebnim odlukama. Kao stalni organ za proučavanja pitanja kadrovske politike, osniva se komisija za kadrovska pitanja. Pored toga, Zakon uvodi tri nove važne službe: službu pravne pomoći građanima, službu za molbe i žalbe i službu za organizaciju i unapređenje poslovanja. Posebna pažnja posvećena je i mesnim uredima kao ekspoziturama opštinske uprave. Organi uprave narodnih odbora su samostalni i rade po zakonu i direktivama narodnog odbora i njegovih veća kao izvršnih upravnih organa.

Zakon o osnivanju Više komercijalne škole. Viša komercijalna škola osnovana ovim Zakonom radiće na principu društvenog upravljanja i biće pod direktnom upravom Saveta za školstvo NR Slovenije. Nastavni plan i raspored časova za školu i njena odeljenja propisuje Svet za školstvo NR Slovenije, na osnovu mišljenja i predloga Trgovinske komore NR Slovenije, Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Ljubljani i drugih zavoda i organizacija koje odredi Izvršno veće. Slušaoci mogu biti redovni i vanredni. Izvršno veće svojim posebnim propisom određuje sedište škole i sastav školskog odbora.

Zakon o vatrogasnim društvima reguliše pitanje osnivanja i rada vatrogasnih organizacija. Osnovne organizacije su vatrogasna društva koja predstavljaju društvene organizacije za čuvanje života i imovine od požara i pomažu prilikom elementarnih nepogoda. Vatrogasno društvo se može osnovati za područje opštine, jednog ili više susednih sela u opštini, a takođe i unutar pojedinih privrednih preduzeća ili zavoda. Na istom području ne može postojati više vatrogasnih društava. Društvo se može osnovati na području profesionalne vatrogasne jedinice. Društvo može imati jednu ili više vatrogasnih jedinica. Jedinicu sačinjavaju samo oni članovi društva koji su fizički sposobni za gašenje požara i spasavanje. Vatrogasna društva se udružuju u vatrogasne saveze koji su pravna lica i imaju svoja pravila koja donosi osnivačka skupština. Društveni organi su skupština, upravni odbor i nadzorni odbor. Prihodi vatrogasnih društava i Saveza su: dotacije političko-teritorijalnih jedinica i dotacije iz sreskih vatrogasnih fondova, pokloni, obavezni i dobrovoljni priloz i drugi nepredviđeni prihodi. Svako društvo i Savez imaju svoj predračun koji odobrava skupština. Opštinski i sreski narodni odbori izvršavaju one materijalne obaveze vatrogasnih društava i Saveza koje su propisane Saveznim zakonom. Privredno preduzeće ili zavod koji imaju vatrogasnu jedinicu dužni su da iz svojih sredstava obezbede vatrogasni alat i opremu, kao i potrebne prostorije. Detaljnije propise za sprovođenje Zakona doneće Državni sekretarijat za unutrašnje poslove NR Slovenije.

Zakon o kriterijumu na osnovu kojeg će opštinski narodni odbori određivati koji će troškovi za tekuće održavanje teretnih fondova kuća određuje da narodni odbori prilikom izdavanja propisa o tome koji troškovi za tekuće održavanje stanova ne terete nosioca stanbenog prava već se podmiruju iz fondova zgrade, treba da se pridržavaju sledećih kriterijuma: u troškove koji se podmiruju iz fondova zgrade ubrajaju se troškovi za popravke, za radove na zameni i obnovi koji su potrebni zbog dotrajalosti konstrukcije i sprava u stanu i troškovi za opravku kvarova koji nastaju zbog vanrednih događaja i pojava ili zbog greške odnosno nedostatka u konstrukciji i izradi. Svi drugi troškovi tekućeg održavanja stana, u koje spadaju naročito troškovi za male opravke i čišćenja koji nastaju zbog normalne upotrebe stana, padaju na teret nosioca stanbenog prava.

¹ Za redovne studente škole primaju se svršeni učenici gimnazija, učiteljskih, tehničkih i fiskulturnih škola s položenim završnim ispitom kao i kandidati bez takvih školskih kvalifikacija, ako na posebnom ispitu pokažu opšte obrazovanje potrebno za savlađivanje studija. Vanredno mogu studirati kandidati sa završenom srednjom ili višom fiskulturnom školom, koji rade na poslovima fizičke kulture.

Odluku o uvođenju jedinstvenog metoda u kalkulacijama predračunima za građevinske radove kojom se određuje da kalkulacije i predračune za građevinske radove treba praviti po jedinstvenom metodu kao sastavni deo investicionih programa, idejnih i glavnih projekata. Komisije za reviziju investicionih programa i komisije za reviziju projekata mogu odbiti razmatranje investicionog odnosno projektnog elaborata, ukoliko kalkulacija i predračun građevinskih radova nisu izrađeni prema jedinstvenom metodu. Detalje tog metoda propisuje sporazumno Sekretarijat Izvršnog veća za urbanizam, stanbenu izgradnju i komunalne poslove i Sekretarijat Izvršnog veća za industriju i zanatstvo, koji mogu izdati i druge tehničke propise za jedinstvenu kalkulaciju i izradu predračuna za građevinske radove.

Odluku o najvišem procentu stanarine i zakupnine koji se može odrediti kao prihod stanbene zajednice kojom se propisuje da najviši procenat koji opštinski narodni odbor može svojom odlukom odrediti kao prihod stanbene zajednice prema stavu 1 člana 40 Zakona o stanbenim zajednicama može iznositi od stanarine za stanove do 3%, a od zakupnine za poslovne prostorije do 5%. Odluka stupa na snagu 22. jula 1959.

Odluku o određivanju najvišeg i najnižeg procenta zakupnine za poslovne prostorije koji se uplaćuje u opštinski kreditni fond za zidanje stanbenih zgrada kojom se propisuje da procenat zakupnine od poslovnih prostorija u pojedinim delovima zgrada, koji se prema odredbi opštinskog narodnog odbora uplaćuje u opštinski kreditni fond za zidanje stanbenih zgrada, ne sme biti veći od 75% i ne manji od 5% od zakupnine za poslovne prostorije koje iznajmljuju stanbene zajednice, njihove ustanove i servisi, pogoni društvene ishrane, organizacije za svakodnevnu opskrbu stanovništva, društvene organizacije, školske i zdravstvene ustanove i političko-teritorijalne jedinice i njihovi organi. Za sve ostale poslovne prostorije najviši procenat može iznositi 90%, a najniži 10% od zakupnine za te prostorije.

Odluku o potvrđivanju statutarne odluke Univerziteta u Ljubljani kojom se potvrđuje odluka Univerziteta u Ljubljani od 11.VI.1959 o preosnivanju Instituta za sociologiju u naučni zavod.

Odluku o potvrđivanju promene predračuna Fonda NR Slovenije za unapređenje poljoprivrede za 1959 kojom se smanjuje ograničenje sredstava Fonda za 48.529.725 din. i za istu sumu povećavaju raspoloživa sredstva i rashodi Fonda. Povećani rashodi otpadaju: na stočarstvo 916.925 din., na planove za uređenje 1.000.000 din., na štampu i propagandu 3.460.000 din. i na dotiranje investicija za objekte za unapređenje poljoprivrede i dotiranje poljoprivrednog školstva 43.152.800 dinara.

Rešenje o raspisivanju dopunskih izbora u 54-om izbornom srežu. Zbog smrti poslanika Angele Ocepek, Republičko veće donelo je rešenje o raspisivanju dopunskih izbora u 54-om izbornom srežu Ljubljana. Izbore raspisuje Republička izborna komisija.

Rešenje o godišnjem odmoru određuje da godišnji odmor Republičkog veća Narodne skupštine NR Slovenije traje od 10. jula do 10. septembra 1959.

Na svojoj osmoj sednici, 2. jula 1959 i Veće proizvođača Narodne skupštine NR Slovenije razmatralo je i usvojilo sledeće zakone, odluke i rešenja:

Zakon o kriterijumu na osnovu kojeg će opštinski narodni odbori određivati koji će troškovi za tekuće održavanje teretnih fondova kuća. Odluku o uvođenju jedinstvenog metoda u kalkulacijama i predračunima za građevinske radove, Odluku o najvišem procentu stanarine i zakupnine koji se može odrediti kao prihod stanbene zajednice, Odluku o određivanju najvišeg i najnižeg procenta zakupnine za poslovne prostorije koji se uplaćuje u opštinski kreditni fond za zidanje stanbenih zgrada, Odluku o potvrđivanju promene predračuna Fonda NR Slovenije za unapređenje poljoprivrede za 1959 i Rešenje o godišnjem odmoru. Godišnji odmor Veća proizvođača Narodne skupštine NR Slovenije traje isto toliko kao i odmor Republičkog veća — od 10. jula do 10. septembra 1959.

(Sadržaj zakona, odluka i rešenja koje je usvojilo Veće proizvođača Narodne skupštine NR Slovenije — jednak je istim pravnim aktima koje je usvojilo i Republičko veće Narodne skupštine NR Slovenije.)

Dr M. P.

SEDNICA NARODNE SKUPŠTINE NR BOSNE I HERCEGOVINE 1. jula 1959

Na šestim odvojenim sednicama 1. jula 1959 Republičko veće i Veće proizvođača Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine doneli su:

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o uređenju imovinskih odnosa nastalih uzurpacijom zemljišta u opštenarodnoj imovini. Najvažnije izmene i dopune su sledeće: postupak za raspravljanje uzurpacija je produžen do kraja 1963; zemljoradniku kome se ne prizna pravo vlasništva na uzurpiranom zemljištu dodeljuje se zemljište iz opštenarodne imovine na besplatno trajno korišćenje ili će mu se određivati naknada u novcu shodno propisima o eksproprijaciji; postupak za raspravljanje uzurpacija sprovodi organ uprave narodnog odbora opštine nadležan za imovinske pravne poslove a ne posebna komisija, kao što je bilo ranije propisano;

Zakon o veštačkom osemenjavanju krava i ovaca, koji određuje da je veštačko osemenjavanje obavezno da bi se omogućilo poboljšanje rasnog sastava goveda i ovaca, a time i povećanje stočarske proizvodnje. Odluku o sprovođenju osemenjavanja donosi opštinski narodni odbor, s tim da su prethodno ispunjeni sledeći uslovi: da postoje saobraćajne i druge mogućnosti za obavljanje veštačkog osemenjavanja i da su obezbeđeni stručni kadar, materijalna sredstva, oprema i seme.

Republičko vijeće, kao isključivo nadležno, donelo je ove zakone:

Zakon o organizaciji uprave u narodnim odborima. Zakonom se propisuje da isključivo narodni odbor određuje organizaciju svoje uprave bez potvrde viših organa, s tim da se veći broj poslova koncentriše u manji broj organa uprave i uvedu moderniji metodi rada;

Zakon o osnovnoj školi. Zakonom se razrađuje Opšti zakon o školstvu prema prilikama i potrebama u NR Bosni i Hercegovini. Tako je omogućeno organizovanje osnovne škole i sa pet razreda, s tim da učenici obavezno nastavljaju školovanje u šestom i sledećim razredima osnovne škole. Uvođenje ove mogućnosti uslovljava i stvaranje područja osnovne škole, koje se za učenike od prvog do petog razreda prostire najviše na 4 km, a za decu od šestog do osmog razreda najviše na 6 km udaljenosti od škole;

Zakon o Visokoj tehničkoj školi za pogonske inženjere metalurške struke u Zenici. Slušaoci će biti pretežno lica koja su završila stručnu školu metalurške, hemijske, mašinske i elektrotehničke struke, ili stručnu školu sa praktičnom obukom ili školu za učenike u privredi ako imaju tri godine prakse. Školovanje traje tri godine; i

Zakon o Visokoj privrednoj školi u Sarajevu. Škola će davati visokokvalifikovane privredne stručnjake za potrebe privrednih organizacija i privrednih organa uprave. Školovanje traje dve godine, a u školu se mogu upisivati pretežno slušaoci s praksom, odnosno oni građani koji se nalaze na rukovodećim mestima u privredi i državnim organima za koje se traži visoka stručna sprema.

Na šestoj zajedničkoj sednici domovi su pretresali i usvojili sledeće izveštaje: Izveštaj Izvršnog veća o kretanju privrede za period januar — maj 1959; izveštaje republičkih komora: Poljoprivredno-šumarske, Trgovinske, Ugostiteljske i Zanatske o radu u 1958. godini; Izveštaj Administrativnog odbora o izvršenju predračuna rashoda Skupštine u vremenu od 1. novembra 1958 do 31. marta 1959 i Izveštaj Odbora za pretstavke i žalbe o radu u vremenu od 25. decembra 1958 do 18. juna 1959 (u tom periodu Skupštini je upućeno 488 pretstavki i žalbi). Na ovoj sednici doneta je i odluka o razrešenju dužnosti jednog sudije okružnog suda.

S. N.

SEDNICA NARODNE SKUPŠTINE NR CRNE GORE 10. jula 1959

Na petoj zajedničkoj sednici oba doma, 10. jula 1959, Narodna skupština NR Crne Gore razmotrila je i usvojila:

Izveštaj Izvršnog veća Narodne skupštine NR Crne Gore za 1958. godinu. Na početku sednice potpredsednik Izvršnog veća Andrija Mugoša podneo je ekspozé, a zatim su u pretresu učestvovali izvestici Odbora za organizaciju vlasti i upravu, Odbora za narodnu privredu, Odbora za budžet i Odbora za prosvetu Republičkog veća, iznoseći aktuelne probleme iz raznih oblasti, a posebno iz oblasti industrijske i poljoprivredne proizvodnje, robnog prometa, izgradnje komunalnog sistema i unapređenja rada organa državne uprave, prosvete i kulture;

Izveštaj Administrativnog odbora o materijalno-finaniskom poslovanju Narodne skupštine NR Crne Gore za period od 1. novembra 1958 do 31. marta 1959. godine. Administrativni odbor je ustanovio da se izvršenje budžeta odvijalo u redu;

Odluku o razrešenju dužnosti sudije Okružnog suda u Titogradu zbog odlaska na novu dužnost i

Odluku o letnjem odmoru Narodne skupštine NR Crne Gore. Letnji odmor Narodne skupštine traje od 10. VII. do 10. IX. 1959, s tim što će u ovom periodu pojedini odbori i komisije biti sazivani po potrebi.

Skupština je, pored toga, izabrala u Komisiju za narodne odbore narodne poslanike Đordija Perućića i Spasoja Vukadinovića na mesto Ika Mirkovića, koji je izabran za člana Izvršnog veća i Vlada Popovića, kome je prestao mandat.

Republičko veće Narodne skupštine, kao isključivo nadležno, usvojilo je na svojoj šestoj sednici: *Zakon o izmenama i dopunama Zakona o ukidanju srezova u Narodnoj Republici Crnoj Gori* određuje da se sredstva za pokriće troškova u vezi sa radom sreskih sudija za prekršaje, koji se postavljaju za područja dve ili više opština, obezbeđuju u predračunu republičkog Državnog sekretarijata za unutrašnje poslove. Zakonom se dalje određuje da se kod ispostava za

unutrašnje poslove kao upravnih organa republičkog Državnog sekretarijata za unutrašnje poslove obrazuju saveti, koji će kao savetodavni organi pružati pomoć ispostavam u izvršavanju njihovih zadataka.

Zakon o organizaciji uprave narodnih odbora opština, u skladu sa principom samoupravljanja opština, propisuje da narodni odbor sam osniva svoje organe uprave i utvrđuje njihovu unutrašnju organizaciju i sistematizaciju prema svojim stvarnim uslovima i potrebama. Zakon dalje određuje da organe uprave po pravilu treba obrazovati za vršenje poslova dve ili više grana uprave, a samo izuzetno za jednu granu uprave. Predviđaju se osnovni i posebni organi uprave. Osnovni organi su sekretarijati opštinskog odbora ili odeljenja, a posebni organi su: uprava, upravna ustanova, direkcija i komisija. Zakonom su određeni uslovi za osnivanje osnovnih i posebnih organa, kao i njihov međusobni odnos. Zakonom se dalje predviđa osnivanje komisije za kadrovska pitanja kao posebnog organa, sa zadatkom da raspravlja pitanje kadrovske politike i daje svoja mišljenja i predloge opštinskom odboru i njegovim savetima. U pogledu unutrašnje organizacije organa uprave predviđene su dve vrste organizacionih jedinica, i to: oseci i referati. Zakon sadrži posebne odredbe o sekretaru narodnog odbora, u kojima su iscrpno navedeni poslovi iz njegovog delokruga, njegov odnos prema narodnom odboru, komisijama i savetima narodnog odbora, kao i odnos prema ostalim starešinama organa uprave. Zakon na kraju određuje 31. decembar 1959 kao krajnji rok do koga su narodni odbori dužni da u skladu sa njegovim odredbama utvrde organizaciju svojih organa uprave i izvrše sistematizaciju radnih mesta.

Zakon o domovima narodnog zdravlja i zdravstvenim stanicama postavlja domove narodnog zdravlja i zdravstvene stanice kao samostalne zdravstvene ustanove, organizovane na načelima društvenog upravljanja, koje rade na sprečavanju i otklanjanju uzroka oboljenja i smrtnosti stanovništva, dakle prvenstveno kao ustanove koje vrše preventivnu zdravstvenu zaštitu. Međutim, kako je zdravstvena zaštita jedinstvena, oni imaju za zadatak i ukazivanje građanima medicinske pomoći. Dom narodnog zdravlja i zdravstvena stanica su zdravstvene ustanove istog profila i imaju iste zadatke, a razlikuju se samo po tome što dom ima veći, a stanice manji broj organizacionih (medicinskih) jedinica. Pravo osnivanja ovih zdravstvenih ustanova dato je opštinskim narodnim odborima. Međutim, nijedan dom narodnog zdravlja ili zdravstvena stanica ne mogu otpočeti sa radom pre nego što se putem posebne stručne komisije utvrdi da su za to ispunjeni potrebni uslovi. Pored toga, određen je minimum unutrašnjih organizacionih jedinica koje mora imati svaki dom narodnog zdravlja odnosno svaka zdravstvena stanica. I dom narodnog zdravlja i zdravstvena stanica mogu imati kao svoje isturene organizacione jedinice pomoćne zdravstvene ustanove. Zakon daje detaljne odredbe o načinu upravljanja: o upravnom odboru, njegovom sastavu, pravima i dužnostima, zatim o upravniku i njegovim pravima i dužnostima, o stručnom kolegijumu, o službenicima, o stručnom radu, o načinu finansiranja i o načinu spajanja odnosno ukidanja zdravstvene ustanove.

Zakon o bolnicama reguliše opšte uslove potrebne za osnivanje bolnica, zadatke bolnica, vrste bolnica i posebne uslove koji moraju biti ispunjeni za njihovo osnivanje, najmanji broj unutrašnjih organizacionih jedinica koje mora imati svaka bolnica da bi mogla biti osnovana, zatim prava građana prema bolnicama u pogledu dobijanja medicinske pomoći, kao i niz drugih pitanja. Zakonom je bolnica postavljena kao samostalna zdravstvena ustanova, organizovana na načelima društvenog upravljanja, koja bolesnicima pruža zdravstvenu zaštitu i opskrbu pod stalnim lekarskim nadzorom i saradnje na sprečavanju i otklanjanju smrtnosti stanovništva. Pored lečenja,

dakle, bolnica ima i zadatak da vrši preventivnu zdravstvenu zaštitu, što je u skladu sa savremenim shvatanjima uloge i značaja bolnice u društvu. Pravo osnivanja bolnice dato je Izvršnom veću i opštinskom narodnom odboru. Način upravljanja bolnicom i njeno finansijsko poslovanje regulisani su u skladu sa saveznim propisima. Blizu su određeni poslovi koje obavlja upravni odbor i način njegovog rada, kao i poslovi koje obavlja upravnik. Predviđeno je i koja su lica odgovorna za pravilno ukazivanje medicinske pomoći bolesnicima.

Zakon o osnovnoj školi razrađuje cilj i zadatke osnovne škole, sa posebnim osvrtom na sadržaj vaspitno-obrazovnog rada, u kome su obrađena pitanja nastave, slobodnih aktivnosti i kulturne i javne delatnosti škole. Zakon poklanja posebnu pažnju saradnji škole sa roditeljima kao vrlo važnom faktoru u vaspitanju omladine. Zakonom su regulisana pitanja upisa i pohađanja osnovne škole i prelaska učenika iz jedne škole u drugu. Razrađena su prava i dužnosti učenika i dato nekoliko načelnih odredaba o pohvalama, nagradama i disciplinskim merama, kao i o ocenjivanju i napredovanju. Zakon dalje sadrži odredbe o nastavnicima, o organizaciji osnovne škole i o osnivanju škola i sredstvima za njihov rad. U poglavlju o organizaciji škole predviđaju se sabirne i područne osnovne škole, jer zbog razbacanosti terena nije moguće da svaka sadašnja četvororazredna škola preraste u osmorazrednu. Pored toga, Zakonom su predviđene odredbe o upravljanju školom, o pravima i dužnostima državnih i društvenih organa, zatim pitanje prelaznih oblika ostvarivanja obaveznog osnovnog obrazovanja i dalje postojanje četvororazrednih, petorazrednih i šestorazrednih osnovnih škola. U pogledu obrazovanja odraslih, Zakonom se predviđaju posebna odeljenja pri osnovnim školama, a takođe i mogućnost osnivanja posebnih škola za odrasle. U odnosu na škole nacionalnih manjina, Zakon sadrži odredbe o ovim školama koje su predviđene u Opštem zakonu o školstvu, dok će se organizacija ovih škola regulisati posebnim propisima.

Na svojim šestim posebnim sednicama domovi su izvršili izbor predsednika, potpredsednika i zapisničara. U Republičkom veću izabrani su: sa predsednika Savo Brković, za potpredsednika Vlado Strugar i za zapisničare Radojica Šoškic, Marko Đolević i Savo Vujačić. U veću proizvođača izabrani su: za predsednika Spasoje Šarac, za potpredsednika Velizar Škerović i za zapisničare Radisav Raspopović, Rihah Katana i Tripo Sindik.

Veće proizvođača je na ovoj sednici izvršilo verifikaciju mandata narodnih poslanika Spasoja Vukadinovića za izborni srez Titograd IV, Vojislava Mugoše za izborni srez Titograd VIII, Marka Orlandića za izborni srez Bar III, Mirka Vasiljevića za izborni srez Kotor II i Milutina Kostića za izborni srez Rijeka Crnojevića, svi iz grupe industrije, trgovine i zanatstva, koji su izabrani na dopunskim izborima.

Domovi su na istim posebnim sednicama izvršili popunu pojedinih odbora. Republičko veće je izabralo u Odbor za narodnu privredu Vlada Stijepovića na mesto Ika Mirkovića, koji je izabran za člana Izvršnog veća. Veće proizvođača je izabralo u Odbor za privredne organizacije narodne poslanike: Spasoja Vukadinovića, Mirka Vasiljevića i Milutina Kostića na mesto Mila Đukića, Branka Seferovića i Vlada Popovića, kojima je prestao mandat, a u Zakonodavni odbor narodnog poslanika Vojislava Mugošu na mesto Mileve Lukić, kojoj je takođe prestao mandat.

A. P.

ISPRAVKA: U broju 6, str. 217 (45) I stubac, 24 red odozdo stoji »februara 1957«, a treba »marta 1957«. Isti stubac, 6 red odozdo stoji »decembra 1957«, a treba »oktobra 1957«.

STATISTIČKI SISTEM U FNRJ

Statistika se u socijalističkoj Jugoslaviji veoma brzo i svestrano razvila. Njen je osnovni zadatak da brzo pruža što potpunije i preciznije statističke informacije o privrednom i društvenom životu zemlje, kao i o drugim činjenicama od opšteg značaja. Statističkim istraživanjima obezbeđuju se podaci koji su potrebni državnim organima i ustanovama (za izradu privrednih planova i praćenje privrednog razvoja, za formulisanje politike u raznim oblastima života i analizu njenog ostvarenja itd.) kao i podaci za naučno istraživanje i za obaveštavanje najšire javnosti. Sa brzim ekonomskim razvojem zemlje i jačanjem raznih vidova društvenog samoupravljanja rastao je i značaj adekvatnih statističkih podataka, jer sve veći broj ljudi učestvuje u donošenju odluka u raznim telima društvenog samoupravljanja, i potreba za što detaljnijim statističkim informacijama postaje sve veća.

Saobrazno sa tim izgrađivan je i razvijan statistički sistem u Jugoslaviji: osnovani su statistički organi, razrađena statistička metodologija i izgrađen u osnovi usklađen sistem statističkih istraživanja, detaljno se objavljuju statistički podaci, pripremaju statistički kadrovi i unapređuje nastava statistike, a statistički podaci o Jugoslaviji uključuju se u statističke serije koje objavljuju Ujedinjene nacije i druge međunarodne organizacije.

RAZVOJ I PRAVNI OSNOV

Začeci sadašnje organizacije statistike FNRJ nalaze se u osnivanju Statističkog biroa pri Nacionalnom komitetu oslobođenja Jugoslavije, avgusta 1944, na ostrvu Visu. Krajem 1944 ovaj prvi statistički organ prerastao je u Državni statistički ured pri Predsedništvu vlade.

Zakonom o opštenarodnom privrednom planu i državnim organima za planiranje iz 1946 Državni statistički ured uključen je u sastav Savezne planske komisije. Na odgovarajući način uključeni su u planske komisije i republički i lokalni statistički uredi. Ova reorganizacija je izvršena kako bi statistički organi tešnje sarađivali sa organima za planiranje, jer su statistički podaci predstavljali važan osnov za izradu planova i kontrolu njihovog izvršenja.

Uredbom o osnivanju i radu Saveznog statističkog ureda i statističkih ureda u narodnim republikama od 29. maja 1948 izvršena je reorganizacija statističke službe. Na osnovu ove Uredbe osnovan je Savezni statistički ured pri Predsedništvu vlade FNRJ, koji je imao centralizovan aparat sastavljen od statističkih ureda u svim republikama i srezovima. Istovremeno su u planskim komisijama stvoreni biroi (kasnije uprave) za plansku evidenciju, koji su obrađivali podatke potrebne za planiranje i praćenje izvršenja privrednih planova, a u svom se radu oslanjali na odgovarajuća odeljenja u ministarstvima i direkcijama. U ovom razdoblju izgrađena je centralizovana statistička organizacija, prišlo se sistematskom pripremanju statističkih kadrova, razrađene su osnovne koncepcije o statističkom sistemu i počelo se sa objavljivanjem statističkih podataka.¹

Ukazom Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o reorganizaciji vlade FNRJ od 6. aprila 1951 spojeni su Savezni statistički ured i Uprava za evidenciju u jedinstveni Savezni zavod za statistiku i evidenciju, koji je postao organ Privrednog saveta FNRJ. Ovim Ukazom i odgovarajućim aktima skupština narodnih republika izvršena je decentralizacija statističkih ustanova. Republički i sreski zavodi za statistiku postali su organi vlada narodnih republika odnosno sreskih narodnih odbora. Time su ostvarena dva osnovna načela statističke organizacije u FNRJ: značajna

koncentracija statistike u horizontalnom pravcu (ne postoji statistička služba u resornim sekretarijatima) i decentralizacija organizacije u vertikalnom pravcu. Odlukom Saveznog izvršnog veća od 19. februara 1953 Savezni zavod za statistiku i evidenciju proglašen je samostalnim organom vlade FNRJ.

Prema Zakonu o saveznom organima uprave od 26. marta 1956 (čl. 6), poslove statističke službe iz nadležnosti Federacije obavlja Savezni zavod za statistiku kao upravna ustanova. Opšti zadaci Zavoda (čl. 32) sastoje se u metodološkom i akcionom organizovanju statistike od interesa za Federaciju, u koordinaciji celokupne statističke službe, održavanju veza sa statističkim ustanovama u inostranstvu, objavljivanju podataka i dr.

Sadašnja organizacija statistike i njeno funkcionisanje regulisani su Uredbom o organizaciji i radu Saveznog zavoda za statistiku (5. decembra 1957), pravnim propisima o zavodima za statistiku narodnih republika, kao i posebnim propisima o Narodnoj banci i ustanovama koje su ovlašćene da prikupljaju i sređuju statističke podatke sa specifičnih područja.

OPŠTE KARAKTERISTIKE ORGANIZACIJE STATISTIKE

Centralno mesto u organizaciji statistike FNRJ, u razvijanju sistema statističkih informacija, razradi metodologije za statističke akcije, njihovoj organizaciji i objavljivanju statističkih podataka imaju zavodi za statistiku. Posebnu ulogu ima Savezni zavod za statistiku kao organ Saveznog izvršnog veća. Savezni zavod za statistiku (prema čl. 3 Uredbe o organizaciji i radu SZS) obavlja sledeće poslove:

- priprema i predlaže Saveznom izvršnom veću perspektivni i godišnji plan statističkih istraživanja;
- razrađuje i unapređuje statističku metodologiju i u tu svrhu obavlja potrebna istraživanja;
- obavlja metodološke pripreme za statistička istraživanja i organizuje ta istraživanja; prikuplja, sređuje, obrađuje i analizira statističke podatke iz oblasti društvenog i privrednog života zemlje, a naročito one koji omogućuju praćenje društvenih planova;
- objavljuje službene statističke podatke i reguliše načela njihovog objavljivanja od strane drugih statističkih organa;
- koordinira izvođenje statističkih istraživanja od opštedruštvenog interesa i značaja koja nisu predviđena godišnjim planom statističkih istraživanja;
- održava veze u oblasti statistike sa međunarodnim i drugim statističkim ustanovama i organizacijama u inostranstvu;
- stara se o stručnom uzdizanju i usavršavanju statističkih kadrova, i u tu svrhu organizuje stručna savetovanja, seminare, tečajeve i slično, radi na razradi programa za obučavanje kadrova statističke službe i stara se o izdavanju statističke stručne literature.

Radi obezbeđenja normalnog funkcionisanja celokupnog statističkog sistema, svi državni organi, privredne i društvene organizacije dužni su, prema Uredbi, da pruže tražene statističke podatke u određenim rokovima. Za neizvršenje predviđene su kaznene sankcije.

Savezni zavod je dužan da pomaže svim statističkim organima i da se stara o njihovoj organizaciji, radu i stručnom poslovanju. On, takođe, koordinira statistička istraživanja republičkih zavoda i daje saglasnost saveznom državnim organima i ustanovama za obavljanje vanrednih statističkih istraživanja.

Ostale ustanove koje se bave prikupljanjem i sređivanjem podataka koji imaju zvaničan karakter su Narodna banka FNRJ, Investiciona banka, Savezni zavod za narodno zdravlje, Savezni zavod za socijalno osiguranje, biroi za posredovanje rada i druge ustanove u delokrugu svoje

¹ S. Krašovec: »Deset godina statistike u Jugoslaviji«, »Statistička revija«, br. 3—4, 1954, str. 212 i dalje.

delatnosti. Ove institucije se oslanjaju na mrežu odgovarajućih ustanova u narodnim republikama, srezovima i opštinama. Izvesnu evidenciju i statističku delatnost obavljaju i neki organi i ustanove u okviru svog tekućeg poslovanja i za potrebe operativnog rukovođenja određenim poslovima.² Statistički rad se u ovim slučajevima povezuje sa redovnim poslovanjem ustanova kojima su određeni podaci potrebni za izvršenje tekućih zadataka. Tako Narodna banka, koja vodi društvenu evidenciju knjiženjem na kontima svojih klijenata, koristi to kao osnov za vođenje svoje statistike koja daje veliki broj podataka iz monetarno-finanskog sektora potrebnih za analizu kretanja privrede, što predstavlja jednu od specifičnosti sistema statistike u Jugoslaviji. Na sličan način i Savezni zavod za socijalno osiguranje, na osnovu svojih kartoteka i tekućih evidencija, obrađuje veliki broj statističkih podataka sa područja socijalnog osiguranja. Na odgovarajući način učestvuju u statističkoj aktivnosti i druge organizacije i ustanove.

Statistička aktivnost koja se obavlja van Zavoda za statistiku nije velika po broju nosilaca. Međutim, obim statističkih podataka koji se ovim putem dobijaju je značajan i upotpunjava podatke koje prikupljaju i sređuju zavodi za statistiku. Otuda Savezni zavod za statistiku koordinira statistička istraživanja sa relativno malim brojem institucija. To omogućava visok stepen standardizovanja i uporedivosti statističkih podataka, što ih čini preglednim i pogodnim za upotrebu u državnim organima, ustanovama i u naučno-istraživačkom radu, i omogućava detaljno obaveštavanje najšire javnosti o društvenom i ekonomskom životu zemlje.

ORGANIZACIJA ZAVODA ZA STATISTIKU

Savezni zavod za statistiku organizovan je u četiri stručna sektora sa 27 odeljenja i samostalnih oteka:

Sektor društvenih statistika se sastoji od četiri odeljenja i jednog oteka i obuhvata:

- demografsku statistiku,
- statistiku rada,
- kulturno-prosvetnu statistiku,
- političku statistiku,
- sudsku statistiku.

Sektor proizvodnih statistika ima četiri odeljenja i obuhvata sledeće grane statistike:

- industrijsku statistiku,
- statistiku poljoprivrede i šumarstva,
- zanatsku i komunalnu statistiku,
- građevinsku statistiku.

Sektor statistika prometa ima četiri odeljenja u kojima se obrađuju sledeće statistike:

- statistika saobraćaja i veza,
- statistika unutrašnje trgovine,
- statistika ugostiteljstva i turizma,
- statistika spoljne trgovine.

U sektoru svodnih statistika tri odeljenja obuhvataju sledeće grane statistike:

- statistiku privrednih bilansa,
- statistiku cena i standarda,
- finansisku statistiku.

Tehničko-stručni poslovi obavljaju se u sledećim odeljenjima i organizacionim jedinicama:

- odeljenju publikacija,
- odeljenju mašinske obrade,

otseku za tehniku, planiranje i koordinaciju mašinske obrade,

- otseku grafike,
- daktilo-birou,
- štampariji.

Pored ovih organizacionih jedinica objedinjenih u sektore, Savezni zavod za statistiku ima i sledeće: odeljenje matematske statistike, odeljenje međunarodne statistike, odeljenje dokumentacije, odeljenje za organizaciju i kadrove, odeljenje za opšte poslove, biblioteku.

Saveznim zavodom rukovodi direktor uz pomoć zamenika direktora. Stručnim sektorima rukovode direktor društvenih statistika, direktor statistike proizvodnje, direktor statistike prometa i direktor svodnih statistika. Tehničko-stručnim poslovima rukovodi pomoćnik direktora Zavoda. Odeljenjima rukovode načelnici odeljenja.

Ovakva organizaciona struktura Saveznog zavoda za statistiku omogućava obavljanje svih faza rada statističkog istraživanja počev od izrade projekata redovnih izveštajnih službi, anketa, popisa i uzoraka, preko razrade metodike, obrazaca i uputstava za izvršenje i organizovanje akcija, sređivanje podataka, sve do njihovog objavljivanja. Efikasnost statističkog rada počiva i na tehničko-stručnim službama, koje su opremljene mašinama za obradu statističkih podataka po sistemu bušenih kartica i mašinama za umnožavanje i štampanje. Savezni zavod za statistiku u svojoj štampariji štampa sve statističke obrasce i publikacije koje izdaje. Tehnička opremljenost Zavoda, međutim, nije dovoljna s obzirom na rastuće potrebe za statističkim podacima, naročito za potrebe srezova. Stoga se priprema osnivanje elektronskog centra u Saveznom zavodu za statistiku, radi iscrpnije i brže obrade raznih statističkih podataka.

Zavodi za statistiku narodnih republika imaju sličnu organizacionu strukturu. Jednostavniju strukturu imaju zavodi za statistiku Autonomne Pokrajine Vojvodine i Autonomne Kosovsko-Metohijske Oblasti. Sreski zavodi za statistiku u pogledu organizacije prilagođeni su specifičnostima svog područja, i obično imaju po dva oteka: za privredne i društvene statistike.

Mreža zavoda za statistiku obuhvata sve narodne republike, sve srezove i razvijenije opštine. U tabeli 1 daju se podaci o stanju mreže u 1958.

TABELA 1 — ZAVODI ZA STATISTIKU 1958

Zavodi	Broj ustanova	Ukupan broj osoblja	Od toga relovnih službenika
Savezni	1	427	324
Republički	6	958	838
Autonomnih jedinica	2	47	47
Sreski	91	1.017	923
Opštinski bir i	50	78	78
Svi statistički organi	150	2.527	2.210

Na statističkim i statističko-tehničkim poslovima u republičkim i sreskim statističkim zavodima zaposleno je: u Srbiji 742 službenika,³ (10 na 100.000 stanovnika), u Hrvatskoj 415 (10), u Sloveniji 203 (13), u Bosni i Hercegovini 267 (8), u Makedoniji 174 (13), a u Crnoj Gori 66 (13). Prilikom obavljanja većih statističkih akcija i obrade podataka angažuje se potreban broj ljudi. Za popis stanovništva 1953 bilo je angažovano 112.000 popisivača i kontrolora popisa, a za njegovu obradu 1.000 službenika, prosečno u toku 32 meseca. Za tekuću anketu u poljoprivredi zavodi imaju na terenu 300 anketara, za izveštaje o razvoju poljoprivredne proizvodnje 720 dopisnika-agronoma, itd.

Koordinacija rada među zavodima vrši se na sednicama stručnog kolegijuma koji (čl. 10 Uredbe) sačinjavaju direktori Saveznog zavoda za statistiku i direktori republičkih zavoda. U Saveznom zavodu postoji kolegij Zavoda sastavljen od direktora i drugih rukovodećih službenika. Značajno mesto

³ Ne uzimajući u obzir osoblje zaposleno u Saveznom zavodu za statistiku.

² Među ovim organima i ustanovama su: Državni sekretarijat za unutrašnje poslove, Državni sekretarijat za poslove finansija, Sekretarijat za socijalnu politiku i komunalna pitanja, Sekretarijat za pravosudne poslove, Savezno javno tužništvo, Savezni hidrometeorološki zavod, Bibliografski institut i dr. Vidi: A. Novak: »Osnovi organizacije statistike FNRJ«, »Statistička revija«, 3—4, 1954, str. 220.

u konkretnoj organizaciji rada i u razradi metodologije imaju konferencije pojedinih grana statistike, kao i stručne komisije koje saziva Savezni zavod za statistiku. U stručnim komisijama obezbeđuje se, za pravilno postavljanje statističkih istraživanja, saradnja stručnjaka iz drugih oblasti.

U cilju unapređenja službe Savezni zavod organizuje takođe razne seminare, šire stručne diskusije i slično. Republički zavodi za statistiku staraju se o organizaciji radova i instruktaži sreskih zavoda za statistiku. Radi toga, takođe organizuju povremene konferencije i savetovanja sreskih statističara. Republički zavodi za statistiku posebno se staraju o razvijanju statistike u opštinama i statistike za potrebe organa komune.

SISTEM STATISTIČKIH ISTRAŽIVANJA

Sistem statističkih istraživanja u FNRJ odlikuje se stalnim nastojanjima da svi statistički podaci budu povezani u jedinstvenu i u svojim sastavnim delovima uporedivu celinu. Tome služe zajednički opšti metodološki pristup, standardizovane definicije i klasifikacije, racionalna podela rada i koordinacija između pojedinih grana statistike. U takvom sistemu, koji se nalazi još uvek u procesu potpunjavanja i koji se stalno mora prilagođavati društvenom i ekonomskom napretku zemlje, pojedine grane statistike međusobno se dopunjavaju i tako daju više analitičkog materijala nego što bi pružale svaka za sebe. Koristeći prednosti koncentracije statistike u zavodima za statistiku i koordinacije između zavoda i drugih ustanova koji se bave statistikom, sistem statističkih istraživanja u FNRJ je u velikoj meri jedinstven, celovit i uporediv. Njegovo efikasnost umnogome doprinosi i primena savremenih metoda u postavljanju programa i u njihovom sprovođenju, a posebno primena metoda uzoraka, kontrola kvaliteta statističkih podataka itd.⁴

Sistem statističkih istraživanja, kao i statistička organizacija, usklađeni su sa federativnim uređenjem i komunalnim sistemom. Radi obezbeđenja statističkih podataka za Federaciju, narodne republike, srezove i komune potrebno je često vršiti potpuna statistička istraživanja. Ovo čini sistem statističkih istraživanja donekle glomaznim, ali upućuje na traženje mogućnosti da se metod uzoraka sa preciznošću upotrebi i na područjima malih jedinica.

DEMOGRAFSKE I DRUŠTVENE STATISTIKE. *Statistika stanovništva* počiva na dva popisa sprovedena 1948 i 1953 (između dva rata izvršeni su popisi 1921 i 1931, a sledeći popis je predviđen za 1961) i na statistici rođenja, umiranja, venčanja, razvoda brakova i pozakonjenja vanbračne dece. Unutrašnje migracije ocenjuju se na osnovu popisa stanovništva (u Sloveniji na osnovu podataka o preseljavanju koji potiču iz registra stanovništva), a spoljne na osnovu podataka sekretarijata unutrašnjih poslova. Doprinos demografske statistike ekonomskim i sociološkim istraživanjima predstavlja detaljna statistika porodica i domaćinstava i statistika naselja, koje se oslanjaju na podatke popisa stanovništva.

Statistika rada sadrži detaljne podatke o obimu, kretanju i strukturi zaposlenosti, kao i o kretanju plata pojedinih kategorija zaposlenih. Ona delimično prati i pripremanje stručnih kadrova (statistika učenika u privredi) i polaganje ispita za kvalifikovane i visokokvalifikovane radnike. Povremenim akcijama prikupljaju se podaci i o sastavu službeničkog kadra u javnoj upravi, položaju zaposlenih žena, kadrovima sa srednjom i višom stručnom spremom itd. Podatke o licima koja traže zaposlenje i o posredovanju rada prikupljaju biroi za posredovanje rada.

Statistika školstva, prosvete i kulture obuhvata sve vrste i oblike školovanja stanovništva (sa stanovništa rasporeda i funkcionisanja školskog sistema i pripremanja kadrova). Statistika školstva je tesno povezana sa demografskom statistikom i koordinira svoje programe sa sta-

tistikom radne snage. U statistici prosvete i kulture prikupljaju se i sređuju podaci o raznim vrstama kulturne, prosvetne i umetničke aktivnosti, o sportskim organizacijama itd.

Statistika socijalnog staranja, koja se obrađuje u zavodima, prati rad raznih ustanova za socijalno staranje (domovi za decu i omladinu, za odrasle itd.). Ostali vidovi socijalnog staranja vezani za neposredan rad Sekretarijata za socijalnu politiku registruju se preko ovog organa. Pored toga, Zavod za socijalno osiguranje vodi statistiku socijalnog osiguranja i osiguranika i prikuplja podatke potrebne za analize onog dela radne snage koji je obuhvaćen socijalnim osiguranjem.

Zdravstvenu statistiku, koja je tesno povezana sa funkcionisanjem zdravstvene službe organizuje i vodi Savezni zavod za narodno zdravlje. Veoma je razvijena bolnička statistika i statistika drugih zdravstvenih ustanova, koje prate obolevanje stanovništva koje dolazi na lečenje u ove ustanove. Posebno se registruju pojave zaraznih bolesti i pojedinih težih oboljenja, a za analizu smrtnosti koriste se podaci demografske statistike. Stručnu koordinaciju i unapređenje metoda zdravstvene i vitalne statistike obavlja Nacionalna komisija za vitalnu i zdravstvenu statistiku, u kojoj su okupljeni stručnjaci koji rade na ova dva područja.

Političke statistike predstavljaju novu granu koja se brzo razvija. Pored podataka o izborima i sastavu predstavničkih tela, one obrađuju podatke o svim organima društvenog upravljanja i radničkog samoupravljanja.

Sudska statistika obuhvata kriminalitet, privredne i građanske sporove, prestupe i gonjenja. Detaljne podatke o kriminalitetu sređuju zavodi za statistiku, dok sekretarijati za pravosudne poslove, za unutrašnje poslove i javna tužilaštva prikupljaju podatke u vezi sa radom sudova, organa unutrašnjih poslova i slično.

PRIVREDNE STATISTIKE. Sva privredna preduzeća (izuzev privatnih zanatlija i individualnih poljoprivrednih proizvođača) dostavljaju zavodima za statistiku kompleksne godišnje statističke izveštaje. Na osnovu toga se izrađuju detaljni statistički pregledi o stanju pojedinih privrednih grana, i njihovoj strukturi i poslovanju. Kompleksni godišnji izveštaj privrednih preduzeća je relativno nov statistički instrument i nalazi se još uvek u fazi doterivanja i potpunjavanja. Pored opšteg godišnjeg izveštaja, svaka grana privrede ima posebnu statistiku (izveštaji i povremene akcije).

Teuća industrijska statistika počiva na mesečnim izveštajima preduzeća i na anketama za pojedine grane. Na osnovu mesečnih podataka izračunava se indeks industrijske proizvodnje i radne snage, a godišnje se vrše proračuni kretanja proizvodnosti rada. Povremeno se prikupljaju podaci o strukturi i vrednosti industrijske proizvodnje, o rudnicima uglja, elektranama itd. Statistika zanatstva se oslanja na povremene popise (1951 i 1954), kao i na izveštaje zanatskih preduzeća društvenog sektora.

Veoma je razgranata *poljoprivredna statistika* koja obuhvata niz društveno-ekonomskih i agro-ekonomskih pojava i procesa. Od 1949 se vrše godišnji popisi stoke, koji su od 1953 zamenjeni anketama o stočnom fondu. Pored podataka o setvi i prinosima, Zavod za statistiku prati preko mreže dopisnika stanje useva i uticaj atmosferskih prilika. Za pojedine kategorije gazdinstava (poljoprivredna dobra, seljačke radne zadruge, itd.) prikupljaju se detaljni podaci. O proizvodnji i potrošnji seljačkih gazdinstava vodi se kontinuelna anketa na bazi uzorka. Poljoprivredna statistika znatno će se dopuniti popisom poljoprivrednih gazdinstava koji će se 1960 obaviti u okviru svetskog popisa poljoprivrede. *Statistika šumarstva* sadrži podatke koji se odnose na stanje šuma, njihovu eksploataciju i obnavljanje. Ona obuhvata takođe i podatke o lovnoj privredi, šumskim štetama i slično. Ova grana statistike oslanja se svojim delom koji se odnosi na eksploataciju šuma na industrijsku statistiku koja obrađuje preradu drveta.

⁴ Metod uzoraka (reprezentativni metod) često se primenjuje u statističkim istraživanjima bilo samostalno kao osnov za razne ankete bilo kombinovan sa potpunim posmatranjem u cilju dobijanja prethodnih rezultata ili dopunskih informacija, kontrole kvaliteta podataka itd.

Statistika građevinarstva mesečno prati rad i rezultate poslovanja građevinskih preduzeća i razvoj građevinske aktivnosti. Svake godine ona registruje sve završene građevinske objekte i te podatke obrađuje po detaljnoj klasifikaciji. Povremeni popisi stanova i zgrada (prvi je izvršen 1949/50, a sledeći se predviđa za 1961) i godišnja statistika izgrađenih stanova omogućavaju vršenje godišnjih procena raspoloživog fonda stanova.

U statistici saobraćaja sređuju se podaci o fondovima i poslovanju preduzeća svih grana saobraćaja (železnički, drumski, pomorski, rečni, vazdušni i poštansko-telegrafsko-telefonski) i o izvršenim saobraćajnim uslugama. U prikupljanju ovih podataka, Savezni zavod za statistiku oslanja se na izveštaje direkcija železničkog saobraćaja, PTT itd.

Komunalna statistika priprema neke od svojih pregleda na osnovu podataka iz drugih grana statistike i na osnovu godišnjih izveštaja komunalnih preduzeća o njihovoj delatnosti, fondovima u uslugama. Ovi pregledi izrađuju se za gradove i industrijska naselja u kojima je interes za komunalne probleme i potrebe za statističkim podacima veći.

Statistika spoljne trgovine je veoma razvijena i obuhvata sve vidove robne razmene sa inostranstvom. Za iskazivanje uvezenih i izvezenih količina i vrednosti upotrebljava se nacionalna klasifikacija koja je podešena prema strukturi i potrebama domaće privrede, i međunarodna, standardna klasifikacija koja je podesna za međunarodna poređenja.

Unutrašnji robni promet, ugostiteljske i turističke usluge registruju se takođe veoma detaljno, preko mesečnih i tromesečnih izveštaja i povremenih anketa o ugostiteljstvu, odmaralištima i letovalištima, trgovačkoj mreži, magacinskom prostoru itd.

SVODNE STATISTIKE. Detaljne podatke o finansiskim, monetarnim i valutnim problemima sređuje Narodna banka na osnovu društvene evidencije i drugih svojih evidencija. Statistički podaci Narodne banke predstavljaju najvažniji izvor informacija o finansiskim i monetarnim aspektima tekućeg privrednog života. Investiciona banka sređuje podatke o investicionim ulaganjima koja se vrše preko nje i koja predstavljaju najznačajniji deo investicija u privredu i neprivredne delatnosti. Državni sekretarijat za poslove finansija prikuplja i sređuje podatke o izvršenju budžeta u tromesečnim vremenskim razmacima, dok Savezni zavod za statistiku sređuje ove podatke godišnje na osnovu završnih računa državnih organa i ustanova.

U veoma razvijenoj statistici cena sređuju se podaci i izračunavaju indeksi za gotovo sve vrste cena koje se javljaju u domaćem prometu. Mesečno se izračunavaju indeksi troškova života, a na osnovu njih i indeksa nominalnih plata računaju se, takođe, mesečno indeksi realnih plata. Razvoj životnog standarda prati se kontinuelnom anketom o porodičnim budžetima radničkih i službeničkih porodica. Masovna anketa o potrošnji domaćinstava izvršena je 1958 sa ciljem da prikupi detaljnije informacije o strukturi i obimu potrošnje gradskog stanovništva.

Statistika privrednih bilansa godišnje obrađuje podatke o društvenom proizvodu i nacionalnom dohotku sa glavnim komponentama njihovog formiranja i raspodele. Razvitak privrede prati se putem sistema narodno-privrednog računa koji se još uvek razrađuje. Input — output tablice izmenjene 1955 obuhvatile su 30 sektora privrede sa 37 stavki.

Posmatran u opštim i svodnim vidovima, sistem statističkih podataka je izgrađen u vidu standardizovanih indeksa za industrijsku i poljoprivrednu proizvodnju, građevinarstvo, saobraćaj, promet na malo, spoljnu trgovinu, zaposlenost i proizvodnost rada, cene i troškove života, nominalne i realne plate itd. Pored toga, vršeni su izvan zavoda za statistiku obračuni realnog nacionalnog dohotka i nacionalnog bogatstva. Sistem statističkih informacija stalno se upotpunjuje i zaokružava. U pravcu razvijanja statističko-analiitičke građe rade, pored zavoda za statistiku, i narodne banke, naročito zavodi za planiranje i pojedine naučno-istraživačke ustanove.

STATISTIČKE PUBLIKACIJE

Načelo javnosti statističkih podataka je jedno od osnovnih načela statističkog sistema, koje proističe iz društveno-ekonomske strukture i organizacije Jugoslavije. Ono se ostvaruje preko objavljivanja statističkih podataka od strane Saveznog zavoda za statistiku i drugih ovlašćenih ustanova.

Savezni zavod za statistiku objavljuje sledeće serije:

»Statistički godišnjak« (počev od 1954);

»Statistički kalendar« (mala popularna verzija godišnjaka, počev od 1955);

»Statistiku spoljne trgovine« (godišnje, počev od 1946, a tromesečno i godišnje počev od 1957);

»Demografsku statistiku« (godišnje, počev od 1950);

»Indeks« (mesečni pregled privredne statistike, počev od 1952);

»Statistički bilten« (povremena edicija, počev od 1950);

Posebne publikacije popisa stanovništva 1948 (10 knjiga); Popis stanovništva 1953 (17 knjiga); Popis stoke (1949—1953 svake godine); Popis stanova 1949 (1950); Popis zanatstva (1954);

Studije i analize (počev od 1953, izašlo 11 svezaka);

Metodološke materijale (počev od 1952, izašlo 106 svezaka).

Pored toga, Savezni zavod za statistiku izdaje, radi bržeg informisanja zainteresovanih organa javnosti, redovne komisije o industrijskoj i poljoprivrednoj proizvodnji, cenama itd. On takođe izdaje razne metodološke studije i nacrte, zatim priručnike za statističare, list »Statističar« itd.

Republički zavodi za statistiku izdaju mesečne statističke preglede, a povremeno kraće prikaze i komentare statističkih podataka iz raznih oblasti. Veliki gradovi, ukoliko se za to ukaže potreba, izdaju godišnje statističke preglede.

Ostale ustanove koje se bave prikupljanjem i sređivanjem statističkih podataka izdaju sledeće statističke publikacije:

Narodna banka FNRJ — »Statistički bilten Narodne banke« (mesečno, počev od 1955);

Savezni zavod za socijalno osiguranje — »Statistički godišnjak socijalnog osiguranja«, od 1958, i mesečne statističke podatke u časopisu »Socijalno osiguranje«;

Mesečni časopis »Socijalna politika« objavljuje statističke podatke za područja socijalne zaštite i staranja.

Savezni zavod za narodno zdravlje — »Godišnjak narodnog zdravlja i zdravstvene statistike« (od 1949).

Obim publicističke aktivnosti (bez izdanja popisa priručnika itd.) prikazuju sledeći podaci za 1958:

TABELA 2 — STATISTIČKE PUBLIKACIJE IZDATE U 1958

Naziv publikacije	Broj stranica godišnje	Tiraž
»Statistički godišnjak«, 1958	718	6.368
»Statistički kalendar«, 1958	207	105.000
»Indeks« (12 brojeva)	684	29.921
»Statistički bilten« (30 brojeva)	2.471	44.201
»Statistika spoljne trgovine«, 1957	232	1.444
»Demografska statistika«, 1956	360	800
»Metodološki materijali« (18 brojeva)	1.037	33.476
Mesečnici republičkih zavoda	3.600	(600)
»Statistički bilten Narodne banke«	1.200	1.200
»Statistički godišnjak socijalnog osiguranja«	193	1.200

Statističke publikacije su snabdevene kraćim prevodima tekstova na engleski ili francuski jezik. Sem toga, »Statistički kalendar« se izdaje, pored srpskohrvatskog i slovenačkog i na francuskom, ruskom, nemačkom i engleskom jeziku. Veliki broj statističkih publikacija prodaje se i razmenjuje sa 72 zemlje (Evropa 24, Azija 15, Afrika 9, Amerika 22, Australija 2). Time se omogućuje da statističke informacije o Jugoslaviji budu pristupačne svim zainteresovanim zemljama sveta.

Statistički podaci o Jugoslaviji objavljeni su u brojnim publikacijama UN i međunarodnih agencija (»Statističkom godišnjaku UN«, »Demografskom godišnjaku UN«, »Mesečnom biltenu UN«, publikacijama Međunarodne organizacije rada, Organizacije za poljoprivredu i ishranu UN, UNESCO-a, raznim biltenima Evropske ekonomske komisije itd.), i u pojedinim specijalizovanim nacionalnim publikacijama koje imaju međunarodni karakter.

»Statistički godišnjak« i »Statistički kalendar« Saveznog zavoda za statistiku donose u svojim međunarodnim pregledima statističke podatke o drugim zemljama.

Jugoslovensko statističko društvo (osnovano 1953) ima kao samostalna naučna organizacija takođe razvijenu izdavačku delatnost, usmerenu pretežno ka teoretskoj obradi problema statistike. Ono izdaje »Statističku reviju« (četiri broja godišnje) i materijale sa godišnjih sastanaka Jugoslovenskog statističkog društva i sa povremenih savetovanja posvećenih pojedinim oblastima statistike. Veći broj udžbenika statistike i srodnih disciplina izdala je (kao rukopise) Viša statistička škola. Publicističku aktivnost u manjem obimu razvijaju univerziteti i stručne škole na kojima se izvodi nastava statistike.

PRIPREMANJE KADROVA I NASTAVA STATISTIKE

Proširenje statističkog rada nameće potrebu za većim brojem stručnih statističkih kadrova. Kako je između dva rata nastava statistike bila nedovoljna, valjalo je preduzeti obimne mere u cilju redovnog školovanja i naknadnog usavršavanja statističkog kadra.

Statistika se danas predaje u svim srednjim ekonomskim, srednjim medicinskim, srednjim poljoprivrednim i srednjim ugostiteljskim školama. Na taj način se ovi srednji stručni kadrovi već u toku školovanja upoznaju sa osnovima statistike. Nastava statistike se takođe obavlja na višim komercijalnim školama, na višim školama za socijalne radnike, i na Visokoj privrednoj školi u Zagrebu. 1958 osnovana je Statistička škola u Beogradu, koja ima za zadatak da školuje više statističke kadrove, potrebne za rad u statističkim zavodima i drugim ustanovama. Statistička škola ima rang više upravne škole, traje 4 semestra, a plan i program su joj usmereni isključivo na studij statistike i pomoćnih disciplina.

Na univerzitetu je statistika posle rata takođe dobila znatno više mesta nego ranije: ona se predaje na svim poljoprivrednim fakultetima, na nekim filozofskim i medicinskim fakultetima, a naročito je zastupljena na ekonomskim fakultetima. Ekonomski fakulteti predstavljaju najjače univerzitetske nastavne centre za statistiku; na nekim od njih okupljaju se na studiju statistike i studenti sa drugih fakulteta. Pri Ekonomskom fakultetu u Ljubljani osnovan je 1957 Statistički institut, koji po svom programu već sada prelazi okvire univerzitetske ustanove. Seminar matematske statistike na Ekonomskom fakultetu u Beogradu aktivno radi na razvijanju statističkih metoda, a slične funkcije ima i

Katedra statistike na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu. Neki ekonomski fakulteti uveli su u program postdiplomskih studija pojedine oblasti statističke analize potrebne ne samo diplomiranim ekonomistima već i drugim stručnjacima.

Zavodi za statistiku počeli su sa održavanjem kurseva iz statistike već od 1946. Od tada je održano preko 40 kurseva za niži i srednji statistički kadar. Pored toga, Savezni zavod za statistiku održao je godišnji kurs postdiplomskog karaktera iz oblasti matematske statistike, tromesečni kurs za programere na elektronskom centru, i razne kurseve za specijalizaciju i usavršavanje kadrova. Za više kadrove Savezni zavod za statistiku organizuje povremene seminare (iz demografske statistike, statistike industrije, poljoprivrede itd.) i studentske hospitacije koje traju 4 do 6 nedelja.

UČEŠĆE U MEĐUNARODNOM STATISTIČKOM RADU

Jugoslovenska statistika sarađuje sa brojnim međunarodnim organizacijama i ima razvijene veze sa statističkim ustanovama mnogih zemalja.

Jugoslovenska statistika sarađuje na izradi međunarodnih statističkih standarda i nastoji da se, kada je to moguće, međunarodne preporuke sa područja statistike primene i na Jugoslaviju. Savezni zavod za statistiku objavljuje u pojedinim sveskama metodoloških materijala preporuke UN iz raznih oblasti statistike.

Pretstavnici Jugoslavije su prisustvovali nizu međunarodnih i regionalnih statističkih sastanaka. Jugoslavija je imala svog predstavnika u Statističkoj komisiji UN i u Populacionoj statističkoj komisiji UN. Ona takođe sarađuje na Međunarodnim konferencijama statističara rada koje organizuje Međunarodna organizacija rada, na sastancima za svetski popis poljoprivrede, koje je organizovala Organizacija za poljoprivredu UN, na sastancima statističkih eksperata koje saziva UNESCO itd. Predstavnik Jugoslavije učestvovao je u osnivanju Konferencije evropskih statističara, a jugoslovenska statistika je predstavljena i u raznim statističkim grupama Evropske ekonomske komisije. U toku mnogih međunarodnih sastanaka jugoslovenski predstavnici su birani za predsednike, potpredsednike i izvestioce raznih međunarodnih tela.

Veći broj jugoslovenskih statističara bio je na usavršavanju u drugim zemljama, a statističari iz drugih zemalja su dolazili da proučavaju jugoslovenski statistički sistem. Nekoliko jugoslovenskih statističkih stručnjaka nalazi se na radu u međunarodnim organizacijama ili u misijama tehničke pomoći u raznim zemljama.

Jugoslavija je takođe zastupljena u međunarodnim naučnim organizacijama, kao što su Međunarodni statistički institut, Međunarodna unija za naučno izučavanje stanovništva, Međunarodna unija za istraživanje dohotka i bogatstva, kao i u pojedinim nacionalnim statističkim organizacijama.

Dr M. M.

REPUBLIČKE NARODNE SKUPŠTINE

SEDNICE NARODNOG SOBRANJA NR MAKEDONIJE

28 I 29 SEPTEMBRA 1959

Na jedanaestoj zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača, održanoj 28 septembra, Narodno sobranje je pretrpelo *Izveštaj Izvršnog veća o kretanju privrede u prvom polugodu 1959 godine*. Ekspozicija o Izveštaju podneo je član Iz-

vršnog veća Risto Džunov, a u diskusiji je učestvovalo 15 narodnih poslanika. Narodno sobranje je završilo pretres jednoglasnim usvajanjem Izveštaja.

Na istoj sednici Narodno sobranje je usvojilo *Odluku o potvrđivanju Uredbe o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji o radu Izvršnog veća*.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, na svojoj jedanaestoj sednici održanoj 28 i 29 septembra, pretrpelo je i usvojilo: Zakon o organizaciji uprave narodnih odbora, Zakon o osnovnoj školi, Zakon o gimnaziji, Zakon o osnivanju Fonda za nagrade »11. Oktomvir« i Odluku o osnivanju Više pedagoške škole u Štipu.

Zakon o organizaciji uprave narodnih odbora počiva na načelima Zakona o izmenama i dopunama Opšteg zakona o uređenju opština i srezova, kao i na postavkama sadržanim u Zaključcima Saveznog izvršnog veća o organizaciji uprave u narodnim odborima od 11 marta t. g. Razrađujući pomenuta

načela i postavke Zakon utvrđuje vrste organa uprave opštinskih i sreskih naodnih odbora, kao i način i potrebne uslove za njihovo formiranje. Pri tome Zakon polazi od načela koncentracije odnosno grupisanja poslova dveju ili više srodnih grana uprave, ukoliko obim poslova u njima nije takav da iziskuje formiranje posebnog organa uprave.

Zakon o osnovnoj školi donet je na osnovu odredaba Uvodnog zakona za Opšti zakon o školstvu i određuje propise za sprovođenje školske reforme u oblasti osnovnog školstva. Zakon utvrđuje osnovnu školu kao samostalnu društvenu ustanovu organizovanu na načelima društvenog samoupravljanja, u kojoj se stiče osnovno opšte obrazovanje. Prema Zakonu školovanje u osnovnim školama obavezno je za sve građane od 7 do 15 godina starosti.

Zakon o gimnaziji određuje položaj i zadatke gimnazije u opštem školskom sistemu. Zakonom se, između ostalog, predviđa obaveza gimnazije da, u saradnji sa drugim školama i ustanovama, organizuje obrazovanje odraslih. Posebnim odredbama Zakona predviđena je mogućnost otvaranja gimnazija ili posebnih odeljenja u gimnazijama u kojima bi se nastava vršila na nacionalnom jeziku manjina, kao i mogućnost

obrazovanja gimnazija sa dvojezičnom nastavom tamo gde u približno jednakom sastavu žive nacionalne manjine i makedonsko stanovništvo.

Zakon o osnivanju Fonda za nagrade »11 Oktomvri« predviđa dodeljivanje nagrada iz Fonda za najbolja dela i radove iz oblasti nauke i umetnosti, koja su ostvarena u toku jedne godine na teritoriji NR Makedonije.

Odluku o osnivanju Više pedagoške škole u Štipu, Narodno sobranje je donelo na predlog Izvršnog veća po hitnom postupku. Škola se otvara od školske 1959/60 godine.

Veće proizvođača, kao isključivo nadležno, na svojoj jedanaestoj sednici održanoj 29. septembra, pretresalo je Analizu Izvršnog veća o funkcionisanju i problemima radničkog samoupravljanja u NR Makedoniji.

U okviru pretresa Analize ekspozije je podneo član Izvršnog veća Trajče Grujoski. Pretres je završen usvajanjem Preporuke o poboljšanju rada organa radničkog samoupravljanja, koju je predložila posebna komisija Veća proizvođača izabrana na sednici Veća.

P. K.

AKTI REPUBLIČKIH IZVRŠNIH VEĆA U PRVOM POLUGOĐU 1959

Rad republičkih izvršnih veća u prvom polugodu 1959 pokazao je sledeće opšte karakteristike:

obimna delatnost na pripremanju, usvajanju i podnošenju narodnim skupštinama zakonskih predloga, koje su narodne skupštine u tom periodu usvojile. Republička izvršna veća su bila nosioci zakonodavne inicijative u pogledu regulisanja važnih društvenih odnosa u oblastima narodnog zdravlja, poljoprivrede i šumarstva, imovinsko-pravnih odnosa (zakoni o privatnoj lekarskoj praksi, o šumama, o veštačkom osemenjavanju priplodne stoke, o uzurpaciji zemljišta i dr.);

donošenje brojnih organizacionih propisa u oblasti državne uprave i društvenih službi (uredbe o organizaciji republičkih državnih sekretarijata i drugih organa uprave, akti o osnivanju, organizaciji i radu institucija društvenih službi u oblastima prosvete, kulture i narodnog zdravlja);

donošenje pravnih akata kojima se reguliše raspodela sredstava republičkih budžeta i fondova, kao i sredstava dotiranih republikama iz sredstava Federacije (raspodela sredstava dotiranih od Federacije za poboljšanje uslova korišćenja godišnjeg i drugih odmora i dr.);

donošenje podzakonskih propisa o sprovođenju saveznih zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, o radnim odnosima, određivanju minimalnih ličnih dohoda radnika, o javnim službenicima (određivanje okvirnih položajnih plata za pojedine kategorije javnih službenika) i dr.;

imenovanje i razrešenje od dužnosti državnih funkcionera i drugih viših državnih službenika (rešenja o postavljenjima i razrešenjima od dužnosti državnih sekretara u izvršnom veću, potsekretara, pomoćnika i dr.);

ocenjivanje zakonitosti rada organa republičke uprave i rada narodnih odbora i njihovih organa;

donošenje akata o osnivanju privrednih organizacija i ustanova sa samostalnim finansiranjem.

U prvom polugodu 1959 (od 1. januara do 30. juna) republička izvršna veća su donela sledeće pravne akte objavljene u republičkim službenim listovima, i to:

IZVRŠNO VEĆE NARODNE SKUPŠTINE NR SRBIJE

Uredbe

Uredba o osnivanju Produktne berze u Novom Sadu (»Službeni glasnik NR Srbije«, br. 1/59);

Uredba o osnivanju Instituta za elektroniku i telekomunikacije »Mihailo Pupin« (7/59);

Uredba o izmenama Rešenja o proglašenju Instituta za ispitivanje električnih pojava »Nikola Tesla« u Beogradu za ustanovu sa samostalnim finansiranjem (7/59);

Uredba o dopuni Uredbe o određivanju objekata i radova čije će investicione programe odobravati Izvršno veće (9/59);

Uredba o početku rada i sastavu organa upravljanja Pravnog fakulteta u Novom Sadu (13/59);

Uredba o produženju rada Instituta za zaštitu bilja u Beogradu kao naučne ustanove (14/59);

Uredba o produženju rada Instituta za povrtarstvo u Smederevskoj Palanci kao naučne ustanove (14/59);

Uredba o produženju rada Instituta za ispitivanje lekovitog bilja u Beogradu kao naučne ustanove (14/59);

Uredba o produženju rada Instituta za mehanizaciju poljoprivrede kao naučne ustanove (14/59);

Uredba o produženju rada Instituta za proučavanje zemljišta u Beogradu kao naučne ustanove (14/59);

Uredba o izdavanju soba turistima i putnicima od strane domaćinstava (16/59);

Uredba o organizaciji i radu Državnog sekretarijata za robni promet (18/59);

Uredba o izdavanju šumskih površina za izletišta, odmarališta za šumske pojaseve (19/59);

Uredba o osnivanju Instituta za voćarstvo (20/59);

Uredba o osnivanju Veterinarskog instituta (21/59);

Uredba o produženju rada Zavoda za poljoprivredna istraživanja u Novom Sadu kao naučne ustanove pod imenom: Institut za ratarstvo u Novom Sadu (21/59);

Uredba o osnivanju Instituta za ratarstvo u Beogradu (21/59);

Uredba o osnivanju Instituta za šumarstvo (21/59);

Uredba o osnivanju Zavoda za geološka i geofizička istraživanja »Jovan Zujović« (22/59);

Uredba o zajedničkoj Ugostiteljskoj komori za sve srezove na području Autonomne Kosovsko-Metohiske Oblasti (25/59).

Odluke

Odluka o određivanju stopa doprinosa za kadrove u privredi za 1958. godinu koji će plaćati privatne radnje (4/59);

Odluka o sprovođenju revizije radnih mesta u republičkim organima i ustanovama (5/59);

Odluka o određivanju okvira godišnjih količina prirodnog vina i prirodnog rakije iz berbe 1958. godine koje se u domaćinstvima mogu trošiti bez plaćanja poreza na promet (5/59);

Odluka o utvrđivanju programa razvika gimnazija, stručnih škola i škola za obrazovanje nastavnika u Narodnoj Republici Srbiji do 1961. godine (7/59);

Odluka o određivanju procenta od godišnjeg iznosa poreza na dohodak i opštinskog prireza na prihode od poljoprivrede i samostalnih zanimanja i imovine koji se ima naplatiti u pojedinim tromesečjima u toku 1959. godine (8/59);

Odluka o načinu i visini plaćanja naknada privrednim organizacijama za izvršeni prevoz putnika koji koriste povlastice u međumesečnom autobuskom saobraćaju (9/59);

Odluka o određivanju gradova i naselja gradskog karaktera u kojima se vrši nacionalizacija građevinskog zemljišta (10/59);

Odluka o početku rada Okružnog suda u Prijepolju (13/59);

Odluka o utvrđivanju stopa doprinosa za socijalno osiguranje za pojedine grane socijalnog osiguranja (13/59);

Odluka o izmeni Odluke o načinu upravljanja i poslovanja Republičkog fonda za stanbeni uzgradnju (13/59);

Odluka o uslovima i načinu sprovođenja konkursa za upis na više stručne škole (19/59);

Odluka o uslovima i načinu sprovođenja konkursa za upis učenika u gimnaziju, stručne škole i škole za obrazovanje nastavnika (19/59);

Odluka o dodeljivanju i raspodeli sredstava za poboljšanje uslova korišćenja godišnjeg i drugih odmora (22/59);

Odluka o izmenama i dopunama Odluke o utvrđivanju programa razvika gimnazija, stručnih škola i škola za obrazovanje nastavnika u Narodnoj Republici Srbiji do 1961 godine (22/59);

Odluka o raspodeli doprinosa za kadrove u privredi koji plaćaju privredne organizacije i privatne radnje na teritoriji Narodne Republike Srbije (25/59);

Odluka o utvrđivanju plana ostvarivanja obaveznog osnovnog obrazovanja u Narodnoj Republici Srbiji do 1961 godine (25/59).

Rešenja

Rešenje o osnivanju Zavoda za serume i vakcine (3/59);

Rešenje o određivanju preduzeća za koja će kod izbora odnosno postavljenja direktora članove komisije imenovati nadležni republički organ uprave (4/59);

Rešenje o određivanju procena za utvrđivanje minimalnih ličnih dohodaka radnika u rudnicima uglja (prečišćen tekst — 4/59 — ispr. u br. 10/59);

Rešenje o ovlašćenju Kulturnom centru Beograda da se bavi prometom domaćih i inostranih kulturno-prosvetnih filmova (7/59);

Rešenje o izmenama Rešenja o osnivanju Servisa za vršenje prevoznih usluga republičkim organima i ustanovama (7/59);

Rešenje o razrešenju članova Saveta Radiotelevizije Beograd (11/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Radiotelevizije Beograd (11/59);

Rešenje o razrešenju članova Saveta Radio Novog Sada (11/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Radio Novog Sada (11/59);

Rešenje o razrešenju članova Saveta Radio Prištine (11/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Radio Prištine (11/59);

Rešenje o imenovanju predsednika i članova Komisije za razmatranje tarifnih pravilnika i za davanje saglasnosti na pravilnike o radnim odnosima preduzeća (14/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Instituta za elektroniku i telekomunikacije »Mihailo Pupin« (14/59);

Rešenje o povećanju broja i imenovanju članova republičkog Saveta za naučni rad (14/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Instituta za proučavanje zemljišta u Beogradu (14/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Instituta za zaštitu bilja u Beogradu (14/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Instituta za ispitivanje lekovitog bilja u Beogradu (14/59);

Rešenje o imenovanju članova Republičke komisije za stavljanje predloga o priznavanju prava na penziju (16/59);

Rešenje o izmeni Rešenja o organizaciji i poslovanju Zavoda za kartografiju »Geokart« kao izdavačke ustanove (16/59);

Rešenje o osnivanju bolnice za tuberkulozu »Dr Dimitrije Pitović« u Beogradu kao zdravstvene ustanove sa samostalnim finansiranjem (17/59);

Rešenje o određivanju broja i imenovanju članova Saveta Upravn škole u Beogradu (18/59);

Rešenje o određivanju predstavnika društvene zajednice u upravljanju Produktom berzom u Novom Sadu (19/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Instituta za šumarstvo u Beogradu (22/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Instituta za voćarstvo u Čačku (22/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Instituta za ratarstvo u Beogradu (22/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Zavoda za geološka i geofizička istraživanja »Jovan Zujović« (22/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Instituta za ratarstvo u Novom Sadu (22/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Instituta za povrtarstvo u Smederevskoj Palanci (22/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Instituta za mehanizaciju poljoprivrede u Beogradu (22/59);

Rešenje o osnivanju Zavoda za stručno usavršavanje zdravstvenih službenika (25/59);

Rešenje o imenovanju članova Republičke komisije za fizičku kulturu (25/59);

Rešenje o razrešenju i imenovanju članova Saveta za socijalnu politiku i komunalna pitanja NRS (25/59);

Rešenje o razrešenju i imenovanju članova Republičke komisije za davanje mišljenja o posebnom uračunavanju vremena u penziskim staž (25/59);

Rešenje o razrešenju i imenovanju članova Komisije za verska pitanja NRS (27/59).

Preporuke

Preporuka o merama higijensko-tehničke zaštite u rudnicima uglja (10/59);

Preporuka o merama za zbrinjavanje dece zaposlenih i razvijanju oblika pomoći porodicama sa decom (17/59).

Utvrdjivanje i predlaganje zakonskih predloga Narodnoj skupštini NR Srbije

Pored donošenja navedenih akata, Izvršno veće Narodne skupštine NR Srbije utvrdilo je i predložilo u prvom polugodu 1959 Narodnoj skupštini sledeće zakonske predloge, koje je Skupština usvojila, i to:

— Zakona o porodičnom smeštaju dece (16/59);

— Zakona o šumarskoj inspekciji (16/59);

— Zakona o izmenama i dopunama Zakona o ribarstvu (16/59);

— Zakona o opštinskom preizboru (prečišćen tekst — 16/59);

— Zakona o obaveznom veštačkom osmenjavanju krava i ovaca (17/59);

— Zakona o završnom računu za izvršenje budžeta Narodne Republike Srbije (republičkog budžeta) za 1957 godinu (17/59).

IZVRŠNO VIJEĆE SABORA NR HRVATSKE

Uredbe

Uredba o osnivanju Saveta za stručno osposobljavanje kadrova u privredi (»Narodne novine NRH«, br. 2/59);

Uredba o organizaciji i radu Državnog sekretarijata za unutrašnje poslove i o načelima za organizaciju organa unutrašnjih poslova narodnih odbora u Narodnoj Republici Hrvatskoj (9/59);

Uredba za izvršenje Zakona o uređenju imovinskih odnosa nastalih samovlasnim zauzećem (uzurpacijom) zemljišta u opštenarodnoj imovini (12/59);

Uredba o izdavanju soba turistima i putnicima od strane domaćinstava (14/59);

Uredba o besplatnom stanu i ogrevu nastavnog i vaspitnog osoblja na selu (15/59);

Uredba o organizaciji i radu Državnog sekretarijata za robni promet (18/59);

Uredba o organizaciji i radu Saveta za kulturu i nauku (20/59);

Uredba o organizaciji i radu Saveta za narodno zdravlje (24/59);

Uredba o izmeni Uredbe o prenošenju poslova u nadležnost republičkih organa uprave (24/59);

Uredba o organizaciji i radu Saveta za socijalnu zaštitu (25/59);

Uredba o organizaciji i radu Državnog sekretarijata za pravosudnu upravu (26/59).

Odluke

Odluka o ovlašćenju Sekretarijata Izvršnog veća Sabora za opštu upravu za određivanje ispitnih komisija za upravne službenike (2/59);

Odluka o imenovanju članova za unutrašnju politiku Izvršnog veća Sabora (3/59);

Odluka o imenovanju članova Komisije za kadrove Izvršnog veća Sabora (3/59);

Odluka o određivanju mesta koja se smatraju gradovima i naseljima gradskog karaktera prema Zakonu o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta (8/59);

Odluka o određivanju postotaka od godišnjeg zaduženja po kojima će se naplaćivati porez na dohodak za 1959 godinu (9/59);

Odluka o visini doprinosa narodnih odbora srezova sredstvima za obezbeđenje prava lica koja su privremeno van radnog odnosa (9/59);

Odluka o stopama za izračunavanje doprinosa sreskih biroa za posredovanje rada i dopunska sredstva za obezbeđenje prava lica koja su privremeno van radnog odnosa (9/59);

Odluka o dopuni Odluke o okvirima za utvrđivanje položajnih plata službenika u naučnim ustanovama u Narodnoj Republici Hrvatskoj (12/59);

Odluka o određivanju visine pomoći žrtvama fašističkog terora (15/59);

Odluka o okvirima za utvrđivanje položajnih plata službenika republičkih organa (22/59);

Odluka o određivanju najrazvijenijih srezova i opština na području Narodne Republike Hrvatske i o najvećim položajnim platama sekretara pojedinih narodnih odbora (22/59);

Odluka o načinu sprovođenja konkursa i uslovima konkursa za upis u gimnazije i stručne škole (23/59);

Odluka o posebnim dodacima za nastavno i vaspitno osoblje (24/59);

Odluka o rasporedu i načinu upotrebe sredstava za poboljšanje uslova korišćenja godišnjeg i drugih odmora (24/59).

Rešenja

Rešenje o imenovanju predsednika, sekretara i članova Saveta za stručno osposobljavanje kadrova u privredi (2/59);

Rešenje o dopuni Rešenja o preuzimanju funkcije osnivača u odnosu na Serum Zavod, Kalinovica, kao ustanovi sa samostalnim finansiranjem (6/59);

Rešenje o imenovanju i razrešenju članova Saveta za prosvetu (17/59);

Rešenje o osnivanju Republičke komisije za prihvatanje žetve (23/59);

Utvrdjivanje i predlaganje zakonskih predloga Saboru NR Hrvatske

Izvršno veće Sabora NR Hrvatske utvrdilo je i predložilo u prvom polugodu 1959 Saboru sledeće zakonske predloge, koje je Sabor usvojio:

— Društvenog plana Narodne Republike Hrvatske za 1959 godinu (1/59);

— Zakona o budžetu Narodne Republike Hrvatske za 1959 godinu (1/59);

— Zakona o završnom računu o izvršenju budžeta Narodne Republike Hrvatske (republičkog budžeta) za 1957 godinu (1/59);

— Zakona o raspisivanju zajma za izgradnju fakulteta, visokih škola i studentskih domova (13/59);

- Zakona o zabrani obavljanja privatne zdravstvene delatnosti zdravstvenim službenicima u javnoj službi (13/59);
- Zakona o privatnoj zdravstvenoj delatnosti (13/59);
- Zakona o nadzoru nad stručnim radom zdravstvenih ustanova (13/59);
- Zakona o socijalnim ustanovama za odrasla lica (14/59);
- Zakona o pomoći žrtvama fašističkog terora (14/59);
- Zakona o držanju i nošenju oružja (23/59);
- Zakona o radnim odnosima kućnog pomoćnog osoblja (23/59);
- Zakona o radnim odnosima poljoprivrednih radnika kod privatnih poslodavaca (23/59).

IZVRŠNO VEĆE NARODNE SKUPŠTINE NR SLOVENIJE

Uredbe

- Uredba o merama za obezbeđenje kvaliteta voda (»Uradni list LRS«, br. 5/59);
- Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Saveta za školstvo NRS (8/59);
- Uredba o Zavodu za unapređenje školstva (8/59);
- Uredba o organizaciji i radu Državnog sekretarijata za unutrašnje poslove NRS (10/59);
- Uredba o organizaciji i radu Ureda NR Slovenije za statistiku (10/59);
- Uredba o izdavanju privatnih soba turistima i putnicima (14/59);
- Uredba o organizaciji i radu Saveta za kulturu i prosvetu NRS (prečišćen tekst – 18/59);
- Uredba o organizaciji i radu Naučnog saveta NRS (18/59).

Odluke

- Odluka o određivanju mesta koja se smatraju gradovima i gradskim naseljima po Zakonu o nacionalizaciji zgrada i građevinskog zemljišta (1/59);
- Odluka o izmeni Odluke o minimalnim dohodcima radnika u rudnicima uglja Narodne Republike Slovenije (2/59);
- Odluka o okvirima za određivanje položajnih plata službenika republičkih ustanova u oblasti kulture (2/59);
- Odluka o okvirima za određivanje položajnih plata službenika sreskih i opštinskih ustanova u oblasti kulture (2/59);
- Odluka o izmeni Odluke o dodeljivanju socijalne pomoći babicama (4/59);
- Odluka o okvirima za određivanje položajnih plata službenika u naučnim ustanovama (7/59);
- Odluka o određivanju akontacije na dohodak od poljoprivrede koju treba plaćati za II tromesečje 1959 (12/59);
- Odluka o držanju i raspolaganju sredstvima republičkog investicionog fonda (prečišćen tekst – 12/59);
- Odluka o donošenju i raspolaganju sredstvima republičkog investicionog fonda namenjenim poljoprivredi (12/59);
- Odluka o donošenju i raspolaganju sredstvima republičkog fonda za šumarstvo (12/59);
- Odluka o prijemnim ispitima apsolvata određenih škola za upis na odgovarajući fakultet Univerziteta u Ljubljani (14/59);
- Odluka o osnivanju Ureda za manjinska pitanja (14/59);
- Odluka o određivanju mesta za koja saglasnost za potvrđivanje urbanističkog programa daje Sekretarijat Izvršnog veća za urbanizam, stanbeni izgradnju i komunalne poslove (15/59);
- Odluka o načinu izvršenja konkursa i o uslovima konkursa za upis u više stručne škole za školsku godinu 1959/60 (17/59);
- Odluka o načinu izvršenja konkursa i o uslovima konkursa za upis u gimnazije i stručne škole za školsku godinu 1959/60 (17/59);
- Odluka o određivanju akontacije na dohodak od poljoprivrede koju treba platiti za III tromesečje 1959 (19/59);
- Odluka o prenosu veterinarske bolnice sa Veterinarskog naučnog zavoda Slovenije na Fakultet za aeronomiju, šumarstvo i veterinarstvo (19/59).

Rešenja

- Rešenje o osnivanju Komisije za nacionalizaciju najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, kao i imenovanju njenog predsednika i članova (1/59);
- Rešenje o sastavu Odbora Izvršnog veća Narodne skupštine NR Slovenije za unutrašnju politiku (2/59);
- Rešenje o razrešenju dužnosti i imenovanju državnog sekretara za unutrašnje poslove NR Slovenije (2/59);
- Rešenje o sastavu Saveta za školstvo NRS (2/59);
- Rešenje o izmeni sastava Komisije za nacionalizaciju najamnih zgrada i građevinskog zemljišta (4/59);
- Rešenje o razrešenju odnosno imenovanju državnog sekretara za pravosudnu upravu NRS (6/59);
- Rešenje o razrešenju pomoćnika sekretara Izvršnog veća Narodne skupštine NRS (6/59);
- Rešenje o razrešenju i imenovanju sekretara Sekretarijata Izvršnog veća za saobraćaj (7/59);
- Rešenje o pretvaranju Urbanističkog instituta NR Slovenije u Ljubljani u ustanovu sa samostalnim finansiranjem (8/59).

Rešenje o razrešenju i imenovanju članova Komisije NR Slovenije za fizičku kulturu (10/59);

Rešenje o imenovanju glavnog tržišnog inspektora u Tržišnom inspektoratu NRS (10/59);

Rešenje o imenovanju pomoćnika sekretara u Sekretarijatu Izvršnog veća za industriju i zanatstvo (12/59);

Rešenje o imenovanju predsednika i članova Odbora za zajmove pri Jugoslovenskoj poljoprivrednoj banci, filijala u Ljubljani (12/59);

Rešenje o razrešenju i imenovanju Republičke komisije za pregled filmova (13/59);

Rešenje o imenovanju filmskog saveta preduzeća za snimanje filmova »Triglav film« u Ljubljani (13/59);

Rešenje o izmenama i dopunama Rešenja o osnivanju Zavoda za rehabilitaciju invalida (14/59);

Rešenje o imenovanju predsednika, potpredsednika i članova upravnog odbora Narodne banke FNRJ – Centrale za NR Sloveniju u Ljubljani (15/59);

Rešenje o imenovanju predsednika i članova upravnog odbora Fonda za šumarstvo NR Slovenije (15/59);

Rešenje o imenovanju pomoćnika sekretara u Sekretarijatu Izvršnog veća za promet (trgovinu) (15/59);

Rešenje o dopuskom imenovanju članova u Komisiju NRS po članu 172 Zakona o invalidskom osiguranju (15/59);

Rešenje o određivanju predstavnika Izvršnog veća i o određivanju organizacija koje određuju predstavnike u organe Upostiteljske komore NRS (16/59);

Rešenje o razrešenju i imenovanju sekretara Izvršnog veća za urbanizam, stanbeni izgradnju i komunalne poslove, predsednika Saveta za nauku NRS i člana upravnog odbora Fonda NRS za kadrove u privredi (17/59);

Rešenje o razrešenju i imenovanju sekretara za kulturu, prosvetu i nauku NRS člana Saveta radiodifuzne stanice Radio Ljubljana i člana Saveta umetničkih akademija (17/59);

Rešenje o imenovanju pomoćnika sekretara u Sekretarijatu Izvršnog veća za zakonodavstvo i organizaciju (17/59);

Rešenje o izmeni Rešenja o osnivanju Zavoda za obrazovanje u radničkom i društvenom upravljanju (19/59);

Rešenje o izmeni Rešenja o izdavačkoj ustanovi »Uradni list Ljudske Republike Slovenije« (19/59);

Rešenje o sastavu Saveta za kulturu i prosvetu NRS (19/59);

Rešenje o izmeni i dopuni sastava Saveta za nauku (19/59).

Utvrdjivanje i predlaganje zakonskih predloga Narodnoj skupštini NR Slovenije Izvršno veće Narodne skupštine NR Slovenije je, osim toga, u prvom polugodu 1959 utvrdilo i predložilo Narodnoj skupštini sledeće zakonske predloge koje je Skupština usvojila:

- Zakona o veterinarskoj službi u Narodnoj Republici Sloveniji (6/59);
- Zakona o nacionalnim parkovima (6/59);
- Zakona o izmenama Zakona o Univerzitetu u Ljubljani (6/59);
- Zakona o potvrdi Završnog računa o izvršenju budžeta Narodne Republike Slovenije (republičkog budžeta) za 1958 godinu (17/59);
- Zakona o izmeni člana 51 Zakona o aerarnoj reformi i kolonizaciji u Narodnoj Republici Sloveniji (17/59);
- Zakona o izmenama Zakona o područjima srezova i opština u Narodnoj Republici Sloveniji (17/59).

IZVRŠNO VEĆE NARODNE SKUPŠTINE NR BOSNE I HERCEGOVINE

Uredbe

- Uredba o organizaciji i radu Državnog sekretarijata za poslove robnog prometa NR Bosne i Hercegovine (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, br. 1/59);
- Uredba o utvrđivanju propisa republičkih izvršnih i upravnih organa koji su prestali da važe (1/59);
- Uredba o Poljoprivrednom zavodu u Banja Luci (3/59);
- Uredba o Arhivskom savetu Narodne Republike Bosne i Hercegovine (17/59);
- Uredba o Orijentalnom institutu u Sarajevu (17/59);
- Uredba o Duvanskom institutu u Mostaru (20/59);
- Uredba o Institutu za rudarstvo u Sarajevu (20/59).

Odluke

- Odluka o izdvajanju pojedinih graničnih naseljenih mesta iz područja jedne opštine i pripajanje području drugih opština (1/59);
- Odluka o početku rada Sreskog suda u Ljubiji (1/59);
- Odluka o uslovima i nameni finansiranja republičkih budžetskih investicija u 1959 godini (1/59);
- Odluka o određivanju procenta od godišnjeg iznosa poreza na dohodak koji se ima naplatiti u pojedinim tromesečjima 1959 godine (2/59);
- Odluka o najvećim količinama seča četinaru i lišćaru u šumama u društvenoj svojini za pojedine organe upravljanja (2/59);
- Odluka o minimalnom planu šumsko-uzgojnih radova u šumama opštenarodne imovine za pojedine organe upravljanja (2/59);
- Odluka o najmanjim količinama seče u šumama u društvenoj svojini za snabdevanje stanovništva za pojedine organe upravljanja (2/59);

Odluka o određivanju procenta smanjenja tarifnih stavova na osnovu kojih se utvrđuju minimalni lični dohodi radnika u rudnicima uglja (prečišćeni tekst — 2/59);

Odluka o određivanju mesta koja se smatraju naseljima gradskog karaktera (5/59);

Odluka o okvirima za utvrđivanje položajnih plata za položaje sekretara narodnih odbora (7/59);

Odluka o nadležnosti za dodeljivanje i otkazivanje stanova (7/59);

Odluka o ukidanju Odluke o određivanju granica za propisivanje opštinskih taksa (7/59);

Odluka o ukidanju Odluke o određivanju granica za propisivanje opštinskog poreza na promet (7/59);

Odluka o izmeni i dopuni Odluke o novom sastavu Komisije za verska pitanja (7/59);

Odluka o dodeljivanju i raspodeli sredstava za poboljšanje uslova korišćenja godišnjeg i drugih odmora radnih ljudi i omladine (8/59);

Odluka o okvirima za utvrđivanje položajnih plata službenika republičkih organa (8/59);

Odluka o naknadi za prekovremeni rad i noćno dežurstvo službenika veterinarske struke zaposlenih u veterinarskim ustanovama (11/59);

Odluka o uslovima za položaj starešina pojedinih kategorija veterinarskih ustanova kao i o granicama njihovih položajnih plata (11/59);

Odluka o posebnom dodatku i dodatku prema efektu rada službenika zaposlenih u veterinarskim ustanovama (11/59);

Odluka o načinu sprovođenja i uslovima konkursa za upis učenika u škole (11/59);

Odluka o izmeni Odluke o određivanju honorara honorarnim nastavnicima Upravnih škola. Više škole za socijalne radnike i Više tehničke škole mašinske struke u Sarajevu i Više tehničke škole rudarske struke u Tuzli (11/59);

Odluka o posebnom dodatku za nastavno osoblje određene specijalnosti u stručnim školama (11/59);

Odluka o izmenama Odluke o centralnom prihvatištu za decu mladež u Sarajevu (11/59);

Odluka o izmenama i dopunama Odluke o odobravanju investicionog programa za Narodnu Republiku Bosnu i Hercegovinu (16/59);

Odluka o polaganju prethodnog ispita radi učestvovanja u konkursima za upis na fakultete (17/59);

Odluka o Zavodu za tuberkulozu (17/59);

Odluka o Zavodu za dermato-venerologiju (17/59);

Odluka o početku rada Sreskog suda u Lukavcu (17/59);

Odluka o okvirima za određivanje položajnih plata službenika u naučnim ustanovama (17/59);

Odluka o okvirima za određivanje položajnih plata službenika ustanova u oblasti kulture (17/59);

Odluka o raspodeli doprinosa za kadrove u privredi koji plaćaju privredne organizacije i privatne radnje na području NR Bosne i Hercegovine (20/59);

Odluka o proglašenju područja Modran-Janja za erozivno područje (20/59);

Odluka o prenosu prava osnivača rejonske sekcije za uređivanje bujica i zaštitu zemljišta od erozije u Konjicu na Narodni odbor Sreza Mostar (20/59);

Rešenja

Rešenje o razrešenju i postavljenju funkcionera republičkih organa uprave (1/59);

Rešenje o proglašenju šumskih odjela šumskogospodarske jedinice »Čemernica« za stalno zaštitne šume (2/59);

Rešenje o prenosu prava osnivača Instituta za šumarstvo i drvnu industriju u Sarajevu na Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu (2/59);

Rešenje o potvrdi statuta Filozofskog, Medicinskog, Poljoprivrednog, Pravnog, Šumarskog i Veterinarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu (2/59);

Rešenje o izmeni Rešenja o imenovanju članova saveta viših pedagoških škola u Sarajevu, Mostaru i Banja Luci (2/59);

Rešenje o imenovanju Komisije za nacionalizaciju pri Izvršnom veću NR BiH (7/59);

Rešenje o razrešenju i postavljenju sekretara Sekretarijata saveta za socijalnu politiku NR BiH (7/59);

Rešenje o postavljenju pomoćnika sekretara za saobraćaj i puteve Izvršnog veća NR Bosne i Hercegovine (8/59);

Rešenje o postavljenju direktora Državnog arhiva NR Bosne i Hercegovine (8/59);

Rešenje o izmeni Rešenja o imenovanju predsednika, stalnih i povremenih članova Komisije za službeničke poslove NR Bosne i Hercegovine (8/59);

Rešenje o prenosu prava osnivača studentskih domova na Univerzitet u Sarajevu (11/59);

Rešenje o osnivanju doma za slušaocice Više škole za socijalne radnike u Sarajevu (11/59);

Rešenje o dečijem lečilištu u Cavtatu (17/59).

Utvrđivanje i predlaganje zakonskih predloga Narodnoj skupštini NR Bosne i Hercegovine

Izvršno veće Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine utvrdilo je i predložilo u prvom polugodi 1959. Narodnoj skupštini sledeće zakonske predloge koje je Skupština usvojila:

— Zakona o visokoj tehničkoj školi za pogonske inženjere rudarske struke u Tuzli (16/59);

— Zakona o Visokoj tehničkoj školi za pogonske inženjere mašinske struke u Sarajevu (16/59);

— Zakona o dobrovoljnim vatrogasnim društvima (16/59);

— Zakona o opštinskom prirazu (16/59);

— Zakona o izmenama i dopunama Zakona o pašnjacima u opšte-narodnoj imovini (16/59);

IZVRŠNO VEĆE NARODNOG SOBRANJA NR MAKEDONIJE

Uredbe

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o posebnim uslovima za osnivanje transportnih preduzeća (»Služben vesnik na NRM«, br. 4/59);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o posebnim uslovima za osnivanje preduzeća za preradu drvina (4/59);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog veća (20/59).

Odluke

Odluka o uslovima i načinu pod kojima će se davati zajmovi iz republičkog investicionog fonda (3/59);

Odluka o dopuni Odluke o uslovima i načinu pod kojima će se davati zajmovi iz republičkog investicionog fonda (3/59);

Odluka o izmenama Odluke o uslovima i načinu pod kojima će se davati krediti iz posebnih sredstava republičkog investicionog fonda namenjeni za određene objekte u Ohridskom i Kumanovskom srezu (3/59);

Odluka o ovlašćenju Republičkog sanitarnog inspektorata da svoju unutrašnju organizaciju utvrdi pravilnikom (4/59);

Odluka o određivanju mesta koja se smatraju gradovima i naselja koja imaju gradski karakter (5/59);

Odluka o količinama vina i rakije koje mogu da se potroše u proizvođačkom domaćinstvu bez plaćanja poreza na promet (5/59);

Odluka o određivanju organa koji vrše raspodelu stanova (7/59);

Odluka o određivanju procenta od godišnjeg iznosa poreza na dohodak koji će se naplaćivati u prvom, drugom, trećem i četvrtom tromesečju 1959. godine (9/59);

Odluka o utvrđivanju republičkih propisa koji prestaju da važe (13/59);

Odluka o određivanju naseljenih mesta čiji se urbanistički elaborati i osnovni urbanistički planovi utvrđuju uz pribavljanje mišljenja Saveta za socijalnu politiku i komunalna pitanja (16/59);

Odluka o maksimalnoj seči drvne mase u 1959. godini (17/59);

Odluka o načinu sprovođenja i uslovima konkursa za upis učenika u gimnazije i stručne škole (20/59);

Odluka o određivanju organa i organizacija korisnika dotacija za poboljšanje uslova za korišćenje godišnjeg i drugih odmora (21/59);

Odluka o ovlašćenju Direkcije za puteve NR Makedonije da svoju unutrašnju organizaciju utvrdi pravilnikom (22/59);

Odluka o ovlašćenju Sekretarijata za industriju Izvršnog veća da određuje lične dohotke radnika i službenika određenih preduzeća u izgradnji (22/59).

Rešenja

Rešenje o dopuni Rešenja o osnivanju Zavoda za produktivnost rada (3/59);

Rešenje o imenovanju predsednika i sudija Veća za prekršaje pri Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove (4/59);

Rešenje o obrazovanju Komisije za pregled tarifnih pravilnika Železničkog transportnog preduzeća, Preduzeća za poštansko-telegrafsko-telefonski saobraćaj i Zajednicu elektroprivrednih preduzeća (5/59);

Rešenje o obrazovanju Komisije za davanje saglasnosti na pravilnike o radnim odnosima u Železničkom transportnom preduzeću i Preduzeću za poštansko-telegrafsko-telefonski saobraćaj u Skopju (5/59);

Rešenje o razrešenju dužnosti pomoćnika državnog sekretara u Državnom sekretarijatu za robni promet (5/59);

Rešenje o određivanju pomoćnika državnog sekretaru u Državnom sekretarijatu za robni promet (5/59);

Rešenje o osnivanju preduzeća za prenos električne energije (8/59);

Rešenje o obrazovanju Komisije za nacionalizaciju najamnih zgrada i građevinskog zemljišta (8/59);

Rešenje o ukidanju republičke Komisije za pitanja eksproprijacije (10/59);

Rešenje o izmenama Rešenja o formiranju Odbora za zajmove iz republičkog investicionog fonda pri Jugoslovenskoj investicionoj banci — Centrali za NRM — Skopje i imenovanju članova odbora (11/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta Upravnih škola u Skopju (12/59);

Rešenje o određivanju direktora Prenosnog električnog preduzeća u izgradnji »Elektrojug« u Skopju (12/59);

Rešenje o formiranju Odbora za kredite pri Jugoslovenskoj poljoprivrednoj banci — Filijali u Skopju i imenovanju članova odbora (15/59);

Rešenje o razrešenju dužnosti pomoćnika sekretara Sekretarijata za industriju Izvršnog veća (21/59);

Rešenje o razrešenju i imenovanju predsednika republičkog Saveta za socijalnu politiku i komunalna pitanja (22/59);

Rešenje o razrešenju i imenovanju predsednika republičkog Saveta za kulturu (22/59);

Rešenje o razrešenju i imenovanju predsednika republičke Komisije za fizičku kulturu (22/59);

Rešenje o razrešenju dužnosti direktora Zavoda za hidrometeorološke službe NR Makedonije (22/59).

Utvrdjivanje i predlaganje zakonskih predloga Narodnom Saboru NR Makedonije

Izvršno veće Narodnog Sabora NR Makedonije, pored donošenja navedenih pravnih akata, utvrdilo je i podnelo Narodnom Saboru sledeće zakonske predloge, koje je Sabor u prvom polugodu 1959.

- Društvenog plana Narodne Republike Makedonije za 1959 godinu.
- Zakona o budžetu Narodne Republike Makedonije za 1959 godinu (2/59);
- Zakona o izvršnom računu za izvršenje budžeta Narodne Republike Makedonije za 1957 godinu (2/59);
- Zakona o vršenju privatne profesionalne zdravstvene delatnosti (9/59);
- Zakona o merinizaciji (14/59);
- Zakona o veštačkom osemenjavanju krava (14/59);
- Zakona o uređenju imovinskih odnosa nastalih samovlasnim zauzimanjem zemljišta opštenarodne imovine (14/59);
- Zakona o opštinskom porezu (14/59);
- Zakona o radnim odnosima kućnih pomoćnica (14/59);
- Zakona o ribarstvu (15/59);
- Zakona o prevozu druskim saobraćajem (19/59).

IZVRŠNO VIJEĆE NARODNE SKUPŠTINE NR CRNE GORE

Uredbe

Uredba o organizaciji i radu Državnog sekretarijata za pravosudnu upravu Narodne Republike Crne Gore »Službeni list NR CG« (2/59);

Uredba o organizaciji i radu Zavoda za statistiku Narodne Republike Crne Gore (3/59);

Uredba o organizaciji i radu Saveta za narodno zdravlje Narodne Republike Crne Gore (4/59);

Uredba o organizaciji i radu Sekretarijata za industriju Izvršnog veća Narodne skupštine Narodne Republike Crne Gore (4/59);

Uredba o republičkoj Komisiji za pregled filmova (4/59);

Uredba o pravu nastavnog i vaspitnog osoblja na selu na besplatan stan i ogrev (4/59);

Uredba o organizaciji i radu Sekretarijata za opštu upravu Izvršnog veća Narodne skupštine Narodne Republike Crne Gore (5/59);

Uredba o organizaciji i radu Saveta za kulturu Narodne Republike Crne Gore (5/59);

Uredba o organizaciji i radu Sekretarijata za opšte privredne poslove Izvršnog veća Narodne skupštine Narodne Republike Crne Gore (5/59);

Uredba o organizaciji i radu Saveta za socijalnu politiku i komunalna pitanja Narodne Republike Crne Gore (7/59);

Uredba o organizaciji i radu Zavoda za unapređenje školstva Narodne Republike Crne Gore (7/59);

Uredba o osnivanju uprave za invalidska i boračka pitanja u sastavu Sekretarijata Saveta za socijalnu politiku i komunalna pitanja Narodne Republike Crne Gore (7/59);

Uredba o ukidanju Direkcije za puteve Narodne Republike Crne Gore (7/59);

Uredba o osnivanju Direkcije za puteve u sastavu Sekretarijata za saobraćaj i puteve Izvršnog veća (7/59);

Uredba o organizaciji i radu Saveta za prosvetu Narodne Republike Crne Gore (7/59);

Uredba o organizaciji i radu Sekretarijata za poljoprivredu i šumarstvo Izvršnog veća Narodne skupštine Narodne Republike Crne Gore (8/59);

Uredba o organizaciji i radu Sekretarijata za rad Izvršnog veća Narodne skupštine Narodne Republike Crne Gore (8/59);

Uredba o organizaciji i radu Državnog sekretarijata za robni promet Narodne Republike Crne Gore (15/59);

Uredba o organizaciji i radu Sekretarijata za saobraćaj i puteve Izvršnog veća Narodne skupštine Narodne Republike Crne Gore (15/59);

Uredba o izdavanju soba turistima i putnicima od strane domaćin stava (15/59);

Uredba o Savetu za stručno obrazovanje kadrova u privredi (17/59);

Uredba o stručnom Savetu za saobraćaj i puteve (17/59).

Odluke

Odluka o sastavu i načinu izbora članova Saveta za prosvetu Narodne Republike Crne Gore (3/59);

Odluka o suzbijanju i sprečavanju zaraznog zapaljenja papaka kod ovaca (7/59);

Odluka o određivanju količina vina i rakije koje se mogu trošiti u domaćinstvu bez plaćanja poreza na promet (7/59);

Odluka o određivanju minimalnih i maksimalnih poreskih stopa opštinskog poreza na promet (prečišćen tekst—7/59);

Odluka o određivanju stope po kojoj se naplaćuje porez na pojedine vrste i kvalitete šumskih sortimenata (prečišćen tekst—7/59);

Odluka o određivanju procenta od godišnjeg iznosa poreza na dohodak koji se ima naplatiti u pojedinim tromesečjima u 1959 godini (7/59);

Odluka o raspodeli maksimalnog obima seče četinarskog korisnog drveta u šumama opštenarodne imovine po korisnicima (7/59);

Odluka o određivanju maksimalnog obima seče drveta lišćara u šumama u opštenarodnoj imovini i maksimalnog obima seče drveta četinarica i lišćara u privatnim šumama (8/59);

Odluka o visini raspona naknada za ribolovne dozvole u slatkovodnom ribarstvu (8/59);

Odluka o određivanju gradova i naselja gradskog karaktera (8/59);

Odluka o rasporedu sredstava za neprivredne investicije u 1959 godini (9/59);

Odluka o načinu korišćenja društvenog investicionog fonda Narodne Republike Crne Gore i o određivanju minimalnih kamatnih stopa i rokova za otplatu zajmova (9/59);

Odluka o određivanju naknade za korišćenje planinskih pašnjaka u opštenarodnoj imovini za 1959 godinu (13/59);

Odluka o prenosu imovine, prava i obaveza Saobraćajne komore NR Crne Gore na Sekciju Udruženja druskog saobraćaja za Narodnu Republiku Crnu Goru (15/59);

Odluka o načinu sprovođenja i uslovima konkursa za upis učenika u stručne škole (15/59);

Odluka o raspodeli doprinosa za kadrove u privredi koji plaćaju privredne organizacije i privatne radnje (15/59);

Odluka o određivanju najrazvijenijih opština u Narodnoj Republici Crnoj Gori i o okvirima za položajne plate sekretara pojedinih narodnih odbora opština (prečišćen tekst—17/59);

Odluka o ustanovljenju posebnog dodatka za nastavno osoblje određene specijalnosti u stručnim školama (17/59);

Odluka o izmeni Odluke o okvirima za utvrđivanje položajne plate republičkog javnog pravobranioca i njegovih pomoćnika (17/59).

Odluka o izmeni Odluke o okvirima za utvrđivanje položajne plate republičkog javnog pravobranioca i njegovih pomoćnika (17/59).

Uputstva

Uputstvo za racionalno projektovanje i ekonomsko izvođenje stambenih zgrada (5/59);

Uputstvo o izmeni i dopuni Uputstva o honorarnoj nastavi u školama i broju redovnih časova (9/59).

Rešenja

Rešenje o imenovanju predsednika, članova i sekretara Komisije za nacionalizaciju najamnih zgrada i građevinskog zemljišta (3/59);

Rešenje o određivanju mesta koja se smatraju selima u kojima nastavno i vaspitno osoblje ima pravo na besplatan stan i ogrev (4/59);

Rešenje o imenovanju predsednika i zamenika predsednika republičkog Arbitražnog veća za 1959 godinu (4/59);

Rešenje o Domu učenika Poljoprivredne škole u Baru kao ustanove sa samostalnim finansiranjem (8/59);

Rešenje o Domu učenika Pomorske škole u Kotoru kao ustanove sa samostalnim finansiranjem (8/59);

Rešenje o proglašenju Doma učenika stručnih škola u Titogradu za ustanovu sa samostalnim finansiranjem (8/59);

Rešenje o ukidanju Stanice za govedarstvo u Nikšiću (8/59);

Rešenje o Ekonomiji Poljoprivredne škole u Baru kao ustanove sa samostalnim finansiranjem (8/59);

Rešenje o proglašenju Doma učenika Učiteljsko-domaćinske škole u Andrijevići za ustanovu sa samostalnim finansiranjem (8/59);

Rešenje o imenovanju predsednika i članova Saveta za prosvetu Narodne Republike Crne Gore (9/59);

Rešenje o imenovanju članova Saveta za izbor filmova preduzeća »Zeta-film« (9/59);

Rešenje o ukidanju Rešenja o izdavanju ribolova od zabrane »Slap Zete« (9/59);

Rešenje o razrešenju državnog sekretara za poslove finansija i sekretara Sekretarijata Izvršnog veća za industriju i o postavljenju državnih sekretara za poslove finansija i sekretara Sekretarijata za industriju Izvršnog veća (10/59);

Rešenje o razrešenju dosadašnjeg i imenovanju novog predsednika Saveta za prosvetu i predsednika Saveta za socijalnu politiku i komunalna pitanja Narodne Republike Crne Gore (10/59);

Rešenje o imenovanju i razrešenju članova Saveta za narodno zdravlje Narodne Republike Crne Gore (13/59);

Rešenje o ukidanju Stanice za konjarstvo u Žablaku (15/59);

Rešenje o Birou za uređenje šuma (15/59);

Rešenje o ukidanju Zavoda za stočarstvo u Ivangradu (15/59);

Rešenje o osnivanju Stanice za stočarstvo u Gornjoj Bukovici — Žabljak (16/59);

Rešenje o određivanju visine doprinosa narodnih odbora opština koji će uplaćivati u dopunska sredstva opštinskih biroa za posredovanje rada u 1959 godini (17/59);

Rešenje o određivanju stope po kojoj će opštinski biroji za posredovanje rada uplaćivati doprinos u dopunska sredstva republičkog Biroa za posredovanje rada u 1959 godini (17/59);

Rešenje o prestanku sa radom Bolnice za plućnu tuberkulozu u Cetinju (17/59);

Utvrdjivanje i predlaganje zakonskih predloga Narodnoj skupštini NR Crne Gore

Pored donošenja navedenih pravnih akata, Izvršno veće Narodne skupštine NR Crne Gore utvrdilo je i predložilo Narodnoj skupštini sledeće zakonske predloge, koje je Skupština usvojila:

- Zakona o šumama (10/59).
- Zakona o raspravljaju uzurpacije zemljišta u opštenarodnoj imovini (10/59);

A. A. — D. L.

KRIVIČNO PRAVO FNRJ

Krivično pravo FNRJ¹ predstavlja važan instrument za zaštitu slobode i prava građana i odbranu bitnih interesa socijalističke zajednice od društveno opasne delatnosti pojedinaca. Zadatak krivičnog prava formulisan je u članu 1 Krivičnog zakonika i sastoji se u pružanju zaštite od nasilja, samovolje, privredne eksploatacije i drugih društveno-opasnih dela. Ovu zaštitu Zakonik pruža kako ličnosti, pravima i slobodi građana, tako i političkoj, nacionalnoj, ekonomskoj i socijalnoj osnovici Jugoslavije, njenoj nezavisnosti i bezbednosti, socijalističkom društvenom uređenju i Ustavom i zakonima utvrđenom društvenom poretku.

Borba protiv kriminaliteta u Jugoslaviji se sve više usmerava na područje kriminalne preventive, tj. na otkrivanje i postepeno eliminisanje uzroka kriminaliteta, a krivične sankcije sve više prerastaju iz represivnih mera u mere vaspitnog i popravnog karaktera. U oceni krivičnih dela polazi se od postavke da je kažnjavanje nužno zlo kome se pribegava samo kad druga sredstva, u prvom redu preventivna i vaspitna, nisu dovoljna za suzbijanje određenih društveno opasnih delatnosti. Zbog toga se nastoji da se opštim vaspitnim uticajem i otklanjanjem uzroka koji dovode do antisocijalnih delatnosti, suzbije njihovo vršenje. I ukoliko se više razvija unutrašnja snaga socijalizma, društvo se utoliko više samo štiti tim svojim unutrašnjim snagama, što potvrđuju i već postignuti uspehi. Poslednjih godina kriminalitet u Jugoslaviji opada približno za 11% godišnje.

RAZVOJ

Začeci krivičnog prava FNRJ pojavljuju se uporedo sa početkom Narodnooslobodilačke borbe i nastankom prvih organa nove narodne vlasti. U prvo vreme, 1941. krivično pravo se nije zasnivalo na pravnim propisima, već se stvaralo kroz presude komandi partizanskih odreda i organa narodne vlasti.² Međutim, već početkom 1942. t. zv. Fočanskim dokumentima dati su prvi opšti pravni propisi u oblasti novog krivičnog prava. Ovim dokumentima,³ pored ostalog, izvršeno je razgraničenje nadležnosti između vojnih sudova i narodnooslobodilačkih odbora (NOO). Vojnim sudovima je stavljeno u nadležnost suđenje špijunima, saboterima i drugim učionicima krivičnih dela kojima se ometa uspešno vođenje borbe, a NOO suđenje za krivična dela krađe, pljačke, razbojništva i nereda. U dokumentima je, dalje, definisan pojam narodnog neprijatelja i date odredbe o konfiskaciji njegove imovine. Narочito su naglašeni princip individualne odgovornosti i svestranog ispitivanja i utvrđivanja dokaza. Fočanski dokumenti su time postavili u formi obaveznih pravnih propisa niz krivičnopravnih principa koji su predstavljali osnovu daljeg razvika krivičnog prava.

¹ Pod krivičnim pravom FNRJ u širem smislu podrazumeva se skup svih krivično-pravnih normi koje su u važnosti u našoj zemlji. Krivično pravo obuhvata kako materijalno krivično pravo, koje utvrđuje uslove krivične odgovornosti i određuje pojmove pojedinih krivičnih dela i krivične sankcije koje se primenjuju prema učionicima tih dela, tako i procesno krivično pravo, koje u cilju obezbeđenja primene materijalnih krivičnopravnih odredaba propisuje postupak u kojem se utvrđuje postojanje krivičnog dela i krivične odgovornosti i izriče sankcija učiocu. U pojam krivičnog prava ulaze takođe i propisi kojima se reguliše način izvršenja krivičnih sankcija. Odredbe iz oblasti materijalnog krivičnog prava sadržane su, pre svega, u Krivičnom zakoniku, odredbe procesnog krivičnog prava u Zakoniku o krivičnom postupku, a odredbe o izvršenju krivičnih sankcija u Zakonu o izvršenju kazni, mera bezbednosti i vaspitnih mera. Ovde se daje prikaz samo materijalnog krivičnog prava (krivično pravo u užem smislu).

² U nedostatku odgovarajućih krivičnih propisa u početku NOB sudilo se učionicima krivičnih dela po običajnom narodnom pravu izniklom u toku borbe koje nije bilo razrađeno propisima ali je dolazilo do izražaja u svakom aktu narodne vlasti. ³ Postojalo je jedno običajno, narodno, narodno ratno i ustaničko pravo koje je čitavo bilo izraženo jednim velikim principom da je zakonito ono što pomaže interesu Narodnooslobodilačke borbe a da je nezakonito sve ono što je tom interesu protivno. M. Pijade: »O normalizovanju našeg pravosuđa«, Izabrani govori i članci, Beograd 1948, str. 36.

⁴ Fočanski dokumenti su propisi o organizaciji i radu narodnooslobodilačkih odbora, koje je izdao Vrhovni štab u februaru 1942 u Foči. Propisi su podeljeni u dva dela, od kojih prvi nosi naziv: »Zadaci i ustrojstvo Narodnooslobodilačkih odbora«, a drugi »Objašnjenja i uputstva za Narodnooslobodilačkih odbora u oslobođenim krajevima«. Autor dokumenata je Moša Pijade.

Acti doneseni 1942⁴ i 1943 uglavnom ponavljaju ili dopunjuju principe Fočanskih dokumenata i pretežno se odnose na organizaciju i rad vojnih sudova. Uredbom o vojnim sudovima, koju je doneo Vrhovni štab NOV i POJ 24. maja 1944, definisana su teška krivična dela koja karakterišu njihove učinioce kao ratne zločince i narodne neprijatelje. Uredba je postavila i potpuni sistem kazni. Između ostalih, predviđene su kazne strogo ukora, izgon iz prebivališta, prisilnog rada, itd.

Gradanski sudovi, kao zasebni organi pravosuđa, nisu postojali sve do pred kraj rata, već su njihovu ulogu vršili NOO. Prvi narodni sudovi kao samostalni organi pravosuđa obrazovani su 1944 na osnovu Uputstva Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije (NKOJ) od 9. maja 1944 i Okružnice NKOJ od oktobra 1944, kojima je bilo preporučeno da se sudovi odvoje od uprave kako bi bili potpuno nezavisni. Od propisa materijalnog krivičnog prava poseban značaj ima Odluka Slovenačkog narodnooslobodilačkog odbora o zaštiti slovenačkog naroda i njegovog pokreta za oslobođenje i ujediničenje od 16. septembra 1941, kojom se prvi put daje materijalna definicija krivičnog dela, utvrđuje svrha kazne, sistem kazni itd.

Posle oslobođenja pristupilo se ubrzanom pripremanju krivičnih propisa. Radi suzbijanja štetnih delatnosti u privredi i drugim oblastima državnog i društvenog života, doneseni su tokom 1945. Zakon o suzbijanju nedopuštene špekulacije i privredne sabotaže, Zakon o zaštiti narodnih dobara i njihovom upravljanju, Zakon o zabrani izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje i razdora i Zakon o krivičnim delima protiv naroda i države. Iste godine donesen je i Zakon o vrstama kazni, kojim je ustanovljen sistem kazni koje sudovi mogu izricati.⁵

Na kodifikaciji krivičnog prava i pripremanju celovitog Krivičnog zakonika počelo se raditi 1946. U februaru 1948 stupio je na snagu Krivični zakonik — Opšti deo, koji je postavio osnovne principe o krivičnom delu, uslove za krivičnu odgovornost, sistem sankcija i predvideo druge opšte krivičnopravne institute. Pošto je pripremanje krivičnog zakonika zahtevalo dalji obim i dugotrajan rad, u međuvremenu su doneseni još i Zakon o krivičnim delima protiv službene dužnosti, Zakon o vojnim krivičnim delima i Zakon o krivičnim delima protiv opštenarodne imovine i imovine zadružnih i drugih društvenih organizacija.

KRIVIČNI ZAKONIK I NJEGOV ZNAČAJ

Krivični zakonik je donesen 2. marta 1951. zajedno sa Uvodnim zakonom za Krivični zakonik, a stupio je na snagu 1. jula 1951.

Donošenjem Krivičnog zakonika završena je kodifikacija materijalnog krivičnog prava.⁶

Krivični zakonik je osnovni i glavni izvor krivičnog prava. Van Krivičnog zakonika samo manji broj krivičnopravnih propisa sadržan je u posebnim saveznim zakonima (naprimer u Zakonu o autorskom pravu, Carinskom zakonu itd.), a samo izuzetno ima krivičnopravnih propisa u republičkim zakonima.

Opšti društveno-politički razvitak od 1951. promene nastale u privrednom sistemu, uvođenje društvenog samoupravljanja i razvitak i usavršavanje socijalističke demokratije, zahtevali su da se u Krivičnom zakoniku, posle osmogodišnje primene, menjaju pojedine odredbe.

Zakonom o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika (ZIDKZ) od 2. jula 1959. (stupioće na snagu 1. januara 1960) učinjene su značajne izmene u našem krivičnom zakonodavstvu.

Najvažnije izmene su učinjene u sistemu kazni. S obzirom da je svrha kazne prevaspitavanje učionica krivičnog dela i njegovo vraćanje društvu i polazeći od principa da nema nepopravljivih krivaca, ukinuta je kazna strogo zatvora u doživotnom trajanju. Ublažavanje krivične represije ogleda se i u smanjenju kazne strogo zatvora od dvadeset na petnaest godina i kazne zatvora od pet na tri godine.

⁴ Naredba o izborima narodnooslobodilačkih odbora i Naredba o obrazovanju pozadinskih vojnih vlasti (t. zv. Krajinski dokumenti), koje je izdao Vrhovni štab u septembru 1942; Naredba Vrhovnog štaba o osnivanju vojnih sudova od decembra 1942.

⁵ Posle donošenja Ustava FNRJ 31. januara 1946, krivični zakoni doneseni tokom 1945 usaglašeni su sa Ustavom i pri tome usklađeni sa izmenjenim društveno-političkim prilikama i zahtevima daljeg ekonomskog i društvenog preobražaja zemlje.

⁶ Krivični zakonik je podeljen na opšti i posebni deo. Opšti deo sadrži odredbe o uslovima za krivičnu odgovornost, o kaznama i o drugim institutima krivičnog prava koji se primenjuju na sva krivična dela. U posebnom delu određene su radnje koje predstavljaju krivična dela i propisane kazne za svako delo.

Da bi se omogućila resocijalizacija osuđenika posle izdržane kazne, ukinuta je kazna ograničenja građanskih prava. Sem toga, uvedena je i sudska opomena, koja u izvesnom smislu zamenjuje kažnjavanje učinilaca lakih krivičnih dela.

Nove odredbe sadrže i koncepciju o posebnom tretiranju maloletnika. Kažnjavanje maloletnika primenjuje se samo u izuzetnim slučajevima, dok se težište prenosi na vaspitne mere, čiji je broj povećan.

U posebnom delu najvažnije izmene su izvršene u grupi krivičnih dela protiv narodne privrede. Inkriminirane su neke nove društveno opasne delatnosti, a izostavljena izvesna krivična dela koja su u izmenjenim društveno-ekonomskim prilikama izgubila društveno opasni karakter.

OSNOVNI PRINCIPI ZA PRIMENU KRIVIČNOG ZAKONIKA

Osnovni princip krivičnog prava, unesen u Ustav FNRJ, jeste princip zakonitosti. Prema tom principu, samo zakon može odrediti koja će se dela kažnjavati kao krivična dela i koja se kazna može izreći učinioocu. Iz načela zakonitosti proističe i načelo neretroaktivnosti, koje se ogleda u tome što se zakon koji predviđa krivično delo i propisuje kaznu može primeniti samo na lica koja su učinila delo posle stupanja na snagu tog zakona. Usvajanjem principa zakonitosti isključena je primena analogije, tj. mogućnost da se kazni za delo koje nije predviđeno u zakonu, ali koje po svojoj sličnosti odgovara nekom predviđenom krivičnom delu.

Primena zakona FNRJ, odnosno jurisdikcija jugoslovenskih sudova, dolazi uvek u obzir za krivična dela učinjena na teritoriji Jugoslavije, bez obzira da li ih je učinio jugoslovenski ili strani državljanin. Za krivična dela učinjena u inostranstvu važi isto tako i za jugoslovenske i za strane državljane isključivo jugoslovenska jurisdikcija, ako su učinili određena krivična dela protiv naroda i države ili falsifikovanje jugoslovenskog novca. Za jugoslovenske državljane jugoslovenska jurisdikcija važi i za sva druga krivična dela učinjena u inostranstvu, a za strane samo ako prema Jugoslaviji ili njenom državljaninu učine delo za koje je predviđena najmanje kazna zatvora ili ako prema stranoj državi ili stranom državljaninu učine krivično delo za koje je, po Krivičnom zakoniku, predviđena kazna teža od 5 godina strogog zatvora.

U skladu sa međunarodnim pravom, Zakonik predviđa mogućnost ekstradicije (izdavanja) učinilaca krivičnih dela stranim državama. Ekstradicija jugoslovenskih državljana nije dozvoljena. To važi i za strance koji uživaju politički azil⁷ ili su izvršili delo koje nije krivično delo po jugoslovenskom pravu. Ukoliko pitanje ekstradicije nije regulisano međunarodnim ugovorom, bliže odredbe predviđene su u Zakoniku o krivičnom postupku.

KRIVIČNO DELO

Da bi se prema nekom licu mogla primeniti krivična sankcija, potrebno je da je ono učinilo delo koje je u zakonu predviđeno kao krivično i da je krivično odgovorno. Krivično delo je društveno opasno delo čija su obeležja određena zakonom. Po pravilu, krivično delo se izvršuje telesnim pokretom učinioca, tj. činjenjem (naprimer oduzimanje stvari kod krivičnog dela krađe). Samo razmišljanje ili odluka da se izvrši neko krivično delo ne mogu zasnovati odgovornost ako se nije pristupilo ostvarenju ovakve odluke. Mogućno je da se krivično delo izvrši i propuštanjem telesnog pokreta (nečinjenjem), ali samo onda ako je učinilac bio dužan da izvrši radnju (naprimer, neprijavlivanje krivičnog dela). Za postojanje krivičnog dela potrebno je nastupanje određene posledice (naprimer, telesna povreda), kao i postojanje uzročnog odnosa između radnje učinioca i posledice, drugim rečima treba utvrditi da je do posledice došlo usled radnje učinioca.

⁷ U skladu sa Ustavom FNRJ, u Krivičnom zakoniku je određeno da naša zemlja ne izručuje strance koji su proganjani zbog zalaganja za demokratska načela, nacionalno oslobođenje, prava radnog naroda i slobodu naučnog i kulturnog rada.

Krivični zakonik nema opšti propis o kažnjavanju za pripremanje krivičnog dela. Samo za pojedina krivična dela predviđeno je kažnjavanje za pripremne radnje.⁸ U nekim slučajevima pripremne radnje su formulisane kao samostalno krivično delo.

Za pokušaj se uvek kažnjava ako je za krivično delo koje je pokušano propisana kazna od pet godina strogog zatvora ili teža, a za ostala krivična dela samo ako je izrično predviđeno kažnjavanje za pokušaj. Zakonik ovlašćuje sud da može blaže kazniti za pokušano nego za dovršeno krivično delo.

OSNOVI KOJI ISKLJUČUJU KRIVIČNO DELO. Neznatna društvena opasnost, nužna odbrana i krajnja nužda opšti su osnovi koji isključuju postojanje krivičnog dela, iako delo ima sva obeležja određenog krivičnog dela.

Sudu nije ostavljeno na ocenu da li je delo koje ima sva obeležja krivičnog dela u konkretnom slučaju društveno opasno. Ocenu o društvenoj opasnosti dao je sam zakonodavac time što je odredio koja se dela imaju smatrati krivičnim delima. Međutim, ako je zbog malog značaja dela, neznatnosti ili odsutnosti štetnih posledica, stepen društvene opasnosti konkretnog dela neznatan, nema ni krivičnog dela bez obzira što delo inače sadrži sva obeležja krivičnog dela.

Nužna odbrana pretpostavlja slučaj kad je neko lice u odbrani od napada na sebe ili drugog učinilo delo koje ima obeležje krivičnog dela. Ako je pri tome odbrana bila neophodno potrebna i ako je napad bio protivpravan i istovremen, postoji nužna odbrana, u kom slučaju nema krivičnog dela. Za prekoračenje nužne odbrane sud može učinioce blaže kazniti, a može ga i osloboditi od kazne, ako je do prekoračenja došlo usled jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom.

Krajnja nužda se priznaje u slučaju kad je učinilac učinio delo koje ima obeležja krivičnog dela radi otklanjanja opasnosti koja je njemu ili drugom pretila. Opasnost mora biti neskrivljena, istovremena i na drugi način neotklonjiva, a zlo koje je učinjeno ne sme biti veće od onog koje je pretilo. Za prekoračenje granica krajnje nužde, pod određenim uslovima, može se blaže kazniti, a može se i osloboditi od kazne.

KRIVIČNA ODGOVORNOST

Krivični zakonik vezuje krivičnu odgovornost za postojanje uračunljivosti i vinosti. Uračunljivost je podobnost za rasuđivanje i odlučivanje o svojim delima. Uzroci neuračunljivosti su stanja trajnog ili privremenog duševnog oboljenja, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvoja. Ukoliko usled ovakvog stanja učinilac nije mogao shvatiti značaj svog dela ili nije mogao upravljati svojim postupcima, nema krivične odgovornosti. Ako je usled ovih stanja sposobnost učinioca da shvati značaj svog dela ili da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena, učinilac može biti blaže kažnjen.

Izuzetak od pravila da neuračunljivost isključuje krivičnu odgovornost postoji kad učinilac upotrebom alkohola ili na drugi način sam sebe stavi u stanje privremene duševne poremećenosti, iako je bio svestan ili je bio dužan i mogao biti svestan da u takvom stanju može učiniti krivično delo. Ova odredba se najčešće primenjuje na vozače motornih vozila koji su upotrebom alkohola došli u stanje privremene duševne poremećenosti i u takvom stanju učinili krivično delo.

Drugi uslov za krivičnu odgovornost je vinst, tj. postojanje određenog psihičkog odnosa učinioca prema delu. Pitanje vinosti se može postaviti tek ako je učinilac bio uračunljiv. Vinst ima dva oblika: umišljaj i nehat. Za umišljaj se redovno odgovara, a za nehat samo kad je u zakonu izrično određeno da će se kazniti.

⁸ Naprimer, po čl. 121 kažnjava se pripremanje određenih krivičnih dela protiv naroda i države, a po čl. 342, stav 3, kažnjava se vojno lice koje priprema bekstvo u inostranstvo.

Umišljaj postoji kad je učinilac bio svestan svog dela i hteo njegovo izvršenje. Pored toga, postupi sa umišljajem i učinilac koji je bio svestan da posledica može nastupiti, pa je svesno pristao na nju.

Krivični zakonik određuje dve vrste nehata. Prva je kad je učinilac bio svestan da posledica može nastupiti, ali je olako držao da neće nastupiti ili da će je otkloniti. Druga vrsta je kad učinilac nije bio svestan da posledica može nastupiti, iako je prema okolnostima i ličnim svojstvima bio dužan i mogao biti svestan te mogućnosti.

Krivična odgovornost je isključena ako je učinilac bio u zabludi o nekoj stvarnoj okolnosti dela (stvarna zabluda). Ako je učinilac u tu zabludu došao usled nehata, odgovaraće krivično samo ako zakon predviđa krivičnu odgovornost i za nehatno delo. Ako pak učinilac iz opravdanih razloga nije znao da je njegovo delo zabranjeno (pravna zabluda), sud ga može blaže kazniti pa i osloboditi od kazne.

SAUČESNIŠTVO

Krivično delo po pravilu izvršuje samo jedno lice. Mogućao je, međutim, da pri izvršenju dela sudeluje više lica koja imaju razne uloge (saučesništvo). Krivični zakonik određuje sledeće oblike saučesništva: potstrekavanje, pomaganje i organizovanje zločinačkih udruženja. Potstrekavač je lice koje je kod izvršioca krivičnog dela stvorilo odluku da delo izvrši. Pretpostavka za odgovornost potstrekavača je da je postupio sa umišljajem i da je krivično delo na koje je potstrekavao izvršeno ili bar pokušano. Ako krivično delo nije bilo ni pokušano, kažnjava se samo ako se potstrekavalo na krivično delo za koje je propisana kazna od najmanje pet godina strogog zatvora. Za pomaganje kao i za potstrekavanje, potrebno je da je krivično delo za koje je pružena pomoć izvršeno i da je pomagao postupao sa umišljajem. U Krivičnom zakoniku su kao primeri pomaganja pomenuti davanje saveta, stavljanje sredstava na raspolaganje, uklanjanje prepreka itd.

Potstrekavi i pomagači se kažnjavaju kao da su sami učinili krivično delo, ali se pomagao može blaže kazniti.

KRIVIČNA SANKCIJA

Prema krivičnom odgovornom učiniocu⁹ krivičnog dela primenjuje se krivična sankcija. Krivične sankcije su kazne, sudska opomena i mere bezbednosti.

KAZNE. Svrha kažnjavanja po Krivičnom zakoniku je sprečavanje društveno opasne delatnosti, sprečavanje učinilaca da ne čine krivična dela i njihovo popravljanje, vaspitni uticaj na druge da ne čine krivična dela, uticaj na razvijanje društvenog morala i društvene discipline građana.

Kazneni sistem sadrži sledeće kazne: smrtnu kaznu, strogi zatvor, zatvor, konfiskaciju imovine i novčanu kaznu.

Smrtna kazna se izriče izuzetno i to samo za najteže slučajeve. Uopšte se ne može izreći maloletniku i bremenitoj ženi, a posle donošenja zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika ni licu koje nije navršilo 21 godinu, osim za najteže slučajeve krivičnih dela protiv naroda i države i oružanih snaga.

Poslednjih godina smrtna kazna izriče se u malom broju slučajeva, i to uglavnom za najteža dela protiv života i tela. U 1955 i 1956 izrečeno je po devet smrtnih kazni, u 1957 pet, a 1958 petnaest. Izvestan broj lica osuđenih na smrtnu kaznu je pomilovan.

Strogi zatvor može trajati od jedne do petnaest godina. Smrtna kazna se može zameniti strogim zatvorom od dvadeset godina.

Strogi zatvor se najčešće izriče za krivična dela protiv imovine. U odnosu na trajanje, najviše se izriče strogi zatvor od jedne do dve godine — u 1958 godini 1.344 slučaja, u trajanju preko deset godina izrečen je u 1958 godini u 326 slučajeva i to najviše za ubistva.

Zatvor traje od tri dana do tri godine.

⁹ Od ovog pravila, pretstavlja izuzetak mera bezbednosti upućivanja u zavod radi čuvanja i lečenja, koja se primenjuje i prema neuračunljivo učiniocu krivičnog dela ako je opasan za svoju okolinu.

Najčešće se zatvor izriče za imovinska krivična dela. U 1958 godini izrečeno je najviše kazni zatvora u trajanju od jednog do šest meseci (u 33.840 slučajeva).

Novčana kazna se izriče od hiljadu do sto hiljada dinara, a za krivična dela iz koristoljublja do milion dinara.

Novčana kazna se izriče najviše za krivična dela protiv časti i ugleda (u 1958 godini ukupno je izrečeno 42.759 novčanih kazni).

Kazna konfiskacije propisana je zakonom samo za veoma malen broj krivičnih dela, a i u tim slučajevima sudu je ostavljeno na ocenu da li će ovu kaznu primeniti.

Kazna konfiskacije izriče se u praksi u minimalnom broju slučajeva (3 u 1958).

ODMERAVANJE KAZNE. Cilj odmeravanja kazne je njena individualizacija, tj. izricanje takve kazne kojom će se najbolje postići svrha kažnjavanja u konkretnom slučaju. Odmeravanje kazne vrši se u kaznenom okviru propisanom za određeno krivično delo, uzimajući u obzir otežavajuće i olakšavajuće okolnosti.

Pri odmeravanju kazne posebno se ima u vidu okolnost ako je učinilac već ranije bio osuđivan (povrat). U slučaju višestrukog povrata (ako je učinilac bio najmanje dvaput osuđen za krivična dela koja nisu najlakše prirode i pokazuje sklonost da i dalje vrši krivična dela) može se krivicu ako ponovo učini krivično delo, izreći kazna koja može ići sve do dvostruke mere određene kazne strogog zatvora ili zatvora.

Pod određenim uslovima kazna se može ublažiti. U takvom slučaju ona se spušta ispod minimuma propisane kazne za odnosno krivično delo ili se zamenjuje blažom vrstom kazne. Učinilac se može i osloboditi od kazne, ali samo kad je ta mogućnost izrično predviđena u zakonu.

USLOVNA OSUDA. Pod uslovnom osudom podrazumeva se odlaganje izvršenja izrečene kazne za vreme od jedne do pet godina. Ako uslovno osuđeni u ovome roku ne učini krivično delo koje povlači opozivanje uslovne osude, i ako ispuni druge obaveze koje su mu određene presudom, kazna se ne izvršuje. Uslovna osuda se može izreći samo pri osudi na kaznu zatvora ili na novčanu kaznu.

Osnovna pretpostavka za uslovnu osudu je uverenje suda da učinilac, s obzirom na raniji život i druge okolnosti, daje garancije da i bez izvršenja kazne ubuduće neće činiti krivična dela i da će sama osuda biti dovoljna da se ostvari svrha kažnjavanja. Ako se uslovno osuđeni ne pridržava uslova ili drugih obaveza koje su mu naložene, uslovna osuda se može opozvati i presuda se izvršuje.

Uslovne osude se vrlo često izriču. U 1952 od ukupnog broja osuda uslovnih je bilo 16,9%, u 1955 — 24,9%, a u 1958 — 40,2%. Uslovne osude se najčešće izriču za saobraćajne delikte. (U 1958 — 74%.)

IZVRŠENJE KAZNE. U Krivičnom zakoniku data su samo opšta načela o izvršenju kazne, dok odredbe o izvršenju kazne sadrži posebni Zakon o izvršenju kazni, mera bezbednosti i vaspitno-popravnih mera. Tri osnovna principa karakterišu izvršenje kazne: a) princip zakonitosti — izvršuje se samo kazna izrečena sudsom presudom na način propisan u zakonu; b) princip humanosti — izričito se zabranjuje nanošenje fizičkih patnji i vređanje osuđenikovog ljudskog dostojanstva pri izvršenju kazne; c) princip individualizacije kazne — izvršenje kazne podelava se prema ličnosti osuđenog da bi se postigao najbolji rezultat prevaspitavanja.

Krivični zakonik određuje osnovna pravila za izdržavanje kazne u kazneno-popravnim ustanovama. Prema ovim pravilima, osuđeni izdržavaju kaznu u grupama u koje se raspoređuju s obzirom na starost, raniji život, duševno stanje i druga lična svojstva koja omogućavaju preduzimanje istovrsnih mera prevaspitavanja. Osuđeni se upošljavaju na korisnim radovima, a radno vreme traje osam časova. Osuđeni imaju pravo na naknadu za rad, osmočasovni neprekidni odmor u 24 časa, jedan dan odmora u nedelji, neprekidni odmor najmanje 14 dana u toku jedne godine, besplatnu zdravstvenu zaštitu, pravo na socijalno osiguranje u slučaju nesreće na poslu ili profesionalne bolesti, pravo na dopisivanje, primanje poseta i pošiljki.

USLOVNI OTPUST. Ovakav se otpust može dati osuđenima posle izdržane polovine, a izuzetno i posle izdržane trećine kazne. Pretpostavke za uslovni otpust jesu da se osuđeni popravio i da se može opravdano očekivati da će se na slobodi dobro vladati, a naročito da neće činiti krivična dela. Osuđeni kome je dat uslovni otpust pušta se na slobodu. Ako otpust do isteka trajanja kazne ne bude opozvan, osuđeni se ne vraća na izdržavanje kazne. Međutim, ako uslovno otpušteni u to vreme učini krivično delo koje po zakonu povlači opozivanje uslovnog otpusta, otpust se opoziva i osuđeni se vraća na izdržavanje kazne.

MERE BEZBEDNOSTI. Ove mere se primenjuju prema učiniocima krivičnih dela koji predstavljaju izvesnu opasnost i gde sama kazna nije dovoljna da spreči eventualna buduća krivična dela. Upućivanje u zavod radi čuvanja ili lečenja neuračunljivih ili smanjeno uračunljivih lica opasnih za svoju okolinu je mera bezbednosti koja se sastoji u ograničenju slobode. Mere bezbednosti su i obavezno lečenje alkoholičara ili narkomana, zabrana bavljenjem određenim zanimanjem i oduzimanje vozačke dozvole. Mere bezbednosti imovinskog karaktera su oduzimanje predmeta i imovinske koristi. Prema stranom državljaninu dolazi u obzir i proterivanje iz zemlje kao mera bezbednosti.

SUDSKA OPOMENA. Sudska opomena je posebna vrsta sankcije koja se izriče u slučajevima kada je krivično delo dobilo osobito lak vid i kad se može očekivati da će se svrha kažnjavanja ostvariti i bez izricanja kazne. U takvim slučajevima dovoljan je i društveni prekor koji se postiže sudskom opomenom.

PRAVNE POSLEDICE OSUDE. Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika je regulisao pitanje posledica koje nastupaju usled osude za određena krivična dela ili na određene kazne. Određeno je koje se sve pravne posledice mogu zakonom propisivati. To su prestanak vršenja izbornih funkcija, prestanak službe, gubitak odlivanja, zabrana istupanja u štampi, na radiju ili televiziji, na javnim skupovima itd. U zakonu kojim se utvrđuju pravne posledice osude određuje se i rok njihovog ranjanja, koji ne može biti duži od deset godina.

ZASTARELOST. Krivični zakonik razlikuje zastarelost krivičnog gonjenja i zastarelost izvršenja kazne. Zastarelost krivičnog gonjenja znači da se posle određenog vremena od izvršenja krivičnog dela učinilac ne može više krivično goniti. Kod zastarelosti izvršenja kazne protekom određenog vremena od momenta pravosnažnosti izrečene presude ne može se izvršiti kazna. Vreme zastarevanja je različito određeno s obzirom na propisanu kaznu za učinjeno krivično delo odnosno težinu izrečene kazne.

Iz određenih razloga dolazi do prekida zastarelosti i za to vreme zastarevanje ne teče. Zastarelost krivičnog gonjenja i izvršenja kazne bez obzira na prekide nastaje kad protekne dva puta onoliko vremena koliko se traži za redovan zastarelost.

AMNESTIJA I POMILOVANJE sastoje se u potpunom ili delimičnom oslobođenju učinioca, oslobođenju od gonjenja, od izvršenja kazne, u zameni izrečene kazne blažom kaznom ili u ukidanju pravnih posledica osude. Akt o amnestiji donosi najviše predstavničko telo (Savezna narodna skupština za krivična dela određena saveznim zakonom, a republičke narodne skupštine za dela određena zakonima republika), dok akt o pomilovanju donose njihovi izvršni organi. U aktu o amnestiji određuju se samo uslovi pod kojima će amnestiju koristiti neodređeni krug lica, dok se u aktu o pomilovanju poimenično određuju lica na koja se pomilovanja odnose.

REHABILITACIJA. Izmenama u Krivičnom zakoniku rehabilitacija je dobila novu sadržinu. Njeno nastupanje nije više vezano za određene uslove (protek vremena od izdržane kazne i dr.) po kojima osuđeni, sve dok se ne ispune, ostaje osuđivano lice sa svim posledicama osude. Smisao rehabilitacije je da se osuđeni posle izdržane kazne može uključiti u redovan život kao punopravan građanin. Jedino ograničenje za osuđenog mogu predstavljati pravne posledice koje nastupaju usled osude. Takođe je predviđena

i mogućnost brisanja pravnih posledica osude i pre isteka vremena njihovog trajanja.

Krivični zakonik predviđa i mogućnost brisanja osude iz kaznene evidencije. Mogu se brisati samo osude na kaznu strogog zatvora do tri godine, zatvora, maloletničkog zatvora i osude na novčanu kaznu. Podaci iz kaznene evidencije u pravilu se mogu dati samo sudu, javnom tužioštvu i organima unutrašnjih poslova, a ostalim organima, ustanovama, privrednim i društvenim organizacijama samo u slučaju ako za to postoje opravdani razlozi.

MALOLETNICI I MLAĐA PUNOLETNA LICA

Maloletnici se, prema godinama starosti u vreme izvršenja krivičnog dela, dele u tri kategorije: a) maloletnici do 14 godina — deca; b) od 14 do 16 godina — mladi maloletnici; c) od 16 do 18 godina — stariji maloletnici.

Osnovna sankcija prema maloletnicima su vaspitne mere. Vaspitne mere su jedina sankcija koja se prema mladim maloletnicima može izreći. One se mogu izreći i starijim maloletnicima koji se izuzetno mogu kazniti posebnom kaznom maloletničkog zatvora u slučajevima kad vaspitne mere ne bi imale pozitivnog dejstva.¹⁰ Prema deci se ne primenjuju nikakve sankcije niti se protiv njih vodi krivični postupak. Kad dete učini krivično delo, jedino organ starateljstva može primeniti potrebne mere u okviru svojih ovlašćenja.

Vaspitnim merama se obezbeđuje vaspitanje, popravljanje i pravilan razvitak maloletnika, a kad je potrebno — i sprečavanje u vršenju krivičnih dela. Postoje tri vrste vaspitnih mera: disciplinske mere (ukor, upućivanje u disciplinski centar za maloletnike), mere pojačanog nadzora (od strane roditelja ili staraoca, u drugoj porodici ili od strane organa starateljstva) i zavodske mere (upućivanje u vaspitnu ustanovu, u vaspitno-popravni dom ili ustanovu za defektne maloletnike).

Disciplinske mere se uglavnom primenjuju kad je dovoljna oštrija kratkotrajna mera, mere pojačanog nadzora kad nad maloletnikom treba vršiti duži nadzor ali bez izolacije, a zavodske mere kad je potrebno trajnije vaspitavanje i popravljanje maloletnika i potpuno izdvajanje iz njegove dotadašnje sredine.

S obzirom na uspeh u prevaspitavanju maloletnika, može se obustaviti izvršenje vaspitnih mera pojačanog nadzora i zavodskih mera, a mogu se i zameniti drugom pogodnijom takvom vaspitnom merom.

Poseban tretman uživaju i punoletna lica koja u vreme izvršenja krivičnog dela i suđenja nisu navršila 21 godinu (mlađa punoletna lica). Ovim licima se samo za određeno krivično delo može izreći smrtna kazna, a u slučaju da po svojoj duševnoj razvijenosti nisu još postigla punu zrelost, tako da se ne razlikuju od maloletnika, mogu se prema njima umesto kazne primeniti izvesne vaspitne mere.

Kriminal maloletnika se u poslednjih nekoliko godina nalazi uglavnom na istom nivou, pokazujući tendenciju blagog opadanja.

U 1955 bila su 5.263 krivična dela maloletnika, što u odnosu na ukupan broj svih krivičnih dela čini 3,4%, u 1956 — 4.825 ili 3,2%, u 1957 — 3.742 ili 2,9%, a u 1958 — 3.232 ili 2,8%. Maloletnici najčešće vrše krivična dela protiv imovine (krađe i teške krađe) i krivična dela protiv života i tela (lake i teške telesne povrede).

KRIVIČNA DELA

KRIVIČNA DELA PROTIV NARODA I DRŽAVE.¹¹ Osnovno krivično delo iz ove grupe je kontrarevolucionarni napad na državno i društveno uređenje. Ostala krivična dela uglavnom predstavljaju posebne i konkretizovane vidove ovog dela. Za postojanje kontrarevolucionarnog napada na državno i društveno uređenje potrebno je, pre

¹⁰ Starijem maloletniku može se izreći posebna kazna maloletničkog zatvora samo ako je učinio krivično delo za koje je propisana kazna koja je teža od pet godina strogog zatvora. Maloletnički zatvor traje od jedne do deset godina.

¹¹ Posebni deo Krivičnog zakonika podeljen je na 16 glava, od kojih svaka sadrži jednu grupu krivičnih dela koja predstavljaju napad na isto pravno dobro (naprimer život i telo, imovinu).

svega, da je radnja upravljena na to da se silom ili drugim protivustavnim putem obori vlast radnog naroda, svrgnu predstavnička tela ili njihovi izvršni organi, da se podrije ekonomska osnovica socijalističke izgradnje, razbije jedinstvo naroda Jugoslavije ili da se promeni federativno uređenje države.

U ovu grupu spadaju i krivična dela ubistva predstavnika narodne vlasti, privredne ili društvene organizacije, uništenje važnih objekata narodne privrede — učinjena u nameri podrivanja narodne vlasti, socijalističke izgradnje i narodne privrede, zatim špijunaža, sabotaža, neprijateljska propaganda, izazivanje nacionalne, rasne i verske netrpeljivosti, mržnje ili razdora.

Krivična dela protiv naroda i države u stalnom su opadanju. Tako su u 1955 bila 892 ovakva krivična dela, a u 1958 — 330.

KRIVIČNA DELA PROTIV ČOVEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA. Krivična dela iz ove grupe sankcionišu povrede normi međunarodnog prava formulisanih međunarodnim ugovorima kojima je pristupila FNRJ. Tu većinom spadaju krivična dela iz oblasti međunarodnog ratnog prava, kao naprimer, ratni zločin, krivična dela protiv ratnih zarobljenika, upotreba nedozvoljenih sredstava borbe, povreda parlamentara, uništavanje istorijskih i kulturnih spomenika za vreme rata i slično. Jedino krivično delo koje se može izvršiti i u vreme mira je genocid. Ono se sastoji u postupcima koji su svesno usmereni na potpuno ili delimično uništenje neke nacionalne, etničke, rasne ili verske grupe. Inkriminisanje genocida izazvano je fašističkim zverstvima za vreme Drugog svetskog rata.

Ova krivična dela ni u ranijim godinama nisu bila brojna, a u 1958 bilo ih je svega 48, i to su isključivo ratni zločini.

KRIVIČNA DELA PROTIV ŽIVOTA I TELA. Ova grupa sadrži krivična dela kojima se napada na život čoveka ili na njegov telesni integritet. Najteža krivična dela protiv života su ubistvo i njegovi posebni vidovi: ubistvo na mah, ubistvo iz nehata i ubistvo deteta pri porođaju. Životu čoveka pruža se zaštita i kažnjavanjem za nedozvoljeni pobačaj. Zaštita telesnog integriteta ostvaruje se kažnjavanjem za telesnu povredu. S obzirom na težinu posledice zakoni predviđaju više vrsta telesnih povreda.

Statistički podaci pokazuju da su dela iz ove grupe vrlo česta. U 1958 bila je 26.471 osuda za ova dela. Na približno istom nivou ovaj broj se održava više godina. Najčešća krivična dela iz ove grupe su telesne povrede, a među njima lake telesne povrede (20.831 delo u 1958). U 1958 učinjeno je 551 krivično delo ubistva.

KRIVIČNA DELA PROTIV SLOBODE I PRAVA GRAĐANA. Osnovno krivično delo iz ove grupe je prinuda. Ona se sastoji u prinudi drugog lica silom ili ozbiljnom pretnjom da nešto učini, ne učini ili da trpi. U istu grupu dolazi krivično delo protivpravnog lišenja slobode, ugrožavanje sigurnosti nekog lica, zatim krivična dela povrede osnovnih prava građana — nepovredivosti stana, tajnosti pisama i drugih pošiljki, slobodnog održavanja javnog skupa, prava izbora, prava samoupravljanja i prava žalbe. U ovoj grupi su i izvesna krivična dela protiv slobode i prava građana izvršena od strane službenog lica zloupotrebom položaja. Tu dolazi, između ostalog, iznudivanje iskaza i protivzakonito pretresanje.

Najčešće krivično delo u ovoj grupi je ugrožavanje sigurnosti nekog lica (1.093 od ukupno 1.943 dela u 1958).

KRIVIČNA DELA PROTIV RADNIH ODNOSA. Zaštita lica u radnom odnosu došla je do izražaja u Krivičnom zakoniku inkriminisanjem dela koja predstavljaju povredu prava tih lica. U ovoj grupi su svega četiri krivična dela: povreda propisa o pravima lica u radnom odnosu, povreda prava iz socijalnog osiguranja, nepreduzimanje higijensko-tehničkih zaštitnih mera pri radu i neobezbeđenje smeštaja i ishrane lica na radu.

Broj presuđenih dela iz ove grupe je mali i iznosi 52 u 1958.

KRIVIČNA DELA PROTIV ČASTI I UGLEDA. Osnovna krivična dela protiv časti i ugleda su kleveta i uvreda. Poseban osnov za isključenje kažnjivosti kod krivičnih dela protiv časti i ugleda postoji u slučaju kad su izjave date u naučnom, književnom ili umetničkom

delu, ozbiljnoj kritici, pri vršenju službene dužnosti novinarskog poziva, političke i druge društvene delatnosti i pri odbrani nekog prava ili zaštiti opravdanih interesa.

Krivična dela protiv časti i ugleda uglavnom se održavaju na istom nivou već više godina (1958 presuđeno je 29.825 dela). Daleko veći broj zauzimaju uvrede (21.646 dela u 1958), a zatim klevete (7.658 dela).

KRIVIČNA DELA PROTIV DOSTOJANSTVA LIČNOSTI I MORALA. Veći deo krivičnih dela iz ove grupe predstavljaju napad na polnu slobodu, i povredu polnog morala (silovanje, obluba nad nemoćnim licem itd.). Ostali manji deo predstavljaju samo povrede morala, kao što su protivprirodni blud, proizvodnja pornografskih spisa.

Najčešća krivična dela iz ove grupe su silovanja (228 od ukupno presuđena 894 dela u 1958).

KRIVIČNA DELA PROTIV BRAKA I PORODICE. U ovoj grupi pruža se krivičnopravna zaštita braku kao osnovu porodice i porodici kao osnovu društvene zajednice. U krivična dela protiv braka spada dvobračnost (bigamija), a protiv porodice — oduzimanje maloletnika, neplaćanje alimentacije, rodooskrvljenje. Zakonik o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika predvideo je kao novo krivično delo kršenje porodičnih obaveza u pogledu staranja o porodici.

Od 1.753 krivična dela iz ove grupe, koliko ih je bilo u 1958, 1.091 otpada samo na krivična dela neplaćanja alimentacije.

KRIVIČNA DELA PROTIV ZDRAVLJA LJUDI. Najveći broj krivičnih dela protiv zdravlja ljudi imaju karakter opšte opasnih dela, jer predstavljaju opasnost za zdravlje šireg neodređenog broja lica. Takva su dela prenošenje zarazne bolesti, neovlašćen promet opojnim drogama, zagađivanje vode za piće. Od ostalih krivičnih dela iz ove grupe treba istaći nesavesno lečenje bolesnika, neukazivanje lekarske pomoći i nadrilekarstvo. Radi zaštite maloletnika inkriminirano je u ZIDKZ-u i služenje alkoholnih pića maloletnim licima.

Od ukupno 158 krivičnih dela iz ove grupe utvrđenih u 1958 — 96 otpada samo na krivično delo nadrilekarstva.

KRIVIČNA DELA PROTIV NARODNE PRIVREDE.

U ovu grupu spadaju krivična dela protiv narodne privrede izvršena bilo od strane lica koja imaju odgovorne dužnosti u privrednim organizacijama (naprimer, nesavesno poslovanje u privredi, prouzrokovanje prinudne likvidacije, zaključenje štetnog ugovora) ili od lica van privrednih organizacija (naprimer, poreska utaja, pustošenje šuma, šumska krađa, nezakonit lov). Izvesna dela su vezana za socijalistički privredni sistem (naprimer, zloupotreba ovlašćenja u privredi), a druga su klasična privredna krivična dela (naprimer, falsifikovanje novca). Razvoj socijalističkih odnosa uslovio je promene i u grupi krivičnih dela protiv privrede. Pojedina od tih dela predviđena u Krivičnom zakoniku od 1951 izgubila su društveno opasni karakter (naprimer, krivična dela u vezi sa otkupom), a pojavila se potreba za inkriminisanjem novih društveno opasnih delatnosti u privredi (naprimer, prouzrokovanje privredne likvidacije). Zbog toga su u ovu grupu krivičnih dela unesene najveće izmene prilikom revizije Krivičnog zakonika od 1959.

Krivična dela protiv narodne privrede u poslednjih nekoliko godina naglo opadaju. U 1955 bila su presuđena 17.053 ova dela, a u 1958 — 5.702. U ovoj grupi najbrojnija su dela nedozvoljene trgovine i proizvodnje (2.516 dela), a zatim pustošenje šuma (1.598 dela).

KRIVIČNA DELA PROTIV DRUŠTVENE I PRIVATNE IMOVINE. Ova grupa obuhvata tradicionalna imovinska krivična dela, kao što su krađa, razbojništvo, utaja, prevara, ucena, prikrivanje. Posebna krivičnopravna zaštita data je društvenoj imovini inkriminisanjem pljačke i nesavesnog čuvanja društvene imovine. Ovo poslednje, kao i neovlašćena posluga motornim vozilima, nova su krivična dela.

Krivična dela protiv društvene imovine su u 1958 opala u odnosu na 1957 (10.243 dela prema 14.219). Najbrojnija su u 1958 bila sitna dela krađe, utaje i prevare (3.112 dela). Krivičnih dela protiv privatne imovine bilo je u 1958 — 16.397, a među njima najbrojnije su krađe (5.897).

KRIVIČNA DELA PROTIV OPŠTE SIGURNOSTI LJUDI I IMOVINE. Osnovna karakteristika ovih dela je u tome što su sredstva kojima se ona izvršuju (eksploziv, vatra, voda i sl.) takvog dejstva da predstavljaju opasnost za širi i neodređeni krug lica. To su krivična dela oštećenja zaštitnih uređaja u rudnicima i fabrikama, oštećenja vodenih brana itd. U ovu grupu spadaju i t. zv. saobraćajna krivična dela (ugrožavanje javnog saobraćaja, nesavesno vršenje nadzora nad javnim saobraćajem). Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika uneo je kao krivično delo i nepružanje pomoći licu povređenom u saobraćajnoj nesreći.

Krivična dela iz ove grupe su u porastu (1.808 u 1954, 3.011 u 1957 prema 3.562 dela u 1958). Međutim, taj porast se stvarno odnosi samo na povećanje saobraćajnih delikata (2.231 u 1958), dok ostala dela ne pokazuju znatnija variranja.

KRIVIČNA DELA PROTIV PRAVOSUĐA su sva dela kojima se ometa funkcionisanje pravosuđa sprečavanjem državnih organa u otkrivanju i hvatanju učinioaca krivičnih dela (naprimer, neprijavlivanje krivičnog dela i učinioaca, pružanje pomoći učinocu) ili ometanjem pravilnog suđenja (naprimer, davanje lažnog iskaza) odnosno izvršenja kazne (naprimer, pobuna lica lišenih slobode).

U 1958 presuđeno je 549 dela iz ove grupe. Najbrojnija su bila dela davanja lažnog iskaza (233 dela).

KRIVIČNA DELA PROTIV JAVNOG REDA I PRAVNOG SAOBRAĆAJA. Ovu grupu sačinjavaju raznorodna krivična dela, kojima se napadaju različiti društveni odnosi. Tako ovde dolaze krivična dela ometanja rada državnih organa (naprimer, sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje, neposlušnost prema naredbi za udaljšavanje), krivična dela koja predstavljaju opasnost za unutrašnji red (naprimer, zločinačko udruživanje), krivična dela falsifikovanja isprava, krivična dela u vezi sa pravnim položajem verskih zajednica (naprimer, zloupotreba vere i crkve u političke svrhe, ometanje verskih obreda). U ZIDKZ inkriminisano je širenje lažnih vesti kojima se

ugrožava javni red ili sprovođenje odluka i mera državnih organa i ustanova.

U 1958 ukupno su utvrđena sudsom presudom 9.822 dela iz ove grupe. Među najbrojnija spada falsifikovanje isprava (1.598 dela).

KRIVIČNA DELA PROTIV SLUŽBENE DUŽNOSTI. Inkriminisanjem povreda službene dužnosti daje se krivičnopravna zaštita pravilnom funkcionisanju državnog aparata. Opšte krivično delo protiv službene dužnosti je zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja. Ostala dela uglavnom predstavljaju posebne vidove ove zloupotrebe, naročito kršenje zakona od strane sudije, prevara u službi, pronevera, protivpravno prisvajanje stvari prilikom pretresanja, primanje mita itd.

Krivična dela iz ove grupe opadaju u poslednjih nekoliko godina (12.710 — 1956, 10.875 — 1957). U 1958 bilo je ukupno presuđenih 7.760 ovih dela, od kojih su najbrojnije pronevere (2.890).

KRIVIČNA DELA PROTIV ORUŽANIH SNAGA. Ova grupa obuhvata krivična dela koja su upravljena protiv unutrašnje discipline i organizacije JNA i dela kojima se slabi i podriva JNA i njena borbena sposobnost.

Među krivična dela protiv oružanih snaga koja se mogu izvršiti kako za vreme rata tako i za vreme mira dolaze: neizvršenje i odbijanje izvršenja naređenja, nepreduzimanje mera za zaštitu vojne jedinice, neodazivanje pozivu i izbegavanje vojne službe, krađa vojne opreme, odavanje vojne tajne. U t. zv. ratna krivična dela iz ove grupe spadaju predaja neprijatelju, samovoljno napuštanje dužnosti za vreme borbe, neosiguranje vojne jedinice.

IZVOR: Krivični zakonik (prečišćen tekst) od 30 juna 1959 godine, objavljen u »Službenom listu FNRJ«, br. 30/59; Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika od 2 jula 1959 godine, objavljen u »Službenom listu FNRJ«, br. 30/59; Ekspozé Svetislava Stefanovića saveznog državnog sekretara za unutrašnje poslove u Saveznom veću Savezne narodne skupštine, povodom pretresanja Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika; N. Srzentić i dr A. Stajić: »Krivično pravo FNRJ« — opšti deo, Beograd, 1953 godine; Dr Janko Tahović: »Komentar Krivičnog zakonika«, Beograd, 1957 godine; Dr Leon Geršković: »Dokumenti o razvoju narodne vlasti«, Beograd, 1946 godine.

M. V.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SEDNICE od 15 I 16 OKTOBRA 1959

Savezno veće i Veće proizvođača Savezne narodne skupštine održali su 15 i 16 oktobra 1959 svoje sedamnaeste i osamnaeste odvojene sednice. 15. oktobra domovi su utvrdili dnevni red i usvojili Zakon o iskorišćavanju poljoprivrednog zemljišta, a 16 usvojili ostale akte Skupštine iz svoje ravnopravne nadležnosti, i to dva zakona i sedam odluka. Savezno veće usvojilo je, kao isključivo nadležno, još tri zakona i verifikiralo mandate tri narodna poslanika izabrana na dopunskim izborima. Po usvajanju ovih zakona Savezno veće je saslušalo izveštaj Predsednika Zajedničke komisije Savezne narodne skupštine i Saveznog izvršnog veća za univerzitete, visoke i više škole o radu Komisije.

Domovisu, pored toga, 15 oktobra održali i svoju devetu zajedničku sednicu, na kojoj su saslušali ekspozé predstavnika Saveznog izvršnog veća uz predloge Zakona o iskorišćavanju poljoprivrednog zemljišta i Zakona o društvenom knjigovodstvu, kao i izveštaj o poseti Misije dobre volje nekim zemljama Latinske Amerike, zatim pretresli izveštaje Administrativnog odbora i Odbora za predstavke i žalbe o njihovom radu i izabrali dosadašnjeg narodnog poslanika Iliju Dečena za predsednika Saveznog vrhovnog suda, a umesto dosadašnjeg predsednika dr Josipa Hrnčevića, koji je izabran za člana Saveznog izvršnog veća.

Usvojeni pravni akti jesu:

Zakon o iskorišćavanju poljoprivrednog zemljišta, kojim se postavlja princip da je iskorišćavanje poljoprivrednog zemljišta od opštedruštvenog interesa, bez obzira u čijoj se svojini nalazi. Saglasno tome, Zakon predviđa: društvenu kontrolu nad iskorišćavanjem zemljišta; obaveznu obradu poljoprivrednog zemljišta na način kako se ono obrađuje u odnosnom kraju; mogućnost propisivanja primene obaveznih agro i zootehničkih mera prilikom obrade zemljišta, pri čemu se predviđa i mogućnost da se zemljište stavi pod prinudnu upravu ako se ne obradi na način uobičajen u odnosnom kraju ili se ne primene propisane mere; zatim mogućnost sprovođenja arondacija zemljišta pod određenim uslovima i dr. Za poljoprivredne organizacije predviđa se obaveza da donesu svoje planove o

dugoročnom iskorišćavanju zemljišta. Zakon takođe reguliše i zakup poljoprivrednog zemljišta u građanskoj svojini, koji dosad nije bio regulisan saveznim propisima.

Zakon o društvenom knjigovodstvu ustanovljava jedinstvenu stručnu službu društvene evidencije i kontrole korišćenja i raspolaganja društvenih sredstava, koja će, pored evidencije i analize kretanja u privredi, imati uvid i u poslovanje svakog korisnika društvene imovine. Zakon sadrži odredbe o organizaciji Službe društvenog knjigovodstva, o njenom delokrugu, o postupku kontrole, zatim predviđa mogućnost pokretanja upravno-računskog spora od strane korisnika društvene imovine u vezi s nalazom organa Službe društvenog knjigovodstva i propisuje kaznene odredbe za određene povrede ovog Zakona.

Zakonom o zastarelosti prava na naplatu amortizovanih obveznica i izvučenih zgoditaka Drugog narodnog zajma Peto-godišnjeg plana razvika narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije rok od tri godine, predviđen za ostvarivanje prava upisnika Zajma, produžava se na pet godina.

Odlukom o načinu plaćanja amortizacije i kamate na osnovna sredstva privrednih organizacija posle izvršenja radova u inostranstvu reguliše se pitanje pomenutih plaćanja na osnovna sredstva privrednih organizacija unesena odnosno vraćena u zemlju po izvedenim investicionim radovima, pri čemu se određuju olakšice u plaćanju u cilju stimuliranja korišćenja ovih sredstava.

Odlukom o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite određuje se da i preduzeća koja proizvode za određene potrebe JNA plaćaju na određena osnovna sredstva nižu kamatu od redovne.

Odluka o dopuni Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednih organizacijama određenih delatnosti predviđa da se i za industrijska i zanatska konfekcijska preduzeća snižava kamatna stopa na osnovna i obrtna sredstva i primenjuje blaža skala za doprinos iz dohotka, čime se stvaraju povoljniji uslovi za rad tih preduzeća.

Odlukom o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije daju se sredstva za isplatu regresa za uvezenu sirovu krupnu kožu u 1959, za nastavak izgradnje autoputa Beograd — Đevdelija i za izgradnju železničke pruge Sarajevo — Konjic — Jablanica.

Odlukom o davanju sredstava Opštem investicionom fondu bez obaveze vraćanja određuje se da se sredstva koja su do 1958 data pojedinim investitorima u vidu zajma za izgradnju železničkih pruga i za unapređenje turizma pretvaraju u sredstva data bez obaveze vraćanja.

Odlukom o dodeljivanju sredstava Opštem investicionom fondu iz privrednih rezervi Federacije za finansiranje investicija u elektroprivredi dodeljuje se iznos od 1.440 miliona din. u pomenute svrhe.

Odlukom o potvrđi uredba Saveznog izvršnog veća potvrđene su dve uredbe koje je Savezno izvršno veće donelo na osnovu ovlašćenja dobijenog od strane Skupštine u januaru 1954 godine.

Savezno veće, kao isključivo nadležno, donelo je: Zakon o izmenama i dopunama Zakona o ratnim vojnim invalidima, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o mirnodopskim vojnim invalidima i Zakon o dopuni Zakona o državnim praznicima.

REPUBLIČKE NARODNE SKUPŠTINE

SEDNICE NARODNE SKUPŠTINE NR SLOVENIJE

1 OKTOBRA 1959

Republičko veće Narodne skupštine NR Slovenije, na svojoj devetoj sednici održanoj 1 oktobra 1959, usvojilo je više zakona, odluka i rešenja.

Zakon o osnovnoj školi, koji se zasniva na Opštem zakonu o školstvu, postavlja osnovnu školu kao društvenu instituciju kojom rukovode nastavni kolektiv i građani izabrani odnosno delegirani od zborova birača i zainteresovanih organizacija i ustanova. Neposredno rukovođenje povereno je školskom odboru, nastavničkom veću i upravitelju.

Zakon uvodi osmogodišnju školsku obavezu za sve građane od 7 do 15 godina. Zadatak osnovne škole je da osposobljava učenike da svojim radom doprinesu razviku i jačanju socijalističkih odnosa, da ih vaspitava u duhu bratstva i jedinstva, socijalističke solidarnosti i međunarodne saradnje i da ih formira kao ličnosti sa moralnim i karakternim osobinama socijalističkih građana, kao i da obezbedi njihov zdrav telesni odgoj.

S obzirom da je osnovna škola deo jedinstvenog školskog sistema, predmete i nastavni plan propisuje Svet za školstvo NR Slovenije u skladu sa predmetima i nastavnim planom Sveta za prosvetu Jugoslavije. Međutim, svet opštinskog narodnog odbora nadležan za školstvo može dopuniti predmetni i nastavni plan prema lokalnim prilikama u određenoj školi.

Pojedinačno ocenjivanje po predmetima zamenjeno je principom ocenjivanja celokupnog uspeha učenika.

Zakon određuje da nastava po novim nastavnim planovima treba da počne najkasnije u školskoj 1962/1963 godini.

Zakon o muzejima određuje da su muzeji i galerije kulturno-prosvetni zavodi. Oni mogu biti centralni ili lokalni, a prema vrsti muzejskog materijala dele se na opšte i posebne. Muzej je pravno lice, koje ima svoja pravila. Pravila prihvata muzejski svet, a potvrđuje osnivač.

Centralni muzej osniva Izvršno veće, a lokalne muzeje sreski ili opštinski narodni odbori. Muzeje mogu otvoriti i privredna ili društvena organizacija. Zakon određuje uslove pod kojima se može osnovati muzej (odgovarajući materijal, prostorije, stručni kadrovi i finansijska sredstva). Svaki muzej mora se upisati u registar pri Savetu za kulturu i prosvetu NR Slovenije.

Muzejima upravljaju muzejski svet (sastoji se od 5 do 15 članova, i to dve trećine iz redova javnih radnika i jedna trećina iz kolektiva muzeja) i direktor. U muzejima s razvijenom

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o ratnim vojnim invalidima povećana je lična invalidnina ratnih vojnih invalida i dodatak za negu i pomoć drugog lica invalida I grupe, i detaljno se regulišu prava ratnih vojnih invalida na rehabilitaciju i neka pitanja postupka za priznavanje invalidskih prava.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o mirnodopskim vojnim invalidima sadrži veći broj odredaba kojima se dosad važeći propisi o ovoj vrsti invalida usaglašavaju s promenama koje su nastale donošenjem propisa iz oblasti zaštite ratnih vojnih invalida. Pritom se znatno ublažavaju postojeći uslovi za priznavanje invalidskih prava po osnovu bolesti zadobijene u vršenju obavezne vojne službe u JNA i regulišu neka pitanja iz postupka za priznavanje prava na osnovu ovog Zakona.

Zakonom o dopuni Zakona o državnim praznicima daje se ovlašćenje narodnim republikama da mogu svojim propisima odrediti i jedan drugi dan, pored onih predviđenih Zakonom o državnim praznicima, kao praznični dan.

Lj. D.

unutrašnjom organizacijom postoje i stručni kolegijumi. Opšti nadzor nad radom svih muzeja u NR Sloveniji vrši Svet za kulturu i prosvetu NR Slovenije.

Rešenjem o potvrđivanju mandata narodnog poslanika izabranog na dopunskim izborima u 54 izbornom srezu potvrđen je izbor i mandat narodnog poslanika Bojana Polaka, sekretara za saobraćaj Izvršnog veća Narodne skupštine NR Slovenije.

Odlukom o osnivanju Sreskog suda u Domžalama i u njegovom teritorijalnom području osnovan je na području Okružnog suda u Ljubljani novi Sreski sud u Domžalama koji obuhvata područje opštine Domžale, a koje se izdvaja iz područja Sreskog suda u Kamniku.

Rešenje o izmeni broja članova koje Narodna skupština NR Slovenije bira u fakultetske savete Univerziteta u Ljubljani. Broj tih članova povećava se od 9 na 11 za svaki fakultet.

Veće je donelo Rešenje o izboru članova koje Narodna skupština NR Slovenije bira u Univerziteti i u neke fakultetske savete Univerziteta u Ljubljani kojim je izabralo po 11 novih članova u svet svakog fakulteta, izuzev Fakulteta za opštu medicinu i stomatologiju i Fakulteta za agronomiju, šumarstvo i veterinarstvo, jer su njihovi saveti izabrani juna 1958.

Izmene i dopunama Poslovnika Republičkog veća Narodne skupštine NR Slovenije odredbe Poslovnika su pojednostavljene, naročito u pogledu postupka prilikom pretrasa zakonskih predloga u odborima. Upotunjene su odredbe o delokrugu pojedinih stalnih odbora, s obzirom na dosadašnja iskustva i praksu. Ubuduće Zakonodavni odbor će razmatrati sve predloge propisa, a ne samo zakonske predloge kao dosada. Prečišćeni tekst uzima u obzir i izmene i dopune koje su u prošloj godini izvršene u Poslovniku Saveznog veća Savezne narodne skupštine.

Veće proizvođača je na svojoj devetoj sednici, održanoj 1 oktobra 1959, usvojilo prečišćeni tekst Poslovnika Veća proizvođača Narodne skupštine NR Slovenije. Veće je prihvatilo uglavnom iste izmene i dopune kao i Republičko veće.

Na devetoj zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača Narodne skupštine NR Slovenije, održanoj 1 oktobra 1959, saslušan je i usvojen Izveštaj Odbora za društvena sredstva, u kome je dat detaljan pregled gazdovanja društvenim sredstvima u raznim oblastima (industriji, poljoprivredi, šumarstvu, narodnim odborima i ustanovama) u srezovima Celje, Gorica i Kranj.

Na istoj sednici saslušan je i prihvaćen i Izveštaj Administrativnog odbora o redovnom pregledu izvršenja skupštinskog predračuna prihoda i rashoda za period od 1 januara do 30 juna 1959 i doneseno Rešenje o razrešenju i izboru sudija.

Osim toga, usvojen je prečišćen tekst Poslovnika Narodne skupštine NR Slovenije. Izmene i dopune se odnose uglavnom na uprošćavanje postupka i uklanjanje nekih krutih odredaba i formalizama. Obrazovana su i dva nova zajednička odbora: Odbor za društvena sredstva i Odbor za pretnastavke i žalbe.

Dr M. P.

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

SEDNICA 29 SEPTEMBRA 1959

Na sednici Saveznog izvršnog veća održanoj 29 septembra 1959 razmatran je i usvojen Izveštaj o kretanju privrede u prvih sedam meseci ove godine. Konstatovano je da je u ovom periodu postignut veoma brz razvoj privrede u svim oblastima, zbog čega postoje realni uslovi da se Petogodišnji plan privrednog razvika Jugoslavije izvrši u osnovnim proporcijama već

do kraja 1960, odnosno godinu dana pre roka.¹ Zaključeno je da se u narednom periodu preduzimaju odgovarajuće mere kako bi se održao i još više stimulisao sadašnji visok nivo proizvodnje.

Na sednici SIV-a je takođe razmatran Predlog za reorganizaciju univerziteta, visokih i viših škola, koji je pripremila zajednička komisija Savezne narodne skupštine i Saveznog izvršnog veća i usvojeni zaključci o reorganizaciji ovih škola. Sa predlogom komisije biće poznata i Savezna narodna skupština koja će o tome raspravljati na jednom od narednih zasedanja.

¹ Detaljnije o ostvarivanju Petogodišnjeg plana v. »Jugoslovenski pregled«, br. 7—8/59, str. 287—289 (59—61).

Savezno izvršno veće je prihvatilo Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o ranim vojnim invalidima i Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o mirnodopskim vojnim invalidima. Uz ove zakonske predloge usvojena je Uredba o invalidskom dodatku, kojom se povećava sadašnji maksimalni poreski cenzus, čime će se omogućiti većem broju uživalaca lične i porodične invalidnine da steknu pravo na invalidski dodatak. Između ostalog, Uredbom je predviđeno i povećanje invalidskog dodatka samohranim uživaocima porodične invalidnine i tuberkuloznim uživaocima lične invalidnine, kao i pruženje isplate invalidskog dodatka deci palih boraca za vreme dok se nalaze na dopunskom školovanju ili na tečajevima koji daju određenu stručnu spremu.

Na sednici je prihvaćen Predlog zakona o zastarelosti prava na naplatu amortizovanih obveznica i izvučenih zgotitaka II narodnog zajma Petogodišnjeg plana razvitka narodne privrede FNRJ.

Pored toga, Savezno izvršno veće je prihvatilo Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o izvršenju budžeta i računovodstvenom poslovanju državnih organa i ustanova i Uredbu o kamatama na neblagovremeno uplaćene prihode budžeta i društvenih fondova. Poslednjom Uredbom je utvrđena jedinstvena stopa kaznene kamate od 0,1% za svaki dan zakašnjenja za one privredne organizacije koje neblagovremeno uplaćuju određene prihode budžeta i fondova, kao i jedinstvena stopa kaznene kamate u visini od 9% godišnje za ostale obveznike prihoda budžeta i društvenih fondova, odnosno za državne organe i ustanove, društvene organizacije, privatno-pravna i privatna lica.

Na sednici su prihvaćene sledeće odluke:

Odluka o finansiranju dogradnje elektrana Brestanica II, Kolubara III i Mariborski Otok; Odluka o izgradnji termoelektrane Lukavac, Kosovo II i toplane Novi Beograd; Odluka o određivanju novih dalekovoda i trafostanica koji će se finansirati iz sredstava Opšteg investicionog fonda u 1959 godini; Odluka o davanju sredstava iz Opšteg investicionog fonda bez naknade vraćanja i Odluka o odobrenju završnog računa Saveznog fonda za kadrove u privredi za 1958 godinu.

Savezno izvršno veće je prihvatilo takođe Odluku o otvaranju Poslanstva Federativne Narodne Republike Jugoslavije u Tripolisu i ratifikovalo više međunarodnih sporazuma, među kojima i nedavno zaključene sporazume sa Kraljevinom Grčkom.

SEDNICA 27 OKTOBRA 1959

Na sednici Saveznog izvršnog veća održano 27 oktobra 1959 razmatrani su zahtev Jugoslovenskih železnica o dodeljivanju sredstava za pokriće deficita u poslovanju u 1958 i predlog izmena sistema i nivoa tarifa za prevoz robe na železnicama, kojim se predviđa povećanje robnih tarifa od 1 januara 1960 prosečno za 15%. Veće je prihvatilo Predlog odluke o dodeljivanju Jugoslovenskim železnicama bez obaveze vraćanja 15.500 miliona dinara iz privrednih rezervi Federacije za investicioni fond i fond zajedničke potrošnje i za isplatu ličnih dohodaka iznad dohodaka po tarifnim pravilnicima. Veće je takođe prihvatilo Predlog odluke o izmeni opšteg nivoa tarifa za prevoz robe na Jugoslovenskim železnicama i Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o prevozu robe na JŽ. Usvojeni predlozi biće upućeni Saveznoj narodnoj skupštini.

Na istoj sednici Veće je prihvatilo i Predlog zakona o završnom računu o izvršenju saveznog budžeta za 1958 i Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o sredstvima privrednih organizacija, koji će takođe biti upućeni Saveznoj narodnoj skupštini na dalji postupak.

Na sednici su dalje prihvaćeni: Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o kratkoročnim kreditima, kojom se utvrđuje da se može 20% od uloga na štednju i sredstava koja Državni osiguravajući zavod prikupi po osnovu životnog osiguranja, upotrebljavati za kreditiranje dugoročnih investicija; Uredba o izmenama i dopunama Tarife poreza na promet, kojom se smanjuje dosadašnja stopa poreza na promet vinom od 25 na 10 dinara po litru i određuje da stopa opšinskog poreza na promet prirodnih vina u ugostiteljstvu ne može biti veća od 5%, odnosno da ovu stopu sreski narodni odbor može povećati uz saglasnost republičkog izvršnog veća najviše do 7%; Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o posebnom dodatku za sanitarne inspektore i Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o novinskoj ustanovi »Službeni list Federativne Narodne Republike Jugoslavije«. Veće je na kraju ratifikovalo nekoliko međunarodnih sporazuma.

J. M.

SLUŽBA DRUŠTVENOG KNJIGOVODSTVA

U veoma dinamičnom privrednom i društvenom razvoju Jugoslavije posebno krupni rezultati postignuti su na bazi decentralizacije upravljanja društvenom imovinom i izgradivanja sistema društvenog samoupravljanja. Na toj osnovi stvaralačka inicijativa radnih ljudi odlučujuće je doprinela brzom tempu razvika proizvodnih snaga i ekonomsko-političkog sistema u celini.

Međutim, uporedo sa izgrađivanjem novog sistema upravljanja nije se izgrađivao i dovoljno efikasan sistem evidencije raspolaganja društvenom imovinom, što je otežavalo potpuno i brzo sagledavanje privrednih kretanja a time i planiranje u društvenim razmerama i otežavalo pravilno rešavanje nekih krupnijih tekućih privrednih i društvenih problema, a s druge strane, uticalo da pojave nezakonitosti u formiranju, raspodeli i korišćenju društvenih sredstava, nepoštovanja planske evidencije, nedovoljno racionalnog poslovanja i nisu mogle biti blagovremeno sagledane i sprečene.

Stoga je za dalji razvoj privrednog i društvenog sistema neophodno bilo potrebno stvoriti i takav sistem društvene evidencije koji će obezbediti prikupljanje, sređivanje i obrađivanje najosnovnijih podataka o formiranju, raspodeli i korišćenju svih društvenih sredstava i time omogućiti ujedno, pored tekućeg uvida u sve promene na društvenim sredstvima i analitičkog praćenja privrednih kretanja, još i efikasnu kontrolu zakonitosti materijalnog i finansiskog poslovanja korisnika društvene imovine, kao i kontrolu izvršenja njihovih obaveza prema društvenoj zajednici.

Organizovanjem ovakvog sistema društvenog uvida i nadzora nad korišćenjem društvene imovine poverene organima samoupravljanja uvodi se u naš privredni sistem institucija koja svakim danom daljeg razvika proizvodnih snaga i sistema društvenog upravljanja postaje sve neophodnija i koja stoga predstavlja jedan od bitnih elemenata za dalji napredak socijalističkog sistema u celini. »Upravo je nemoguće zamisliti dalji razvitak društvenog samoupravljanja na bazi decentralizacije upravljanja bez jedinstvenog društvenog knjigovodstva i jedinstvene kontrole raspodele. Naime, i pored decentralizovanog upravljanja društvena imovina u našoj zemlji je zajedničko dobro i svaki građanin mora imati uvid kako se i gde ta imovina koristi i kako se njome upravlja, kako bi mogao odgovarajućim političkim sredstvima i sam da se zalaže za ispravljanje slabosti. I obrnuto, kao što je pojedinačno građanin zainteresovan da ima što jači uticaj u tome da svaki delić društvene imovine da maksimalne rezultate njemu, tako je i zajednica zainteresovana da svaki pojedinac i svaki kolektiv upravlja tom imovinom na način koji zajednici daje najpovoljnije rezultate. Prema tome, neophodno je samo po sebi da zajednica ima i zajedničkog knjigovođu, uprošćeno govoreći, svoga blagajnika, koji svakom daje ono što mu pripada na osnovu njegovog zalaganja i međusobnih odnosa koji se stvaraju na osnovu našeg sistema.«¹

Tu mogućnost daje Zakon o društvenom knjigovodstvu,² kojim se ustanovljava »društveno knjigovodstvo kao javna služba, kojom se obezbeđuje evidencija i kontrola korišćenja i raspolaganja društvenim sredstvima, evidencija o kretanjima u privredi i kontrola izvršenja obaveza korisnika društvene imovine prema društvenoj zajednici.«³

¹ Edvard Kardelj: govor u diskusiji o Predlogu zakona o društvenom knjigovodstvu u Saveznoj narodnoj skupštini 16 oktobra 1959 (»Borba«, 17.X.1959).

² Zakon o društvenom knjigovodstvu usvojen je u Saveznoj narodnoj skupštini 16 oktobra 1959, a stupio na snagu 5 novembra 1959.

³ Član 1 Zakona o društvenom knjigovodstvu (»Službeni list FNRJ«, br. 43 od 28.X.1959).

OSNOVNE POSTAVKE

Dosadašnji sistem evidencije i kontrole poslovanja korisnika društvene imovine⁴ nije bio jedinstven ni dovoljno efikasan. Evidencija podataka o poslovanju korisnika društvene imovine i praćenje privredne aktivnosti obavljani su pretežno preko Narodne banke i statističke službe, a kontrola zakonitosti poslovanja nalazila se u nadležnosti drugih organa, uglavnom finansiske inspekcije. Narodna banka je raspolagala velikim brojem podataka o poslovanju korisnika društvene imovine, jer se preko nje obavlja najveći deo promena na računima korisnika društvenih sredstava na osnovu kojih su se mogle uočiti slabosti i nepravilnosti u poslovanju, ali ti podaci nisu bili dovoljno potpuni niti je banka mogla da i neposredno rešava o potrebnim merama za njihovo otklanjanje, jer nije imala kompetencije organa uprave. Finansiska inspekcija pak, glavni organ koji je imao takve kompetencije, nije raspolagala sa dovoljno tih podataka i elemenata, a uz to i često se nalazila pod snažnim uticajem organa lokalne uprave, pa je zbog toga zaostajala u efikasnosti i pravilnoj orijentaciji svoje aktivnosti. Mada takvo stanje evidencije i kontrole dosad nije imalo teških posledica, ono je ipak predstavljalo krupan nedostatak privredno-političkog sistema koji se nužno morao otkloniti.

Stoga se, prema novom Zakonu, Služba društvenog knjigovodstva organizuje kao jedinstvena i posebna služba u okviru Narodne banke. Jedinstvenost službe odražava se naročito u sjedinjavanju funkcije evidentičara i kontrolora u jedinstveni organ i u uvođenju jedinstvenog sistema evidencija i jedinstvenih (jednoobraznih) pokazatelja. Služba se organizuje u okviru Narodne banke, jer se preko banke najvećim delom obavljaju platni promet i prikupljanje potrebne dokumentacije o raspolaganju sredstvima, što će omogućiti uvođenje jedinstvene metodologije knjiženja odnosno jedinstvenog sistema evidencija i odgovarajućeg jednoobraznog sistema raščlanjavanja i analize podataka, kao i jedinstvenih i uporedivih pokazatelja privrednih kretanja, a time i stalna gotovo automatska društvena javna kontrola. Jedinstvene evidencije i pokazatelji postaće takođe osnova društvenog planiranja i omogućiti da se realizacija planiranih rezultata i regulisanje kretanja i odnosa u privrednom i društvenom životu sve više ostvaruju ekonomskim stimulansima i drugim sličnim materijalnim faktorima, a sve manje administrativnim sredstvima, kao i brže planske intervencije u slučajevima većih disproporcija u privrednom kretanju.

U ovako organizovano društveno knjigovodstvo obezbeđuje osnovne podatke o stanju društvenih sredstava i njihovom korišćenju, na osnovu kojih će se sastavljati serije podataka i izdvajati indikatori potrebni za upoređivanje i ocenu poslovanja. Osposobljeno za sastavljanje odgovarajućih stručnih analiza, društveno knjigovodstvo omogućava da se sagledaju i celina i pojedini delovi složenog procesa formiranja, raspodele i trošenja društvenih sredstava. U isto vreme ono služi i kao posebno knjigovodstvo svakog pojedinog korisnika društvene imovine u odnosu na praćenje određenih pokazatelja koji su potrebni sa opštedruštvenog stanovišta. Služba društvenog knjigovodstva imaće svoj poseban kontni plan (plan računa) koji se usaglašava sa kontnim planovima privrednih i drugih organizacija, odnosno sa kontnim planovima svih korisnika društvene imovine.

Služba društvenog knjigovodstva je javna društvena služba koja sređuje podatke i vrši analize ne samo za organe Federacije i ostale organe uprave, već i za sve društvene organe i predstavnička tela. Zakon predviđa da su organi Službe društvenog knjigovodstva obavezni da utvrđene podatke i zbirne preglede i analize tih podataka dostavljaju

⁴ Kao korisnici društvene imovine u smislu odredbi Zakona o društvenom knjigovodstvu smatraju se: »privredne organizacije (preduzeća, radnje i zadruge, poslovna udruženja, poslovni savezi, zajednice privrednih organizacija i druge organizacije sličnog karaktera); privredne komore i stručna udruženja; ostale komore; banke i štedionice; osiguravajući zavodi; državni organi i ustanove koji imaju predračun prihoda i rashoda; ustanove socijalnog osiguranja; ostale ustanove; društvene organizacije koje raspolazu društvenom imovinom; ostala društvena pravna lica; društveni investicioni fondovi koji imaju svojstvo pravnog lica (član 20 Zakona o društvenom knjigovodstvu, »Službeni list FNRJ«, br. 43/1959).

zainteresovanim organima upravljanja, počev od radničkih saveta i opštinskih narodnih odbora pa do Savezne narodne skupštine. Sakupljeni i obrađeni po objektivnim jednoobraznim merilima, ti podaci će tako služiti kao solidna baza za rad i ovim organima. Stoga je posebnom odredbom Zakona predviđeno da su najviši organi upravljanja korisnika društvene imovine obavezni da dostavljene izveštaje i analize Službe društvenog knjigovodstva uzmu u razmatranje i primene odgovarajuće predložene mere. Opštinski i sreski narodni odbori takođe su obavezni da najmanje jedanput godišnje razmatraju podatke, analize i izveštaje koje im dostavi Služba, i po potrebi preduzimaju odgovarajuće mere.

Služba društvenog knjigovodstva je samostalna služba. Ona samostalno donosi određena rešenja i druge akte u upravnom postupku. Služba radi isključivo na osnovu Zakona i drugih propisa donetih na osnovu zakona. Time je osigurana njena objektivnost, a istovremeno onemogućen uticaj upravnih i drugih organa na njen rad, naročito u pogledu kontrole zakonitosti poslovanja korisnika društvene imovine. Ovako organizovano društveno knjigovodstvo, postavljeno kao samostalan i nezavisan društveni organ koji radi na osnovu objektivnih kriterijuma, ne ometa prava samoupravnih organa nego, naprotiv, omogućava dalje jačanje sistema društvenog samoupravljanja.

Služba društvenog knjigovodstva se ne može mešati u poslovanje korisnika društvene imovine i nema prava ništa da reši, sem u slučaju nepravilnosti i povreda zakonskih propisa. Ona samo prikuplja, sređuje i analizira podatke i stavlja ih na raspolaganje zainteresovanim organima radničkog samoupravljanja, društvenog upravljanja i planiranja. Služba, sem toga, ima zadatak i da obaveštava javnost o rezultatima poslovanja i upravljanja društvenom imovinom. Na taj način, pored neposrednog ispravljanja nedostataka, Služba će uticati da se kod svih organa upravljanja razvija snažnije osećanje odgovornosti i ujedno im olakšati da se efikasnije založe za otklanjanje svih nedostataka i najracionalnije korišćenje društvenih sredstava.

Kontrolna uloga Službe društvenog knjigovodstva ograničena je samo na otkrivanje nezakonitosti u raspolaganju društvenim sredstvima i otkrivanje slabih materijalnih rezultata i lošeg gazdovanja uopšte, pa bilo da su oni posledica subjektivnih ili objektivnih razloga. U prvom slučaju Služba po određenom postupku preduzima mere za obezbeđenje i zaštitu zakonitosti, ne dirajući pri tome u samoupravna i druga prava korisnika društvene imovine, a u drugom upozorava radničke savete i druge zainteresovane organe na postojeće stanje stvari i olakšava im preduzimanje potrebnih mera za sanaciju. Sem toga, ona će ukazivati javnosti i odgovarajućim društvenim organima i na postignute prosečne i natprosečne uspehe i metode kojima su postignuti i time poticati one koji zaostaju i olakšavati im da otklone uzroke zaostajanja.

FUNKCIJE I MEHANIZAM

Funkcije Službe društvenog knjigovodstva grupisane su u tri grupe srodnih poslova:

- funkcija društvenog knjigovođe preko koga se vrši obračun između neposrednih korisnika društvene imovine odnosno nosilaca privredne aktivnosti i društvene zajednice,

- funkcija društvenog kontrolora,

- funkcija analitičara privrednih kretanja i pojava.

FUNKCIJA DRUŠTVENOG KNJIGOVOĐE. Funkcija društvenog knjigovođe je osnovna funkcija Službe. Iz nje proizlaze i sve ostale funkcije Službe društvenog knjigovodstva. Osnovni zadatak funkcije knjigovođe jeste da putem prikupljanja i evidentiranja određenih podataka omogućiti kontrolu zakonitosti poslovanja korisnika društvene imovine i kontrolu i analizu privrednih kretanja, odnosno u daljoj liniji da obezbedi pravilno upravljanje i raspolaganje društvenom imovinom i na toj osnovi uspešne materijalne rezultate i pravilno usmeravanje privrednih kretanja.

U ovome je sadržan i zadatak da se obezbedi pravilno i blagovremeno obračunavanje i naplata prihoda budžeta i društvenih fondova od korisnika društvene imovine. Bez obzira na to kakve su karakteristike obračuna koje korisnici društvene imovine obavezno dostavljaju banci, da li su to privremeni ili konačni obračuni, Služba društvenog knjigovodstva ima obavezu da proveri pravilnost primene ekonomskih instrumenata kao i urednost korisnika u pogledu pridržavanja zakonskih rokova za te obračune.

Izvori podataka društvenog knjigovodstva nalaze se ne samo u platnom prometu koji se obavlja preko banke već i u svim aktima raspolaganja i obračunima korisnika društvene imovine, koji su određeni posebnim propisima o godišnjem završnom računu, periodičnim obračunima, predračunu i drugim obračunima i izveštajima, kao i knjigovodstvima samih korisnika društvene imovine.

Podaci knjigovodstva korisnika društvene imovine pod pretpostavkom da su tačni imaju vrednost i značaj kao i dosada, pa stoga Zakon o društvenom knjigovodstvu obavezuje korisnike društvene imovine da Službi dostavljaju određene podatke i izveštaje. Podaci se prikupljaju i obrađuju po jedinstvenom metodi, što će omogućiti da se i sa manje podataka može kompleksnije obuhvatiti ceo proces društvene reprodukcije.

KONTROLNA FUNKCIJA SLUŽBE. Kontrolna funkcija Službe društvenog knjigovodstva ima za osnovni zadatak da utvrđuje da li je materijalno i finansisko poslovanje korisnika društvene imovine u skladu sa zakonom i propisima donetim na osnovu zakona i da spreči nezakonite postupke i nezakonito trošenje društvenih sredstava. Stoga je Službi dato pravo pregleda i kontrole celokupnog finansiskog i materijalnog poslovanja korisnika društvene imovine, i u tom cilju ona ima pravo da kontroliše dokumenta, obračune, poslovne knjige i zalihe robe i materijala i da vrši druge preglede u cilju utvrđivanja ispravnosti poslovanja i stanja imovine.

U kontrolnoj funkciji Službe predviđa se prethodna kontrola i naknadna kontrola sa inspekcijom kod korisnika društvenih sredstava.

Prethodna kontrola sastoji se u proveravanju ispravnosti naloga podnetih banci, kako u pogledu formiranja sredstava tako i u pogledu njihovog trošenja. Njen zadatak je sada da ocenom zakonitosti raspolaganja sredstvima otkloni nepravilnosti pre nego što budu izvršene. Pri tome se posebno vodi računa da se postupak kontrole obavlja tako da ne usporava platni promet.

Pošto prethodna kontrola u nekim slučajevima neće biti u mogućnosti da utvrdi u potpunosti zakonitost izdatih naloga, a naročito zbog obaveze Službe da ne usporava platni promet, ustanovljena je i naknadna kontrola pravilnosti izdatih naloga, koja se sastoji od naknadne kontrole u samoj banci i direktne inspekcije kod korisnika društvene imovine.

Kontrola ispravnosti naloga sastoji se u proveravanju da li je podneti nalog pravilno sastavljen sa formalne strane, da li postoji dovoljno sredstava za njegovo izvršenje, da li je izdat u skladu sa zakonskim propisima i da li su činjenice navedene u nalogu istinite i u skladu sa zakonom. Kontrola ispravnosti podnetih obračuna, predračuna i drugih dokumenata na osnovu kojih se vrši knjiženje u Službi društvenog knjigovodstva sastoji se u proveravanju njihove računске ispravnosti i zakonitosti.

Naknadna kontrola u banci, na osnovu podataka i ostale dokumentacije kojom banka raspolaže za svakog korisnika društvene imovine i na osnovu eventualnog signaliziranja prethodne kontrole, ispituje i analizira poslovanje korisnika sa gledišta zakonitosti i po utvrđenim nedostacima predlaže konkretne mere ili upozorava na potrebu vršenja inspekcije i na licu mesta, tj. kod korisnika društvene imovine.

Kad Služba društvenog knjigovodstva prilikom prethodne kontrole utvrdi nezakonitost raspolaganja, računsku neispravnost ili neistinitost navedenih činjenica u izdatim nalogima, obračunima, bruto bilansu, predračunima i drugim dokumentima na osnovu kojih se vrši knjiženje, pozvaće

izdavaoca naloga odnosno obračuna da utvrđene nepravilnosti otkloni i ostaviće mu za to odgovarajući rok, koji ne može biti kraći od 3 dana. Ako korisnik društvene imovine odnosno izdavalac naloga ili drugog dokumenta u određenom roku ne otkloni utvrđene nedostatke i nepravilnosti, Služba društvenog knjigovodstva donosi rešenje kojim utvrđuje zakonito odnosno ispravno stanje. U istom rešenju Služba predlaže mere za zaštitu zakonitosti i na taj način otklanja nezakonito raspolaganje društvenom imovinom, računsku neispravnost dokumenata ili neistinitost navedenih činjenica. Ovako doneta rešenja služe kao osnov za knjiženje u knjigovodstvu korisnika društvene imovine i društvenom knjigovodstvu i time se sprečava izvršenje nezakonitih ili neispravnih naloga odnosno nezakonito trošenje društvenih sredstava.

Postupak zaštitne intervencije Službe društvenog knjigovodstva po osnovu nalaza naknadne kontrole, odnosno kad je nezakoniti ili neispravan obračunski akt već izvršen, bitno se razlikuje od postupka u prethodnoj kontroli. U tom slučaju Služba društvenog knjigovodstva donosi rešenje odmah po utvrđivanju određenih nedostataka i nepravilnosti i postavlja rok za njihovo otklanjanje. Taj rok, ako postoji opasnost nastanka štete za društvenu zajednicu, može biti i kraći od 3 dana, odnosno u tom slučaju može se narediti da se određene nepravilnosti bez odlaganja otklone. To rešenje dostavlja se direktoru privredne organizacije odnosno starešini organa ili ustanove, kao i njihovom najvišem organu upravljanja i banci kod koje se vodi njihov račun. Ako korisnik društvene imovine u postavljenom roku ne otkloni utvrđene nepravilnosti, Služba društvenog knjigovodstva izvršiće rešenje sama odnosno preduzeće mere za koje je zakonom ovlašćena da se rešenje izvrši.

Nepravilnosti i nedostaci utvrđeni neposrednom kontrolom kod korisnika, koju vrše finansijski inspektori ili drugi stručni službenici Službe društvenog knjigovodstva, takođe se otklanjaju rešenjem.

Rešenja Službe društvenog knjigovodstva donose se u saglasnosti sa odredbama Zakona o opštem upravnom postupku, a moraju se dostaviti korisniku društvene imovine na koga se odnose.

Protiv rešenja Službe društvenog knjigovodstva ne postoji pravo žalbe. Međutim, korisnik društvene imovine može podneti zahtev za ponovno ispitivanje rešenja u roku od 15 dana pošto mu je uručeno. Po podnesenom zahtevu Služba mora u roku od mesec dana doneti novo rešenje koje se smatra konačnim u upravnom postupku. Zahtev za ponovno ispitivanje rešenja ne odlaže njegovo izvršenje.

Protiv konačnih rešenja Službe društvenog knjigovodstva može se pokrenuti upravno-računski spor.

S obzirom da žiro računi korisnika društvenih sredstava imaju u osnovi društveni karakter, jer sadrže društvena sredstva, kao nužna mera za slučajevne nepravilnosti u raspolaganju društvenom imovinom predviđeno je i rešenje o blokiranju sredstava korisnika društvene imovine kod banke koje donosi finansijski inspektor. Blokiranja mogu biti ograničena do osporenog iznosa ili potpuna. Blokiranje svih sredstava na pojedinom računu može se vršiti najviše za 8 dana. U tom roku od 8 dana generalni finansijski inspektor je dužan da izvrši potrebna naknadna proveravanja i donese svoju odluku. U protivnom rešenje finansijskog inspektora o blokiranju prestaje da važi. Rešenjem o blokiranju svih sredstava ne mogu se obustaviti isplate minimalnih ličnih dohodaka radnika odnosno plata javnih službenika.

Pored toga, Službi društvenog knjigovodstva stavljeno je u nadležnost i ispitivanje završnih računa korisnika društvene imovine i donošenje rešenja o njihovoj ispravnosti. Završni računi su najobuhvatniji i najmerodavniji za sagleda-

vanje stanja kod korisnika društvene imovine i njihovih obaveza prema društvenoj zajednici. Kao dokument koji sadrži ukupni pregled stanja svih delova imovine i uspeha poslovanja svake privredne organizacije, drugih organizacija i pojedinih fondova, završni račun mora biti proveren i od stručnih organa Službe društvenog knjigovodstva, kako sa gledišta istinitosti prikazanog stanja tako i sa gledišta zakonitosti. Pregledani završni računi koriste se i za analize potrebne nadležnim organima, a prvenstveno narodnim odborima. Na osnovu ovih analiza i drugih podataka kojima raspolažu, narodni odbori će na zajedničkim sednicama oba veća ocenjivati poslovanje korisnika društvene imovine na svom području i na osnovu toga davati im odgovarajuće preporuke ili preduzimati potrebne mere za koje su zakonskim propisima ovlašćeni.

Kontrolna ovlašćenja Službe društvenog knjigovodstva određena su ne samo s obzirom na potrebne mere za zaštitu zakonitosti, već i s obzirom na integritet samoupravnih prava korisnika društvene imovine. Ceo postupak kontrole, a posebno predviđeno pravo na zahtev za ponovno ispitivanje činjeničnog stanja utvrđenog od strane finansijskog inspektora, zatim mogućnost izmene rešenja finansijskog inspektora od strane generalnog finansijskog inspektora u Glavnoj centrali Narodne banke, i najzad pravo na pokretanje upravno-računskog spora pred višim privrednim sudom, u punoj meri obezbeđuju da korisnici društvene imovine imaju punu pravnu zaštitu i sigurnost. Posebna disciplinska odgovornost organa Službe društvenog knjigovodstva i obaveza da naknade eventualnu štetu, takođe pružaju garanciju u pogledu stroge objektivnosti i isključenja subjektivnih momenata pri vršenju kontrolnih pregleda.

FUNKCIJA ANALIZE PRIVREDNIH KRETANJA. Analizom privrednih kretanja i pojava treba obezbediti potpunije sagledavanje stanja i rezultata privredne aktivnosti korisnika društvene imovine, blagovremeno uočavanje slabosti u upravljanju društvenim sredstvima i otkrivanje skrivenih odnosno neiskorišćenih rezervi u društvenim sredstvima i pravilno postavljanje perspektive daljeg razvoja.

Sektoru analiza Službe društvenog knjigovodstva kao analitičaru treba da pomažu u prvom redu svi ostali sektori Službe. Ali, s obzirom na izrazito društveni karakter ovog zadatka, od velikog je značaja i učešće svih ostalih društvenih faktora u njegovom rešavanju.

Sektor analize treba da obradom podataka po određenoj metodologiji obezbedi analize utvrđenih pojava i kretanja u privredi, metoda poslovanja, funkcionisanja pojedinih ekonomskih instrumenata i ekonomskog sistema u pojedinostima i u celini, i da ih putem publikovanja i na druge načine stavlja na raspolaganje korisnicima društvene imovine, nadležnim organima upravljanja i javnosti. Stoga su za ovaj sektor od bitnog značaja interno izveštavanje između pojedinih odeljenja Službe i banke, grupisanje određenih podataka po utvrđenim statističkim kategorijama, jednoobrazno prikazivanje rezultata poslovanja, organizovanje jedinstvene metodologije analize i eksterne izveštajne službe (bilteni i druge publikacije) i obezbeđenje visokokvalitetnog stručnog kadra i modernih tehničkih sredstava.

Služba društvenog knjigovodstva postavljena je kao izrazito javna služba ali sa nekim ovlašćenjima upravnog organa, koja joj daju posebne karakteristike organa privredno-upravnog tipa, a njena potpuniya fizionomija sagledaće se tek posle donošenja dopunskih propisa i docnije, na osnovu stečenih iskustava u poslovanju Službe.

IZVOR: Zakon o društvenom knjigovodstvu, »Službeni list FNRJ«, br. 43/59; Nikola Minčev: »Ekspoz o Predlogu zakona o društvenom knjigovodstvu; Edvard Kardelj: govor u diskusiji u Saveznoj narodnoj skupštini o Predlogu zakona o društvenom knjigovodstvu.

Ž. Đ.

NACIONALIZACIJA NAJAMNIH ZGRADA I GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA

Donošenje Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta¹ predstavlja dalji korak u izgradnji socijalističkih društvenih odnosa u Jugoslaviji. Zakonom se, u skladu sa dostignutim nivoom u društvenom razvitku, kao bitan uslov za dalje kretanje napred, ukida privatno vlasništvo nad najamnim stanbenim i poslovnim zgradama i nad građevinskim zemljištem u gradovima i naseljima koja primaju gradski karakter. Privatno vlasništvo nad najamnim zgradama i građevinskim zemljištem, iako već od ranije lišeno bitnih kapitalističkih obeležja, ipak je predstavljalo smetnju za dalje razvijanje socijalističkih društvenih odnosa, a sa stanovišta podizanja društvenog standarda kočnicu za perspektivno usmerenu komunalno-stanbenu izgradnju, pa je njegovo uklanjanje postalo neodložna potreba.

U sklopu našeg pravnog sistema Zakon o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta zauzima važno mesto. Njime je formalno pravno proglašeno društveno vlasništvo nad određenim zgradama i zemljištima i utvrđena pravna forma novih društvenih odnosa u toj oblasti. Time je stvorena društveno-politička platforma za novo stanbeno zakonodavstvo, koje će komunalnoj stanbenoj izgradnji dati sasvim nove pravno-ekonomske osnove i nove impulse uključujući u izgradnju novog i očuvanje i unapređenje postojećeg stanbenog prostora kao i u razvijanje društvenog upravljanja u oblasti stanovanja, pored komunalnih sredstava i sredstava privrednih, društvenih i drugih organizacija, i sredstva i inicijativu pojedinih građana.

PRVA OGRANIČENJA PRIVATNE SVOJINE

Odmah posle rata, uporedo sa osnovnim društveno-političkim merama kojima je počelo izgrađivanje ekonomske baze socijalističkog društva i formiranje socijalističkih društvenih odnosa, otpočeo je i proces ograničavanja kapitalističkog vlasništva u oblasti stanovanja. Putem odgovarajućih zakona i uredbi, zasnovanih na odlukama II Zasedanja AVNOJ-a i donesenih u svim narodnim republikama, počev sa 1945 vlasnicima je oduzeto pravo izdavanja stanova i određivanja stanarine, a istovremeno je i ograničen promet zgradama i građevinskim zemljištima. Pravo raspodele stanova preneseno je na državne organe, a stanarina je određena na 50% od stanarine iz 1939. Na taj način počelo je stvaranje novih društvenih odnosa u oblasti stanovanja. Eksploatacija u oblasti stanovanja u osnovi je ukinuta, a vlasnicima je ostavljen deo prihoda od zgrada.

Ove mere upotpunjene su propisima o kontroli prometa nekretninama.² Da bi se suzbila špekulacija, prenos svojine između građana ma po kom osnovu i stavljanje tereta svih vrsta na nekretnine uslovljeni su prethodnim odobrenjem izvršnih odbora sreskih odnosno gradskih narodnih odbora. Izmenama i dopunama Uredbe zabranjeno je da privredna preduzeća, državni organi i ustanove kupuju zgrade.

UVOĐENJE DRUŠTVENOG UPRAVLJANJA

Korenite promene u ekonomici i društvenim odnosima, posle donošenja Zakona o upravljanju privrednim preduzećima od strane radnih kolektiva 26 juna 1950, bile su propraćene promenama i u oblasti stanbenih odnosa i prometa nekretninama. Ograničenje prometa nekretninama,

koje je u vreme obnove i stvaranja ekonomskih i političkih osnova socijalističkog uređenja bilo nužno i neophodno, počelo je u novim uslovima da se ispoljava kao slabost nacionalne ekonomike i kao smetnja povezivanju i usmeravanju delovanja ekonomskih zakonitosti. S druge strane, sve su više dozrevali uslovi za uvođenje društvenog upravljanja i u oblasti stanovanja i za preuzimanje brige o održavanju osnovnog stanbenog fonda od strane društva preko stanara, tim više što privatni vlasnici usled postojećih svojinskih ograničenja nisu bili ekonomski zainteresovani za održavanje, unapređivanje i obnovu stanbenog fonda.

Stoga je Zakonom o prometu zemljišta i zgrada od 1954³ uveden slobodan promet zemljištima i zgradama koje mogu biti u privatnoj svojini, kao i fizičkim delovima zgrada (stanovima i poslovnim prostorijama) u privatnoj svojini, a Uredbom o upravljanju stanbenim zgradama od 26 decembra 1953,⁴ izmenjenom i dopunjenom jula 1954 i potvrđenom Odlukom Savezne narodne skupštine, uvedeno je društveno upravljanje u oblasti stanovanja.

Time je kod nas otpočeo proces postepenog prenošenja na građane — stanare zgrada odnosno njihove organe — kućne savete i savete stanbenih zajednica — funkcija koje su dotad vršili isključivo državni organi.

ZAKON O NACIONALIZACIJI

Pomenutim aktima i merama privatno vlasništvo u stanbenoj oblasti paralisano je kao društveno-ekonomski faktor, ali je ipak ostala latentna mogućnost faktičkog ostvarenja izvesne rente, odnosno prihoda, čiji osnov i izvor nije rad nego svojina. Privatni vlasnici velikih stanbenih zgrada, poslovnih zgrada i građevinskog zemljišta nisu ranijim merama bili eksproprisani. Oni su kao sopstvenici, putem prodaje zgrada ili stanova i građevinskog zemljišta i putem davanja pod zakup građevinskog zemljišta, tj. na bazi samog svojinskog prava, mogli da ostvaruju često i znatnije prihode a da pritom sami ne ulažu ni društveno koristan rad ni novčana sredstva.

Na toj osnovi, uz neizbežne pojave špekulacije, održavale su se u određenim krugovima metode, i mentalitet bivšeg društva. Mada sasvim ograničeni zbog čega nisu predstavljali ozbiljnu društvenu opasnost, činjenica je da su ti ostaci starih materijalnih uslova u ovoj oblasti radali i održavali nesocijalističke elemente u našim društvenim odnosima.

Zbog rušenja i oštećenja velikog broja zgrada za vreme rata, kao i zbog izmena u strukturi stanovništva usled velikog priliva stanovništva u gradove i nicanja novih gradskih naselja oko industrijskih centara, Jugoslavija se od oslobođenja nalazi u nestašici stanbenog prostora. I pored velikih rezultata u izgradnji novih stanova, postignuti nivo ipak nije zadovoljavao potrebe društva, pa se kao imperativ postavljalo jedno kompleksnije razvijanje materijalne osnove za stanbenu izgradnju i organizacionih oblika i pravnih odnosa u vezi sa izgradnjom novog i održavanjem i unapređenjem postojećeg stanbenog prostora.

Najznačajniji društveno-pravni akt kojim je iznet društveni smer za dalje kretanje u ovoj oblasti jeste Rezolucija Savezne narodne skupštine o osnovnim principima stanbenog zakonodavstva.⁵ Rezolucija je, pored ostalog, istakla da je potrebno zakonom utvrditi da su eksploatatorski zakupni odnosi i kapitalistička svojina u oblasti stanbene privrede ukinuti i uporedo s tim regulisati društvene probleme koji proizlaze iz lične svojine nad stanovima i manjim kućama, ostavljajući građanima slobodu raspolaganja tom imovinom uz jedino ograničenje raspolaganja stanovima zbog nestašice stanbenog prostora. Te postavke skupštinske Rezolucije predstavljaju neposrednu društveno-političku osnovu Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta. Osnovni smisao ovog zakona je da se društveni odnosi u stanbenoj

¹ Zakon o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta usvojen je u Saveznoj narodnoj skupštini 26 decembra 1958.

² Uredba o kontroli prometa nepokretnostima, »Službeni list FNRJ«, br. 24/48.

³ »Službeni list FNRJ«, br. 26/54.

⁴ »Službeni list FNRJ«, br. 52/53, 29/54 i 57/54.

⁵ »Službeni list FNRJ«, br. 10/57; »Jugoslovenski pregled« 1957 str. 71 (27)

oblasti postave na novu osnovu da bi se zatim, u sledećoj fazi, putem novog stanbenog zakonodavstva, prešlo na rešavanje pravno-ekonomskog aspekta ovog pitanja na nov način.

Predmet Zakona su stanbene zgrade i prostorije, poslovne zgrade i prostorije i gradska građevinska — izgrađena i neizgrađena zemljišta u određenim rejonima.

Stanbene zgrade. Polazeći od načela da je stan dobro koje služi za zadovoljavanje ličnih potreba za stanovanjem odnosno predmet potrošnje, Zakon određuje granicu lične svojine u oblasti stanovanja. Prema Zakonu, stanbene zgrade svrstavaju se u dve kategorije: porodične stanbene zgrade i najamne stanbene zgrade. Ova podela učinjena je s obzirom na društveno-ekonomsku namenu zgrada, tj. da li one služe za zadovoljavanje sopstvenih potreba vlasnika za stanovanjem ili za izdavanje pod zakup drugim licima.

Zakonski princip je da se najamna stanbena zgrada nacionalizuje, a da porodična stanbena zgrada ostaje u ličnoj svojini sopstvenika. Osnovni elemenat od koga Zakon polazi pri ovom kategorisanju stanbenih zgrada jeste stan odnosno broj i veličina stanova u zgradi. Pod porodičnom stanbenom zgradom, u načelu, podrazumeva se zgrada sa dva stana ili zgrada sa tri manja stana, a sve druge zgrade iznad dva stana ili tri manja stana smatraju se najamnim stanbenim zgradama. (Manji stan je stan od dve sobe sa sporednim prostorijama.)

Ima, međutim, građana koji su bili sopstvenici više porodičnih zgrada ili jedne odnosno više najamnih zgrada, ili vlasnici stana odnosno više stanova u porodičnim odnosno najamnim zgradama. Zakon je zbog toga u nekoliko alternativa odredio maksimum stanbenog prostora koji jedan građanin može sticati i imati u svojini. Taj maksimum je: jedna porodična stanbena zgrada sa dva stana, ili sa tri manja stana; ili dve porodične stanbene zgrade sa najviše dva stana i trećim manjim stanom; ili dva stana kao posebne delove zgrade; ili jednu porodičnu stanbenu zgradu i jedan stan kao posebni deo zgrade (čl. 2). To je stanbeni prostor u ličnoj svojini koji se ne nacionalizuje nego ostaje na slobodnom raspolaganju sopstveniku, te može biti predmet prometa i nasleđa.

Pored zakonskog maksimuma, nije predmet nacionalizacije ni zgrada odnosno stan za odmor, koji sopstveniku i njegovoj porodici služi povremeno za odmor ili oporavak (čl. 16), a izuzetno se može ostaviti u svojini građanina i stanbena zgrada koja uz dva stana odnosno tri manja stana ima i još jedan sporedni stan koji po svojoj nameni, strukturi ili udobnosti predstavlja sporedni deo zgrade (čl. 13, st. 1). Isto tako može se ostaviti u svojini i zgrada koja uz jedan stan ili dva manja stana ima i poslovne prostorije koje nemaju više od 70 m² (čl. 13, st. 2).

Pravo lične svojine nad stanbenim maksimumom, međutim, ne znači i stanarsko pravo nad tim prostorom. Prema važećim propisima, jedan građanin zasada može biti korisnik samo jednog stana. To je odraz još uvek vrlo ozbiljne nestašice stanbenog prostora.

Dosledno principu društveno-ekonomske namene stanbenih zgrada, tj. da stan služi zadovoljenju ličnih potreba za stanovanjem, Zakon je odredio da društvene organizacije, građansko-pravna lica i ostala udruženja građana ne mogu sticati niti imati pravo svojine na stanbenim zgradama, te se takve zgrade nacionalizuju.

Poslovne zgrade i prostorije. Zakonsko načelo je da su predmet nacionalizacije sve poslovne zgrade u građanskoj svojini koje služe za privredne, administrativne, prosvetne, kulturne, zdravstvene, socijalne i slične delatnosti (čl. 28). Međutim, takve poslovne zgrade i poslovne prostorije u tim zgradama koje po svom kapacitetu služe za dozvoljene poslovne ili druge delatnosti njihovih sopstvenika mogu im na njihov zahtev biti ostavljene u svojini. Ova svojina je ograničena time što sopstvenik nema pravo otuđenja zgrade odnosno prostorije, ali ih mogu naslediti njegovi zakonski naslednici ako služe njihovoj dozvoljenoj delatnosti. Te poslovne zgrade odnosno prostorije ne uračunavaju se u stanbeni maksimum koji građanin može imati u ličnoj svojini, a kad prestanu da služe poslovnoj delat-

nosti njihovih sopstvenika, odnosno naslednika, postaju društvena svojina (čl. 29). Građani i ubuduće mogu sticati i imati u svojini poslovnu zgradu odnosno prostoriju ako se bave zanatskom ili drugom dozvoljenom privatnom delatnošću i ako ta zgrada odnosno prostorija po svom kapacitetu služi njihovoj delatnosti (čl. 5).

Nisu predmet nacionalizacije ekonomske zgrade koje služe poljoprivrednoj delatnosti zemljoradnika, kao ni zgrade društvenih organizacija i udruženja građana koje služe za delatnosti radi kojih su osnovane i koje su predviđene u njihovim pravilima potvrđenim od nadležnog organa (čl. 30). Sopstvenicima se mogu ostaviti i mali podrumi i magacini koji nisu od značaja za vršenje privredne delatnosti (čl. 31, a nisu predmet nacionalizacije ni garaže koje služe za smeštaj najviše dva automobila (čl. 32, st. 1). Ove prostorije ne uračunavaju se sopstveniku u stanbeni maksimum u ličnoj svojini (čl. 33).

Ne smatraju se poslovnim prostorijama niti poslovnim zgradama i ne nacionalizuju se sporedne prostorije u poslovnoj zgradi koja je ostavljena u svojini ranijeg sopstvenika ili van takve zgrade ako služe za potrebe stanara (perionice, sušionice, podrumi i sl.) (čl. 32, st. 2).

Odredbe Zakona ne primenjuju se na zgrade i prostorije koje služe verskim zajednicama za vršenje njihove verske delatnosti (čl. 11). Pored toga, njima mogu biti ostavljene u svojini i na raspolaganju i zgrade koje su ranije služile kao župski, parohijski, biskupski, patrijaršijski i drugi dvorovi ukoliko na dan stupanja na snagu Zakona ne služe za zdravstvene, socijalne, prosvetne, kulturne i druge delatnosti (čl. 74).

Odredbe Zakona ne primenjuju se ni na zgrade i delove zgrada stranih država i međunarodnih organizacija, koje služe za potrebe njihovih diplomatskih i konzularnih predstavništava i organizacija, kao i za stanovanje njihovog osoblja, ako je tako određeno međunarodnim sporazumom (čl. 10).

Građevinska zemljišta. Po Zakonu, određena gradska građevinska izgrađena i neizgrađena zemljišta nacionalizuju se i prelaze u društvenu svojinu.

Perspektivni razvitak građevinarstva, a posebno komunalno-stanbene izgradnje u industriskim i privredno-političkim centrima, imao je do donošenja Zakona ozbiljnu smetnju i kočnicu u privatnom vlasništvu nad građevinskim zemljištem. Likvidacija tog vlasništva putem pojedinačne eksproprijacije placeva u komplikovanom i sporom postupku nije mogla razrešiti ovu protivrečnost u društvenim razmerama. Zato nacionalizacija građevinskog zemljišta ima veliki društveni značaj. Ona stvara uslove za nov polet u podizanju i izgradnji naselja i za perspektivno usmeravanje investicionih ulaganja u izgradnju novog i rekonstrukciju postojećeg stanbenog prostora i komunalnih objekata. Ona je, u duhu Rezolucije Savezne narodne skupštine o osnovnim principima stanbenog zakonodavstva, obezbedila društvene uslove za inicijativu opština, stanbenih zajednica, privrednih i društvenih organizacija, zadruga i građana — u stanbenoj izgradnji.

Prema odredbama Zakona, građevinskim zemljištima smatraju se i nacionalizuju sva izgrađena i neizgrađena zemljišta koja se nalaze u užim građevinskim rejonima gradova i naselja gradskog karaktera (čl. 34, st. 1). Van užeg građevinskog reiona nacionalizuju se samo zemljišta ispod nacionalizovanih zgrada i ona koja služe za redovnu upotrebu tih zgrada (čl. 36).

Zbog posebnog značaja i osetljivosti pitanja koja zemljišta treba da budu zahvaćena nacionalizacijom, Zakon predviđa isključivu nadležnost predstavničkih organa u njegovom rešavanju i to u određenom postupku. Republička izvršna veća utvrđuju posebnom odlukom koja mesta se smatraju gradovima i naseljima gradskog karaktera (čl. 34, st. 2). Odluka izvršnih veća osnov je i uslov za dalje mere i radnje. Narodni odbori sreza u tim mestima i naseljima ovlašćeni su i nadležni da na sednicama oba veća, a na predlog opštinskih narodnih odbora, donesu odluke o određivanju užih građevinskih reiona (čl. 34, st. 3). Te odluke postaju punovažne kada ih potvrdi republičko izvršno veće.

Narodni odbori i izvršna veća, pri predlaganju, određivanju i potvrdi užih građevinskih rejonu, moraju se rukovoditi zakonskom odredbom da se užim građevinskim rejonom »obuhvati samo ono područje koje je već urbanistički izgrađeno i koje će prema planiranoj stanbenosti i komunalnoj izgradnji biti izgrađeno u doglednom vremenu« (čl. 34, st. 5).

Pošto je širenje i izgradnja naselja proces koji stalno traje, Zakonom je ostavljena mogućnost da sreski narodni odbori na predlog opštinskog narodnog odbora mogu i donijeti nove odluke kojima se ranije određeni građevinski rejon proširuju. Te odluke takođe podležu prethodnom odobrenju republičkog izvršnog veća i danom stupanja na snagu te potvrde novoobuhvaćena zemljišta se nacionalizuju i postaju društvena svojina (čl. 35).

Naknada za nacionalizovanu imovinu. Za imovinu nacionalizovanu Zakonom, bivšim sopstvenicima daje se naknada (čl. 7). Naknada za nacionalizovanu zgradu ili posebni deo zgrade zajedno sa zemljištem ispod zgrade i zemljištem koje služi za redovnu upotrebu te zgrade iznosi 10% od stanarine koja se plaća za tu zgradu odnosno deo zgrade na dan stupanja na snagu Zakona, za vreme od 50 godina (čl. 42). Za nacionalizovano građevinsko neizgrađeno zemljište visina naknade se određuje po tarifi koja važi za ekspropisano građevinsko zemljište (čl. 46). Tu tarifu određuju narodni odbori srezova, a na nju daju saglasnost republička izvršna veća.

Visina naknade za nacionalizovane nekretnine utvrđuje se u jednom ukupnom iznosu i isplaćuje za vreme od 50 godina u jednakim mesečnim ratama. Zakon, međutim, daje mogućnost da se isplata naknade izvrši i za kraće vreme. Opštinski narodni odbor može propisati da se utvrđena naknada isplaćuje u ratama dužim od mesec dana (ali ne duže od godine) ili u većim ratama, te tako skratiti vreme od 50 godina, određeno za isplatu naknade (čl. 48). I Savezno izvršno veće je Zakonom ovlašćeno da može propisati da se naknada bivšim sopstvenicima može isplatiti za vreme kraće od 50 godina, kao i da se naknada isplati odjednom ili u nekoliko rata (čl. 49, st. 2).

Za nacionalizovanu poslovnu zgradu, poslovnu prostoriju i stanbenu zgradu u kojoj ima poslovnih prostorija visina naknade se određuje tako što se obračunava stanarina koja bi se za njih plaćala kad bi se koristile kao stanbene prostorije (čl. 45). Pri tome je kao normativ postavljeno da se 70 m² poslovnog prostora uzima kao dvosobni stan.

Mada je cilj Zakona da se nacionalizuju samo gradska građevinska zemljišta, nije se moglo izbeći zahvatanje i zemljišta na kojima njihovi sopstvenici obavljaju poljoprivrednu delatnost. Zato je u slučajevima kada je poljoprivredna delatnost na nacionalizovanom zemljištu bila jedini ili glavni izvor prihoda ranijeg sopstvenika Zakonom predviđen povoljniji tretman u pogledu isplate naknade. Utvrđeni iznos naknade ovakvim sopstvenicima daje se odjednom i to najdocije u roku od tri meseca od predaje zemljišta u posed opštini ili drugom licu (čl. 47, st. 1). Ukoliko raniji sopstvenik postavi zahtev, narodni odbor opštine može mu u zamenu za nacionalizovano zemljište dati neko drugo poljoprivredno zemljište ako njime raspolaže. Narodni odbor ima ovlašćenje da i u drugim sličnim slučajevima, odlukom donesenom na sednici oba veća, propiše da se naknada da u gotovom ili izvrši zamena zemljišta (čl. 47, st. 3).

U vreme od nacionalizacije odnosno od stupanja na snagu Zakona pa do donošenja rešenja o naknadi za zgradu, odnosno rešenja o predaji građevinskog zemljišta radi izgradnje, Zakon ne dozvoljava izmene na štetu bivših sopstvenika i obezbeđuje im u tom periodu dotadašnje ekonomske uslove. Zakonom je regulisano da će se za vreme od njegovog stupanja na snagu pa do donošenja rešenja o visini naknade ranijem sopstveniku privremeno isplaćivati na ime naknade onaj iznos koji je na ime dela stanarine ili zakupnine primao na dan stupanja na snagu Zakona (čl. 66).

U pogledu na nacionalizovano neizgrađeno građevinsko zemljište, Zakon propisuje da ono ostaje u posedu ranijeg sopstvenika sve dok mu ga narodni odbor rešenjem ne oduzme i preda na korišćenje u svrhe radi kojih je nacionalizovano (čl. 38). Zadržavanje u posedu nacionalizovanog zemljišta je pravo a ne obaveza bivšeg sopstvenika, te ako on ne želi da ga zadrži, narodni odbor je dužan da zemljište preuzme od njega.

Pravo besplatnog korišćenja. Bivši sopstvenik ima pravo da nacionalizovano zemljište zajedno sa trajnim zasadima na njemu koristi besplatno sve dok je u njegovom posedu. Za to vreme on može zemljište i drugome dati na korišćenje uz naknadu ili bez naknade (čl. 39, st. 1). Kada opštinski narodni odbor donese rešenje o predaji zemljišta radi pristupanja građevinskim ili drugim radovima zbog kojih je nacionalizovano, raniji sopstvenik ima pravo da pre predaje skine useve i sabere plodove. Ako to nije u mogućnosti, on ima pravo da od korisnika odnosno opštine, ili lica kome se zemljište predaje u posed zahteva naknadu za useve i plodove po cenama koje su važile za vreme poslednje žetve ili berbe (čl. 39, st. 2 i 3).

Ranijem sopstveniku neizgrađenog građevinskog zemljišta Zakonom je obezbeđeno i pravo da mu opštinski narodni odbor na njegov zahtev da zemljište na korišćenje radi podizanja porodične stanbene zgrade ako se po urbanističkom planu odnosno odluci narodnog odbora koja zamenjuje taj plan na tom zemljištu može podići takva zgrada (čl. 40, st. 1). Zahtev se podnosi u roku koji odredi narodni odbor opštine i on ne može biti kraći od 6 meseci, a sopstvenik mora podići zgradu u roku od tri godine od dana odobrenja, inače gubi to pravo.

Po prvobitnom zakonskom tekstu, ovo pravo je bilo strogo lično pravo ranijeg sopstvenika. Međutim, kasnije je Obavezanim tumačenjem člana 39, st. 1 Zakona protumačeno da raniji sopstvenik može i ovo pravo prenositi trajno na druga lica, besplatno ili uz naplatu.⁶ Ovo pravo ranijeg sopstvenika zavisi od toga da li on već ima ili nema stanbenog prostora u svojini. Ako u ličnoj svojini ima pun stanbeni maksimum koji građanin može imati po Zakonu (čl. 2), on nema prava na korišćenje zemljišta radi podizanja stanbene zgrade, jer to što bi podigao ne bi bila porodična stanbena zgrada već višak stanbenog prostora koji se, po Zakonu, nacionalizuje (čl. 4). Ako pak u svojini ima manje od stanbenog maksimuma, sopstvenik ima pravo na besplatno korišćenje onoliko svog bivšeg zemljišta koliko je potrebno za podizanje i redovnu upotrebu te razlike stanbenog prostora do maksimuma.

Građanin ili pravno lice kome opštinski narodni odbor da na korišćenje nacionalizovano građevinsko zemljište radi podizanja zgrade ili drugog objekta dužno je da za to korišćenje plati naknadu najmanje onoliko koliko se plaća ranijem sopstveniku na ime naknade za nacionalizovano zemljište. Odbor je ovlašćen da zemljište da i na besplatno korišćenje, ali tada on sam plaća naknadu ranijem sopstveniku iz budžetskih sredstava opštine (čl. 41).

Postupak nacionalizacije. Sprovođenje Zakona vrši se u posebnom postupku prema Uredbi o postupku za sprovođenje nacionalizacije najamnih zgrada i građevinskog zemljišta.⁷ Postupak vode i rešenja donose za najamne zgrade komisije za nacionalizaciju kao specijalni organi uprave, a za građevinska zemljišta — opštinski organi uprave nadležni za poslove finansija.

Prvostepeno rešenje o utvrđenju nacionalizacije, kao i rešenje o izuzimanju od nacionalizacije stanbenog i poslovnog prostora koji se po Zakonu može ostavljati u svojini ranijeg sopstvenika, donosi komisija za nacionalizaciju pri opštinskom narodnom odboru. Protiv njenog rešenja može se izjaviti žalba komisiji za nacionalizaciju pri sreskom narodnom odboru. Dalje se po službenosti dužnosti nastavlja postupak ocene zakonitosti i pravilnosti donetih rešenja. Komisija pri sreskom narodnom odboru

⁶ »Službeni list FNRJ«, br. 24/59.

⁷ »Službeni list FNRJ«, br. 4/59.

dužna je da svoja rešenja dostavi komisiji pri izvršnom veću autonomne jedinice, odnosno komisiji pri republičkom izvršnom veću, komisiji pri autonomnoj jedinici — republičkoj komisiji, a republička Komisiji za nacionalizaciju pri Saveznom izvršnom veću.

Rešenje o utvrđenju nacionalizacije građevinskog zemljišta, osim onog koje se nacionalizuje zajedno sa zgradom, donosi organ uprave opštinskog narodnog odbora nadležan za poslove finansija. Protiv ovih rešenja raniji sopstvenik ima pravo žalbe organu uprave sreskog narodnog odbora nadležnom za poslove finansija.

Postupak za određivanje naknade za nacionalizovanu nekretninu pokreće po službenoj dužnosti i vodi u prvom stepenu organ uprave opštinskog narodnog odbora nadležan za poslove finansija, na čijem se području nekretnina nalazi. Postupak se pokreće posle pravosnažnosti rešenja komisije za nacionalizaciju odnosno posle pravosnažnosti rešenja opštinskog organa uprave nadležnog za poslove finansija. Protiv rešenja opštinskog organa o naknadi ne može se izjaviti žalba, niti voditi upravni spor, ali raniji sopstvenik

ima pravo da u roku od 30 dana od dana dostave rešenja podnese zahtev da sreski sud utvrdi naknadu. To pravo ima i opština na čijem se području nalazi nekretnina ako je nezadovoljna rešenjem o naknadi.

Prema Uredbi o postupku za sprovođenje nacionalizacije najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, za postupak oko sprovođenja nacionalizacije određen je rok do 31. decembra 1959, ali ako zbog obimnosti posla komisije za nacionalizaciju ne budu mogle završiti rad u tom roku, organi pri kojima su komisije mogu odrediti da se rad produži najviše još za godinu dana.

IZVOR: Zakon o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, »Službeni list FNRJ«, br. 52/58; Zakon o prometu zemljišta i zgrada, »Službeni list FNRJ«, br. 26/54; Uredba o kontroli prometa nepokretnostima, »Službeni list FNRJ«, br. 24/48; Uredba o upravljanju stanbenim zgradama, »Službeni list FNRJ«, br. 52/53; Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o upravljanju stanbenim zgradama, »Službeni list FNRJ«, br. 29/54; Uredba o postupku za sprovođenje nacionalizacije najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, »Službeni list FNRJ«, br. 4/59.

D. P.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SEDNICE 20 I 21 NOVEMBRA 1959

Savezno veće i Veće proizvođača Savezne narodne skupštine na svojim odvojenim sednicama, 20 i 21. novembra 1959, usvojili su 13 zakona i 3 odluke iz svoje ravnopravne nadležnosti. Savezno veće je, pored toga, usvojilo 3 zakona i jednu odluku iz svoje isključive nadležnosti, verifikovalo mandat jednom poslaniku izabranom na dopunskim izborima i izabralo jednog člana Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje, dok je Veće proizvođača usvojilo jednu odluku iz svoje isključive nadležnosti. Na kraju rada domova predstavnici Saveznog izvršnog veća dali su odgovore na nekoliko poslaničkih pitanja. Na desetoj zajedničkoj sednici, 20 i 21. novembra, domovi su saslušali ekspozije koji je predstavnik Saveznog izvršnog veća podneo u vezi s predlozima zakona o stanbenoj reformi, ekspozije Državnog sekretara za inostrane poslove o nekim aktuelnim spoljnopoličkim pitanjima, usvojili jednu odluku i izabrali jednog člana Odbora za društveni nadzor.

Pravni akti koje je Skupština donela na ovoj svojoj radnoj sesiji jesu:

Zakon o finansiranju stanbene izgradnje utvrđuje načela za finansiranje u ovoj oblasti. Zakon određuje da su osnovni izvori društvenih sredstava za stanbenu izgradnju fondovi za stanbenu izgradnju koji se obrazuju za područja opština i za teritorije narodnih republika. Pored društvenih sredstava, stanbena izgradnja se finansira i iz sredstava građana. Upravljanje fondovima za stanbenu izgradnju vrši se po načelima društvenog upravljanja, a fondovi imaju svojstvo pravnog lica. Zakon utvrđuje izvore prihoda opštinskih i republičkih fondova za stanbenu izgradnju. Zakon sadrži razrađene odredbe o upravljanju fondovima, o davanju zajmova iz fondova za stanbenu izgradnju (pri čemu se određuje da se isti daju putem konkursa, a da se o odobrenom zajmu zaključuje ugovor između fonda i zajmotražioca), kao i odredbe o prodaji i davanju na korišćenje zgrada i stanova koje fond izgradi.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o stanbenim odnosima kao bitno reguliše pitanje određivanja visine stanarine, pri čemu određuje da visina stanarine proističe iz vrednosti stana i precizira obavezne sastavne delove stanarine (deo za amortizaciju stana i deo za troškove upravljanja i opravke zgrade odnosno stana). U vezi sa ovim pitanjem, zakon daje opštinskim narodnim odborima mogućnost da, u okviru načela saveznog zakona, samostalno vode politiku i donose propise u oblasti stanovanja. Zakon pri tome ustanovljava opštu nadležnost komune za donošenje propisa o stanarini i daje ovlašćenje opštinama da mogu otpustiti od merila propisanih saveznim zakonom za utvrđivanje visine stanarine. Pored ovog, zakon sadrži i neke izmene u oblasti raspodele stanarine, pri čemu se predviđaju dva obavezna fonda: fond za upravljanje (u koji je uključeno i tekuće opravljavanje) i fond za srednje i velike opravke.

Zakon o izmenama Zakona o doprinosu budžetima iz ličnog dohotka radnika usklađuje, u vezi s prelaskom na novi način finansiranja stanbene izgradnje, stopu ovog doprinosa sa promenama nastalim u finansiranju stanbene izgradnje (povećanje od 11% na 13% za redovne prihode radnika, a od 20% na 26% za primanja van redovnog radnog odnosa), čime se obezbeđuju nova budžetska sredstva potrebna za povećanje sredstava za stanbenu izgradnju u novom načinu njenog finan-

siranja. U vezi sa ovim *Zakonom o izmenama Zakona o porezu na prihode od autorskih prava i o fondu za unapređivanje kulturnih delatnosti* izvršeno je usklađivanje oporezivanja prihoda od autorskih prava sa povećanim stopama doprinosa budžetima iz ličnog dohotka radnika (stopa poreza od 11% povećana je na 13%).

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija uvodi se novi vid doprinosa za stanbenu izgradnju, koji će se izdvajati iz doprinosa iz dohotka privrednih organizacija, čime se angažuje deo društvenih sredstava za finansiranje stanbene izgradnje, u vezi sa novim načinom njenog finansiranja.

Zakon o doprinosu za stanbenu izgradnju takođe spada u krug zakona kojima se obezbeđuju sredstva za stanbenu izgradnju. Ovaj zakon predviđa da se radi navedene svrhe uvodi doprinos za stanbenu izgradnju, koji se izdvaja iz sredstava doprinosa iz dohotka privrednih organizacija, iz sredstava budžeta, kao i iz sredstava ustanova, društvenih organizacija i drugih društvenih pravnih lica.

Zakon o izmenama Zakona o poslovnim zgradama i prostorijama sadrži manje izmene koje su posledica izmena Zakona o stanbenim odnosima. Zakon određuje da narodni odbori mogu propisati da iznos zakupnine za poslovne zgrade i prostorije ne može biti niži od iznosa koji bi se dobio primenom načela o utvrđivanju stanarine. Drugom odredbom ovlašćuju se opštinski narodni odbori da mogu doneti propis o određivanju dela zakupnine za poslovne prostorije u poslovnoj zgradi koji se uplaćuje u opštinski fond za stanbenu izgradnju.

Zakon o izmenama Zakona o stanbenim zgradama i Zakon o izmenama i dopunama Zakona o svojini na delovima zgrada sadrže manje izmene pretežno terminološke prirode, koje su bile nužne s obzirom na izmene u Zakonu o stanbenim odnosima.

Zakonom o izmenama Zakona o ratnim vojnim invalidima i Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o pomoći članovima porodica čiji su hranioči na obaveznoj vojnoj službi vrši se povećanje primanja na osnovu ova dva zakona u vezi s povećanjem stanarine.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o penziskom osiguranju sadrži odredbe o povećanju penzija koje se vrši u cilju naknade za povećanje stanarine, kao i odredbe o izmeni načina određivanja penziskog osnova za vojne osiguranike.

Pored navedenih zakona, u propise o stanbenoj reformi spada i **Odluka o uplati doprinosa za stanbenu izgradnju u republičke fondove za stanbenu izgradnju**, kojom se određuju privredne organizacije koje će uplaćivati doprinos za stanbenu izgradnju neposredno u republičke fondove. Pored toga, određuje se da se i deo sredstava od doprinosa za stanbenu izgradnju, koji se plaća na primanja lica na službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, izdvaja za izgradnju stanova za potrebe tih lica.

Zakon o izmenama Zakona o sredstvima privrednih organizacija sadrži odredbe kojima se stavljaju u povoljniji položaj nego dosad privredne organizacije sa većom produktivnošću rada i u slučaju prolaznih poslovnih teškoća obezbeđuju im se veća sredstva iz rezervnog fonda za isplatu ličnih dohodaka radnika.

Zakonom o dopunama Opšteg zakona o uređenju opština i srezova daje se ovlašćenje Narodnoj skupštini NR Srbije da svojim zakonom može ukinuti srezove na području autonomnih jedinica, kao i da u skladu sa važećim propisima reguliše pitanje nadležnosti za poslove koji su spadali u nadležnost sreskih organa.

Završni račun o izvršenju Saveznog budžeta za 1958 godinu (sa Zakonom o istom završnom računu) utvrđuje iznose ostvarenih prihoda i izvršenih rashoda u budžetskoj 1958 po saveznom budžetu, po predračunima ustanova sa samostalnim finansiranjem i po saveznom budžetskom fondu za unapređivanje kulturne delatnosti. Zakonom se odobrava završni račun i određuje da se višak izvršenih rashoda nad ostvarenim prihodima (oko 57 milijardi din.) ima podmiriti sredstvima privrednih rezervi Federacije za istu godinu.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o prevozu na železnicama sadrži odredbe kojima se Jugoslovenskim železnicama daje veća sloboda u njenom komercijalnom poslovanju, radi što racionalnijeg iskorišćenja njenih kapaciteta, pri čemu se ovlašćuje da može određivati za pojedine vrste robe niže prevozne cene i davati komercijalne povlastice do 50% od redovne putničke tarife. Takođe se određuje da je savezni organ, koji svojim propisima odredi povlasticu u putničkom saobraćaju, dužan da odredi sredstva za plaćanje regresa u vezi s povlasticom.

Odlukom o izmeni opšteg nivoa tarifa za prevoz robe na Jugoslovenskim železnicama nivo ovih tarifa povišava se za 15%.

Odlukom o dodeljivanju sredstava Jugoslovenskim železnicama iz privrednih rezervi Federacije dodeljuje se železnicama iznos od 15.500 miliona din. bez obaveze vraćanja, pri čemu se određuje i namena tih sredstava.

Odluka o izmenama i dopunama Poslovnika Savezne narodne skupštine određuje da se posle dobijenog odgovora na poslaničko pitanje može, pod određenim uslovima, otvoriti pretres o postavljenom pitanju i dobijenom odgovoru. Pored toga, ovom odlukom proširuje se nadležnost Odbora za društvena sredstva i određuje da taj odbor razmatra — s gledišta načela društvenog sistema, propisa i politike utvrđene od Skupštine — pojave kojima se ova načela, propisi i politika povređuju. Odbor je dobio i nov naziv: Odbor za društveni nadzor.

Odluka o izmenama i dopunama Poslovnika Savezne veća i Odluka o izmenama i dopunama Poslovnika Veća proizvođača sadrže odredbe kojima se preciznije određuju nadležnosti zakonodavnih odbora oba doma, kao i odredbe kojima se omogućuje otvaranje pretresa u vezi sa postavljenim poslaničkim pitanjima.

LJ. D.

REPUBLIČKE NARODNE SKUPŠTINE

SEDNICE NARODNE SKUPŠTINE NR SRBIJE

25 I 26 NOVEMBRA 1959

Na osmoj zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača, 25 novembra 1959, Narodna skupština NR Srbije razmotrila je izveštaj o razvoju i problemima opština i srezova, izveštaj o problemima zanatstva u NR Srbiji i, u vezi s tim, Predlog preporuke za dalji razvoj i unapređenje zanatstva, zatim saslušala ekspozee pretstavnika Izvršnog veća o Predlogu zakona o ukidanju srezova u Autonomnoj Kosovsko-Metohijskoj Oblasti, o Predlogu zakona o područjima opština i srezova u NR Srbiji i o Predlogu zakona o završnom računu o izvršenju budžeta NR Srbije za 1958. Sem toga, Skupština je donela Odluku o proglašenju Zakona o ukidanju srezova u Autonomnoj Kosovsko-Metohijskoj Oblasti, odlučila da se broj članova Izvršnog veća poveća od 25 na 26 i za novog člana Izvršnog veća izabrala narodnog poslanika Dragoslava Mutapovića; zatim izvršila izbor i razrešenja sudija Vrhovnog suda NR Srbije, Višeg privrednog suda u Beogradu i okružnih sudova i usvojila izveštaj Administrativnog odbora o finansijskom poslovanju Narodne skupštine u I i II tromesečju 1959.

Republičko veće na jedanaestoj i dvanaestoj sednici, 25 i 26 novembra 1959, i Veće proizvođača na desetoj sednici, 25 novembra 1959, usvojili su Zakon o ukidanju srezova u Autonomnoj Kosovsko-Metohijskoj Oblasti, Zakon o radnim odnosima kućnog pomoćnog osoblja, Zakon o završnom računu o izvršenju budžeta NR Srbije za 1958, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu NR Srbije za 1959 i Odluku o privremenom finansiranju državnih potreba NR Srbije u periodu januar—mart 1959.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je na dvanaestoj sednici, 26 novembra 1959, Zakon o područjima opština i srezova u NR Srbiji, Zakon o prosvetno-pedagoškoj službi, Zakon o zaštiti spomenika kulture, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o Umetničkoj akademiji, Odluku o određivanju broja i o razrešenju i izboru članova Univerzitetskog saveta i fakultetskih saveta Univerziteta u Beogradu i Odluku u određivanju broja i izboru članova fakultetskih saveta Pravnog i Tehničkog fakulteta u Novom Sadu.

Akti koje su domovi usvojili:

Zakon o ukidanju srezova u Autonomnoj Kosovsko-Metohijskoj Oblasti određuje da od 1 januara 1960 prestaju da funkcionišu srezovi i njihovi narodni odbori u Oblasti. Autonomna Kosovsko-Metohijska Oblast, pored prava i dužnosti koja su joj kao političko-teritorijalnoj jedinici određena Ustavnim zakonom, vršiće i sva prava i dužnosti koja imaju srezovi. Oblasni organi vršiće, pored poslova koje obavljaju kao organi autonomne jedinice, i sve poslove koji su saveznim i republičkim propisima stavljeni u nadležnost sreskih narodnih odbora i njihovih organa.

Zakon o područjima opština i srezova u NR Srbiji određuje 249 opština i 21 srez u Republici. Srezovi su: Valjevo, Vranje, Zaječar, Zrenjanin, Kragujevac, Kraljevo, Kruševac, Leskovac, Niš, Novi Sad, Pančevo, Požarevac, Svetozarevo, Smederevo, Sombor, Sremska Mitrovica, Subotica, Titovo Užice, Čačak, Sabac i grad Beograd. Od ukupnog broja u AP Vojvodini ima 6 srezova i 57 opština, u Autonomnoj Kosovsko-Metohijskoj Oblasti nema srezova već samo 28 opština, a na užem području NR Srbije — 15 srezova i 164 opštine.

Zakon o završnom računu o izvršenju budžeta NR Srbije za 1958. Od planiranih 26.226 miliona din. prihoda ostvareno

je 24.953 miliona odnosno 96%, a rashodi su izvršeni sa 25.085 miliona. Višak rashoda od 132 miliona pokriven je sredstvima iz budžetske rezerve.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu NR Srbije za 1959 prenosi u budžetsku rezervu uštede u iznosu od 220,7 miliona din. Na ličnim rashodima uštedeno je 195,3 miliona, na materijalnim 14,4, a na dotacijama 11 miliona din.

Zakon o radnim odnosima kućnog pomoćnog osoblja propisuje da se zasnivanje radnog odnosa i raspored radnog vremena kućnog pomoćnog osoblja reguliše ugovorom o radu koji se obavezno podnosi na registraciju opštinskom organu uprave nadležnom za poslove radnih odnosa. Kućno pomoćno osoblje mora imati u toku dana najmanje dva sata neprekidnog odmora. Minimalne plate kreću se od 7 do 11.000 dinara, što zavisi od kategorija, kojih ima četiri. Ugovorom se može odrediti da se plata isplaćuje u naturi, ali najviše do 60% od ugovorene plate.

Zakon o prosvetno-pedagoškoj službi određuje da ova služba proučava rad u oblasti vaspitanja i obrazovanja i pruža pomoć nastavnicima i školskim organima, i pri čemu pomaže nastavnicima i u njihovom radu na stručnom pedagoškom usavršavanju. Poslove prosvetno-pedagoške službe obavljaju republički, pokrajinski i oblasni zavodi za unapređenje školstva i prosvetno-pedagoški zavodi srezova. Zavodi za unapređenje školstva, pored ostalog, pripremaju nastavne planove i programe, metodika uputstva i sl. Sreski zavodi mogu ovlastiti pojedine službenike opštinskog narodnog odbora da obavljaju poslove prosvetno-pedagoške službe ako ispunjavaju uslove za prosvetne savetnike.

Zakon o zaštiti spomenika kulture stavlja sve spomenike kulture na teritoriji NR Srbije pod zaštitu zakona. Imaoći spomenika su dužni da ih čuvaju i da snose redovne troškove održavanja. Svi zaštićeni spomenici kulture, kao i predmeti, arhivski i bibliotekarski materijali za koje se utvrdi da predstavljaju spomenike kulture, upisuju se u registar. Zavodi za zaštitu spomenika kulture (koje mogu osnivati izvršna veća, sreski i opštinski narodni odbori) su samostalne ustanove koje se organizuju po načelima društvenog upravljanja.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o Umetničkoj akademiji utvrđuje da za nastavnika određenih teorijskih predmeta može biti izabran i kandidat koji nema doktorat ali ima završenu odgovarajuću visoku školu i primljen habilitacioni rad na jednom od fakulteta ili Umetničkoj akademiji. Primanje rada na Akademiji može se predvideti samo za discipline koje se ne predaju ni na jednom fakultetu. Kao habilitacioni rad može se izuzetno primiti i već objavljeni naučni ili stručni rad.

Odluka o privremenom finansiranju državnih potreba NR Srbije u periodu januar—mart 1960. Odluka je donesena, jer republički budžet nije mogao biti pripremljen do 1 januara 1960. Odlukom su utvrđeni rashodi republičkih organa i ustanova za period januar—mart 1960 u iznosu od 6.870 miliona din.

A. J.

SEDNICE SABORA NR HRVATSKE

24 I 25 NOVEMBRA 1959

Na desetoj zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača, 24 novembra 1959, Sabor NR Hrvatske saslušao je ekspozee pretstavnika Izvršnog veća uz Izveštaj Izvršnog veća o ličnim dochocima u privredi i ekspozee pretstavnika Izvršnog veća uz Predlog zakona o završnom računu o izvršenju budžeta NR Hrvatske za 1958. Sem toga, Sabor je izabrao jednog sudiju Vrhovnog suda NR Hrvatske, po jednog sudiju u okružnom sudu u Zagrebu, Zadru i Bjelovaru, pretsednika

Okružnog privrednog suda u Splitu i jednog sudiju Okružnog privrednog suda u Osijeku i razrežio dužnosti pretsednika Okružnog suda u Bjelovaru i jednog sudiju Okružnog suda u Zagrebu. Na kraju, Sabor je usvojio Izveštaj Administrativnog odbora Sabora o izvršenju predračuna prihoda i rashoda Sabora u II i III tromesečju 1959 godine.

Republičko veće i Veće proizvođača na svojim jedanaestim odvojenim sednicama, 25 novembra 1959, usvojili su: Zakon o fondu za nagrađivanje naučnih radnika, Zakon o nastojnicima zgrada, Zakon o završnom računu o izvršenju budžeta Narodne Republike Hrvatske (republičkog budžeta) za 1958 godinu i Odluku o privremenom finansiranju potreba NR Hrvatske za januar i februar 1960.

Republičko veće Sabora, kao isključivo nadležno, na jedanaestoj sednici, 24 i 25 novembra 1959, verificiralo je mandat novoizabranom narodnom poslaniku za Srez Novi Marof i usvojilo Zakon o smeštaju dece u druge porodice, Zakon o osnivanju Poljoprivrednog i Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Odluku o potvrdi statuta Sveučilišta u Zagrebu, Odluku o potvrdi Uredbe o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog veća Sabora, Odluku o stalnoj državnoj pomoći, Odluku o ovlašćenju Izvršnog veća Sabora za donošenje rešenja o davanju stalne državne pomoći i Odluku o razrešenju i izboru članova sveučilišnog saveta i fakultetskih saveta Sveučilišta u Zagrebu.

Veće proizvođača, kao isključivo nadležno, na jedanaestoj sednici, 25 novembra 1959, raspravljalo je o izveštaju Odbora za privredne organizacije o izvršenoj anketi u pogonskim radničkim savetima u privrednim organizacijama. U vezi s tim Veće je razmatralo mere koje treba preduzeti u cilju da se u privrednim organizacijama sa više odgovornosti prilazi formiranju pogonskih radničkih saveta i regulisanju njihovih odnosa s centralnim radničkim svetom. Veće je zaključilo da članovi veća treba da se zauzmu za osnivanje pogonskih radničkih saveta gde je to moguće i da aktiviraju na tom poslu članove sreskih i opštinskih veća proizvođača i radničkih saveta privrednih organizacija u kojima postoje uslovi za osnivanje pogonskih radničkih saveta. Pored toga, Veće je raspravljalo o korišćenju sredstava i rasporedu čistog prihoda u 1958 u preduzećima PTT saobraćaja u Zagrebu, Rijeci i Splitu, u Zajednici elektroprivrednih preduzeća Hrvatske u Zagrebu i Železniko-transportnom preduzeću u Zagrebu. Veće je konstatovalo da su pomenute privredne organizacije pravilno postupale pri korišćenju sredstava i rasporedu čistog prihoda u 1958.

Akti koje su domovi usvojili:

Zakon o smeštaju dece u druge porodice osigurava deci bez roditeljskog staranja razvoj u uslovima sličnim onima pod kojima se deca odgajaju kod roditelja. Deca se mogu smestiti u druge porodice u slučajevima smrti roditelja, njihove teške ili neizlečive bolesti koja ih onemogućava da vrše svoju roditeljsku funkciju bez veće opasnosti za život ili zdravlje deteta, zatim ako su roditelji na izdržavanju kazne, kao i u slučajevima kada grubo zanemaruju svoje roditeljske dužnosti. Porodica u kojoj je dete smešteno dužna je da se stara o njegovom moralnom, intelektualnom, profesionalnom i fizičkom odgoju. Zakon predviđa pravo na naknadu troškova za izdržavanje deteta porodici kod koje je dete smešteno. Naknada pada na teret budžeta opštine čiji je organ doneo rešenje o smeštaju deteta. Opština ima pravo na naknadu troškova od lica koja su po zakonu dužna izdržavati dete. Da bi se osigurala pravilna primena zakona, predviđa se vođenje nadzora od strane organa socijalne zaštite narodnog odbora nad zaštitom i odgojem dece koja su smeštena u druge porodice.

Zakon o osnivanju Poljoprivrednog i Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu predviđa da se od 1 januara 1960 dosadašnji Poljoprivredno-šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu podeli na dva posebna fakulteta — Poljoprivredni i Šumarski. Nastavnim planom i programom na Poljoprivrednom fakultetu predviđeno je usmeravanje studija u tri smera: ratarskom, voćarsko-vinogradarsko-vrtlarском i stočarskom. Na Šumarskom fakultetu nastava se takođe usmerava u dva pravca: šumarsko-gospodarskom i drvno-industrijskom. Zakon određuje na koji će se način izvršiti odvajanje fakulteta i kako će se rasporediti postojeće ustanove i kadrovi na nove fakultete.

Zakon o fondu za nagrađivanje naučnih radnika osniva fond iz koga će se dodeljivati nagrade za naučne radove. Nagrada »Ruder Bošković« dodeljuje se za naučne radove s područja prirodnih nauka, nagrada »Nikola Tesla« — za naučne radove s područja tehničkih nauka i nagrada »Božidar Adžija« — za naučne radove s područja društvenih nauka. Sredstva za ovaj fond osiguravaju se u budžetu NR Hrvatske. Fondom upravlja odbor koji imenuje Izvršno veće iz redova naučnih i drugih javnih radnika. Nagrade dodeljuje odbor fonda 1 maja svake godine za naučne radove objavljene ili završene u prethodnoj godini.

Zakon o nastojnicima zgrada reguliše radne odnose nastojnika zgrada u skladu s načelima Zakona o radnim odnosima. Zakonom se određuje koje poslove obavlja nastojnik zgrade, koje zgrade moraju imati nastojnika, kako se zasniva radni odnos s nastojnikom, njegov odnos prema organu upravljanja zgradom itd.

Zakon o završnom računu o izvršenju budžeta Narodne Republike Hrvatske za 1958 ustanovljava da ostvareni prihodi u 1958 po budžetu NR Hrvatske iznose 15.551.173,545 din., a rashodi 15.550.373,452 din. i da se višak prihoda u iznosu od 800.093 din. prenosi u 1959 u korist stalnog rezervnog fonda.

Odluka o privremenom finansiranju potreba Narodne Republike Hrvatske za januar i februar 1960 donesena je zbog toga što republički budžet NR Hrvatske nije moguće doneti do 31 decembra 1959. Odlukom je određeno da će se finansiranje potreba u januaru i februaru 1960 vršiti u srazmeri sa izvršenjem budžeta za 1959. Ovlašćeno je Izvršno veće da doneše plan privremenog finansiranja potreba NR Hrvatske za to razdoblje. Za pokriće rashoda po planu privremenog finansiranja zaključuje se kratkoročni kredit kod Narodne banke FNRJ koji će se vratiti Banci na teret prihoda republičkog budžeta za 1960.

Odluka o potvrdi Statuta Sveučilišta u Zagrebu potvrđuje Statut Sveučilišta u Zagrebu, usvojen od Sveučilišnog saveta 15 novembra 1959.

Odluka o potvrdi Uredbe o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog veća Sabora Narodne Republike Hrvatske potvrđuje Uredbu kojom se pri Izvršnom veću formira Uprava za personalne poslove, kao organizaciona jedinica administracije Izvršnog veća, sa zadatkom da vrši poslove u vezi s kadrovskim pitanjima u republičkim organima uprave i ustanovama javnih službi koje osnivaju republički organi ili prema kojima vrše prava i dužnosti određene zakonom.

Odluka o stalnoj državnoj pomoći reguliše pitanje stalne državne pomoći u NR Hrvatskoj. Odlukom se određuje da će uživaoци počasnih penzija, dopunskih počasnih penzija i stalnih mesečnih pomoći, koje su im dodeljene rešenjima Prezidijuma Sabora ili odlukama Sabora, primiti ove iznose kao stalnu državnu pomoć. Odlukom se povišava stalna državna pomoć nekim uživaocima koji su pomoć dosad primali u iznosima nedovoljnim za njihovo najnužnije izdržavanje, dok se onima koji su ostvarili pravo na penziju po postojećim propisima ova pomoć ukida.

Odluka o ovlašćenju Izvršnog veća Sabora za donošenje rešenja o dodeljivanju stalne državne pomoći. Dodeljivanje stalne državne pomoći, koju je dosada svojim odlukama dodeljivao Sabor NR Hrvatske osobama zaslužnim za revolucionarni radnički pokret, Narodnooslobodilačku borbu, izgradnju socijalizma ili razvitak nauke, kulture i drugih društvenokorisnih delatnosti, prenosi se ovom Odlukom u nadležnost Izvršnog veća.

Odluka o razrešenju i izboru članova koje bira Sabor Narodne Republike Hrvatske u Sveučilišni savet i fakultetske savete Sveučilišta u Zagrebu. Razrešuju se dužnosti neki članovi Sveučilišnog saveta i fakultetskih saveta Veterinarskog, Filozofskog i Arhitektonsko-građevinskog-geodetskog fakulteta, a na njihova mesta su izabrani novi članovi.

E. K.

SEDNICE NARODNE SKUPŠTINE NR SLOVENIJE

26 NOVEMBRA 1959

Na jedanaestoj zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača, 26 novembra 1959, Narodna skupština NR Slovenije saslušala je obrazloženja uz predloge Zakona o zdravstvenom osiguranju poljoprivrednih proizvođača, Zakona o nastojnicima i Zakona o radnim odnosima kućnih pomoćnica i bednerki. Skupština je, pored toga, prihvatila Rešenje o izboru članova Izvršnog veća Narodne skupštine NR Slovenije kojim je za nove članove Izvršnog veća izabrala dr. Marijana Dermastiju i Bojana Polaka.

Republičko veće i Veće proizvođača na svojim desetim odvojenim sednicama, 26 novembra 1959, usvojili su Zakon o zdravstvenom osiguranju poljoprivrednih proizvođača, Zakon o nastojnicima i Zakon o radnim odnosima kućnih pomoćnica i bednerki.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je na desetoj sednici, 26 novembra 1959, Zakon o prekršajima javnog reda i mira, Zakon o Višoj tehničkoj školi u Mariboru i Zakon o proglašenju prvog novembra za praznik.

Veće proizvođača, kao isključivo nadležno, usvojilo je na desetoj sednici, 26 novembra 1959, Rešenje o određivanju zastupnika Veća proizvođača Narodne skupštine NR Slovenije u organima Trgovačke komore i Komore za poljoprivredu i šumarstvo NR Slovenije.

Akti koje su domovi usvojili.

Zakon o zdravstvenom osiguranju poljoprivrednih proizvođača određuje da se od 1 januara 1960 u NR Sloveniji uvede zdravstveno osiguranje poljoprivrednih proizvođača. Zakonom je predviđeno osnovno zdravstveno osiguranje, koje je opšte, obavezno i jedinstveno za sve poljoprivredne proizvođače, kao i prošireno, neobavezno zdravstveno osiguranje koje se može uvesti u pojedinim srezovima i opštinama. Troškovi za zdravstvenu zaštitu seljaka se u određenim slučajevima plaćaju u celini iz fondova zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača, a u drugim slučajevima jedan deo troškova snose sami poljoprivredni proizvođači. Fon-

dovi zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača alimentiraju se iz opšteg doprinosa lica koja stvaraju prihode u poljoprivredi i podležu plaćanju poreza, opšteg doprinosa koji plaća svaki poljoprivredni proizvođač za sebe i za svakog osiguranog člana porodice, zatim iz budžetskog doprinosa opštine, sreza i Republike, doprinosa republičkog fonda za reosiguranje kao i iz drugih prihoda. Za sve fondove osnovnog zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača obavezno je reosiguranje pri Republičkom zavodu za osiguranje, pri kome se osniva Republički fond za reosiguranje.

Zakon o nastojnicima reguliše radne odnose nastojnika koji na osnovu ugovora o radu obavljaju nastojničke poslove u stanbenim zgradama. Poslodavac (kućni savet odnosno kućevlasnik) i nastojnik dužni su da zaključe pismeni ugovor o radu na određeno ili neodređeno vreme ili na probu. Visina plate nastojnika određuje se prema njegovom radnom stažu i stručnim kvalifikacijama u skladu s propisima o platama tehničkog osoblja i pomoćnih službenika. Plata može biti mesečna ili na sat, a može se ugovoriti i na akord ili prema normi. Nastojnik ima pravo na plaćeni prekovremeni rad i noćni rad kao i pravo naknade za rad o državnim praznicima. Ako se nastojniku dodeli nastojnički stan, treba to utanačiti ugovorom o radu. Mogu se ugovoriti i druga davanja, naprimer ogrev, osvetljenje itd., koja prestaju prestankom radnog odnosa nastojnika. Zakon sadrži i propise o stručnom usavršavanju, higijensko-tehničkoj zaštiti, o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti nastojnika i o prestanku radnog odnosa.

Zakon o radnim odnosima kućnih pomoćnica i bedinerki detaljno određuje radne odnose kućnih pomoćnica i bedinerki koji se mogu zasnovati pismenim ili usmenim ugovorom o radu. Kućne pomoćnice koje žive sa poslodavcem u zajedničkom domaćinstvu imaju pravo na najmanje osam sati neprekidnog odmora, a ukoliko još nemaju 18 godina — najmanje devet sati. Pored toga, njima treba obezbediti dvaput nedeljno najmanje po pet sati slobodnog vremena. Za pomoćnice koje ne žive u zajedničkom domaćinstvu radno vreme ne sme biti veće od osam sati dnevno. Pomoćnice imaju pravo na plaćeni godišnji odmor prema radnom stažu od 12 — 30 radnih dana, a sem toga i 7 dana godišnje za hitne privatne poslove. Visina plate kućnih pomoćnica se određuje ugovorom o radu u gotovom novcu ili delimično (do 60%) u naturi. Minimalne plate propisuje Sekretarijat za rad Izvršnog veća.

Zakon o prekršajima javnog reda i mira potpuni je i iscrpniji od ranijih zakonskih propisa reguliše pitanja čuvanja mira građana i bezbednosti ljudi i imovine, sakupljanja dobrovoljnih priloga, pitanje priredbi, natpisa na zgradama i bezbednosti vaspitanja maloletnika. Prema težini i posledicama prekršaja i propisanim kaznama, prekršaji se svrstavaju u tri kategorije: od najlakših za koje je predviđena samo novčana kazna do 10.000 din., do najtežih koji se kažnjavaju novčanom kaznom do 20.000 din. ili zatvorom u trajanju do 30 dana. Zakon predviđa i kažnjavanje proterivanjem iz određenog kraja i oduzimanjem predmeta. Za sve prekršaje nadležan je u prvom stepenu opštinski sudija za prekršaje, osim za proterivanje koje izriče sreski sudija za prekršaje.

Zakon o Višoj tehničkoj školi u Mariboru. Osniva se ova škola koja ima zadatak da priprema stručnjake za tehničke poslove za koje je potrebna viša stručna sprema. Škola ima odeljenja za pojedine tehničke struke koja se mogu osnivati i van sedišta škole. Nastava traje 2 godine (4 semestra). Licima koja diplomiraju na ovoj školi priznaje se viša stručna sprema. Slušaoci mogu biti redovni i vanredni. U ovu školu upisuju se na osnovu konkursa lica sa odgovarajućom tehničkom školom, majstorskom školom ili nekom drugom stručnom školom u trajanju od najmanje tri godine, lica sa svršenom školom za odrasle koja obezbeđuje istu spremu, dalje kvalifikovani i visokokvalifikovani

radnici koji ne poseduju spremu navedenih škola ali imaju najmanje tri godine odgovarajuće tehničke prakse i polože prijemni ispit, kao i lica koja su završila neku drugu, najmanje četvorogodišnju školu drugog stepena.

Zakon o proglašenju prvog novembra za praznik. U NR Sloveniji prvi novembar se proglašuje za praznik kao dan uspomena na borbe koji su poginuli ili umrli za oslobođenje slovenačkog naroda i izgradnju socijalizma.

Dr M. P.

SEDNICE NARODNE SKUPŠTINE NR CRNE GORE

11 NOVEMBRA 1959

Na šestoj zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača, 11 novembra 1959, Narodna skupština NR Crne Gore saslušala je ekspozice predstavnika Izvršnog veća o kretanju privrede u Narodnoj Republici Crnoj Gori za period januar—septembar 1959 i usmeni izveštaj izvestioca Odbora za narodnu privredu Republičkog veća o izveštaju Izvršnog veća. Skupština je zatim donela Odluku o potvrđi Uredbe o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog veća, saslušala izveštaj Odbora za preštavke i žalbe o radu Odbora u prvom polugodištu 1959, usvojila izveštaj Administrativnog odbora o materijalno-finaniskom poslovanju Narodne skupštine za period od 1 aprila do 30 septembra 1959 i, na kraju, izabrala za novog člana Odbora za društvena sredstva narodnog poslanika Pavla Lopičića umesto narodnog poslanika Milovana Golubovića.

Republičko veće i Veće proizvođača na svojim sedmim odvojenim sednicama, 11 novembra 1959, usvojili su Odluku o izmenama Društvenog plana Narodne Republike Crne Gore za 1959 i Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu Narodne Republike Crne Gore za 1959.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je na sedmoj sednici, 11 novembra 1959, Zakon o gimnaziji i Zakon o Višoj pomorskoj školi, pošto je prethodno saslušalo ekspozice predstavnika Izvršnog veća uz ove zakonske predloge. Pored toga, Veće je na istoj sednici izabralo za člana Odbora za prosvetu narodnog poslanika Mića Vrbicu umesto narodnog poslanika Milovana Golubovića, a za člana Zakonodavnog odbora narodnog poslanika Dobrila Ojdanić umesto narodnog poslanika Boža Savovića.

Zakon o gimnaziji predviđa gimnaziju kao četvorogodišnju školu opšteg obrazovanja, koja ima zadatak da kod učenika proširuje i produbljuje znanja iz prirodnih i društvenih nauka, i tehničkog obrazovanja; da otkriva i potstiče lične sposobnosti i sklonosti učenika i pomaže im u izboru poziva i da doprinosi daljem intelektualnom, fizičkom, društvenom, moralnom i estetskom vaspitanju učenika radi njihovog osposobljavanja za aktivan društveni život. Vaspitno-obrazovna delatnost sastoji se iz nastave, proizvodnog rada, slobodnih aktivnosti i praktičnih tečajeva. Nastava se sastoji iz opšteg i izbornog dela. Opšti deo nastave je zajednički za sve učenike, a izborni (koji se izvodi od drugog razreda) je namenjen produbljivanju znanja iz društvenih ili prirodnih nauka (za koje se svaki učenik slobodno opredeljuje). Proizvodni rad uvodi se u cilju negovanja kulture rada i razvijanja svesti učenika o društvenoj vrednosti i uzajamnoj povezanosti umnog i fizičkog rada. Slobodnim aktivnostima zadovoljiće se interesovanje učenika za pojedine probleme iz nauke i tehnike, kao i privrednog, društveno-političkog, kulturnog i sportskog života. Praktični tečajevi imaju cilj da učenike osposobe za vršenje određenih poslova u privredi i raznim društvenim službama.

Zakon o višoj pomorskoj školi. Viša pomorska škola osniva se u Kotoru sa zadatkom da sprema kadrove sa višom stručnom spremom za potrebe pomorstva i pomorske privrede i da organizuje i sprovodi nastavu za stručno usavršavanje kadrova u pomorstvu i pomorskoj privredi. Zakon predviđa da ova škola zasad ima samo nautički i brodstrojnijski otek, dok će se statutom škole moći prema potrebi osnivati i drugi oteci. Zakon dalje predviđa uslove upisa i trajanja nastave, ko može biti nastavnik škole, zatim donosi odredbe o organima upravljanja, njihovom sastavu i pravima i dužnostima, kao i odredbe o vršenju nadzora nad školom. Zakonom se predviđa da studije mogu biti i vanredne.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu Narodne Republike Crne Gore (republičkom budžetu) za 1959 godinu. povećava budžetsku rezervu za 100 miliona din. Zakonom su izvršene i izvesne izmene u rasporedu dotacija društvenim organizacijama, s tim što ukupan iznos nije promenjen.

Odluka o izmenama Društvenog plana Narodne Republike Crne Gore za 1959 smanjuje dotaciju budžetskim fondovima za 100 miliona dinara.

A. P.

ORGANI UPRAVE U NARODNIM ODBORIMA

Narodni odbori¹ su osnovni i najviši organi vlasti svojih političko-teritorijalnih jedinica — opštine odnosno srez, a istovremeno i organi društvenog samoupravljanja u opštinama i srezovima. Svoje društvene zadatke oni ostvaruju preko razvijenog mehanizma svojih tela i organa (veća, komisija, saveta i organa uprave). Čitav ovaj mehanizam narodnih odbora organizovan je na bazi načela jedinstva vlasti, na kome se zasnivaju i njihovi međusobni odnosi. U skladu s načelom jedinstva vlasti, upravni organi pristižu iz predstavničkih organa i njima su odgovorni za svoj rad. Međutim, bez obzira na to upravni organi su samostalni u vršenju svojih funkcija, jer je osnova za ostvarivanje te njihove funkcije određena propisima predstavničkih organa.

Pored toga što su samostalni u primeni propisa (u upravnom postupku), upravni organi su istovremeno i stručni organi predstavničkih tela narodnog odbora i njegovih izvršnih-političkih organa. Preko upravnih organa narodni odbor upravlja određenim društvenim poslovima i neposredno primenjuje i izvršava zakone i druge propise prema građanima, privrednim organizacijama i ustanovama. Upravni organi narodnih odbora vrše regulatorne, organizatorske i stručne poslove, i na taj način omogućuju narodnom odboru i njegovim izvršnim organima vršenje njihovih funkcija. Na upravnim organima leže veoma važni društveni zadaci i zbog toga što oni imaju određene kontrolne i zaštitne funkcije, bez kojih ne bi bio moguć uspešan razvitak postojećeg društveno-političkog sistema.

Od uvođenja komunalnog sistema 1955 do danas postignuti su značajni rezultati u organizacionom sređivanju i unapređivanju rada upravnih organa narodnih odbora. Stalnim proširivanjem njihove nadležnosti i nizom drugih mera oni su se učvrstili kao osnovni upravni organi državnog sistema (naročito u opštinskim narodnim odborima). Njihova samostalnost u radu je ojačala, kao što je stalno unapređivan i njihov rad kao stručnih organa koji pripremaju predloge akata i mera i izvršavaju zaključke narodnog odbora, njegovih veća, komisija i saveta.

RAZVOJ

Razvoj upravnih organa u narodnim odborima usko je povezan sa razvikom samih narodnih odbora.

Prvi začeci uprave u narodnim odborima nastali su još u toku Narodnooslobodilačkog rata, kada se uporedo sa stvaranjem narodnooslobodilačkih odbora, prvih organa nove narodne vlasti, počeo da obrazuje i poseban stručni aparat, koji je za njihove potrebe obavljao razne administrativne, stručne i druge poslove. Taj aparat, koji je po svojoj organizaciji i načinu rada odgovarao ratnim uslovima i bio odan Narodnooslobodilačkoj borbi, zamenio je upravni aparat bivših opština i sreskih načelstava.

Posle rata, u periodu 1945—1949, upravne poslove su vršili sami izvršni odbori narodnih odbora. Prema Opštem zakonu o narodnim odborima iz 1946, izvršni odbor narodnog odbora je kolektivno vršio sve upravne poslove koji su mu bili stavljeni u nadležnost, s tim što je samo neke od njih mogao da vrši preko odeljenja odnosno oteka koji su bili obrazovani za pojedine grane uprave, a kojima je na čelu bio član izvršnog odbora — poverenik. U to vreme i sekretar narodnog odbora

je bio izborno lice. Profesionalni službenici zaposleni u narodnim odborima smatrali su se samo stručnim saradnicima narodnog odbora odnosno njegovog izvršnog odbora, tj. njihova administracija bez gotovo ikakvih samostalnih ovlašćenja. Pravo donošenja rešenja i potpisivanja akata pripadalo je samo predsedniku, sekretaru i poverenicima.

Obavljanje upravnih poslova bilo je na sličan način regulisano i Opštem zakonom o narodnim odborima iz 1949, jer su i po njemu izvršni odbori vršili sve upravne poslove, osim onih koji su bili stavljeni u nadležnost plenuma odbora. Za upravljanje poslovima pojedinih grana državne uprave postojali su, pored izvršnog odbora, u svim narodnim odborima (osim mesnih) povereništva, planska i kontrolna komisija i sekretarijat narodnog odbora.

Upravni postupak vodio je nadležni poverenik, a u narodnim odborima bez povereništava predsednik i sekretar odbora. Kao unutrašnje organizacione jedinice i službe unutar povereništava i komisija mogli su se osnivati: sektori, uprave, direkcije, ustanove, uredi, odeljenja, oteci, referati, grupe i službe. U to vreme upravni aparat u narodnim odborima pokazivao je tendenciju stalnog povećavanja, kao što je bio slučaj i sa republičkim i saveznm organima uprave.

Donošenjem Zakona o upravljanju privrednim preduzećima od strane radnih kolektiva juna 1950 počinje da se menja i uloga državnog aparata. Tada je otpočeo i proces decentralizacije tj. prenošenja sve većeg broja funkcija i nadležnosti sa saveznih i republičkih organa na narodne odbore, što je uticalo i na fizičnomiju upravnih organa u narodnim odborima. Te promene su našle svog odraza u Opštem zakonu o narodnim odborima od 1952, kojim su ukinuti izvršni odbori, a obrazovani saveti za pojedine grane srodnih delatnosti narodnog odbora. Ovim zakonom je predviđeno da u administraciji narodnog odbora mogu postojati odeljenja za obavljanje poslova iz delokruga pojedinih saveta, a u manjim narodnim odborima oteci ili referati. Bitno se menjaju status i uloga sekretara narodnog odbora, koji više nije izborno lice (odbornik) već službenik, i to po rangu najviši službenik koga postavlja i razrešava narodni odbor na svojoj sednici.

Opštem zakonom o uređenju opština i srezova od 1955 organi uprave u narodnim odborima dobili su određenu samostalnost u vršenju svojih funkcija. Po tom Zakonu, »narodni odbori vrše upravne poslove iz svoje nadležnosti u sednicama odbora odnosno veća, izvršne i upravne poslove preko svojih saveta, a upravne poslove i preko svojih upravnih organa« (čl. 9).

Prema Zakonu o državnoj upravi od 1956, uprava je funkcija jedinstvene vlasti radnog naroda, koja se vrši preko upravnih organa, ukoliko zakon izričito ne stavlja pojedine poslove u nadležnost drugih organa, samostalnih ustanova i organizacija. Taj Zakon je ustvari konkretizacija određaba Ustavnog zakona od 1953 u pogledu uloge i mesta državne uprave u društveno-političkom sistemu.

Zakon o opštem upravnom postupku od 1956 utvrdio je pravila za rešavanje u upravnom postupku i detaljno razradio položaj stranke pred upravnim organima.

Navedenim propisima, a naročito saveznm i republičkim propisima o nadležnosti narodnih odbora, izvršene su sledeće osnovne promene:

- 1) većina ovlašćenja saveznih i republičkih organa uprave preneti je na upravne organe narodnih odbora, a naročito na upravne organe opštinskih narodnih odbora;
- 2) upravne poslove u narodnim odborima obavljaju, po pravilu, njihovi upravni organi ako propisom nije izričito određeno da u nekoj upravnoj stvari rešavaju narodni odbor, veće ili savet;
- 3) za sve upravne poslove u prvom stepenu nadležni su upravni organi opštinskog narodnog odbora ako zakonom ili drugim propisima nije izričito određeno da o njima rešava upravni organ višeg stepena.

Jačanjem uloge narodnih odbora opština i srezova, pred njihove upravne organe postavljali su se sve značajniji i mnogobrojniji zadaci. To je još više istaklo potrebu da uprava narodnih odbora bude dobro organizovana, da raspolaze sposobnim stručnim kadrovima, dobrom opremom i sl. Međutim, sve

¹ Vidi: »Lokalna samouprava«, »Jugoslovenski pregled« 1957, str. 61—68 (17—24), »Saveti u narodnim odborima«, »Jugoslovenski pregled«, 1957, str. 499—501 (109—111), »Izbori za narodne odbore opština«, »Jugoslovenski pregled«, 1957, str. 507—508 (117—118) i »Odbornici narodnih odbora«, »Jugoslovenski pregled«, 1958, str. 59—60 (21—22).

više se počelo osećati da uprava u narodnim odborima u organizacionom pogledu ne odgovara u potpunosti novim potrebama i da su nužne odgovarajuće mere kako bi se ona osposobila da odgovori zahtevima koji se pred nju postavljaju.

Zbog toga su tokom 1958 vođene opsežne diskusije kako upravu u narodnim odborima učiniti savremenijom i efikasnijom u radu. Odgovarajući organi Saveznog izvršnog veća (Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju i Sekretarijat za opštu upravu) izradili su elaborat »Organizacija i rad uprave narodnih odbora«, u kome je analizirano dotadašnje stanje i istaknuti uzroci zbog kojih uprava ne zadovoljava u potpunosti potrebama, razrađeni principi na bazi kojih bi trebalo izvršiti organizacione promene i istaknuti drugi problemi u vezi s radom uprave u narodnim odborima (metod rada, kadrovski problemi, tehnička opremljenost i sl.). Elaborat je razmotrilo i usvojilo Savezno izvršno veće marta 1959 i na osnovu njega donelo zaključke o opštim načelima za organizaciju i poslovanje uprave u narodnim odborima. Neposredno posle toga usledile su i izmene i dopune Opšteg zakona o uređenju opština i srezova, a republičke narodne skupštine donele su svoje zakone o organizaciji uprave u narodnim odborima.

Ovim propisima u osnovi su rešena najvažnija pitanja organizacije i rada uprave narodnih odbora.

FUNKCIJE ORGANA UPRAVE I SREDSTVA ZA NJIHOVO OSTVARIVANJE

Funkcije upravnih organa u opštinskim narodnim odborima proizlaze iz uloge opštine kao osnovne ćelije u društveno-političkom sistemu Jugoslavije. Upravni organi opštinskih narodnih odbora neposredno primenjuju sve propise, tj. rešavaju u prvom stepenu u upravnom postupku u svim poslovima, ukoliko nešto izuzetno nije dato u nadležnost drugih organa, samostalnih ustanova i organizacija; pripremaju predloge akata i mera o kojima odlučuju narodni odbori i njihovi saveti i izvršavaju njihove zaključke; vrše nadzor u pogledu pridržavanja propisa od strane građana, privrednih i drugih organizacija i ustanova; prate i analiziraju stanje i probleme u pojedinim oblastima života i razvika opštine i daju predloge za njihovo rešavanje; vrše organizatorske poslove koji proističu iz društveno-ekonomskih funkcija opštine (poslovi u vezi sa usmeravanjem i unapređenjem privrede, razvijanjem pojedinih privrednih grana) i, najzad, vrše druge poslove koji se odnose na organizaciju i rad organa društvenog samoupravljanja.

Funkcije sreskih upravnih organa proizlaze iz uloge sreza kao zajednice opština i sastoje se: u vršenju nadzora nad zakonitošću rada upravnih organa opštinskih narodnih odbora; u pripremanju predloga akata i mera o kojima odlučuju narodni odbor sreza i njegovi saveti i staranju o izvršavanju njihovih zaključaka; u vršenju raznih analitičkih i organizacionih poslova i staranju o unapređivanju odgovarajućih službi i stručnog rada službenika opštinskih narodnih odbora.

Upravni organi imaju veliku odgovornost za izvršenje zakona, naročito u upravnom postupku, gde je službenik upravnog organa ovlašćen da samostalno utvrđuje činjenice i da po svom uverenju donosi rešenja i preduzima druge mere saglasno zakonu.

Opšta sredstva kojima upravni organi ostvaruju poslove iz svoga delokruga su sledeća:

1) primena zakona i drugih propisa na konkretne slučajeve putem vođenja upravnog postupka i donošenja rešenja (što je najviše razvijeno kod upravnih organa opštinskih narodnih odbora);

2) staranje o izvršavanju zakona i drugih propisa viših organa, propisa i zaključaka svog narodnog odbora i njegovih saveta — praćenjem njihovog izvršenja, vršenjem inspekciskih službi i nadzornih prava, davanjem objašnjenja za primenu propisa, izdavanjem stručnih uputstava i ukazivanjem stručne pomoći;

3) preduzimanje raznih upravnih radnji i izvršavanje upravnih mera;

4) vršenje administrativno-stručnih poslova za narodni odbor, njegova veća, komisije i savete u vezi sa pripremanjem rada tih organa.

U vezi sa funkcijama upravnih organa narodnih odbora i sa opštim sredstvima kojima oni ostvaruju te funkcije je i pitanje odnosa upravnih organa prema privrednim organizacijama i društvenim službama.

Odnos upravnih organa prema privredi i društvenim službama treba da bude u skladu sa celokupnim našim društveno-političkim sistemom i intencijama njegovog daljeg razvitka. Započeti proces odumiranja državnosti na tim područjima je činjenica koja dolazi do izražaja u vezama između upravnih organa, privrede i društvenih službi. Upravni organi se uglavnom preko saveta narodnog odbora povezuju sa privredom, društvenim službama i organima društvenog samoupravljanja u njima, što ih i same čini važnim javnim službama.

Organi uprave nisu ovlašćeni da se operativno mešaju u rad samoupravnih organa privrednih organizacija i ustanova društvenih službi, jer bi to značilo ograničenje njihovih zakonom utvrđenih prava. Oni mogu prema njima vršiti samo prava i dužnosti određene zakonom, kao što su nadzor nad zakonitošću rada ovih organizacija, donošenje rešenja u upravnom postupku, vršenje analiza o stanju u privrednim organizacijama i davanje narodnom odboru odnosno nadležnom savetu upozorenja i predloga u vezi sa rezultatima takvih analiza.

Ostvarenje funkcije upravljanja privredom i usmeravanje njenog razvitka narodni odbor postiže: donošenjem društvenog plana i mera za njegovo izvršenje; donošenjem propisa za koje je ovlašćen, a kojima se postiže usmeravanje privrede; organizovanjem privrede na svome području (investiciona politika i sl.); vršenjem ekonomskih intervencija (saniranje, davanje garancije za kredit i sl.); vršenjem upravno-nadzornih poslova za koje su narodni odbor i njegovi organi posebno ovlašćeni; davanjem preporuka u vezi sa raspoređivanjem čistog prihoda i korišćenjem sredstava zajedničke potrošnje. U svemu ovome organi uprave vrše neposredno određene poslove, bilo za narodni odbor ili njegove savete, preko kojih se u suštini ostvaruje najveći deo funkcija upravljanja i usmeravanja privrede. Neki organi uprave neposredno vrše poslove u vezi sa upravljanjem i usmeravanjem privrede. Ti su poslovi, pre svega, analitičko-planskog, organizacionog i upravno-nadzornog karaktera. Ako se funkcije organa uprave orijentišu samo na navedene poslove, oni se ne mogu deformisati u birokratske administrativno-operativne organe.

Na sličan način postavlja se i odnos upravnih organa prema društvenim službama (kultura, prosveta, fizička kultura, školstvo, socijalna zaštita, narodno zdravlje i dr.).

Vršenje i način vršenja upravno-nadzornih funkcija prema samostalnim ustanovama i organizacijama utvrđeni su zakonom. Sve mere koje se sprovode prema njima moraju se sprovesti donošenjem rešenja koje mora biti obrazloženo i u njemu istaknuto na osnovu kojeg je propisan akt donet. Postoji pravo žalbe na sva akta, bez obzira da li se radi o upravnim aktima ili aktima po pravu nadzora.

RAD NA ORGANIZACIJI UPRAVE U NARODNIM ODBORIMA U 1959

Struktura upravnih organa u narodnim odborima i njihova unutrašnja organizacija utvrđena prelaskom na novi komunalni sistem 1955 sa manjim korekturama bila je u primeni sve do 1959. Ta organizacija je bila prilično shematska, jer se vršila na bazi kategorizacije opština i srezova kao nerazvijenih (malih), srednje razvijenih i najrazvijenijih (velikih). U sasvim malim opštinskim narodnim odborima uprava je bila organizovana u vidu sekretarijata narodnog odbora kao jedinstvenog organa uprave, u kome su bile objedinjene sve upravne grane. U srednje razvijenim opštinama kao organi uprave mogli su postojati: odeljenja, otseci, uprave, inspektorati, upravne ustanove i dr.

U ovim opštinama najčešće je u praksi postojala ovakva struktura organa uprave: odeljenje za opštu upravu i unutrašnje poslove; odeljenje za finansije; odeljenje za komunalne i stanbene poslove; odeljenje za rad; odeljenje za prosvetu i kulturu; odeljenje za narodno zdravlje; odeljenje (ili otek) narodne odbrane; sanitarni inspektorat; uprava za puteve.

U opštinskim narodnim odborima najrazvijenijih opština broj upravnih organa bio je veliki, a neki od njih su bili organizovani u formi sekretarijata za pojedine grane uprave, sa mnoštvom unutrašnjih organizacionih jedinica.

Karakteristika te organizacije bio je veliki broj samostalnih organa, iako je ponekad u njima bio neznatan broj službenika.

Pored ovih organa, od 1955 obrazovani su i mesni uredi (mesne kancelarije). Prema podacima za 1959, u Jugoslaviji je bilo 3.349 mesnih ureda i to: u Makedoniji 222, Crnoj Gori 83, Sloveniji 299, Bosni i Hercegovini 411, Hrvatskoj 447 i Srbiji 1.877.

Za strukturu upravnih organa sreskih narodnih odbora karakteristično je da je dobrim delom bila već prejudicirana, unapred utvrđena republičkim ili savezним zakonima, sa velikim brojem organa i unutrašnjih organizacionih jedinica.

U sreskim narodnim odborima struktura upravnih organa većinom je izgledala ovako: 1. Sekretarijati: za unutrašnje poslove; za finansije; za privredu i komunalne poslove; za poljoprivredu i šumarstvo; za prosvetu i kulturu; za zdravlje i socijalnu zaštitu; za rad; za opštu upravu; za narodnu odbranu. 2. Upravne ustanove: sreski zavod za plan; sreski zavod za statistiku; uredi za kaptastar (više njih). 3. Direkcije: direkcija za puteve. 4. Inspektorati: sreski sanitarni inspektorat; sreski inspektorat rada; sreski tržišni inspektorat; sreski građevinski inspektorat. 5. Posebni sreski organi: sreski biro za posredovanje rada; sresko javno pravobranioštvo; sreski sudija za prekršaje; veća za prekršaje; disciplinski sud.

U periodu od 1955 do 1959 upravni organi narodnih odbora znatno su poboljšali svoj rad i organizaciono se učvrstili. Njihov najveći nedostatak u tom razdoblju bio je u tome što je njihova organizacija dobrim delom bila sprovedena na principu resorne podele poslova, što je i dovelo do obrazovanja velikog broja organa, unutrašnjih organizacionih jedinica i velikog broja rukovodećih radnih mesta. Takva organizacija je smanjivala efikasnost u radu upravnih organa, slabila njihov politički autoritet, nepovoljno se odražavala na radnu disciplinu, objedinjavanje i koordinaciju njihovog rada i činila upravu neekonomičnom. Nagomilavanje velikog broja službenika u pojedinim organima imalo je za posledicu da su se ovi često nepotrebno uplitali u rad samostalnih ustanova i organizacija. Uzroci za ovakvo stanje uglavnom su ležali u tendenciji saveznih i republičkih resornih organa uprave da u svakom narodnom odboru imaju svoj samostalni upravni organ, što je vodilo usitnjavanju organizacije i stvaranju velikog broja organa i organizacionih jedinica, i u platnom sistemu gde je element položajnih plata stvarao tendenciju povećavanja broja rukovodećih službenika.

Organizacija upravnih organa u narodnim odborima^a nije zadovoljavala ni iz drugih razloga: nepostojanje utvrđenih principa za organizaciju (postojeći zakoni su sadržavali samo najopštije principe o vrstama i načinu formiranja pojedinih organa i organizacionih jedinica), usled čega se organizacija stvarala u priličnoj meri stihiski; upravni organi nisu bili kadrovski dovoljno osposobljeni za vršenje svojih funkcija, službenici u upravnim organima bili su često nedovoljno zaposleni. Nedostaci organizacione strukture, rukovođenja i metoda rada radali su stalnu tendenciju za povećanjem broja službenika; upravni organi su bili nedovoljno efikasni i ekspeditivni, a postupak često nepotrebno komplikovan; malo se pažnje poklanjalo racionalizaciji radnog procesa i unapređenju poslovanja; tehnička opremljenost upravnih organa bila je slaba i sl.

Ovi problemi neodložno su zahtevali da se pristupi reformi uprave u narodnim odborima u pravcu prilagođavanja funkcija i organizacije uprave stepenu razvoja komunalnog sistema i društvenog samoupravljanja.

Pri utvrđivanju principa za novu organizaciju upravnih organa pošlo se od načela podele zadataka i poslova prema srodnosti (materiji) i po funkciji i od načela pune zaposlenosti službenika.

Na osnovu principa podele po srodnosti, svi poslovi u opštinskoj odnosno sreskoj upravi svrstavaju se u nekoliko grupa: unutrašnji poslovi; privredni poslovi; finansije; rad i radni odnosi; komunalni, građevinski i stanbeni poslovi; prosveta i kultura sa školskom i fizičkom kulturom; socijalna zaštita; narodna odbrana; opšta uprava.

Podela poslova po funkciji stvara sledeće grupacije: upravno-pravni; ekonomsko-analički; organizaciono-kadrovski i administrativno-tehnički i kancelariski poslovi.

Grupisanje poslova po srodnosti služi kao osnov za formiranje organa uprave, a grupisanje poslova po funkciji pretežno za formiranje unutrašnjih organizacionih jedinica.

Primenom principa pune zaposlenosti službenika izvršeno je spajanje više grupa poslova u okviru jednog organa odnosno jedne organizacione jedinice, tj. ostvarena je koncentracija poslova iz više oblasti odnosno grana uprave u jednom organu odnosno jednoj organizacionoj jedinici. Ta koncentracija poslova može se vršiti uglavnom na tri načina: koncentracija po srodnosti poslova, koncentracija po stručnosti potrebnoj za vršenje poslova na pojedinim radnim mestima i koncentracija na bazi kvantitativnih kriterija.

Po srodnosti poslovi se koncentrišu zato što su međusobno povezani ili zato što su u pitanju slična upravna područja. Naprimera: poslovi opšte uprave, privredni poslovi, finansijski poslovi i poslovi društvenih službi (školstvo, prosveta, kultura, zdravstvo, socijalna politika). U manjim opštinskim narodnim odborima ovi poslovi se mogu koncentrisati u svega jednom organu uprave — sekretarijatu narodnog odbora.

Koncentracija poslova po stručnosti potrebnoj za njihovo vršenje može takođe da se izvrši, naročito u manjim opštinskim odborima. Naprimera, uz radno mesto pravnik mogu se vezati svi poslovi koji su u širem i užem smislu pravni poslovi (vođenje upravnog postupka gotovo u svim granama, imovinsko-pravni poslovi, upravno-politički poslovi, službenički sistem i sl.). Uz poslove radnog mesta ekonomiste mogu se vezati svi ekonomsko-privredni poslovi u narodnom odboru kao što su: planiranje, budžetski sistem, ekonomske analize i sl.; uz radno mesto građevinskog inženjera ili građevinskog tehničara svi poslovi u vezi sa komunalnim gazdinstvom, građevinarstvom, urbanizmom i dr. Po tom principu može se vršiti i unutrašnja organizacija pojedinih upravnih organa. U odeljenju za privredu, naprimera, može da postoji upravno-pravni referat za sve upravno-pravne poslove u užem i širem smislu. Isto tako može postojati referat za opšte ekonomske poslove koji će vršiti sve poslove u vezi sa planiranjem, izradom analiza i sl. Treću grupu sačinjavaju referati po pojedinim granama unutar toga odeljenja (naprimera za robni promet, za poljoprivredu, za rad i radne odnose, za industriju i zanatstvo i sl.).

Svi ovi principi utvrđeni u Zaključcima Saveznog izvršnog veća i republičkim zakonima o organizaciji uprave u narodnim odborima široko su popularisani u prvoj polovini 1959 putem raznih savetovanja, seminara i kurseva ne samo sa rukovodećim i službeničkim kadrom iz narodnih odbora, već i sa političkim rukovodstvima opština i srezova.

Tokom cele 1959 intenzivno se radilo u čitavoj zemlji na sprovođenju tih principa u život, tj. prikupljani su podaci koji su od uticaja na organizaciju, snimani radni postupci, analizirani prikupljeni podaci i izrađeni referati i predlozi za novu organizaciju i sistematizaciju.

FORME I ORGANIZACIJA ORGANA UPRAVE

Prema principima utvrđenim u toku rada na novoj organizaciji upravnih organa u narodnim odborima i odgovarajućim republičkim zakonima, narodni odbori utvrđuju ovu organizaciju samostalno — opštinskim odnosno sreskim statutima, a unutrašnju organizaciju upravnih organa i sistematizaciju radnih mesta — svojim odlukama.

Organi uprave u narodnim odborima su osnovni i posebni. Osnovni su oni koji vrše upravne poslove iz oblasti uprave za koju su osnovani. Posebni organi su oni koji se nalaze u sastavu osnovnog organa ili pod njegovim nadzorom. Razlika između osnovnih i posebnih organa je u

njihovoj nadležnosti i stepenu samostalnosti. Dok osnovni organi vrše sve upravne poslove iz odgovarajuće oblasti uprave, dotle posebni organi vrše samo one poslove koji su im izričito dati u nadležnost.

U narodnim odborima mogu biti zastupljene sledeće vrste upravnih organa:

1) U narodnim odborima opština:

Osnovni organi: sekretarijati narodnog odbora, odeljenja, a izuzetno i otseci.

Posebni organi: uprave, direkcije, upravne ustanove, komisije i mesni uredi.

2) U sreskim narodnim odborima:

Osnovni organi: odeljenje, a izuzetno i sekretarijati.

Posebni organi mogu biti isti oni kao i kod opštinskih narodnih odbora, osim mesnih ureda. U sreskim narodnim odborima posebni organi uprave mogu biti i inspektorati.

Sekretariat narodnog odbora kao osnovni organ uprave po pravilu se pojavljuje u opštinskim narodnim odborima kao jedinstveni upravni organ. U njemu je koncentrisano vršenje svih upravnih poslova (puna koncentracija). Starešina sekretarijata je sekretar narodnog odbora. Pored sekretarijata kao jedinstvenog organa uprave opštinskog narodnog odbora ne mogu postojati drugi organi uprave, osim oteka narodne odbrane i mesnih ureda.

Odeljenje može da se organizuje u opštinskom narodnom odboru ako obim poslova u dve ili više srodnih grana uprave i broj službenika koji je potreban za njihovo vršenje to zahtevaju. Uslov za obrazovanje odeljenja je da je obim poslova toliki da je za njihovo vršenje potrebno najmanje dva oteka ili jedan otek i tri samostalna referata kao unutrašnje organizacione jedinice, odnosno da pored starešine ima najmanje šest stručnih službenika.

U sreskim narodnim odborima uprava se, po pravilu, organizuje u vidu odeljenja, dok se sekretarijati mogu obrazovati samo izuzetno za pojedine ili srodne grane uprave ili ako se radi o organima koji, s obzirom na obim poslova i broj službenika, obuhvataju najmanje dva odeljenja kao unutrašnje organizacione jedinice.

Otek kao osnovni organ uprave može postojati samo izuzetno u opštinskim narodnim odborima i to za poslove narodne odbrane, kada nema uslova da se za te poslove obrazuje odeljenje.

Uprava se obrazuje za vršenje određenog dela poslova iz delokruga osnovnog organa, pod uslovima da je za vršenje tih poslova potrebna posebno organizovana služba i da postoji potreba za određenim obimom samostalnosti u obavljanju poslova. Za organizovanje uprave uslov je i to da pored šefa ima najmanje tri stručna referenta.

Direkcija se formira kada je vršenje upravnih poslova povezano sa privrednim poslovima. Pored toga, moraju biti ispunjeni i neki drugi uslovi (potreba posebno organizovane službe za vršenje tih poslova, samostalnost u vršenju službe i sl.). Kvantitativni kriterij za organizovanje direkcije je da ima, pored starešine, najmanje jedan otek i dva samostalna referenta ili najmanje pet stručnih službenika. Direkcija može imati i svojstvo pravnog lica, što se utvrđuje statutom ili odlukom o organizaciji upravnih organa.

Upravna ustanova je organ koji proučava, istražuje i obrađuje naučnim metodama pitanja iz određene oblasti za potrebe narodnog odbora i njegovih organa, kao i za potrebe saveznih i republičkih organa. Takve ustanove su, naprimer, zavodi za plan, zavodi za statistiku, uredi za katastar i dr.

Komisije se kao posebni upravni organi organizuju radi vršenja određenih upravnih poslova koji su od interesa za dva ili više organa uprave ili koji spadaju u delokrug pojedinog organa, a po svojoj prirodi zahtevaju kolektivno rešavanje. Komisije se osnivaju kada je to određeno saveznim ili republičkim propisima. Međutim, narodni odbor može osnivati komisije i po sopstvenom nahođenju, ali samo za obavljanje poslova utvrđenih njegovim propisima. Komisije koje imaju svojstvo organa uprave, a predviđene su saveznim

ili republičkim propisima, jesu, naprimer, kadrovska komisija, komisija za službeničke poslove, komisija narodne odbrane, komisija za stipendije, komisija za reviziju investicionih programa i dr.

Inspektorat se može formirati samo u sreskim narodnim odborima i to pod uslovom da je za vršenje određenih inspekcionijskih poslova potrebna posebno organizovana stručna služba i određena samostalnost, kao i da, pored šefa inspektorata, u njemu rade još najmanje četiri inspektora.

Mesni uredi (mesne kancelarije) osnivaju se samo u opštinskim narodnim odborima kao njihovi istureni organi za određeno uže područje radi približavanja određenih opštinskih službi građanima.

Unutrašnje organizacione jedinice upravnih organa utvrđuju se aktima o unutrašnjoj organizaciji ovih organa. Unutrašnje organizacione jedinice su:

Odeljenja predstavljaju najkrupnije unutrašnje organizacione jedinice koje se formiraju u upravnim organima u kojima postoji veći obim i značaj poslova i kada je u njihovom radu potrebna određena veća samostalnost. Odeljenje se obrazuje za vršenje međusobno povezanih poslova pod uslovom da su poslovi takvog obima da je za njihovo vršenje potrebno najmanje dva oteka ili najmanje jedan otek i tri samostalna referata ili najmanje šest stručnih službenika, pored načelnika odeljenja. Odeljenja se organizuju samo u onim narodnim odborima čiji su organi uprave organizovani u formi sekretarijata.

Otseci se obrazuju za pripremanje, obrađivanje i izvršavanje određene uže grupe srodnih poslova, ali im se mogu davati i izvesna samostalna ovlašćenja. Da bi se otek mogao obrazovati kao organizaciona jedinica, uslov je da, pored šefa oteka, ima najmanje tri stručna službenika.

Biroi se obrazuju pod istim uslovima kao i otseci. To su organizacione jedinice za vršenje administrativnih i stručnih poslova. Naprimer, biro sekretara narodnog odbora pored administrativnih i stručnih poslova iz delokruga sekretara obavlja i poslove u vezi sa pripremanjem sednica narodnog odbora, odborničkih komisija i sl.

Referati su radne jedinice unutar oteka odnosno odeljenja. Referati mogu da budu i organizacione jedinice (samostalni referati). Takav referat je neposredno podređen starešini organa uprave u čijem se sastavu nalazi.

POLOŽAJ ORGANA UPRAVE U NARODNOM ODBORU

Položaj upravnih organa opštinskog i sreskog narodnog odbora određen je njihovim odnosima, pravima i obavezama prema narodnom odboru, njegovim većima i komisijama, savetima, predsedniku i sekretaru odbora, kao i odnosima između organa istog narodnog odbora i između organa višeg i nižeg stepena.

ODNOS PREMA NARODNOM ODBORU, VEĆIMA I KOMISIJAMA. Narodni odbor utvrđuje organizaciju svojih upravnih organa u skladu s konkretnim uslovima i potrebama. Pored toga, on utvrđuje i njihovu unutrašnju organizaciju, sistematizaciju radnih mesta i poslovnik o njihovom radu. Narodni odbor, takođe, postavlja i razrešava rukovodeće i neke druge službenike u svojim upravnim organima (sekretara odbora, šefove upravnih organa, inspektore, sudije za prekršaje i dr.). Godišnjim predračunima, koji su sastavni deo opštinskog odnosno sreskog budžeta, narodni odbor određuje materijalnu osnovu i domen rada svojih upravnih organa.

Narodni odbor se stara o efikasnom i ekonomičnom radu svoje uprave, razmatra povremeno njen rad i preduzima mere u cilju njegovog usavršavanja i poboljšanja. On se takođe stara o obezbeđenju uslova za rad svojih upravnih organa, o potrebnom kadru i njegovom usavršavanju, o smeštaju, inventaru i sl.

Upravni organi narodnog odbora su istovremeno i stručne službe samog narodnog odbora, njegovih veća, komisija i saveta. Upravni organi pripremaju za njih predloge akata i mera o kojima će raspravljati i odlučivati i izvršavati njihove zaključke. Narodni odbor daje svojim upravnim organima smernice za rad, koje moraju biti pismeno utvrđene. Upravni organi su za svoj celokupni rad odgovorni narodnom odboru kao predstavničkom telu. U tom cilju sekretar narodnog odbora dužan je da na zahtev odbora ili najmanje jednom šestomesečno podnese izveštaj narodnom odboru o stanju, organizaciji i poslovanju organa uprave. Izveštaje narodnom odboru dužni su podneti neposredno i pojedini upravni organi na zahtev odbora ili kad je to zakonom posebno predviđeno (naprimer, javno pravobranioštvo, sudija za prekršaje, disciplinski sud i dr.).

Sekretar narodnog odbora dužan je da se pod rukovodstvom predsednika odbora brine o pravilnom pripremanju sednica narodnog odbora, da prisustvuje sednicama odbora, veća, a po mogućnosti i odborničkih komisija. Tu obavezu imaju i starešine upravnih organa kada se na sednicama raspravlja o pitanjima iz delokruga organa uprave kojima oni stoje na čelu. Starešine upravnih organa dužne su da većima odnosno odborničkim komisijama daju objašnjenja o nacrtima propisa i podnetim predlozima, o preduzetim merama, kao i obaveštenja o radu organa uprave i drugim pitanjima iz njihovog delokruga.

Narodni odbor rešava u upravnom postupku samo izuzetno na svojim sednicama, kada je to propisom izričito određeno. U tim slučajevima narodni odbor odnosno veće rešava zaključkom, na osnovu koga sekretar izdaje upravni akt. Narodni odbor ne može akte svojih organa uprave donete u upravnom postupku menjati, ukidati ili poništavati, jer to pravo pripada samo upravnim organima šire političko-teritorijalne jedinice. Ali, narodni odbor može poništavati i ukidati akte svojih upravnih organa donesene van upravnog postupka.

ODNOS PREMA SAVETIMA NARODNOG ODBORA. Dok narodni odbor prema svojim upravnim organima ima organizaciona, budžetska i personalna prava, dotle savetima pripadaju uglavnom nadzorna prava.

Saveti prate celokupni rad organa uprave u oblasti koja spada u njihov delokrug. Oni razmatraju i usmeravaju rad odgovarajućeg organa uprave, i vrše nadzor nad tim radom u pogledu sprovođenja svojih zaključaka. Najmanje jedanput u šest meseci saveti pretresaju izveštaje o radu i problemima odgovarajućeg osnovnog organa uprave i organa u njegovom sastavu.

Upravni organi izvršavaju sve zaključke saveta i vrše stručne poslove za njihove potrebe, pripremaju predloge akata i mera o kojima saveti rešavaju i obavljaju sve druge administrativno-tehničke poslove za savet. Sekretar narodnog odbora određuje iz reda stručnih službenika odbora sekretara svakog saveta. Zadatak sekretara saveta je da prikuplja i administrativno-tehnički sređuje materijale koji se upućuju savetima na razmatranje; stara se o tome da se materijali pre sednice saveta stručno obrade, pripreme i umnože; pomaže predsedniku saveta u pripremanju dnevnog reda i sazivanju sednice, vodi zapisnik na sednicama saveta i obrađuje pravne akte donete na sednicama.

Saveti ne mogu menjati, ukidati ili poništavati akta upravnih organa doneta u upravnom postupku, ali mogu obustaviti od izvršenja akte ovih organa donete van upravnog postupka odnosno predložiti narodnom odboru da se takvi akti ukinu ili ponište. Kada je propisom izričito određeno da saveti rešavaju u upravnom postupku, oni o tome rešavaju na sednici zaključkom, na osnovu kojeg odgovarajući organ uprave izdaje upravni akt.

Starešine upravnih organa odnosno starešine odgovarajućih organizacionih jedinica obavezni su da prisustvuju sednicama saveta i da tom prilikom daju objašnjenja i obaveštenja iz rada upravnog organa odnosno službe. Sednici saveta dužni su da prisustvuju i drugi stručni službenici kada to savet zahteva. Saveti i organi uprave su u stalnoj međusobnoj saradnji dajući jedni drugima inicijativu za rad. Ako su odgovarajući organ uprave i sekretar

saveta pravilno shvatili svoju ulogu, i rad saveta je uspešniji. S druge strane, inicijativa saveta i pravilan odnos prema upravnim službama učvršćuje kod njih disciplinu i odgovornost u radu, što takođe doprinosi da rad upravnih organa bude što uspešniji i pravilniji.

ODNOS PREMA PRETSEDNIKU NARODNOG ODBORA. Predsednik narodnog odbora nije starešina upravnih organa, ali je u skladu sa svojom izvršno-političkom funkcijom odgovoran za njihov rad i ima izvesna politička ovlašćenja prema upravi. Međutim, predsednik odbora (a to važi i za potpredsednike ukoliko postoje) ne treba da postane stvarni šef upravnih organa. Odnosi predsednika prema upravnim organima određeni su njegovim pravima i dužnošću da vrši opšti nadzor nad radom upravnih organa, da se stara da oni izvršavaju savezne, republičke i druge propise, zaključke narodnog odbora i njegovih saveta, i da u izvršavanju propisa i zaključaka sprovode politiku koju je narodni odbor usvojio.

Predsednik odbora može od sekretara odbora i starešina organa uprave zahtevati da pripreme nacrt propisa i drugih akata o kojima raspravljaju i rešavaju narodni odbor, njegova veća, komisije i saveti, kao i da se prouče pojedina pitanja, pripreme određeni referati, elaborati, analize i sl. Predsednik je takođe ovlašćen da zahteva da mu sekretar odbora ili pojedine starešine upravnih organa podnesu izveštaje u pogledu izvršenja zaključaka i smernica narodnog odbora, njegovih veća i saveta i izveštaje o programu rada upravnih organa, o izvršenju propisa, zaključaka i smernica.

U mnogim pitanjima sekretar narodnog odbora je pomoćnik predsednika odbora, jer mu pomaže u pripremi sednica narodnog odbora, veća i odborničkih komisija i u usklađivanju rada pojedinih komisija i saveta.

Predsednik ima određena disciplinska i personalna ovlašćenja prema sekretaru i starešinama organa uprave. U slučaju njihove sprečenosti ili odsutnosti on određuje lica koja će ih zamenjivati.

Predsednik ima i određena nadzorna prava u odnosu na upravne organe. On može obustaviti od izvršenja svaki akt sekretara odbora i upravnih organa donet van upravnog postupka i predložiti narodnom odboru da o njemu odluči.

ODNOS ORGANA UPRAVE I SEKRETARA NARODNOG ODBORA. Sekretar ima veoma značajnu ulogu u odnosu na organe uprave narodnog odbora, koja je na osnovu novih propisa u priličnoj meri ojačana u odnosu na ranije stanje. Iako su organi uprave samostalni u svom radu, njihova samostalnost je ipak u izvesnoj meri ograničena ne samo funkcijama narodnog odbora, njegovih veća, predsednika i saveta, već i funkcijom sekretara odbora, naročito njegovim naredbodavnim pravom u raspolaganju budžetskim sredstvima i njegovim personalnim i disciplinskim ovlašćenjima. Iako svaki upravni organ ima svog starešinu, sekretar se u izvesnim odnosima pojavljuje i kao šef uprave u celini, jer on koordinira rad uprave kako u odnosu prema narodnom odboru tako i prema višim organima; obezbeđuje njihovu međusobnu saradnju i primenu jedinstvenih načela u organizaciji i metodima njihovog rada.

Uloga sekretara zavisi dobrim delom i od toga kako je organizovana uprava narodnog odbora. Ako je uprava organizovana u vidu sekretarijata narodnog odbora kao jedinstvenog organa (kako je to po principu pune koncentracije poslova sprovedeno u znatnom broju opštinskih narodnih odbora), onda je sekretar i neposredni starešina tog organa i u njegove dužnosti spadaju: organizacija rada u sekretarijatu, staranje o pravilnom rasporedu poslova na pojedine organizacione jedinice, staranje o punoj zaposlenosti službenika i radnoj disciplini, obezbeđenje blagovremenog, pravilnog i zakonitog rada i sl. Međutim, ako je uprava organizovana u vidu više osnovnih organa uprave (sekretarijata odnosno odeljenja ili oteka), sekretar narodnog odbora ne vrši funkciju neposrednog šefa, već samo opšteg šefa uprave narodnog odbora kao celine.

Funkcije i ovlašćenja sekretara narodnog odbora u odnosu na organe uprave sastoje se naročito u sledećem:

1) Sekretar koordinira i usklađuje rad upravnih organa. Tu svoju ulogu on može da ostvaruje na razne načine zavisno od postojećih uslova (razvijenosti organizacije uprave i sl.). Po pravilu sekretar ima u tom cilju određene instrumente pomoću kojih neposredno vrši tu ulogu. On je, po pravilu, glavni naredbodavac za izvršenja predračuna odnosno njegovih važnijih stavki. On ima i znatna ovlašćenja u službeničkim odnosno radnim odnosima (određuje raspored korišćenja godišnjeg odmora, odobrava odsustva radnicima i službenicima, član je kadrovske komisije i komisije za službeničke poslove, primenjuje disciplinska ovlašćenja prema službenicima i radnicima — ukoliko neka od njih nisu preneti na starešine organa uprave). Sekretar obrazuje stručne komisije za proučavanje pojedinih pitanja, izradu propisa i dr.; odlučuje o korišćenju i uređenju službenih prostorija, preduzima mere za štednju kancelarijskog i drugog materijala itd.

2) Sekretar se stara o zakonitosti rada upravnih organa. U vezi s tim organi uprave su dužni da mu dostave na mišljenje nacрте akata koje spremaju za narodni odbor, veća ili savete, bilo da se radi o normativnim aktima ili o konkretnim rešenjima. On mora imati uvid i u rešenja koja donose organi uprave van upravnog postupka. Ukoliko ustanovi da su takvi akti nezakoniti, on može obustaviti njihovo izvršenje. Ako pak ustanovi da su takvi akti nepravilni ili da bi usled njihovog izvršenja mogla nastupiti šteta, on može obavestiti predsednika narodnog odbora odnosno predsednika odgovarajućeg saveta da oni preduzmu mere da se ovakvi akti obustave od izvršenja odnosno predlože za poništenje. Ako je rad organa uprave u suprotnosti sa propisima i smernicama odbora i saveta, sekretar je dužan da odmah interveniše i traži od njih da se nepravilnost otkloni.

3) Sekretar obezbeđuje ažurnost i efikasnost u radu upravnih organa. On je u tom pogledu neposredno odgovoran narodnom odboru i predsedniku odbora. O radu organa uprave sekretar podnosi redovne izveštaje narodnom odboru najmanje jedanput u šest meseci.

MEDUSOBNI ODNOSI ORGANA UPRAVE. Upravni organi narodnog odbora i pored svoje samostalnosti predstavljaju jedinstvenu celinu, i kao takvi treba da deluju. U vezi s tim u zakonskim propisima o narodnim odborima i u njihovim statutima naglašeno je da se međusobni odnosi organa uprave u narodnom odboru moraju zasnivati na uzajamnoj saradnji i pomoći.

Organi uprave u okviru čitave zemlje sačinjavaju jedan sistem koji se ne zasniva na hijerarhijskoj povezanosti već na jedinstvu načela njihove organizacije i rada. Odnosi između upravnih organa raznih stepena nisu postavljeni kao odnosi »viših« i »nižih«, »nadređenih« i »podređenih« organa, već se zasnivaju na međusobnim pravima i dužnostima, na ravnopravnoj saradnji i pomoći. Saradnja organa uprave raznih stepena ostvaruje se određenim redom i sistemom. Savezni organi saraduju sa sreskim organima, po pravilu, samo preko republičkih organa, a republički organi sa opštinskim samo preko sreskih organa. Samo izuzetno, kad se radi o prikupljanju naročito važnih i hitnih informacija i podataka, oni se mogu zahtevati i neposredno od organa nižeg stepena.

Organi uprave višeg stepena ne mogu vršiti organizacioni uticaj na organe uprave u narodnim odborima suprotan utvrđenim principima o organizaciji tih organa. Ali oni imaju ne samo pravo nego i dužnosti da putem neobaveznih instrukcija ukazuju na što efikasniju organizaciju i metode rada službi iz svoga delokruga, da organizuju sistematsku razmenu iskustava i da obezbeđuju jedinstvene principe i metode u radu.

Organi uprave raznih stepena saraduju naročito u rešavanju kadrovskih problema, a posebno u uzdizanju stručnih kadrova. U tom cilju u organima uprave višeg stepena (matičnim organima) organizuju se posebne službe koje vode evidenciju i staraju se o obrazovanju kadrova u odnosnoj službi (organizacija škola, seminara, kurseva, ispita i dr.). Ova saradnja ostvaruje se pri utvrđivanju profila kadrova za odgovarajuće službe (školske i stručne kvalifikacije, lične osobine službenika od važnosti za

pojedine službe i dr.). Međutim, narodni odbori su samostalni u odabiranju i postavljanju kadrova koji će raditi u njihovim organima. Samo u određenim službama je predviđena obaveza saglasnost organa višeg stepena prilikom izvesnih postavljenja (naprimer u resoru unutrašnjih poslova, u organima narodne odbrane).

Postoje određeni odnosi i u vršenju službe između organa raznih stepena. Organi višeg stepena imaju pravo da traže podatke i izveštaje o izvršenju propisa, kao i druge podatke i izveštaje koji su posebno utvrđeni propisima za pojedine službe, s tim da traženje tih podataka ne sme da prelazi neophodnu meru i nepotrebno opterećuje organe uprave narodnih odbora.

Posebnim propisima o pojedinim inspekciskim organima, o organima unutrašnjih poslova i narodne odbrane njihova vertikalna povezanost, s obzirom na karakter ovih službi, jače je izražena, a međusobni odnosi organa višeg i nižeg stepena čvršće postavljeni detaljnijim određivanjem međusobnih prava i obaveza.

Organi uprave višeg stepena imaju takođe određena nadzorna prava. Prema Zakonu o opštem upravnom postupku, po žalbi protiv rešenja upravnog organa nižeg stepena, po pravilu, rešava upravni organ višeg stepena, koji na osnovu žalbe takvo rešenje može poništiti, preinčiti ili u potpunosti stvar rešiti u svojoj nadležnosti. Kad je rešenje u upravnom postupku konačno, organ višeg stepena može ga u određenim slučajevima po pravu nadzora poništiti ili ukinuti.

Izuzetno, ako je to određeno propisima, drugostepeni organ može biti neki od organa istog narodnog odbora (naprimer odbor, savet, komisija), a ne upravni organ višeg stepena. Međutim, to može biti samo u slučajevima izričito određenim zakonom ili kada se na osnovu propisa narodnog odbora rešava po slobodnoj oceni.

NEKI REZULTATI SPROVEDENE REORGANIZACIJE

Rezultati akcije na reorganizaciji uprave u narodnim odborima moći će se detaljnije sagledati tek kada se prikupe, srede i analiziraju potrebni podaci.

Međutim, već sada se može konstatovati da je, kao rezultat ove akcije, stvorena kompaktnija i bolje organizovana uprava, jer su obrazovani snažniji upravni organi u kojima je objedinjeno po više grana uprave; postignuta bolja i veća iskorišćenost službeničkog kadra; izvršen bolji raspored poslova i ravnomernije opterećenje službenika; utvrđen bolji metod rada; uprava je u radu postala efikasnija, što dolazi do izražaja u pravilnijem odnosu prema građanima i kvalitetu rada; zaoštren je problem stručnih kadrova odnosno profila kadrova potrebnih upravi; izvršena je racionalizacija izvesnih postupaka i usavršavanje poslovanja; pravilnije je postavljen odnos uprave prema privredi i društvenim službama; tendencija stalnog porasta broja službenika je zaustavljena, iako su poslovi u organima uprave porasli, naročito u opštinskim narodnim odborima.

Organi uprave opštinskih narodnih odbora najčešće su ovako organizovani:

I primer:

- 1) sekretarijat narodnog odbora
- 2) otket narodne odbrane
- 3) sudija za prekršaje
- 4) mesni uredi

- 2) odeljenje za privredu
- 3) odeljenje za finansije
- 4) otket narodne odbrane
- 5) sudija za prekršaje
- 6) mesni uredi

II primer:

- 1) odeljenje za opštu upravu, unutrašnje poslove i društvene službe
- 2) odeljenje za privredu finansije
- 3) otket narodne odbrane
- 4) sudija za prekršaje
- 5) mesni uredi

IV primer:

- 1) odeljenje za opštu upravu i unutrašnje poslove
- 2) odeljenje za finansije
- 3) odeljenje za privredu i radne odnose
- 4) odeljenje za društvene službe
- 5) odeljenje za komunalne poslove
- 6) odeljenje narodne odbrane
- 7) sudija za prekršaje
- 8) mesni uredi.

III primer:

- 1) odeljenje za opštu upravu, unutrašnje poslove i društvene službe

U pogledu vrsta i broja organa uprave u srškim narodnim odborima postoji veća jednoobraznost, a najčešće je organizacija postavljena ovako:

1. Osnovni organi uprave:
 - odeljenje za opštu upravu
 - odeljenje za privredu i radne odnose
 - odeljenje za finansije
 - odeljenje za društvene službe
 - odeljenje za narodnu odbranu
 - sekretarijat za unutrašnje poslove
2. Posebni organi uprave:
 - sreski zavod za plan
 - sreski zavod za statistiku
3. Posebni sreski organi:
 - katastarski uredi
 - prosvetno-pedagoška služba (ili zavodi za unapređenje školstva)
 - direkcija za puteve (u nekim odborima ova služba je van sastava uprave)
 - sresko javno pravobranništvo
 - veće za prekršaje
 - sreski sudija za prekršaje
 - disciplinski sud.

U toku akcije na organizovanju uprave u narodnim odborima preduzet je i niz konkretnih mera u pogledu poboljšanja odnosa upravnih organa prema građanima. Među takve mere spadaju sledeće:

OBRAZOVANJE POSEBNIH SLUŽBI ZA POMOĆ GRAĐANIMA. U znatnom broju narodnih odbora pristupilo se organizovanju službe pravne pomoći u smislu odredaba Zakona o advokaturi, što je preporučeno zaključcima Saveznog izvršnog veća, a razrađeno republikim zakonima. Ova služba obrazuje se u cilju davanja obaveštenja i objašnjenja pravne prirode, pravnih mišljenja i saveta, pružanja pomoći u sastavljanju podnesaka, molbi, žalbi, tužbi i sl.

U većini narodnih odbora obrazovane su prijemne kancelarije koje pomažu građanima u ostvarivanju njihovih prava, u pripremanju jednostavnijih podnesaka, a po potrebi i posreduju između stranaka i odgovarajućih organa.

Obrazovana je i služba koja će raditi na molbama i pritužbama koje građani upućuju bilo narodnom odboru i njegovim organima ili višim organima. Radi se uglavnom o molbama i pritužbama koje se ne rešavaju u upravnom postupku. Ova služba istovremeno radi i za odborničku komisiju za molbe i pritužbe i za predsednika narodnog odbora. Značajna su u tom pravcu nastojanja prilagođavanja radnog vremena u pojedinim službama potrebama građana. U nekim službama koje pretežno rade sa strankama uvedeno je dvokratno radno vreme, tako da privreda što manje trpi zbog odlaska radnika i službenika u organe narodnog odbora. Ovome treba dodati i niz izvršenih racionalizacija koje su usmerene u pravcu što lakšeg ostvarivanja prava građana kod pojedinih organa (organizovanje dostave službe preko pošte, štampanje obrazaca, otvaranje šaltera i sl.).

REŠAVANJE KADROVSKIH PITANJA. Kadrovski problem u organima uprave narodnih odbora jedan je od najvažnijih i najtežih problema. U upravnim organima narodnih odbora u 1955 bilo je 64% službenika sa nižom stručnom spremom, 31,9% sa srednjom i 4,1% sa višom i visokom. A krajem 1958: 44% sa nižom stručnom spremom, 39% sa srednjom, 6,3% sa višom i visokom i 10,7% pomoćnih službenika. Poseban problem predstavlja stručno osposobljavanje i usavršavanje postojećeg službeničkog kadra. Narodni odbori su primili na sebe velike obaveze u pogledu stipendiranja kadrova za svoje službe. Veliki broj službenika narodnih odbora polagao je posebne ispite radi sticanja više stručne spreme i redovne stručne ispite.

Na to su bili stimulirani i obavezni donošenjem Zakona o javnim službenicima. Sve što je učinjeno pokazalo se ipak nedovoljnim, jer na mnogo mesta nema sistematskog rada i planiranog uzdizanja stručnih kadrova. Zato je Zaključcima Saveznog izvršnog veća i odgovarajućim republikim zakonima predviđeno obavezno formiranje kadrovskih komisija u narodnim odborima, čiji je zadatak analiziranje stanja kadrova u upravnim organima narodnih odbora i svim ustanovama javnih službi i privrednih organizacija; planiranje u saradnji sa odgovarajućim organima potreba u kadrovima i pripremanje predloga za stipendiranje kadrova u pojedinim službama i privrednim organizacijama; predlaganje mera za stručno usavršavanje kadrova u organima uprave, javnim službama i privrednim organizacijama; davanje mišljenja o kadrovima koje postavlja narodni odbor. Uporedo sa formiranjem ovih komisija preduzete su odgovarajuće mere i za kadrovsko jačanje i usavršavanje rada kadrovsko-personalnih službi u narodnim odborima kao stručnih službi koje će raditi za ove komisije i za druge kadrovsko-službeničke komisije u narodnim odborima.

USTANOVLJAVANJE SLUŽBI ZA ORGANIZACIJU I UNAPREĐENJE POSLOVANJA. U svim sreskim i većim opštinskim narodnim odborima obrazovana je služba za organizaciju i unapređenje poslovanja. Zadatak ove službe je da stalno prati i analizira organizaciju i poslovanje upravnih organa, da ispituje i predlaže mere za unapređenje organizacije i metoda rada upravnih organa; da im pruža stručnu pomoć u tim pitanjima, kao i da ih upoznaje sa dostignućima nauke u tom pogledu. Ove službe povezuju se u svom radu sa Zavodom za javnu upravu u Beogradu i drugim sličnim institucijama koje se bave problemima javne uprave i njenog unapređenja.

Sve što je dosada učinjeno u pogledu usavršavanja organizacije i metoda rada upravnih organa u narodnim odborima, a posebno sve što je preduzeto u 1959, samo je početak široke akcije na reformi uprave narodnih odbora. Preduzetim merama stvoreni su povoljni uslovi za rad na racionalizaciji organizacije i poslovanja upravnih organa kao i povoljniji materijalni i kadrovski uslovi za stalno unapređivanje uprave u narodnim odborima. Dalji razvitak društvenog samoupravljanja i komunalnog sistema zahteva da se na ovom polju rada više ne zaostaje i da unapređivanje rada uprave bude važan društveni zadatak.

IZVOR: Opšti zakon o narodnim odborima (»Službeni list FNRJ«, br. 43/46); Opšti zakon o narodnim odborima (»Službeni list FNRJ«, br. 49/49); Opšti zakon o narodnim odborima (»Službeni list FNRJ«, br. 22/52); Opšte uputstvo o osnivanju povereništava u sreskim i gradskim narodnim odborima i reorganizaciji upravnog aparata narodnih odbora (»Službeni list FNRJ«, br. 89/48); Uputstvo o tipskoj organizaciji upravnog aparata sreskih i gradskih narodnih odbora — Uputstvo Komiteta za zakonodavstvo i izgradnju vlasti vlade FNRJ od 16. X. 1948 godine; Ustavni zakon o osnovama društvenog i političkog uređenja FNRJ i saveznim organima vlasti (»Službeni list FNRJ«, br. 3/53); Opšti zakon o uređenju opština i srezova (»Službeni list FNRJ«, br. 26/55 i »Službeni list FNRJ«, br. 24/59); Zakon o nadležnosti narodnih odbora opština i srezova (»Službeni list FNRJ«, br. 34/55 i »Službeni list FNRJ«, br. 52/57); Zakon o državnoj upravi (»Službeni list FNRJ«, br. 13/56); Zakon o opštem upravnom postupku (»Službeni list FNRJ«, br. 52/56); Elaborat (organizacija i rad uprave narodnog odbora) raden u sekretarijatu SIV-a za zakonodavstvo i organizaciju i za opštu upravu — izdanje Zavoda za javnu upravu Beograd pod nazivom »Materijali sa seminara o organizaciji uprave i sistematizaciji radnih mesta u narodnim odborima«, 1959; Zaključci Saveznog izvršnog veća o organizaciji i poslovanju organa uprave narodnih odbora od 1959 godine, Republički zakoni o organizaciji uprave u narodnim odborima (»Službeni list NRBiH«, br. 24/59; »Službeni glasnik NRS«, br. 29/59; »Narodne novine« NRH, br. 32/59; »Uradni list NR Slovenije«, br. 22/59; »Službeni vesnik NRM«, br. 34/59; »Službeni list NRCG«, br. 18/59); Zakon o javnim službenicima, »Službeni list FNRJ«, br. 53/57; Zakon o advokaturi, »Službeni list FNRJ«, br. 15/57; Uredba o kancelarskom poslovanju, »Službeni list FNRJ«, br. 50/57.

D. J.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SEDNICE OD 24 DO 26 DECEMBRA 1959

Savezno veće i Veće proizvođača Savezne narodne skupštine, na svojim odvojenim 21. 22 i 23 sednicama, 24. 25 i 26 decembra 1959, usvojili su u svojoj ravnopravnoj nadležnosti Savezni društveni plan i Savezni budžet za 1960. godinu, 7. zakona i 9 odluka. Savezno veće je, pored toga, usvojilo još dva zakona iz svoje isključive nadležnosti i odredilo dopunske izbore u izbornom Srezu Virovitica. Veće proizvođača takođe je odredilo dopunske izbore u izbornim srezovima Kraljevo, Ivangrad i Aleksinac u grupi industrije, trgovine i zanatstva. U oba doma predstavnici Saveznog izvršnog veća dali su odgovore na nekoliko poslaničkih pitanja. Na jedanaestoj zajedničkoj sednici, 24 i 25 decembra, domovi su saslušali ekspoziciju predstavnika Saveznog izvršnog veća uz predlog društvenog plana za 1960. godinu, uz predlog zakona o budžetu, uz predlog budžeta za 1960. godinu i uz predlog zakona o inspekciji rada, i izabrali pet novih sudija Saveznog vrhovnog suda i 59 povremenih sudija Vrhovnog privrednog suda. U vezi s predlogom Društvenog plana govorili su i državni sekretar za poslove robnog prometa, sekretar u Saveznom izvršnom veću za poljoprivredu i šumarstvo i zamjenik sekretara za industriju u istom Veću.

Skupština je na ovoj radnoj sednici donela sledeće pravne akte:

Savezni društveni plan za 1960. godinu. Osnovna karakteristika društvenog plana je vrlo visoka stopa porasta proizvodnje. Saglasno tome, planom se predviđa porast društvenog proizvoda za 8,4%, a nacionalnog dohotka za 8,1% u odnosu na 1959. Porast industrijske proizvodnje predviđa se za 14%, a takođe se predviđa i znatan porast u ostalim privrednim granama. Izvoz robe treba da se poveća za gotovo 20%; u pogledu uvoza predviđa se radikalno smanjenje uvoza hrane i znatno povećanje uvoza za reprodukciju, za poljoprivredu i gotovih proizvoda za ličnu potrošnju. Prema postavkama plana, lična potrošnja povećava se za oko 5% po stanovniku u odnosu na 1959; predviđa se naročito visok porast opšte-društvene potrošnje. Povećanje ukupnih investicija iznosi 7,7% i pri tome se naročito ispoljava pomaganje bržeg razvika privredno nerazvijenih područja. Predviđeno povećanje produktivnosti rada, iskazano u porastu društvenog proizvoda po zaposlenom licu, iznosi 7,1% u odnosu na 1959.

Zakon o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova zasniva se na smernicama postavljenim u Rezoluciji Skupštine o perspektivnom razvoju opšte potrošnje donetoj 1957¹ i polazi od načela da se društveni standard i državni organi moraju finansirati iz ličnog dohotka građana; da sredstva koja proizlaze iz ličnog dohotka pripadaju komuni, a političko-teritorijalnim jedinicama višeg stepena samo ako je to neophodno; da je budžet opšti instrument raspodele i finansiranja svih sredstava koja pripadaju političko-teritorijalnoj jedinici. Budžet donosi predstavničko telo odnosno političko-teritorijalne jedinice, a postupak donošenja budžeta je znatno demokratizovan, naročito pri donošenju budžeta opštine. Zakonom je izvršena temeljita izmena finansiranja ustanova javnih službi i u vezi s tim uvodi se pojam samostalnih ustanova, koje vrše društvene službe, a organizuju se po načelima društvenog samoupravljanja. Ove ustanove svoja finansiska sredstva ostvaruju i raspoređuju svojim finansiskim planom, koji samostalno donosi njihov organ društvenog samoupravljanja. Pored budžeta, zakon predviđa i finansiski program preko koga se finansiraju zadaci čije izvršenje traje duže vreme. Novina je i uvođenje društvenog nadzora nad politikom korišćenja sredstava od strane političko-teritorijalnih jedinica i samostalnih ustanova. Ovaj nadzor vrši predstavnički organ političko-teritorijalne jedinice višeg stepena. Zakon određuje da završni račun i dalje ostaje osnovni instrument preko koga se polaže račun o trošenju sredstava budžeta i o izvršenju postavljanih zadataka.

Savezni budžet za 1960. godinu predviđa prihode u iznosu od 428.260.000.000 din. i u istom iznosu rashode. U poređenju sa 1959. uglavnom su povećani rashodi za ratne invalide za unapređenje privrednih oblasti, za državnu upravu i za narodnu odbranu, dok su smanjeni rashodi na ime učešća narodnih republika u porezu na promet. Budžet je veći za oko 35 milijardi od Saveznog budžeta za 1959.

Zakon o inspekciji rada utvrđuje nadležnosti službe inspekcije rada i određuje da njenom nadzoru podležu sva mesta gde su zaposlena lica u radnom odnosu, kao i ostala lica koja uživaju higijensko-tehničku zaštitu pri radu. Poslove inspekcije rada vrše inspektori rada koji moraju imati određenu stručnu spremu. Inspektori vrše svoje poslove samostalno i donose rešenja u okviru zakonskih ovlašćenja. Organizacija i delokrug službe inspekcije postavljeni su u skladu s načelima propisa o državnoj upravi, pri čemu je ostvareno potrebno povezivanje viših i nižih organa inspekcije.²

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku. Izvršene su izmene u nadležnosti sreskih i okružnih sudova. Dalje, u vezi sa izviđajem predviđa se da i sreski javni tužioci mogu vršiti ovlašćenja okružnog javnog tužioca i proširuju se mogućnosti da stranke prisustvuju prilikom saslušanja svedoka u izviđaju. Zakon kao novo određuje da izricanje kazne strogog zatvora preko tri godine obavezno povlači istražni zatvor. U odredbama o ponavljanju krivičnog postupka predviđa se kao novi razlog za ponavljanje postupka slučaj kad je do presude kojom se tužba odbija došlo usled odustanka javnog tužioca od optužbe, a utvrđeno je da je tužilac pri tome zlopotrebio svoja ovlašćenja. Naročito su značajne izmene u postupku prema maloletnicima, koji je znatno uprošćen. Izmenama se predviđa čvršća saradnja organa starateljstva sa javnim tužilstvom i sudom u cilju rasvetljavanja ličnosti maloletnika, radi pravilnijeg izbora sankcija. Vođenje postupka prema maloletnicima pre suđenja povereno je stalnom sudiji za maloletnike, koji je i pretsednik veća za suđenje maloletnicima. Dalje, predviđa se obavezna odbrana maloletnika u toku celog postupka kad je u pitanju delo iz nadležnosti okružnog suda i dr.

Zakonom o privremenom dopunskom finansiranju izgradnje sudskih zgrada stvaraju se uslovi da se u kraćem roku obezbede dopunska sredstva za izgradnju novih i prepravku i dogradnju postojećih sudskih zgrada i sreskih zatvora. Ova sredstva se obezbeđuju delom iz budžetskih sredstava političko-teritorijalnih jedinica, a delom iz prihoda od sudskih taksa.

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o sredstvima privrednih organizacija omogućuje se privrednim organizacijama da ubuduće mogu svoja sredstva amortizacije koristiti kako za zamenu tako i za investiranje u nova osnovna sredstva.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija sadrži odredbe kojima se za privredne organizacije unutrašnje trgovine na malo ukida primena više stope doprinosa iz dohotka i odredbu prema kojoj pogoni poslovnih saveza zemljoradničkih zadruga i industrijski pogoni poljoprivrednih organizacija raspoređuju ukupan prihod i dohodak po propisima koji važe za delatnost koju ti pogoni vrše.

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o javnim službenicima povećavaju se plate javnih službenika za 10%, od čega povećanje od 6,5% služi za pokriće povećanja stanarine, a ostatak za podizanje životnog standarda. Pored toga, Zakon sadrži odredbe kojima se vrše izmene u sistemu ocenjivanja službenika i rešavaju neka druga pitanja koja je nametnula primena Zakona o službenicima.

Zakon o dopuni Zakona o porezu na lični prihod građana predviđa da se ovaj porez ne plaća na prihode koje građani poklone političko-teritorijalnoj jedinici ili kakvoj organizaciji u humane ili druge opštekorisne svrhe.

Zakon o dopuni Osnovnog zakona o opštinskom prirezu i mesnom samodoprinosu omogućava opštinskim narodnim odborima da mogu izvršiti razrez opštinskog prireza na prihod od šuma po posebnim poreskim stopama.

² Vidi: »Državna uprava«, »Jugoslovenski pregled«, 1957, str. 173—179 (41—47) i »Inspekcije«, »Jugoslovenski pregled«, 1958, str. 335—338 (81—84).

¹ Vidi: »Jugoslovenski pregled«, 1957, str. 474—479 (148—153).

Odlukom o izmeni Odluke o posebnom učešću u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija određuje se na nov način iznos posebnog učešća privredne organizacije u dohotku.

Odluka o izmeni i dopuni Odluke o ograničenju korišćenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih delatnosti proširuje određene povlastice na sve privredne organizacije za proizvodnju građevinskog materijala. S tim u vezi Odlukom o izmenama i dopunama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih delatnosti ustupa se istim organizacijama 50% doprinosa iz dohotka u njihove fondove osnovnih i obrtnih sredstava. Istom odlukom preduzeća za utovar, istovar i uskladištenje robe izjednačuju se u pogledu raspodele dohotka sa preduzećima luka i skladišta.

Odlukom o izmenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite vrši se izmena u pogledu plaćanja kamata na fond osnovnih sredstava za preduzeća luka i skladišta, preduzeća za utovar, istovar i uskladištenje robe i za preduzeća male obalne plovidbe.

REPUBLIČKE NARODNE SKUPŠTINE

SEDNICE NARODNE SKUPŠTINE NR BOSNE I HERCEGOVINE

26 OKTOBRA 1959

Na sedmoj zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača, 26 oktobra 1959, Narodna skupština NR Bosne i Hercegovine usvojila je Izveštaj rektora Univerziteta u Sarajevu o radu Univerziteta za period 1956—1959, Odluku o potvrdi Uredbe o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog veća, Odluku o potvrdi odluka Narodnog odbora Sreza Sarajeva o Upravi za investicije u privredi i o osnivanju Saveta za fizičku kulturu i Odluku o potvrdi Odluke o izmenama i dopunama Statuta Sreza Jajce, zatim izabrala narodnog poslanika Vilka Vinterhalteru za člana Izvršnog veća, po jednog narodnog poslanika za člana Komisije za tumačenje zakona odnosno Odbora za društvena sredstva i izvršila izbor i razrešenje sudija nekih okružnih sudova.

Republičko veće i Veće proizvođača na svojim odvojenim sednicama 26 oktobra 1959 usvojili su Zakon o urbanističkom planu.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je na sedmoj sednici, 26 oktobra 1959, Zakon o osnivanju Tehnološkog fakulteta u Tuzli, Zakon o Visokoj tehničkoj školi za pogonske inženjere mašinske struke u Mostaru, Zakon o komunalnoj inspekciji, Zakon o republičkom fondu za dodeljivanje nagrada za umetnička dela i naučni rad, zatim izveštaj Izvršnog veća o izvršenju preporuke Izvršnog veća NR Bosne i Hercegovine narodnim odborima za formiranje službe pravne pomoći građanima i odluku o prestanku mandata narodnog poslanika Ilije Došena i o određivanju dopunskih izbora u izbornom srezu Bosanski Petrovac. Veće je za narodnog poslanika Saveznog veća Savezne narodne skupštine izabralo narodnog poslanika Čedu Kapora i po jednog novog člana Zakonodavnog odbora i Odbora za prosvetu, nauku i kulturu.

Akti koje su domovi usvojili:

Zakon o osnivanju Tehnološkog fakulteta u Tuzli. Ovim zakonom formiran je prvi fakultet van sedišta Univerziteta u Sarajevu i time, kao i već donesenim zakonima o visokim školama za pogonske inženjere pojedinih struka, započet proces približavanja visokog i višeg školstva industrijskim centrima.

Odlukom o privremenom finansiranju potreba političko-teritorijalnih jedinica u januaru 1960 godine omogućava se finansiranje potreba tih jedinica do donošenja budžeta odnosno odluke o privremenom finansiranju od strane njihovih predstavničkih organa.

Odlukom o prenošenju odobrenih sredstava u okviru Saveznog budžeta za 1959 povećavaju se sredstva za invalidske prinađelnosti ratnih vojnih invalida i za njihovu zdravstvenu zaštitu za pomenutu godinu.

Odlukom o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije za istraživanje nafte daje se odgovarajućim preduzećima ukupan iznos od 820 miliona din. bez obaveze vraćanja za radove na istraživanju nafte.

Odlukom o izmenama Odluke o nagradama i naknadama poslanika Savezne narodne skupštine vrši se povećanje mesečnih nagrada poslanika koji tu nagradu primaju, u skladu sa povećanjima plata svih lica u radnom odnosu, a ukida se nagrada za rad na sednicama domova.

Odlukom o potvrdi uredbi Saveznog izvršnog veća potvrđuju se tri uredbe o izmenama i dopunama koje je donelo ovo veće u vreme između dve radne sesije Skupštine.

Lj. D.

Zakon o Visokoj tehničkoj školi za pogonske inženjere mašinske struke u Mostaru dolazi u skladu sa postojecim propisima o organizovanju i radu inspekciskih službi i određuje da komunalnu inspekciju vrše organi uprave opštinskih narodnih odbora nadležni za komunalne poslove. Gde je obim poslova komunalne inspekcije naročito obiman, narodni odbori mogu imati službenike koji isključivo vrše komunalnu inspekciju. Zakon određuje nadležnost organa inspekcije i niz ovlašćenja tih organa.

Zakon o republičkom fondu za dodeljivanje nagrada za umetnička dela i naučni rad predviđa da se sredstva fonda sastoje iz budžetskih dotacija, poklona, zaveštanja i drugih prihoda. U budžetu NR Bosne i Hercegovine određuju se svake godine sredstva za dotaciju fonda. Fondom upravlja odbor od 15 članova, a predsednika i članove određuje Izvršno veće. Nagrade dodeljuje odbor fonda.

Zakon o urbanističkom planu. Izgradnja i uređenje naselja gradskog karaktera moći će se ubuduće vršiti samo u skladu s urbanističkim planom, dok će se investicioni programi odobravati samo ako su u skladu sa urbanističkim planovima. Donošenje urbanističkih planova dato je u nadležnost opštinskih narodnih odbora s tim da saglasnost na te planove daje sreski narodni odbor. Sva naselja gradskog karaktera treba da imaju urbanističke planove u roku od pet godina od stupanja na snagu ovog Zakona.

28 I 29 DECEMBRA 1959

Na osmoj zajedničkoj sednici oba doma, 28 i 29 decembra 1959, Narodna skupština NR Bosne i Hercegovine saslušala je ekspozee predstavnika Izvršnog veća o predlogu Društvenog plana NR Bosne i Hercegovine za 1960 i o predlogu budžeta NR Bosne i Hercegovine za 1960, usvojila Društveni plan NR Bosne i Hercegovine za 1960, Zakon o budžetu NR Bosne i Hercegovine sa budžetom NR Bosne i Hercegovine za 1960, Zakon o raspodeli prihoda iz zajedničkih izvora, Zakon o završnom računu o izvršenju budžeta NR Bosne i Hercegovine za 1958, Odluku o izmenama i dopunama Društvenog plana NR Bosne i Hercegovine za 1959, Odluku o najvišem postotku stanarine i zakupnine koji se može odrediti kao prihod stanbene zajednice, Odluku o utvrđivanju koji zakoni, odluke i drugi propisi Narodne skupštine nisu u važnosti, Odluku o izmenama Odluke o poslaničkim naknadama i platama za stalne funkcije narodnih poslanika Narodne skupštine Bosne i Hercegovine i izveštaj Administrativnog odbora o pregledu finansijskog i materijalnog poslovanja u vezi sa izvršenjem predračuna rashoda Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine u vreme od I.IV. do 30.IX.1959.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je na osmoj sednici, 28 i 29 decembra 1959, Zakon o ukidanju opština

Stari Grad Sarajevo, Modran i Stanari, Zakon o pomoći žrtvama fašističkog terora, Zakon o izmenama Zakona o bibliotekama, Odluku o izmeni Odluke o osnivanju, ukidanju, sedištu i teritorijalnoj nadležnosti sreskih i okružnih sudova i Odluku o potvrdi izbora Bore Principa za narodnog poslanika Republičkog veća za izborni srez Bosanski Petrovac.

Akti koje su domovi usvojili:

Društveni plan NR Bosne i Hercegovine za 1960. Usvojenim Društvenim planom predviđa se povećanje proizvodnje u industriji i rudarstvu za 14%, u šumarstvu 15%, građevinarstvu 11%, u saobraćaju 5,5% u zanatstvu 11% u odnosu na 1959. Porast ukupne proizvodnje i usluga predviđa se za 10,2%, a nacionalnog dohotka za 9%. Uporedo sa porastom proizvodnje predviđa se porast robnog prometa za 10% i izvoza za 18%. Plan računa s daljim porastom broja zaposlenih za oko 5% i porastom produktivnosti rada za oko 6%. Investiciona ulaganja u privredi povećaće se za 24%, a u društvenom standardu za 10%, što predstavlja porast ukupnih investicija za 20%.

Zakon o Budžetu NR Bosne i Hercegovine sa Budžetom NR Bosne i Hercegovine za 1960. Budžet NR Bosne i Hercegovine za 1960 iznosi 20.701.000.000 din., od čega na dotacije sreskim narodnim odborima otpada 7.415.000.000 din. Neto budžet iznosi 13.286.000.000 din., što znači da je za 651 milion din. manji od neto budžeta za 1959.

Zakonom o raspodeli prihoda iz zajedničkih izvora obezbeđuje se zadržavanje Republičkog budžeta i budžeta narodnih odbora na dosadašnjem nivou, a opštinskim narodnim odborima mogućnost korišćenja najvećeg dela povećanih sredstava namenjenih za budžetsku potrošnju koja će se realizovati u 1960. Zakon utvrđuje učešće Republike u prihodima iz zajedničkih izvora u visini od 35%, pa je primenom ovog Zakona omogućeno da se od 134 opštine 72 samostalno finansiraju odnosno uravnotežuju svoje budžete bez dotacija.

Zakon o završnom računu o izvršenju Budžeta NR Bosne i Hercegovine za 1958 godinu utvrđuje da je po Budžetu NR Bosne i Hercegovine za 1958 ostvaren višak prihoda nad rashodima u iznosu od 2.707.592 din., što se unosi u Stalni rezervni fond za 1959, po predračunima ustanova sa samostalnim finansiranjem, za istu budžetsku 1958, višak prihoda nad rashodima u iznosu od 1.804.451.168 din. i po predračunima budžetskih fondova višak prihoda nad rashodima u iznosu od 214.589.492 din.

Zakon o ukidanju opština Stari Grad Sarajevo, Modran i Stanari predviđa spajanje dve opštine na području grada Sarajeva i to Centar Sarajevo i Stari Grad Sarajevo u jednu opštinu Centar Sarajevo. U isto vreme ukidaju se opštine Modran i Stanari u Srežu Doboj odnosno pripajaju se opštinama Derventa i Doboj. Zakon ujedno reguliše pitanje broja članova svakog veća novih opštinskih narodnih odbora i donosi najnužnije odredbe o sprovođenju ove reorganizacije.

Zakonom o pomoći žrtvama fašističkog terora definisan je pojam žrtve fašističkog terora, ustanovljeno njihovo pravo na pomoć, određeni uslovi za sticanje toga prava, obezbeđena besplatna zdravstvena zaštita, a opštinskim narodnim odborima dato je ovlašćenje da u granicama svojih materijalnih mogućnosti proširuju zaštitu takvih lica. Za izvršenje ovog Zakona obezbeđuju se i sredstva u opštinskim budžetima.

Zakon o izmenama Zakona o bibliotekama produžuje se postavljene rokove u kojima su opštinski narodni odbori bili dužni da osnuju opšte (narodne) opštinske biblioteke odnosno da organizaciju i poslovanje postojećih saobrazu odredbama Zakona o bibliotekama. Kako iz objektivnih razloga nije bilo moguće održati ranije propisane rokove, produžena su oba ova roka do kraja 1960.

Odlukom o izmenama i dopunama Društvenog plana NR Bosne i Hercegovine za 1959 učinjene su izmene i dopune u glavi XIX, XX i XXI Društvenog plana NR Bosne i Hercegovine za 1959, čime su postavke Društvenog plana za pomenutu godinu usklađene sa izmenjenim uslovima u eksploataciji šuma prouzrokovanim ciklonom koji je porušio ogromne drve mase na teritoriji NR Bosne i Hercegovine.

Odlukom o najvišem postotku stanarine i zakupnine koji se može odrediti kao prihod stanbene zajednice određen je najviši postotak od stanarine sa 2% a zakupnine sa 3%, a opštinskim narodnim odborima je omogućeno da za svoja područja propišu postotak od stanarine odnosno zakupnine kao prihod stanbene zajednice do pomenute granice.

Odluka o utvrđivanju koji zakoni, odluke i drugi propisi Narodne skupštine nisu u važnosti. Od niza raznih propisa, uglavnom zakona, odluka i drugih raznih akata koje je Narodna skupština NR Bosne i Hercegovine donela od 1945 do novembra 1959, od kojih su danom donošenja ove Odluke samo jedna trećina bilo delimično bilo u celini na snazi, svega 40 propisa je stavljeno van snage, 20 zamenjeno prečišćenim tekstovima propisa, a preko 120 nisu više u važnosti i ne primenjuju se, iako ni jednim propisom ni drugim aktom nije utvrđena njihova nevažnost.

Odlukom o izmenama Odluke o poslaničkim naknadama i platama za stalne funkcije narodnih poslanika Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine usklađena je visina poslaničkih naknada i plata za stalnu funkciju s povećanjem plata svim licima u

radnom odnosu u protekloj godini kao i pretstojećim povećanjem delom za pokriće povećane stanarine, a delom za podizanje životnog standarda. Istom Odlukom povećane su dnevnice i putni paušali narodnih poslanika.

Odlukom o izmeni Odluke o osnivanju, ukidanju, sedištu i teritorijalnoj nadležnosti sreskih i okružnih sudova usklauđuje se teritorijalna nadležnost Sreskog suda I u Sarajevu odnosno Sreskog suda II u Sarajevu sa izvršenom izmenom administrativno-teritorijalne podele grada Sarajeva. Tom Odlukom se novoobrazovana administrativno-teritorijalna jedinica Opština Centar Sarajevo i već postojeća Opština Novo Sarajevo, a u okviru teritorijalne nadležnosti Sreskog suda II u Sarajevu Opštine Hadžići, Ilidža, Olovo, Srednje, Trnovo i Vogošća.

Z. H.

SEDNICE NARODNOG SOBRANJA NR MAKEDONIJE

3 I 4 DECEMBRA 1959

Na dvanaestoj zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača, 3 i 4 decembra, Narodno sobranie NR Makedonije pretresalo je pitanje funkcionisanja komunalnog sistema u Republici na osnovu elaborata Izvršnog veća i analize Odbora za organizaciju vlasti i uprave o radu, ulozi i mestu mesnih odbora i zborova birača. Uvodnu reč je dao član Izvršnog veća Trajče Grujoski, a zatim je u diskusiji učestvovao veći broj narodnih poslanika. Narodno sobranie je završilo pretres zadužujući Izvršno veće da u svom budućem radu na unapređenju funkcionisanja sistema komunalnog uređenja ima u vidu i stavove iznete u diskusiji.

Narodno sobranie je zatim na istoj sednici saslušalo izveštaje dvojice narodnih poslanika o nekim problemima u oblasti poljoprivrede. U svojim izveštajima poslanici su izložili zapažanja do kojih su došli u vršenju svoje poslaničke funkcije.

Na istoj sednici Narodno sobranie je zatim usvojilo odluku o razrešenju i izboru sudija, kojom je izvršen izbor po jednog sudije Vrhovnog suda i Višeg privrednog suda, pretседnika Okružnog suda u Štipu i desetorice sudija pojedinih okružnih sudova.

Takođe je usvojen izveštaj o izvršenju predračuna prihoda i rashoda Narodnog sobranja za treće tromesečje budžetske 1959.

Na kraju sednice dati su odgovori na poslanička pitanja. Član Izvršnog veća Vasil Čorgov odgovorio je na pitanje o iskustvima rada u zdravstvenoj zaštiti posle donošenja Zakona o vršenju privatne profesionalne zdravstvene delatnosti, a član Izvršnog veća Blagoj Popov na pitanje kakve mogućnosti postoje za obrazovanje posebne tehničke sekcije za puteve u Ohridu.

Kao isključivo nadležno, Veće proizvođača je na svojoj dvanaestoj sednici, održanoj 3 i 4 decembra, pretresalo analizu Izvršnog veća o stanju u vezi sa donošenjem tarifnih pravilnika u 1959 o nagrađivanju po učinku u privrednim organizacijama, kao i analizu Odbora za rad i socijalno osiguranje Veća proizvođača o stanju higijensko-tehničke zaštite rada u privrednim organizacijama.

U okviru pretresa analize o tarifnim pravilnicima ekspozije je podneo član Izvršnog veća Asen Simitčiev.

Pretres analize o higijensko-tehničkoj zaštiti u privrednim organizacijama Sobranie je završilo usvajanjem Preporuke o merama za poboljšanje higijensko-tehničke zaštite u privrednim organizacijama, koju je predložio Odbor za rad i socijalno osiguranje Veća proizvođača.

28 i 29 DECEMBRA 1959

Na trinaestoj zajedničkoj sednici Republičkog veća i Veća proizvođača, 28 decembra 1959, Narodno sobranie NR Makedonije saslušalo je: ekspozije o Predlogu društvenog plana NR Makedonije za 1960, koji je podneo član Izvršnog veća Risto Džunov; ekspozije o Predlogu Budžeta NR Makedonije za 1960 i Predlogu zakona o utvrđivanju učešća srezova i opština u zajedničkim prihodima i o visini dotacija srezovima, koji je podneo državni sekretar za poslove finansija Kemal Sejfula; i ekspozije o Predlogu zakona o završnom računu Budžeta NR Makedonije za 1958, koji je podnela Blaga Popovska, državni potsekretar u Državnom sekretarijatu za poslove finansija.

Republičko veće na svojoj dvanaestoj i Veće proizvođača na svojoj trinaestoj sednici 28 i 29. decembra 1959. usvojili su Društveni plan NR Makedonije za 1960. Budžet NR Makedonije zajedno sa Zakonom o budžetu NR Makedonije za 1960. Zakon o završnom računu budžeta NR Makedonije za 1958. Zakon o utvrđivanju učešća srezova i opština u zajedničkim prihodima i visini dotacija srezovima, Zakon o izmeni Zakona o Budžetu NR Makedonije za 1959. Odluku o odobravanju završnog računa Republičkog investicionog fonda za 1958 i Odluku o izmenama i dopunama Odluke o poslaničkim nagradama i platama za stalne funkcije narodnih poslanika u Narodnom Saboru.

Akti koje su domovi usvojili:

Društveni plan Narodne Republike Makedonije za 1960 bazira na ciljevima i zadacima predviđenim Društvenim planom privrednog razvitka FNRJ. U odnosu na 1959. planom je predviđen porast nacionalnog dohotka za 14,6%. U oblasti proizvodnje, predviđen je porast poljoprivredne proizvodnje za 12,4%, industrijske za 17%, a transporta za 14,5%. Predviđa se i porast lične potrošnje po stanovniku za 6,6%. Ukupne bruto društvene investicije povećavaju se za 25,5% u odnosu na 1959. godinu. Od ukupnog iznosa investicija, u oblasti privrede biće utrošeno 81,8%, odnosno u poređenju sa 1959. 27% više, a u neprivrednim oblastima 18,2%, odnosno 20% više nego u 1959.

Zakon o utvrđivanju učešća srezova i opština u zajedničkim prihodima utvrđuje da srezovi učestvuju sa 64% u zajedničkim prihodima ostvarenim na njihovom području, a opštine sa 45% u takvim prihodima ostvarenim na području opštine. Izuzetak je učinjen samo za tri opštine na području grada Skopja, čije je učešće fiksirano na 29% od ukupnog iznosa zajedničkih prihoda. Osim toga, ovim Zakonom su svim srezovima, osim Skopskog, određeni iznosi dotacija radi pokrića njihovih budžetskih rashoda, kao i iznosi posebnih dotacija u cilju skladnije primene novog budžetskog sistema. Skopskom srezu određena je namenska dotacija u iznosu od 500 miliona dinara za grad Skopje. Dotacija se ima koristiti isključivo u cilju izgradnje objekata iz oblasti školstva, zdravstva, stanbene izgradnje, za kanalizaciju i vodovod.

Zakon o izmeni Zakona o budžetu NR Makedonije za 1959 predviđa izdvajanje 6% iz prihoda republičkog Budžeta za 1959. u svrhu stvaranja posebne rezerve republičkog Budžeta. Ova izmena proizlazi iz izmena koje je Savezna narodna skupština učinila u Saveznom društvenom planu za 1959. godinu svojom Odlukom (»Službeni list FNRJ«, br. 24/59).

Odlukom o izmenama i dopunama Odluke o poslaničkim nagradama i platama za stalne funkcije narodnih poslanika u Narodnom saboru izvršena su usklađivanja u vezi sa povećanjem stanarine i nivoa troškova za životni standard.

R. K.

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

SEDNICA 24. NOVEMBRA 1959

Na sednici Saveznog izvršnog veća 24. novembra 1959. razmatran je i usvojen Predlog Saveznog društvenog plana za 1960. i Predlog Saveznog budžeta za 1960.

Savezno izvršno veće je takođe usvojilo Predlog zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova, Predlog zakona o inspekciji rada, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o sredstvima privrednih organizacija i Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija, zajedno sa Predlogom odluke o izmenama i dopunama Odluke o posebnom učešću u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija.

Usvojeni predlozi Saveznog društvenog plana, Saveznog budžeta i ostalih zakona biće upućeni Saveznoj narodnoj skupštini, koja će o njima raspravljati na decembarskom zasjedanju.

Na sednici je prihvaćena Uredba o naknadi troškova u krivičnom i parničnom postupku. Uredbom je utvrđena visina i način isplate troškova, nagrada i naknada za svedoke, veštace, tumače i druga lica koja učestvuju u parničnim postupcima, kao i sve ostalo što je potrebno za sprovođenje ovog propisa.

Prihvaćena je takođe Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o zemljoradničkim zadrugama, kojom se utvrđuju načela i uslovi za opoziv članova zadruginih saveta u skladu sa opštim načelima našeg izbornog sistema za predstavničke organe vlasti. (Uredbom je predviđeno da se postupak za opoziv člana zadruginih saveta može pokrenuti na predlog jedne petine članova zadruge odnosno jedne petine radnika zadruge i njenih samostalnih pogona. Član zadruginih saveta je opozvan ako je za opoziv glasała većina članova zadruge odnosno većina radnika zadruge i njenih samostalnih pogona.)

Pored toga, na sednici Saveznog izvršnog veća donete su sledeće odluke:

Odluka o odobravanju kredita privrednim organizacijama koje se bave proizvodnjom i prometom vina u cilju obezbeđenja sredstava za isplatu ličnih dohodaka. Odlukom je predviđeno da Narodna banka može, uz 6% kamate i garanciju nadležnog opštinskog narodnog odbora, odobravati kredite privrednim organizacijama koje se isključivo ili pretežno bave proizvodnjom i prometom vina i vinskog destilata za obezbeđenje sredstava za isplatu minimalnih ličnih dohodaka, uvećane za 25%, i onih izdataka koji se u pogledu obezbeđenja sredstava za njihovu isplatu izjednačuju sa minimalnim ličnim dohotkom. Utvrđen je takođe rok i način vraćanja ovih kredita;

Odluka o dodeljivanju naknadnih sredstava za istraživanje nafte i plina, kojom se obezbeđuju dodatna sredstva preduzećima za istraživanje nafte u Novom Sadu, Lendavi, Tuzli i Baru za nastavljavanje sa radovima na geološko-geofizičkim istraživanjima u toku 1959. godine;

Odluka o izmeni Odluke o odobravanju regresa na uvezenu sumpornu kiselinu, kojom se omogućuje davanje regresa na uvoz sumporne kiseline u 1959. za daljih 13.000 t;

Odluka o davanju regresa fabrikama šećera u Čupriji i Bitoli u 1959. kojom se ovim fabrikama odobrava regres u visini od 85 miliona din. za pokriće razlike u troškovima prevoza šećerne repe otkupljene od proizvođača na teritoriji Autonomne Kosovsko-Metohiske Oblasti;

Odluka o izmenama i dopunama Odluke o vanrednim merama za štednju električne energije u novembru i decembru, kojom se omogućava povećanje propisanog kontingenta električne energije onim domaćinstvima koja nemaju drugih uređaja za zagrevanje prostorija osim električnih instalacija, s tim da se predviđena cena za utrošeni višak električne energije u novembru i decembru smanji sa 30 na 10 dinara po kilovatu; i

Odluka o dodeljivanju novogodišnjih nagrada službenicima i radnicima državnih organa i ustanova koje vrše javnu službu. Odlukom je predviđeno da se ovim službenicima isplati novogodišnja nagrada za 1959. godinu u iznosu od 50% od mesečne neto plate kao i da izvršna veća narodnih republika i autonomnih jedinica, kao i sreski i opštinski narodni odbori, mogu doneti takođe odluku da se njihovim službenicima i radnicima isplati novogodišnje nagrade pod uslovima i do visine koji su predviđeni za službenike savezne uprave.

Savezno izvršno veće prihvatilo je takođe Odluku o otvaranju Poslanstva FNRJ u Boliviji i Odluku o podizanju Poslanstva FNRJ u Kubi na stepen ambasade i o otvaranju ambasade FNRJ u Havanu. Na sednici je takođe ratifikovano više međunarodnih sporazuma.

SEDNICA 23. DECEMBRA 1959

Na sednici Saveznog izvršnog veća održanoj 23. decembra 1959. državni sekretar za inostrane poslove Koča Popović podneo je izveštaj o aktuelnim spoljnopoličkim događajima, a član Saveznog izvršnog veća Milentije Popović izveštaj o svojoj poseti Indiji i Nepalju.

Savezno izvršno veće je razmotrilo zatim Izveštaj o radu Jugoslovenske investicione banke, u kome su, pored podataka o radu banke, izneti i rezultati, iskustva i problemi funkcionisanja sistema investiranja. Izveštaj je prihvaćen zajedno sa predlogom Odbora za privredu Saveznog izvršnog veća. Naglašeno je da treba posebno razmotriti i preduzeti odgovarajuće mere za postizanje efikasnijih rezultata u investiranju. To se pre svega odnosi na planiranje i usmeravanje investicija, obezbeđenje kvalitetne ekonomsko-tehničke dokumentacije, razradu sistema finansiranja investicija, kreditiranje obrtnih sredstava, finansiranje uvozne opreme itd.

Na sednici je zatim donesena Odluka o osnivanju Odbora Saveznog izvršnog veća za ekonomske odnose sa inostranstvom, koji će razmatrati ekonomske odnose Jugoslavije sa inostranstvom, saradnju sa međunarodnim ekonomskim organizacijama i druge probleme iz ove oblasti.

Doneta je takođe Odluka o osnivanju Stalne komisije Saveznog izvršnog veća za pretnjavke i pritužbe, koja će razmatrati probleme u vezi sa pretnjavkama i pritužbama koje Saveznom izvršnom veću i drugim saveznm organima upućuju građani, ustanove i organizacije i predlagati mere za otklanjanje utvrdjenih nepravilnosti i rešavanje problema koji iz toga proističu.

Radi obezbeđenja većih sredstava za stručno obrazovanje kadrova na sednici je doneta Odluka o stopama doprinosa za kadrove u privredi u 1960. Odlukom se povećava stopa doprinosa u pojedinim privrednim oblastima, čime se za ove svrhe obezbeđuje u 1960. oko 14 milijardi din. Istovremeno su prihvaćene izmene postojećeg Uredbe o fondovima za kadrove u privredi, kojima se 60% sredstava ovih fondova ustupa na korišćenje privrednim organizacijama.

Usvojen je i Predlog zakona o dopuni Osnovnog zakona o opštinskom prirezu i mesnom samodoprinosu, kojim se omogućuje opštinskim narodnim odborima da mogu propisati posebne stope opštinskog prireza na katastarski prihod od suma.

Savezno izvršno veće usvojilo je još sledeće uredbe:

Uredbu o dopunama Uredbe o korišćenju društvenih sredstava za putničke automobile, kojom se zabranjuje privrednim i društvenim organizacijama i ustanovama kupovanje putničkih automobila od privatnih lica;

Uredbu o opštinskim taksama, kojom su određeni predmeti na koje se mogu uvoditi opštinske takse, gornje granice opštinskih taksa za predmete koji neposredno utiču na standard građana i predmeti koji se potpuno ili delimično oslobađaju od naplate opštinskih taksa;

Uredbu o oslobođenjima od poreza na lični prihod građana, kojom se oslobađaju od plaćanja poreza na lični dohodak nagrade koje dobiju građani na osnovu saveznih i republičkih propisa u vidu društvenog priznanja za rad u umetnosti i nauki, nagrade primljene od Organizacije ujedinjenih nacija i drugih međunarodnih organizacija, kao i autorski honorari od jubilarnih izdanja celokupnih dela;

Uredbu o završnim računima privrednih organizacija za 1959; Uredbu o upotrebi sredstava za investicije u 1960; Uredbu o prihodu Federacije koji se plaća na izgradnju administrativnih i upravnih zgrada u 1960; Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na dohodak; Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o katastru zemljišta; Uredbu o izmeni Uredbe o spolnotrgovinskom poslovanju; Uredbu o ukidanju Uredbe o osnivanju i delokrugu rada Akademskog saveta FNRJ; Uredbu o platama državnih sekretara i službenika na drugim određenim položajima i Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o platama tehničkog osoblja i pomoćnih službenika.

Na sednici Saveznog izvršnog veća prihvaćeno je takođe više raznih odluka:

Odluka o ispravkama dohotka prilikom utvrđivanja posebnog učešća u dohotku železničkih transportnih preduzeća; Odluka o izmenama i dopunama Odluke o određivanju privrednih organizacija koje izdavaju doprinos iz dohotka po članu 49 Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija; Odluka o izmenama Odluke o određivanju proizvodnih za-

natskih preduzeća i radnji koje izdavaju doprinos iz dohotka po članu 49 Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija; Odluka o izmenama i dopunama Odluke o korišćenju doprinosa iz dohotka ustupljenog određenim privrednim organizacijama za njihove fondove; Odluka o izmeni i dopuni Odluke o nižoj stopi kamate na fond obrtnih sredstava određenih privrednih organizacija; Odluka o izmeni Odluke o davanju regresa pri prodaji ogrevnog materijala za potrebe široke potrošnje; Odluka o prestanku važnosti najviših prodajnih cena za eksploziv za potrebe rudarstva i gradevinarstva i Odluka o dopuni Odluke o ovlašćenju Sekretarijata Saveznog izvršnog veća za industriju da propiše tehničke uslove za racionalnu preradu kože i krzna.

Iz oblasti finansija prihvaćene su: Odluka o upotrebi sredstava šestpostotne budžetske rezerve obrazovane iz prihoda budžeta političko-teritorijalnih jedinica za 1959; Odluka o određivanju jedinstvenih uslova za otplatu posebnih kredita odobrenih narodnim republikama, autonomnim jedinicama, srezovima i opštinama; Odluka o sprovođenju odredaba Saveznog društvenog plana za 1960 o prestanku važenja propisa o osnivanju pojedinih fondova, Odluka o prestanku važenja odredaba saveznih propisa kojima su određene posebne namene sredstava društvenih investicionih fondova; Odluka o produženju važnosti Odluke o stopama poreza na dohodak i Odluka o upotrebi sredstava čije je korišćenje ograničeno Uredbom o upotrebi sredstava za investicije u 1959.

Pored toga, prihvaćene su: Odluka o izmenama i dopunama Odluke o davanju regresa pri kupovini opreme i rezervnih delova za potrebe poljoprivrede i šumarstva; Odluka o stavljanju van snage tarife za prevoz robe u pomorskom saobraćaju između luka FNRJ i u Skadarskom Jezeru; Odluka o statističkom popisu poljoprivrednih gazdinstava u Jugoslaviji u 1960; Odluka o isplati posebnog dodatka po Odluci o posebnom dodatku službenika zaposlenih na teritoriji na koju je proširena civilna uprava FNRJ i Rešenje o dodeljivanju dotacije za izgradnju spomen-doma »Đuro Salaj« u Slavonskom Brodu.

Na kraju, Savezno izvršno veće je prihvatilo: Odluku o otvaranju Ambasade FNRJ u Gvineji, Odluku o podizanju Poslanstva FNRJ u Avganistanu na stepen ambasade i o otvaranju Ambasade u Kabulu i Odluku o otvaranju Generalnog konzulata FNRJ u Nikoziji na Kipru, i ratifikovalo više međunarodnih sporazuma.

J. M.

SEDNICA 23. DECEMBRA 1959

Na sednici Saveznog izvršnog veća održanoj 23. decembra 1959. izvršeno je razmatranje i donošenje sledećih odluka: Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o korišćenju društvenih sredstava za putničke automobile, kojom se zabranjuje privrednim i društvenim organizacijama i ustanovama kupovanje putničkih automobila od privatnih lica;

Odluka o opštinskim taksama, kojom su određeni predmeti na koje se mogu uvoditi opštinske takse, gornje granice opštinskih taksa za predmete koji neposredno utiču na standard građana i predmeti koji se potpuno ili delimično oslobađaju od naplate opštinskih taksa;

Odluka o oslobođenjima od poreza na lični prihod građana, kojom se oslobađaju od plaćanja poreza na lični dohodak nagrade koje dobiju građani na osnovu saveznih i republičkih propisa u vidu društvenog priznanja za rad u umetnosti i nauki, nagrade primljene od Organizacije ujedinjenih nacija i drugih međunarodnih organizacija, kao i autorski honorari od jubilarnih izdanja celokupnih dela;

Odluka o završnim računima privrednih organizacija za 1959; Odluka o upotrebi sredstava za investicije u 1960; Odluka o prihodu Federacije koji se plaća na izgradnju administrativnih i upravnih zgrada u 1960; Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na dohodak; Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o katastru zemljišta; Odluka o izmeni Uredbe o spolnotrgovinskom poslovanju; Odluka o ukidanju Uredbe o osnivanju i delokrugu rada Akademskog saveta FNRJ; Odluka o platama državnih sekretara i službenika na drugim određenim položajima i Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o platama tehničkog osoblja i pomoćnih službenika.

Na sednici Saveznog izvršnog veća održanoj 23. decembra 1959. izvršeno je razmatranje i donošenje sledećih odluka: Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o korišćenju društvenih sredstava za putničke automobile, kojom se zabranjuje privrednim i društvenim organizacijama i ustanovama kupovanje putničkih automobila od privatnih lica;

Odluka o opštinskim taksama, kojom su određeni predmeti na koje se mogu uvoditi opštinske takse, gornje granice opštinskih taksa za predmete koji neposredno utiču na standard građana i predmeti koji se potpuno ili delimično oslobađaju od naplate opštinskih taksa;

Odluka o oslobođenjima od poreza na lični prihod građana, kojom se oslobađaju od plaćanja poreza na lični dohodak nagrade koje dobiju građani na osnovu saveznih i republičkih propisa u vidu društvenog priznanja za rad u umetnosti i nauki, nagrade primljene od Organizacije ujedinjenih nacija i drugih međunarodnih organizacija, kao i autorski honorari od jubilarnih izdanja celokupnih dela;

Odluka o završnim računima privrednih organizacija za 1959; Odluka o upotrebi sredstava za investicije u 1960; Odluka o prihodu Federacije koji se plaća na izgradnju administrativnih i upravnih zgrada u 1960; Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na dohodak; Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o katastru zemljišta; Odluka o izmeni Uredbe o spolnotrgovinskom poslovanju; Odluka o ukidanju Uredbe o osnivanju i delokrugu rada Akademskog saveta FNRJ; Odluka o platama državnih sekretara i službenika na drugim određenim položajima i Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o platama tehničkog osoblja i pomoćnih službenika.

Na sednici Saveznog izvršnog veća održanoj 23. decembra 1959. izvršeno je razmatranje i donošenje sledećih odluka: Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o korišćenju društvenih sredstava za putničke automobile, kojom se zabranjuje privrednim i društvenim organizacijama i ustanovama kupovanje putničkih automobila od privatnih lica;

Odluka o opštinskim taksama, kojom su određeni predmeti na koje se mogu uvoditi opštinske takse, gornje granice opštinskih taksa za predmete koji neposredno utiču na standard građana i predmeti koji se potpuno ili delimično oslobađaju od naplate opštinskih taksa;

Odluka o oslobođenjima od poreza na lični prihod građana, kojom se oslobađaju od plaćanja poreza na lični dohodak nagrade koje dobiju građani na osnovu saveznih i republičkih propisa u vidu društvenog priznanja za rad u umetnosti i nauki, nagrade primljene od Organizacije ujedinjenih nacija i drugih međunarodnih organizacija, kao i autorski honorari od jubilarnih izdanja celokupnih dela;

Odluka o završnim računima privrednih organizacija za 1959; Odluka o upotrebi sredstava za investicije u 1960; Odluka o prihodu Federacije koji se plaća na izgradnju administrativnih i upravnih zgrada u 1960; Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na dohodak; Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o katastru zemljišta; Odluka o izmeni Uredbe o spolnotrgovinskom poslovanju; Odluka o ukidanju Uredbe o osnivanju i delokrugu rada Akademskog saveta FNRJ; Odluka o platama državnih sekretara i službenika na drugim određenim položajima i Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o platama tehničkog osoblja i pomoćnih službenika.

Na sednici Saveznog izvršnog veća održanoj 23. decembra 1959. izvršeno je razmatranje i donošenje sledećih odluka: Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o korišćenju društvenih sredstava za putničke automobile, kojom se zabranjuje privrednim i društvenim organizacijama i ustanovama kupovanje putničkih automobila od privatnih lica;

Odluka o opštinskim taksama, kojom su određeni predmeti na koje se mogu uvoditi opštinske takse, gornje granice opštinskih taksa za predmete koji neposredno utiču na standard građana i predmeti koji se potpuno ili delimično oslobađaju od naplate opštinskih taksa;

Odluka o oslobođenjima od poreza na lični prihod građana, kojom se oslobađaju od plaćanja poreza na lični dohodak nagrade koje dobiju građani na osnovu saveznih i republičkih propisa u vidu društvenog priznanja za rad u umetnosti i nauki, nagrade primljene od Organizacije ujedinjenih nacija i drugih međunarodnih organizacija, kao i autorski honorari od jubilarnih izdanja celokupnih dela;

Odluka o završnim računima privrednih organizacija za 1959; Odluka o upotrebi sredstava za investicije u 1960; Odluka o prihodu Federacije koji se plaća na izgradnju administrativnih i upravnih zgrada u 1960; Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na dohodak; Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o katastru zemljišta; Odluka o izmeni Uredbe o spolnotrgovinskom poslovanju; Odluka o ukidanju Uredbe o osnivanju i delokrugu rada Akademskog saveta FNRJ; Odluka o platama državnih sekretara i službenika na drugim određenim položajima i Odluka o izmenama i dopunama Uredbe o platama tehničkog osoblja i pomoćnih službenika.